

Міністерство освіти і науки України
Харківський державний університет харчування та торгівлі

**ХАРКІВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

**ІСТОРИЧНІ КРОКИ СТАНОВЛЕННЯ
ТА РОЗВИТКУ**

Харків 2017

УДК 378.6
ББК 74.58 (4 Укр. - 4 Хар.)
Х 21

Друкується за рішенням Вченої Ради ХДУХТ
(протокол № 16 від 03.07.2017 р.)

Авторський колектив:

Черевко О.І. – ректор Харківського державного університету харчування та торгівлі
Янчева Л.М. – перший проректор
Михайлов В.М. – проректор з наукової роботи
Фоцан А.Л. – проректор з науково-педагогічної роботи
Єсінова Н.І. – проректор з виховної роботи
Серік М.Л. – директор Навчально-наукового інституту харчових технологій
Карпенко Л.К. – декан факультету обладнання та технічного сервісу
Одарченко А.М. – декан факультету товарознавства і торгівельного підприємництва
Андросова Т.В. – декан економічного факультету
Янчев А.В. – декан обліково-фінансового факультету
Грінько А.П. – декан факультету менеджменту
Міносян А.С. – завідувач кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін
Руденко С.М. – професор кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін
Варипаєв О.М. – доцент кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін
Петренко Н.В. – доцент кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін
Головка О.В. – доцент кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін
Лемешева Н.А. – старший викладач кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін
Кобилко Н.А. – старший викладач кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін
Кухарьонюк О.К. – начальник навчально-наукового центру нових інформаційних технологій (ННЦНІТ).
Лимар О.Я. – провідний інженер-програміст ННЦНІТ.

Рецензенти:

Директор Центру Краєзнавства імені акад. П.Т. Тронька Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, к.і.н., професор **Куделко С.М.**;

Директор Наукового центру краєзнавства Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, к.і.н., професор **М.П. Маслов**;

Завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та туризму Харківського державного університету харчування та торгівлі, д.е.н., професор **Л.М.Яцун**.

Х 21 Харківський державний університет харчування та торгівлі (історичні кроки становлення та розвитку) загальна редакція О.І. Черевка. – Х.: Світ книг, 2017. – 234 с.

ISBN 978-966-2678-52-9

У виданні описано історичні кроки становлення та розвитку Харківського державного університету харчування та торгівлі за 50 років. Акцент зроблено на вагомості виникнення системи комерційної освіти Слобожанщини, створенні фундаменту професійної підготовки фахівців для народного господарства України. Підкреслено провідну роль навчального закладу в наданні освітніх послуг для сфери торгівлі, харчових та переробних виробництв, готельно-ресторанної справи та туристичних комплексів, аудиторських та фінансових служб, проведення експертизи товарів та послуг, в т.ч. у митній справі, обслуговування обладнання та устаткування підприємств торгівлі, харчової промисловості та ресторанного бізнесу. Висвітлено шляхи створення наукових шкіл вишу, формування його потужної матеріально-технічної бази, культурно-освітню інтеграцію в межах європейського та світового співробітництва.

Для студентів, викладачів, науковців та всіх, хто цікавиться історією розвитку освіти в Україні.

ISBN 978-966-2678-52-9

© ХДУХТ, 2017

© Світ книг, 2017

Шановні друзі!

З великим задоволенням презентую унікальне видання – новітню історію становлення й розвитку Харківського державного університету харчування та торгівлі, яка налічує 50 років з часу заснування. З нього ви зможете дізнатися, що виитоки зародження комерційної освіти Слобожанщини пов'язані з бурхливими процесами економічного розвитку регіону у другій половині XIX століття, буржуазними реформами й залученням до ринкових відносин мільйонів людей, для яких комерційні знання виявилися життєво необхідними. Це стало потужним соціальним чинником для створення якісно нових навчальних закладів, одним із яких було Харківське комерційне училище імператора Олександра III. Разом із Харківською торговою школою воно заклало славетні традиції вітчизняної комерційної освіти, до якої згодом долучився й наш навчальний заклад.

Згадуючи історію становлення нашого університету, ми не можемо оминати увагою створення Харківського інституту народного господарства, який став фундаментом для створення декількох вищих навчальних закладів, зокрема Українського інституту радянської торгівлі, на базі якого ще у передвоєнні часи розпочав свою діяльність Харківський інститут радянської торгівлі (ХІРТ). Після переведення ХІРТу у 1959 р. з м. Харкова до м. Сталіно (м. Донецьк) в Харкові залишився Харківський вечірньо-заочний філіал, на базі якого 1 липня 1967 р. було створено Харківський інститут громадського харчування. З цього часу розпочинається славетний шлях створення потужного навчального закладу як активного учасника становлення системи професійної підготовки фахівців торгівлі та громадського харчування в тодішній радянській державі.

Про популярність новоствореного навчального закладу свідчило те, що вже в перший рік свого існування в Інституті навчалася 4210 студентів, а загальна чисельність професорсько-викладацького складу становила 145 осіб, в т.ч. 7 професорів. У складних умовах за радянських часів інститут витримував стратегію розвитку сучасної вищої освіти, своєчасно реагував на історичні зміни щодо модернізації процесу підготовки студентів, налагоджував зв'язки з підприємствами та ін.

Підтвердженням високого статусу нашого навчального закладу стала реалізація освітньої концепції України, розпочатої у 90-і роки XX століття. З 1994 р. – Академія, а з 2002 р. – університет – постійно демонстрували високий рівень якості підготовки фахівців для народного господарства нашої держави.

В останні роки в університеті відбулася ціла низка видатних подій, пов'язаних з міжнародним визнанням наших науковців, досягненнями наукових шкіл, отриманням винагород у професійній сфері.

Насамперед, хочу відзначити приєднання університету до Великої (Болонської) хартії університетів, перетворення університету в потужну наукову установу зі своїми науковими школами, аспірантурою та докторантурою, спеціалізованими вченими радами по захисту кандидатських та докторських дисертацій, отримання науковими колективами наших викладачів двох державних премій України в галузі науки і техніки, поширення міжнародних зв'язків і географії міжнародного співробітництва з багатьма країнами світу і початком підготовки іноземних студентів.

За 50 років був сформований високоякісний кадровий потенціал, який включає 45 докторів наук, професорів, та більш ніж 200 кандидатів наук, доцентів, що складає 72% від загальної кількості викладачів. Вони працюють в навчально-науковому інституті та на шести факультетах, на 26 кафедрах університету. Суттєво розширився перелік галузей знань, спеціальностей та магістерських програм для студентів. Сьогодні університет готує фахівців для сфери торгівлі, харчових та переробних виробництв, готельно-ресторанної справи та туристичних комплексів, аудиторських та фінансових служб, проведення експертизи товарів та послуг, в т.ч. у митній справі, обслуговування обладнання та устаткування підприємств торгівлі, харчової промисловості та ресторанного бізнесу.

Усе це дозволило нашому університету в багатьох соціологічних дослідженнях, поважних рейтингових вимірах упевнено займати провідні позиції в галузі освіти й науки.

Приємно відзначити, що в сучасних умовах університет харчування та торгівлі продовжує свої славетні традиції, залишається в авангарді кращих вищих навчальних закладів України, активно використовуючи новітні методики й технології за кращими європейськими та світовими стандартами.

Висловлюю впевненість, що це історичне видання буде корисним та актуальним на довгі роки і слугуватиме сьогоднішнім і майбутнім поколінням студентів, викладачів та науковців.

Ректор Харківського державного
університету харчування та торгівлі

О.І. Черевко

ПОСТАНОВЛЕНИЕ ЦК КПСС
И СОВЕТА МИНИСТРОВ СССР

№ 198

7 марта 1967 г.

О МЕРАХ ПО ДАЛЬНЕЙШЕМУ РАЗВИТИЮ
И УЛУЧШЕНИЮ ОБЩЕСТВЕННОГО ПИТАНИЯ

Принять предложение Совета Министров Украинской ССР об организации в г. Харькове на базе Харьковского филиала Донецкого института советской торговли Института общественного питания Министерства торговли Украинской ССР, с приемом на обучение в 1967/68 учебном году 400 человек.

НАКАЗ
Міністерства торгівлі Української РСР

м. Київ

№125

29 квітня 1967 р.

Про організацію Харківського інституту громадського харчування

Відповідно до постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 7 березня 1967 року №198 і постанови ЦК КП України та Ради Міністрів УРСР від 7 квітня 1967 р.
223 – НАКАЗУЮ:

1. Організувати з 1 липня 1967 року на базі Харківського вечірньо-заочного факультету Донецького інституту радянської торгівлі Харківський Інститут громадського харчування Міністерства торгівлі УРСР.

Припинити з 1 липня 1967 року діяльність Харківського вечірньо-заочного факультету Донецького інституту радянської торгівлі.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА

від 20 квітня 1994 р. № 244

Київ

Про вдосконалення мережі вищих навчальних закладів

Кабінет Міністрів України ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Прийняти пропозицію Міністерства освіти, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства сільського господарства і продовольства, погоджену з відповідними Радами народних депутатів, Міністерством фінансів, Міністерством економіки, про створення:

Харківської державної академії технології та організації харчування на базі Харківського інституту громадського харчування що ліквідується.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

«18» 05 1994 р.

м. Київ

№ 147

Про оголошення постанови
Кабінету Міністрів України
N 244 від 20 квітня 1994 року

Оголошую постанову Кабінету Міністрів України

КАБІNET МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 20 квітня 1994 року N 244

Київ

Про вдосконалення мережі вищих
навчальних закладів

Кабінет Міністрів України **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

1. Прийняти пропозицію Міністерства освіти, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства сільського господарства і продовольства, погоджену з відповідними Радами народних депутатів, Міністерством фінансів, Міністерством економіки, про створення:

Харківської державної академії технології та організації харчування на базі Харківського інституту громадського харчування, що ліквідується;

**Виконуючий обов'язки
Прем'єр-міністра України**

Ю. ЗВЯГІЛЬСЬКИЙ

**Міністр
Кабінету Міністрів України**

І. ДОЦЕНКО

На виконання вказаної Постанови Кабінету Міністрів України
НАКАЗУЮ:

1. Створити вищі навчальні заклади III-IV рівнів акредитації, які підпорядковані Міністерству освіти України:

Харківську державну академію технології та організації харчування на базі Харківського інституту громадського харчування;

2. Затвердити на посаді ректорів вищих навчальних закладів, що створені, зі збереженням умов укладених раніше контрактів:

Черевка Олександра Івановича - ректором Харківської державної академії технології та організації харчування;

Міністр

П. М. Таланчук

Оголошую розпорядження Кабінету Міністрів України:

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

Від 11 жовтня 2002 р. № 577-р

Київ

**Про утворення Харківського державного
університету харчування та торгівлі**

1. Прийняти пропозицію МОН про утворення Харківського державного університету харчування та торгівлі на базі Харківської державної академії технології та організації харчування, що ліквідується.

Утворення зазначеного університету здійснити в межах асигнувань, передбачених МОН на підготовку кадрів.

2. Узяти до відома, що студенти Харківської державної академії технології та організації харчування, яка ліквідується, продовжують навчатися в Харківському державному університеті харчування та торгівлі.

Прем'єр-міністр України

А.Кінах

На виконання цього розпорядження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

" 01 " 11 2002р.

№ 628.

Про оголошення розпорядження
Кабінету Міністрів України від 11
жовтня 2002 року № 577-р "Про
утворення Харківського державного
університету харчування та торгівлі"

На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2002 р. № 577-р

НАКАЗУЮ :

1. Утворити Харківський державний університет харчування та торгівлі на базі Харківської державної академії технології та організації харчування, що ліквідується.

2. Затвердити ректором Харківського державного університету харчування та торгівлі Черевка Олександра Івановича зі збереженням умов укладеного раніше контракту.

3. Ректору Харківського державного університету харчування та торгівлі Черевку О.І.:

3.1. До 20.12.02 р. розробити організаційну структуру та статут Харківського державного університету харчування та торгівлі і подати його на затвердження до Міністерства освіти і науки України;

3.2. До 20.12.02 р. перевести усіх докторантів, аспірантів, студентів і слухачів Харківської державної академії технології та організації харчування до Харківського державного університету харчування та торгівлі, сформуванати науково-педагогічний, навчально-допоміжний та адміністративно-господарський персонал;

3.3. Провести необхідну роботу по переоформленню навчально-методичної документації та залікових книжок студентів, забезпечити виготовлення печаток, штампів та бланкової документації університету.

4. Департаментам та управлінням Міністерства освіти і науки України врахувати у роботі зміни статусу даного університету.

5. Управлінню ліцензування та акредитації (Домніч В.І.) внести відповідні зміни до державного реєстру вищих навчальних закладів.

6. Департаменту кадрової роботи (Биковський В.Т.) внести зміни до укладеного раніше з ректором контракту.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на департамент вищої освіти (Дмитриченко М.Ф.).

Заступник державного секретаря

М.Ф. Степко

МІСІЯ

Харківського державного університету харчування та торгівлі

Надання вищої освіти за світовими стандартами.

Забезпечення високопрофесійною випереджаючою освітою громадян України протягом усього життя.

Підтримка високого наукового потенціалу як фундаменту розбудови української держави.

Підготовка сучасних висококваліфікованих фахівців для сфери торгівлі, харчових та переробних виробництв, готельно-ресторанної справи та туристичних комплексів, аудиторських та фінансових служб, проведення експертизи товарів та послуг, в т.ч. у митній справі, обслуговування обладнання та устаткування підприємств торгівлі, харчової промисловості та ресторанного бізнесу.

Дотримання академічної мобільності студентства та викладачів.

Виховання студентської молоді на засадах української державності, патріотизму, демократичних і загальнолюдських цінностей.

Культурно-освітня взаємодія та інтеграція в межах європейського та світового співробітництва.

Зберігаючи старовинні традиції українського народу, працюємо для сьогодення та майбутніх поколінь.

КОДЕКС ЧЕСТІ ВИКЛАДАЧА Харківського державного університету харчування та торгівлі

“Честь дорожча за життя...” (Ф. Шиллер)

Викладач – центральна постать освітнього й виховного процесу –
Педагог, Науковець, Вихователь.

Викладач – взірць здорового морального клімату в колективі, приклад
людяності, толерантності, високої культури, активної життєвої позиції,
який дотримується нормативно-правових засад з питань вищої освіти
України в контексті європейського та світового освітнього простору.

Викладач є прикладом професійного ставлення до виконання
службових обов'язків, порядності та дотримання вимог
трудової й навчальної дисципліни.

Викладач в освітній та науковій діяльності
керується принципами академічної доброчесності.

Викладач – патріот України, свого міста, університету.

Викладач – це не просто джерело знань, це – фундатор нової генерації
фахівців світового та європейського рівнів.

КОДЕКС ЧЕСТІ СТУДЕНТА Харківського державного університету харчування та торгівлі

Пишайся університетом, шануй його традиції та сумлінно навчайся!

Будучи студентом університету, дотримуйся основних моральних та етичних норм і правил свого навчального закладу:

- дотримуйся законів України, статуту та правил внутрішнього розпорядку університету;
- будь гідним громадянином, справжнім патріотом України, свого міста, університету;
- керуйся принципами академічної доброчесності у науково-освітній діяльності;
- докладай максимум зусиль для оволодіння знаннями та професійними навичками, необхідними сучасному фахівцю;
 - використовуй набуті знання на користь своєї Вітчизни;
 - бери активну участь у науковому, культурному, спортивному та громадському житті університету;
 - долучайся до корпоративної культури;
 - сприяй підвищенню іміджу університету;
 - дотримуйся здорового способу життя;
 - дбайливо стався до університетського майна.

*Крокуй студентським життям під гаслом
“Честь і гідність!”*

РОЗДІЛ І

БІЛЯ ВИТОКІВ КОМЕРЦІЙНОЇ ОСВІТИ СЛОБОЖАНЩИНИ

«Учитель сказав:

– Яка кількість людей!

Жан Ю запитав:

– Коли їх так багато, то що потрібно зробити?

– Збагатити їх, – відповів Учитель.

Жан Ю запитав знову:

– А якщо стануть багаті, то що ще потрібно зробити?

– Навчити їх, – відповів Учитель».

Конфуцій «Луньюй»

1.1. ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ Й РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ КОМЕРЦІЙ- НОЇ ОСВІТИ

Розвиток і формування комерційної освіти в Харкові не можна розглядати без урахування загальних тенденцій та подій, що відбувались навколо цього процесу в Лівобережній Україні. Друга половина XIX ст. стала переломною в розвитку вітчизняної економіки. Скасування кріпацтва, інші відомі багатопланові реформи Олександра II, нові відкриття в науці й техніці стали потужним стимулом для розвитку промисловості й торгівлі. У цьому контексті Слобожанщина в складі Російської імперії була перспективним промисловим і торговельним регіоном.

Аналіз сучасної науково-педагогічної, історичної літератури, вітчизняних періодичних видань другої половини XIX – початку XX ст., а також праць відомих педагогів і науковців цього періоду свідчать про те, що головним чинником, який сприяв організації системи вітчизняної комерційної освіти, був соціально-економічний.

З одного боку, промисловий переворот, розвиток транспортної інфраструктури,

розширення внутрішньої та зовнішньої торгівлі, товарно-грошових відносин, поява у зв'язку з цим нових спеціальностей вимагали збільшення кількості відповідних спеціалістів різного ступеня кваліфікації: бухгалтерів, комівояжерів, прикажчиків, товарознавців, комерційних кореспондентів, біржових маклерів, керівників (управляючих), перекладачів, правознавців у галузі комерційного права тощо. В умовах розвитку промислово-торговельного капіталу постійно відчувався попит на комерційні кадри, який не можна було задовольнити лише шляхом практичної виучки, як це було раніше.

З іншого боку, модернізація економіки, кардинальна зміна суспільно-економічних відносин після селянської реформи 1861 р. та інших буржуазних реформ, що відбувались у Російській імперії протягом 60–70-х рр. XIX ст., сприяли залученню в ринкові відносини мільйонів людей, для яких комерційні знання стали життєво необхідними. Це стало потужним соціальним чинником для створення якісно нових навчальних закладів. За таких умов перед тодішньою системою професійної освіти постало досить важливе завдання: підвищення загального

рівня грамотності вже вільного населення та надання соціальної перспективи вихідцям із «нижчих станів».

Крім того, ідея необхідності створення системи комерційної освіти в другій половині XIX ст., яка давала знання, корисні саме для торговельної діяльності, була осмислена й прийнята суспільством: з одного боку, громадськістю, з іншого – власниками промислових, торговельних і фінансових установ. До того часу в спеціальній комерційній освіті не було особливої потреби. Зазвичай молоді люди навчались комерції, стоячи за прилавком та спостерігаючи за діями досвідчених купців і торговців. Хоча слід зазначити, що в різні періоди XVIII ст. робились спроби на урядовому рівні змінити таку ситуацію, але вони наштотувались на нерозуміння суспільства. Так, намагання уряду імператриці Катерини II створити в державі широку мережу училищ, у яких би навчали дітей купецького стану не тільки «Закону Божому» та грамоті, але й комерції, політичній економії, народному праву, зустріли опір з боку їхніх батьків. У відповідь на це в 1790 р. міщани багатьох міст Російської імперії подали своїй губернській владі майже однакові «чолобитні»: «купеческих и мещанских детей в школах не состоит, да и впредь к изучению в училища отдавать детей мы не намерены. Того ради содержать училища желания никакого нашего не состоит и мы не видим для себя от оных пользы» [7].

Але в другій половині XIX ст. ситуація змінилася. Невпинний поступ потребував поглиблення й поширення комерційних знань. Торговельна та комерційна діяльність стала набагато складнішою, вона виходила за межі міст і навіть такої великої держави, як Російська імперія. Тому купці, власники підприємств, торгових установ стали самі виявляти ініціативу щодо створення комерційних навчальних закладів у великих містах та фінансувати їх за власний кошт. Торговельне місто Харків не було винятком.

Ідея необхідності розвитку комерційної освіти в Харкові спонукала до значних по-

жертвувань окремих представників купецького товариства, фінансово-кредитних закладів та промисловців міста. Власник заводу сільськогосподарських машин М.Х. Гельферіх виділив 12 тис. рублів на заснування трьох стипендій свого імені [1, с. 100]. Товариство взаємного кредитування прикажчиків м. Харкова заснувало 16 стипендій для дітей своїх членів і надало для цього 40 тис. рублів. Міський купецький банк дав 15 тис. рублів, Торговельний банк – 9 тис. рублів, 2-е Харківське товариство взаємного кредитування прикажчиків – 11,8 тис. рублів, купці П.П. Рижов і І.О. Сергеев – по 4 тис. рублів, голова Біржового комітету О.К. Алчевський – 1 тис. рублів та ін.» [2, с. 43–48].

Слід виділити ще один соціальний чинник, який спонукав власників промислових та комерційних підприємств виявляти ініціативу щодо проблеми створення системи комерційної освіти. Купецькі фамілії в означений історичний період не відрізнялись стійкістю. Це проявлялося в тому, що сини відомих комерсантів відмовлялись продовжувати справу батьків. Причин було дві: або марнотратство нащадків через відсутність спеціальних комерційних знань, або перехід до вищого стану після здобуття університетської освіти (оскільки альтернативи не було). Важливу роль у цьому процесі відіграло введення в містах так званого інституту почесного громадянства. Відомий харківський історик, просвітителі і громадський діяч тих часів Д.І. Багалій, розглядаючи цю проблему, констатував: «Створення в миколаївський час нового міського стану – почесного громадянства, що мало метою заохочувати «людей середнього роду» у їхніх торгово-промислових заняттях, і створити, так би мовити, велику буржуазію, насправді лише сприяло більш легкому переходу купецтва із крамниці в ескадрон або за канцелярський стіл: якщо для купецького сина була потрібна солідна освіта, щоб вийти у дворяни, то для почесного громадянина такий перехід був зовсім не важкий: атестат повітового училища відкривав перед ним двері канцелярії, а

домашньої освіти було цілком достатньо для командування ескадроном» [1, с. 173–174].

Отже, система вітчизняної комерційної освіти не виникла на порожньому місці, вона була продуктом культурно-історичного розвитку. У XVIII – на початку XIX ст. тривав активний пошук концепції оптимального розвитку системи комерційної освіти на вітчизняному ґрунті, вивчення досвіду європейських країн тощо. У цьому контексті великий внесок в обґрунтування необхідності її створення й розвитку зробила вітчизняна прогресивна інтелігенція та педагогі-науковці, які порушували питання щодо форм, методів, поширення комерційних знань та їх значення для розвитку економіки держави. Усі ці проблеми обговорювали на засіданнях з'їздів, присвячених технічній і професійній освіті, що проводили за ініціативою «Російського технічного товариства». Характеризуючи завдання, що стояли перед комерційною освітою, видатний український економіст і педагог М.М. Соболев писав: «Вищі комерційні навчальні заклади мають метою надати завершену наукову освіту для торгових діячів, озброїти їх методами наукового дослідження й дати наукове розуміння всіх складних проблем торгового й кредитного обігу. Така широка наукова підготовка потрібна для діячів керівного характеру таких, як керуючих торговими конторами, директорів великих торгових підприємств, банків, транспортних підприємств та ін. Вона повинна виробити в учнів широкий кругозір, здатність до ініціативи, уміння пристосовуватись до нових умов ринку. У центрі науки вищої комерційної школи стоїть (знаходиться) політична економія зі всіма її розгалуженнями, яка доповнюється юридичними, технічними і спеціальними комерційними науками» [8].

Вітчизняні економісти-педагоги цього періоду створювали навчально-методичну базу для викладання нових для того часу й таких необхідних для фахової комерційної освіти наук, як політична економія, товарознавство, бухгалтерський облік;

переглядали зміст цих навчальних дисциплін відповідно до потреб часу та розвитку самих наук. Слід зазначити, що ці навчальні дисципліни були вже виділені в Європі та США як самостійні; написані відповідні підручники для їх викладання. На початку XX ст. (1906–1908 рр.) вийшов перший вітчизняний підручник з товарознавства під назвою «Руководство по товароведению с необходимыми сведениями из технологии», авторами якого були М.Я. Кіттари, П.П. Петров, Я.Я. Нікітінський. Видання цієї книги дало змогу викладати товарознавство як самостійну дисципліну в українських комерційних навчальних закладах. Усе це сприяло створенню змісту середньої та вищої комерційної освіти, що стало важливим поштовхом для створення системи відповідних навчальних закладів на вітчизняному ґрунті.

Не менш важливе значення для становлення та розвитку комерційної освіти на Лівобережній Україні взагалі та Слобожанщині зокрема мав геополітичний фактор. Безпосередній вплив на формування мережі вітчизняних комерційних навчальних закладів справили освітні реформаторські процеси, що відбувались у другій половині XIX – початку XX ст. в Європі, перш за все, в Австро-Угорщині та Німеччині. Засновницею фахової освіти в Європі прийнято вважати Німеччину, де вперше було розроблено та втілено в життя розгалужену багатофункціональну систему комерційної освіти, яку поступово перейняла більшість розвинутих держав того часу, у тому числі й Російська імперія. Так, перші комерційні училища було відкрито в Москві та Петербурзі за зразками Гамбурзької та Віденської комерційних академій. Слобожанщина як складова частина Російської імперії була повністю інтегрована в її соціально-економічний та освітній простір, що безпосередньо впливало на розвиток комерційної освіти на вітчизняних теренах.

Економічний розвиток викликав необхідність прискореної підготовки професійних

кадрів різних ланок у галузі комерції, яких на той час не вистачало. Постало завдання створення розгалуженої системи комерційних навчальних закладів. Таке складне завдання вимагало великої організаційної роботи як від державних структур (Міністерство народної освіти, Міністерство фінансів), так і від громадськості (зацікавленість у висококваліфікованих кадрах власників підприємств, представників фінансових та торговельних установ).

Міністр фінансів Росії, автор відомої грошової реформи 1895–1897 рр. С.Ю. Вітте неодноразово підкреслював важливість вищої спеціальної економічної освіти й необхідності підготовки широко освічених економістів для державної та громадської економічної діяльності з тим, щоб «поповнити відчутну прогалину в вищій комерційній освіті, а також утворити необхідний контингент викладачів для комерційних училищ із спеціальних предметів» [10]. Це завдання міністр дав економічному відділенню С.-Петербурзького Політехнічного інституту, який було засновано з його ініціативи в жовтні 1902 р. У записці «Про заснування Політехнічного інституту в С.-Петербурзі» він писав: «Відсутність людей з такою широкою економічною освітою довго ще буде паралізувати роботу уряду до підняття у нас торгівлі та промисловості на належну висоту і до втілення в життя різних заходів щодо створення у нас школи, яка давала б вищу спеціальну економічну освіту» [10].

До 1896 р. в Російській імперії було лише 10 комерційних училищ. Для такої великої за територією держави з певними амбіціями щодо економічного розвитку цієї кількості відповідних навчальних установ було недостатньо, особливо порівняно з Європою того часу. Вони не могли задовольнити існуючу потребу в професійних кадрах. Торгових шкіл і торгових класів узагалі не існувало.

Ситуація змінилась, коли у 1896 р. вийшло нормативне Положення про комерційні навчальні заклади, яке передбачало створення 4-х типів таких освітніх установ, а саме:

1) комерційні училища; 2) торгові школи; 3) торгові класи; 4) торгові курси. Усі вищезазначені навчальні заклади належали до розряду середніх і мали на меті підготовку спеціалістів у комерційній справі.

Відповідно до Положення, усі типи комерційних навчальних закладів, як старі, так і новоутворені, підпорядковувались Міністерству фінансів. Лише два раніше утворені комерційні училища: Санкт-Петербурзьке (1772 р.) та Московське (1804 р.), – залишались підпорядкованими Установам імператриці Марії [3].

Слід зазначити, що, окрім вищеназваних типів комерційних навчальних закладів, у другій половині XIX ст. почали створюватись 2-класні комерційні відділення при реальних училищах, які знаходились у відомстві Міністерства народної освіти, а також при церквах неправославного віросповідання.

Не дивлячись на це, Міністерство фінансів залишало за собою право контролю над організацією навчального процесу та навчальними стандартами основних типів комерційних навчальних закладів. З цією метою при Міністерстві фінансів було організовано Департамент торгівлі й мануфактури, у якому функціонувала спеціальна Навчальна частина департаменту.

Функції Навчальної частини полягали: 1) у контролі за навчальною та фінансовою діяльністю комерційних навчальних закладів; 2) у забезпеченні матеріально-технічної бази цих установ.

Той факт, що Міністерство фінансів контролювало освітній процес і підготовку кадрів для комерційної справи, свідчить про неабияку зацікавленість держави в цьому процесі. Спрацював, на наш погляд, також фактор наслідування: усі комерційні навчальні заклади Європи також підпорядковувались Міністерствам фінансів європейських держав.

Нормативне Положення 1896 р. стимулювало процес утворення нових комерційних навчальних закладів. Як свідчить «Нарис про Народну освіту Росії», складений сучасника-

ми означеного періоду за участю професора В.Ф. Дерюжинського, у 1899–1900 навчальному році (менше, ніж через 3 роки після виходу Положення) Міністерству фінансів підпорядковувалось вже 56 комерційних навчальних закладів, серед них: 16 торгових шкіл, 9 торгових класів, 12 курсів комерційних знань [3].

Загальна кількість учнів усіх перелічених комерційних закладів складала 10 950 чоловік: 6 013 учнів – у комерційних училищах, 2 284 учні – у торгових школах, 1 946 учнів – у торгових класах, 707 учнів – на курсах комерційних знань. Відносно окремих навчальних закладів число учнів коливалось в межах: від 48 до 695 – у комерційних училищах, від 27 до 967 – у торгових школах, від 18 до 1 504 – у торгових класах, від 13 до 185 – на торгових курсах [3].

Більш того, за свідченням цього ж документу, дозволялося відкрити ще 25 таких навчальних установ, а саме: 7 торгових шкіл, 1 торговий клас, 8 курсів комерційних знань [3]. Такі дані свідчать про те, що серед новостворених комерційних навчальних закладів пріоритет надавався торговим школам, і на це були причини.

По-перше, на відміну від комерційних училищ, які розподілялись на 7-класні (давали як загальну, так і професійну комерційну освіту) та 3-класні (давали тільки комерційну освіту на базі загальної), торгові школи були з річним навчальним курсом та 3-класними. Вони потребували менше часу на підготовку. По-друге, якщо комерційні училища готували учнів на більш відповідальні посади у великих торговельних та промислових підприємствах, то торгові школи випускали службовців нижчої ланки – у торгово-промислових установах, потреба в яких на ринку праці того часу була більш високою.

Право відкривати комерційні навчальні заклади надавалось приватним особам та громадським організаціям. У 1905 р. «Вісник комерційної освіти» зазначав: «Приватні особи та товариства можуть відкривати з дозволу Міністерства фінансів комерційні

навчальні заклади... Завідуючі навчальною частиною та викладачі цих закладів повинні мати необхідний освітній ценз та допускаються до виконання своїх обов'язків не інакше, як з дозволу: перші – Міністерства фінансів, останні – Департаменту торгівлі й мануфактури» [3].

Слід зазначити, що фінансування всіх без винятку комерційних навчальних закладів відбувалось за кошти приватних осіб та громадських організацій. Фінансові зведені звіти 1900 р. свідчать про те, що на утримання 56 комерційних середніх навчальних закладів було витрачено приватними особами та різноманітними товариствами близько 1 300 000 руб. Для порівняння: середній кошторис семикласного комерційного училища складав 35 000 руб. на рік, у деяких випадках перевищував 100 000 руб., тоді як щорічне утримання торгової школи обходилось приблизно в 10 000 руб. [2].

Залежно від потреб ринку праці в спеціалістах з комерційної справи формувалось не тільки фінансування торгових шкіл, але й їх навчальні програми та зміст освіти.

Отже, реформа міністра фінансів С.Ю. Вітте дала імпульс для розвитку комерційної освіти в Україні, створила для цього відповідне державне регулювання. Із цього часу комерційна освіта почала набувати завершеного й систематичного характеру, який відповідав європейському рівню підготовки спеціалістів у галузі комерції тих часів. Поряд із комерційними училищами, що були центральним ланцюгом системи комерційної освіти, набули поширення торгові школи, торгові класи, курси комерційних знань. На початку ХХ ст. у цю систему інтегрувалися вищі комерційні навчальні заклади – інститути.

1.2. ПЕРШИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ КОМЕРЦІЙНОЇ ОСВІТИ В ХАРКОВІ

Перший досвід Харкова в процесі створення системи комерційної освіти можна

побачити на прикладі двох типів відповідних навчальних закладів на рівні середньої освіти: Харківського комерційного училища імені імператора Олександра III і Харківської торгової школи взаємної допомоги прикажчиків.

Уперше думка про необхідність відкриття в Харкові Комерційного училища була висловлена в 1868 р. на зібранні міського товариства, коли заслуховувався звіт міського купецького банку. На неї пристала більшість у зібранні, більш того, було прийнято рішення про виділення 3 000 руб. для реалізації цієї мети. У 1869 р. міське товариство навіть вирішило відраховувати на потреби училища 3–4 тис. руб. щороку. Але у зв'язку з реформуванням міського самоврядування ця постанова не була виконана [2].

Лише в 1888 р. за пропозицією місцевого громадського діяча та комерсанта Миколи Васильовича Орлова купецьке товариство визнало необхідність створення системи комерційної освіти для дітей купецького стану.

Проблема фінансування такого навчального закладу вирішувалась за рахунок самих мешканців міста. Основним капіталом училища стала зібрана сума, що дорівнювала 50 тис. руб., з якої 40 тис. руб. давав міський Купецький банк. Усі кошти училища за своїм походженням поділялись на дві групи: 1) податки харківських купців різних гільдій на користь училища, а також плата за навчання; 2) пожертви місцевих комерсантів та благодійників.

Наприклад, Харківське купецьке товариство щорічно збирало при оформленні торгових документів по 50 руб. з купців першої гільдії та 15 руб. з купців другої гільдії. Більшість коштів складали капітали, відсотки з яких ішли на стипендії та посібники для учнів із «неспроможних» родин

купецького та міщанського станів, оскільки плата за навчання була досить високою [1].

Великих коштів потребував ремонт та оренда будівлі – до 13% щорічно. Тому піклувальні ради та директори комерційних училищ прагнули якомога швидше збудувати власні приміщення. У середньому будівництво нерухомості комерційних училищ становило приблизно від 100 до 400 тис. руб. Для цього в Харкові було придбано землю Ширинського-Шахматова за 30 тис. руб., де за проектом А.М. Бекетова навесні 1891 р. почалися роботи з будівництва цього навчального закладу. У 1893 р. споруда для комерційного училища була готова. Його будівництво, включаючи інтернат, обійшлись в неймовірну цифру, майже у 479 тис. руб. [2].

А.М. Бекетов
(1862–1941)

Нарешті, 3 жовтня 1893 р. опівдні відбулося освячення й відкриття Харківського комерційного училища імператора Олександра III. Училище мало 3 класи: підготовчий та два основних. Над змістом статуту навчального закладу довго не думали. За зразок було взято статут Московського Олександрівського комерційного училища.

Харківське комерційне училище (проект А.М. Бекетова)

Першим директором училища було призначено статського радника І.А. Виноградова, на якого також покладалась обов'язки голови Педагогічного комітету та участь у засіданнях Піклувальної Ради [2].

Серед перших викладачів були А.В. Ветухов, М.Д. Линда, К.В. Петерман, І.І. Шмідт, Г.Ю. Ирмер, П.М. Верховський, Г.М. Штерх, Л.К. Завістовський, І.М. Туровцев, І.Г. Бальковський.

За традицією, разом зі створенням училища було організовано Піклувальну Раду. Основним її завданням був розгляд таких питань: фінансові та господарчі питання; прийом та відрахування учнів; розгляд правил для учнів; контроль за іспитами та присудження нагород за навчання; проблеми формування та комплектація бібліотеки, обладнання лабораторій, навчальних кабінетів; питання про відкриття нових класів. На засіданнях Піклувальної Ради комерційного училища також заслуховувались звіти про фінансову та навчальну діяльність, велося листування з авчальним відділом Міністерства фінансів, різними установами та приватними особами.

У рік відкриття Харківське до комерційного училища було зараховано 68 учнів, але з кожним роком їхня кількість збільшувалась. Разом із популярністю комерційного училища серед населення Харкова розвивався й сам навчальний заклад [2].

Як відомо, комерційні училища поділялись на 3-річні (давали тільки спеціальну комерційну освіту) та 7-річні (давали як спеціальну, так і загальну освіту). Харківське комерційне училище було спочатку засноване як 3-річний навчальний заклад, що готував бухгалтерів, контролерів, прикажчиків у торговельних справах. Але згодом цей навчальний заклад перетворився на 7-річний, який приймав учнів з 10 років (табл. 1) [3].

Сучасний вигляд будівлі Харківського комерційного училища (сьогодні Харківський національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого)

Таблиця 1

Кількість учнів і класів Харківського комерційного училища

1893–1894 навчальний рік	
Клас	Кількість учнів
Підготовчий	31
1-й	18
2-й	19
Разом	68
1894–1895 навчальний рік	
Клас	Кількість учнів
Підготовчий	38
1-й	49
2-й	31
3-й	31
Разом	149
1899–1900 навчальний рік	
Клас	Кількість учнів
підготовчий	20
1-й	28
2-й	35
1-е відділення 3-го класу	30
2-е відділення 3-го класу	33
4-й	48
5-й	43
6-й	28
7-й	25
Разом	290

Реформи тих років зробили Харківське комерційне училище відкритим для всіх станів. Близько двох третіх комерційного училища складала вихідці з селянського та міщанського середовища. Як свідчать документи звітів про стан навчально-виховного процесу училища, цей навчальний заклад був відкритий також для представників різних національностей та віросповідань (табл. 2). Отже, важливим боком освітнього процесу стала відсутність національної та релігійної квоти. У цьому контексті комерційна освіта була достатньо демократичною [1; 2].

Таблиця 2

Відомості щодо розподілу учнів за станами та за національністю відповідно 1910 року

Розподіл учнів за станами	Кількість учнів
синів дворян	17 учнів
синів духовного звання	3 учні
синів почесних городян	25 учнів
синів купців	68 учнів
синів міщан	78 учнів
синів селян	74 учня
інших станів	17 учнів
іноземців	9 учнів
разом	291 учень
Розподіл учнів за національністю	Кількість учнів
росіян	216 учнів
поляків	9 учнів
інших слов'ян	1 учень
литовців та латишів	1 учень
грузинів	–
вірменів	3 учні
євреїв	39 учнів
татар	1 учень
німців	17 учнів
разом	291 учень

Формування стипендіального фонду для «неспроможних» також свідчило, що місцеві комерсанти активно сприяли демократизації комерційної освіти Слобожанщини. Стипендії, отримувані учнями Харківсько-

го комерційного училища, розподілялись за такими категоріями:

А – стипендія Харківського купецького товариства (25 стипендій);

Б – стипендія різноманітних установ та приватних осіб (18 стипендій);

В – стипендії тимчасові.

Остання група стипендій поділялась на такі види:

1) стипендії Товариства взаємної допомоги прикажчиків м. Харкова;

2) стипендії Товариства взаємного кредиту прикажчиків м. Харкова;

3) стипендії Харківської контори Торгового дому І.Г. Харитоненка;

4) стипендії Харківського купецького товариства [2].

Значна частина розходів складала оплату праці викладачів, лікарів та службовців комерційного училища. Високі оклади викладачів дозволяли запрошувати в комерційне училище університетську професуру. Це наближало рівень викладання спеціальних дисциплін до університетського. Але поступово в підприємницькому середовищі Слобожанщини сформувалась тенденція до потужнішого залучення фахівців, які закінчили безпосередньо комерційне училище або вже працювали в цій галузі, що наближало процес навчання до реального виробництва (табл. 3).

Керівництво та службовий штат Харківського комерційного училища поділялись на такі групи: голова та члени Піклувальної Ради, почесні піклувальники, директор, інспектор, надзирателі, штатні викладачі, позаштатні викладачі, службовці за наймом (учитель гімнастики і танців, лікар, лаборант, хранитель музею, диякон при церкві училища, письменник, смотритель знань) [2].

Не менші кошти виділялись благодійниками для створення й оснащення фізичних, хімічних, природознавчих кабінетів та лабораторій. Харківські купці та комерсанти широко жертвували зразки товарів, обладнання для оснащення предметних товарознавчих кабінетів. Харківське комерційне

училище на початок 1910 року, окрім обладнаних навчальних кабінетів, мало фізичний та природничо-історичний кабінети, лабо-

дисципліни – виховання культури мовлення, грамотності, уміння звертатися та висловлювати свої думки.

Таблиця 4

**Стан бібліотеки Харківського комерційного училища
в 1909–1910 навчальному році**

	Кількість найменувань			Кількість томів		
	російською мовою	іноземною мовою	разом	російською мовою	іноземною мовою	разом
Фундаментальна бібліотека	1723	87	1810	2610	133	2743
Навчальна бібліотека	1043	23	1066	1507	63	1571
Разом	2766	110	2876	4117	196	4314

торію, соціальну аудиторію, товарний музей. Збиралась навчальна та наукова (фундаментальна) бібліотека училища (табл. 4).

Забезпечення стабільного фінансування комерційного училища із різноманітних джерел створило міцну основу для його розвитку. Для харківських купців і промисловців це був не лише довгостроковий вклад капіталів, що забезпечував місцеву промисловість, торгівлю та банки кваліфікованими спеціалістами. Активну участь комерсантів Слобожанщини в створенні фінансової бази для комерційної освіти слід розглядати як своєрідну форму громадської діяльності.

Метою функціонування Харківського комерційного училища було не лише надання учням необхідних для комерції знань, умінь і навичок, а й виховання тих морально-психологічних якостей, які можуть сприяти успішній підприємницькій діяльності. Відповідно до цієї мети формувався й зміст освіти Харківського комерційного училища.

Закон Божий ставився на одне з провідних місць у програмі навчання. Викладався цей предмет протягом усього курсу навчання.

Вивчення російської мови також тривало протягом усього курсу. Головне завдання цієї

Французька мова вивчалась обов'язково, оскільки випускники повинні були вміти нею спілкуватись за прийнятим на той час етикетом. Німецька мова вивчалась також обов'язково з огляду на те, що значна кількість учителів була німцями. Англійська мова не була у моді, про що свідчить кількість годин, які на неї виділялось.

Із числа загальноосвітніх предметів вивчались також історія, географія, математика; обов'язковим було чистописання та співи.

Випуск Харківського комерційного училища 1914 р.

Головним гаслом комерційної освіти було тісне поєднання теоретичних знань з реальним життям. Тому з року в рік збільшувалася кількість годин на вивчення географії, хімії, природознавства. Спеціальні предмети викладались виключно в спеціальних класах.

Політична економія, наука про виробничі відносини людей та економічні закони, що регулюють розвиток держав.

Комерційна географія описувала торгові відносини між різними народами та їх зв'язок з географічними, політичними та культурними умовами.

Історія торгівлі вивчала історичний досвід у торговельній справі.

Законознавство вивчало закони, формувало вміння їх вірно тлумачити та використовувати.

Товарознавство вивчало попит та вартість товарів, їхню класифікацію, стандартизацію, закономірності формування асортименту товарів та його структуру, чинники впливу на якість товарів, способи його контролю й оцінки, рівня зберігання товарів.

Бухгалтерія навчала веденню бухгалтерського обліку.

Вивчалися також комерційне числення – метод господарювання, заснований на порівнянні затрат та результатів господарської діяльності, та комерційна арифметика, що забезпечувала вміння швидко й правильно роботи комерційні викладки.

Управління училищем вважало неможливим досягнення «благих результатів» без правильного фізичного розвитку учнів, тому багато зусиль пішло на те, щоб поставити на відповідний рівень гімнастику та організацію харчування своїх вихованців. Гімнастика була введена як навчальний предмет. Щодня організовувались гарячі сніданки, для чого виділявся спеціальний час.

Харківська торгова школа взаємної допомоги прикажчиків виникла в 1896 р. і проіснувала до 1919 р. Чисельність учнів за цей

час коливалась у межах від 213 до 300 осіб віком від 10 до 15 років. Вона мала 3 основні класи навчання й 2 відділення підготовчого класу (молодше та старше). Учні навчалися 4 чверті, переважно платно, хоча й існував певний відсоток таких, хто навчався «безкоштовно» (за рахунок благодійних внесків). Наприклад, у 1904 р. Харківська торгова школа налічувала 292 учні, 24 з яких навчалися безкоштовно. Плата за навчання не була постійною, існувала тенденція до її підвищення. У 1918 р. плата за навчання складала вже 75 руб. з учня на рік, що для того часу було достатньо високою ціною [5]. Формально навчання могли отримувати представники всіх станів без винятку: за даними архівних документів, серед учнів Харківської торгової школи були «сини представників духовного звання, почесних громадян, купців, міщан, селян, іноземних громадян» [4].

Харківська торгова школа до революції

Особливості навчальних програм та змісту освіти торгових шкіл можна представити у вигляді переліку навчальних предметів Харківської торгової школи за роками навчання (табл. 5, 6).

Обов'язковими були оцінки за поведінку та старанність, при цьому оцінка за старанність виставлялась за кожним навчальним предметом і могла бути нижчою або вищою за основну. Наприклад, основна оцінка з «географії» відповідала «4» балам, а за старанність – «4,5». На наш погляд, це досить

важливий показник досягнень учнів, який визначав можливий потенціал кожного з них та був певним орієнтиром для викладачів, за допомогою якого вони могли коригувати навчально-виховний процес.

Таблиця 5

Перелік навчальних предметів Харківської торгової школи за роками навчання, реконструйований за архівними документами (1899–1900 н. р.)

1-й основний рік навчання	2-й основний рік навчання	3-й основний рік навчання
1. Закон Божий 2. Російська мова 3. Арифметика 4. Чистописання 5. Геометрія 6. Географія	1. Закон Божий 2. Російська мова 3. Чистописання 4. Геометрія 5. Історія 6. Комерційна географія 7. Бухгалтерія 8. Комерційна арифметика 9. Німецька мова 10. Товарознавство 11. Торговознавство	1. Закон Божий 2. Російська мова 3. Чистописання 4. Комерційна географія 5. Бухгалтерія 6. Комерційна арифметика 7. Німецька мова 8. Товарознавство 9. Торговознавство 10. Комерційна кореспонденція

Таблиця 6

Перелік навчальних предметів Харківської торгової школи для підготовчого класу, реконструйований за архівними документами (1899–1900 н. р.)

Молодше відділення підготовчого класу	Старше відділення підготовчого класу
1. Закон Божий 2. Російська мова 3. Арифметика 4. Чистописання	1. Закон Божий 2. Російська мова 3. Арифметика 4. Чистописання 5. Геометрія 6. Географія 7. Обчислення на рахівницях

Будівля Харківської торгової школи сьогодні

У 2-му та 3-му класах по закінченні навчального року передбачались іспити: у 2-му класі – з геометрії та історії; у 3-му – з Закону Божого, російської мови, комерційної географії, бухгалтерії, комерційної арифметики, німецької мови, товарознавства, комерційної кореспонденції [4].

Учні, які проходили повний курс навчання у Харківській торговій школі, отримували свідоцтво про закінчення. Передбачались свідоцтва з відзнакою: 1-го ступеня (оцінки з предметів були «5» і «4») або 2-го ступеня (з однією трійкою) [4].

Архівні документи свідчать про те [5; 6], що велика увага приділялась матеріально-технічному забезпеченню торгових шкіл як з боку самих навчальних закладів, так і з боку Міністерства фінансів. Вони турбувались про забезпечення торгових шкіл необхідними навчальними посібниками, підручниками, довідниковою літературою та наочним матеріалом, що відбивав останні досягнення в галузі комерції. При цьому джерела отримання всього необхідного для навчання були досить різноманітними.

Так, замовлення навчальних посібників для Харківської торгової школи відбувалося через відділення книжкового магазину «Новое время» та книжковий магазин «Гросман і Кнебель» у м. Москві. Допускались знижки та широкий кредит на придбання

навчальної літератури. За допомогою цих фірм у 1901 р. Торгова школа Харкова зробила підписку на «Комерційну енциклопедію Ротшильда».

Торгова школа Харкова отримувала також необхідні для навчання наочні матеріали від Навчальної частини Департаменту торгівлі та мануфактури: у 1896 р. – колекцію з технології волокнистих речовин з Нижегородської виставки (бавовну, льон, вовну, пеньку, штучну вовну, кінське волосся, коров'ячу вовну); у 1897 р. – навчальне видання «Досвід загальної бібліографії нафтової промисловості», а також таблиці з прикладами загальноприйнятих монет; у 1899 р. – тарифи залізниць I та II групи, зведені відомості тарифів перевезення різноманітних товарних груп; у 1906 р. – колекцію зразків промислових товарів [5].

Крім того, Міністерством фінансів видавалось спеціалізоване періодичне видання «Торгово-промислова газета», що містило практичні поради з комерційної справи та рекомендувалось усім комерційним навчальним закладам без винятку як посібник з викладання й написання учнівських робіт. Користувалася таким посібником і Харківська торгова школа.

Існував також обмін навчально-методичними матеріалами між торговими школами. Так, у 1904 р. Піклувальна рада Керч-Єнікальської торгової школи звернулася з проханням до Харківської торгової школи вислати їй програму та навчальні плани з можливістю їх подальшого використання у своєму навчально-виховному процесі.

Організація навчально-виховного процесу торгових шкіл, а також майнові та фінансові запитання й різного роду клопотання вирішувались Піклувальними радами. Піклувальна рада Харківської торгової школи працювала в такому складі: голова, товариш голови, члени ради (від 6 до 7 осіб), секретар (зазвичай особа, виконуюча обов'язки). Її робота відбувалась на засіданнях, що проводились 1–2 рази на місяць. Довгий час головою Піклувальної ради Хар-

ківської торгової школи був О.М. Островерхов. Пізніше до обов'язків Піклувальної ради додалися питання організації та діяльності батьківських зборів, а також створення батьківських комітетів [6].

У Харкові ініціатива відкриття торгових класів належала купцю 1-ої гільдії, раднику комерції І.К. Велитченку. 30 квітня 1898 р. за його пропозиції Купецьке товариство ухвалило заснувати в місті торгові класи з метою матеріального забезпечення їх роботи, обкласти торгові заклади і промислові підприємства щорічним податком з кожного від 3 до 6 руб. Тоді ж товариство обрало зі свого середовища комісію з підготовки статуту майбутнього навчального закладу, згодом затвердженого міністром фінансів 31 серпня 1899 р. [1].

10 січня 1900 р. у центрі Харкова в орендованому приміщенні розпочалися заняття в торгових класах у кількості 168 учнів. Із самого початку свого існування навчальний заклад користувався неабияким попитом, про що свідчить постійне зростання кількості слухачів: 1 лютого кількість учнів зросла до 297 осіб, разом подали заяви на навчання 376 осіб. Заняття відбувались увечері. Плата за навчання складала 5 руб. на рік за кожен предмет [9].

Отже, економічні зміни, що відбувались у Наддніпрянській Україні другої половини XIX – початку XX ст. у цілому та на Слобожанщині зокрема викликали необхідність підготовки професійних кадрів для комерції та створення розгалуженої системи відповідних навчальних закладів. Незважаючи на те, що всі комерційні навчальні заклади Харкова відкривались і фінансувались приватними особами та місцевою громадою, підпорядковувались вони Міністерству фінансів, яке контролювало освітній процес цих навчальних установ, створюючи для них зміст освіти та забезпечуючи необхідну матеріально-технічну базу.

У програмах комерційних училищ, торгових шкіл та комерційних курсів Харкова важливе місце мав загальноосвітній ком-

понент, який сприяв компенсації недоліків загальної системи в державі. У цьому проявлялась гуманістична сутність місцевої системи комерційної освіти, її принципова відмінність від західної підготовки професіоналів, яка носила більш прагматичних характер [9; 11; 12].

Особливі умови, у яких опинилась харківська комерційна школа, зробили її центром живої педагогічної думки, своєрідною експериментальним майданчиком, на якому відточувалися сучасні для того часу дидактичні прийоми, упроваджувались найбільш прогресивні форми й методи виховної роботи із учнями. Саме в комерційному училищі отримав широке розповсюдження лабораторно-дослідницький метод викладання природничих наук, тоді як навіть урядові гімназії задовольнялись книжковим теоретичним знанням природно історичних процесів та явищ.

Суттєво відрізнявся й внутрішній устрій комерційних навчальних закладів Харкова. У його основу було покладено принцип академічної свободи та демократії, що включали виборність та підзвітність керівників педагогічному колективу, колегіальність у прийнятті рішень з фінансово-господарчих питань та навчально-виховного процесу, учнівське самоврядування, участь широкої батьківської громадськості в житті відповідних навчальних закладів.

Навчально-виховний процес у харківських комерційних навчальних закладах у більшому ступені, ніж у будь-якому іншому типі навчальних закладів, що діяли в місті, був наближений до педагогічних ідеалів епохи. Він відрізнявся глибоким психолого-педагогічним інтересом до проблем становлення особистості: опорою на позитивні начала характеру, переконанням як ведучим методом виховання, розвитком пізнавальної творчої активності учнів, самостійністю в рішенні навчальних та життєвих проблем, колективізмом, відповідальністю, чесністю, порядністю та іншими важливими якостями людини [11; 12].

Як у процесі навчальної діяльності, так і в позаурочній роботі, педагоги комерційних навчальних закладів Харкова прагнули надати своїм вихованцям такі необхідні для їхньої майбутньої професійної діяльності якості, як уміння поводитись в умовах виробництва й ринку, що постійно оновлюються, твердості та гнучкості розуму. До їх завдання входило «настільки розвинути органи фізичної та психологічної діяльності людини, щоб вона чітко розуміла оточуючі її явища та вміла вирішити ті завдання, які ставить перед нею життя» [9]. При цьому вихованці харківських комерційних навчальних закладів, на відміну знову ж таки від своїх західноєвропейських однолітків, налаштовувались не лише на особистісне збагачення, але й на загальну суспільну користь. Їхня майбутня діяльність у виробничій, фінансовій, торговій діяльності розглядалася кращими педагогами як громадянський та моральний обов'язок.

1.3. КОМЕРЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ – ПЕРЕДТЕЧА ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ ХАРКІВЩИНИ

Під впливом тих самих соціально-економічних причин, які викликали появу слобожанських комерційних навчальних закладів середнього рівня, у торгових і промислових колах регіону виникла ідея про заснування вищої комерційної школи Харкова. Для цього у місті були всі умови: з одного боку, Харків був великим культурним, науковим, а також торгово-промисловим центром Східної України з великим регіоном, що знаходився у сфері його впливу, який мав нагальну потребу підготовки спеціалістів з вищою економічно-комерційною освітою. З другого боку, в Харкові було вже декілька урядових вищих навчальних закладів, зокрема, найстарший університет, який мав кваліфікувати кадри викладачів і які могли б бути використані і при заснуванні вищого комерційного навчального закладу. Ураховуючи це, особи, що були зацікавлені у створенні такого закладу на попередніх

приватних нарадах, дійшли до висновку, що засновником повинно стати Харківське купецьке товариство.

Купецький староста С.І. Жевержеєв підтримав цю пропозицію, і 28 лютого 1911 р. питання було винесено на збори Купецького товариства. З доповіддю виступили радник комерції І.К. Велитченко, професор Харківського університету Н.І. Палієнко та викладач комерційного училища І.І. Попов. Усебічно обговоривши доповіді, збори одно-стайно визначили необхідним заснувати в Харкові вищий комерційний навчальний заклад,

Микола
Іванович Палієнко
(1869–1937 рр.)

а для детального вивчення питання створили спеціальну комісію, яку очолив І. Велитченко. До складу комісії, крім доповідача, увійшли представники Харківського купецького товариства, З'їзду гірничо-промисловців, університету, комерційних училищ і громадськості міста. Серед них були С.Н. Жевержеєв, Н.Ф. Фон-Дитмер, професори В.Ф. Левитський, В.М. Гордон та багато інших [24].

За короткий час комісія провела всю підготовчу роботу: розробила проект статуту інституту, навчальні плани, кошторис витрат, обговорила питання про приміщення та ін. 16 травня 1911 р. збори купців і представників промисловості Харкова, заслухавши доповідь комісії, постановили сприяти відкриттю в Харкові в 1911–1912 навчальному році Комерційного інституту. Велику роль у цьому відіграв 36 з'їзд гірничо-промисловців, який у листопаді 1911 р. постановив підтримати перед Міністерством торгівлі і промисловості клопотання Харківського купецького товариства про відкриття в Харкові Комерційного інституту або ж тимчасових

курсів комерційних знань. 20 березня 1912 р. Рада з'їздів подала міністру доповідну записку про необхідність відкриття в Харкові Комерційного інституту з гірничо-промисловим відділом [25].

Однак на шляху створення інституту виникла неочікувана перепона: Міністерство торгівлі і промисловості, яке було вимушене враховувати думку консервативних кіл Державної ради, не наважилося подати законодавче представлення про створення вищого навчального закладу неуніверситетського типу, оскільки в той же час розпочали свою діяльність комерційні інститути в Москві та Києві. Вихід було знайдено, і організовано навчальний заклад дещо нижчого рівня – Вищі комерційні курси.

26 травня 1912 р. міністр торгівлі та промисловості затвердив статут Харківських вищих комерційних курсів, і Купецькому товариству було дозволено відкрити їх. Однак, відповідно статуту, Вищі комерційні курси Харківського купецького товариства було віднесено до розряду вищих навчальних закладів, про що свідчить такий запис: «Вищі комерційні курси, засновані Харківським купецьким товариством, належать до розряду вищих навчальних закладів і мають метою дати вищу комерційну й політико-економічну освіту» [13]. Курси повинні були утримуватися на кошти купецького товариства зі сплатою за слухання лекцій, на пожертвування та інші грошові надходження [14].

13 червня 1912 р. збори Купецького товариства відповідно до статуту обрали опікунську раду, яка, у свою чергу, вибрала директором курсів ординарного професора Харківського університету В.Ф. Тимофєєва [15].

Урочисте відкриття навчальних занять відбулося 10 жовтня 1912 р., про що у звіті про діяльність курсів було сказано: «Після молебня й привітальних промов г. директора Курсів проф. В.Ф. Тимофєєва і г. Голови Опікунської Ради І.К. Велитченка було прочитано першу лекцію викладачем загальної

теорії права проф. А.М. Фатеевим, і навчальне життя курсів пішло нормальною ходою» [16].

Вибір викладацького складу проводився комісією після заснування курсів, зокрема одним із головних ініціаторів їх створення проф. Н.І. Палієнком, який почав переговори з деким із професорів університету, заручившись їхньою попередньою згодою. Роботу цю проводив також В.Ф. Тимофеев як директор курсу. Першими викладачами стали професори університету В.Ф. Левитський, В.М. Гордон, Н.І. Палієнко, А.М. Фатеев, приват-доцент П.І. Фомін, асистент І.І. Попов [17].

Протягом навчального року викладацький склад поповнився професорами А.Н. Анциферовим, М.Н. Соболевим, Д.М. Синцовим та ін. Весь професорсько-викладацький склад уходив до так званого навчального комітету курсів, який займався всіма питаннями, пов'язаними з навчальним процесом [18].

Досить значні витрати, з якими була пов'язана організація навчального закладу, не дозволили відкрити відразу два відділення (факультети), і на відміну від Київського інституту, де функціонувало два відділення – економічне і комерційне, на Харківських курсах обмежились відкриттям одного комерційно-економічного.

Навчальний план створювався з огляду на те, що курси – це, перш за все, спеціальний комерційно-економічний вищий навчальний заклад, і що «спеціалізація може бути здійснена лише за умови ґрунтовного й достатньо широкого ознайомлення з тим колом наук, яке за своїм змістом може становити фундамент для спеціальних знань». Для спеціальних економічно-комерційних

дисциплін допоміжними науками визнавалися теоретичні економічні дисципліни, юридичні науки, історія та деякі точні науки (математика, фізика, хімія). Вивчення цих наук, що мали характер вступу до галузі спеціальних знань, передбачалося на першому та другому курсах, на яких ще не було розподілу слухачів за спеціальностями. При цьому навчальний комітет вирішив уже на першому курсі поряд з загальноосвітніми науками запровадити викладання спеціальних комерційних наук – рахівництва й комерційного обчислення, створюючи цим базу для подальшої спеціалізації слухачів у цих науках [19].

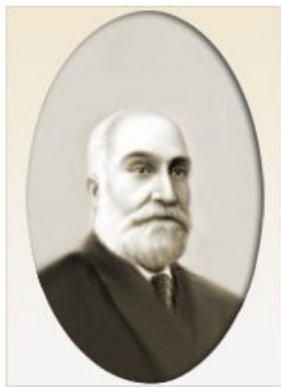
З економічних дисциплін на першому курсі передбачалося читання політичної економії (4 години на тиждень) та історії економічних вчень у зв'язку з історією господарського побуту (2 години), на другому – науки про фінанси (4 години), економічної політики (3 години), статистики (2 години), економічної географії (2 години) [20].

Відповідно до навчального плану, з третього курсу запроваджувалися відділи або цикли:

- а) економіко-комерційний з метою дати спеціальну освіту для діячів у галузі торгівлі, транспортної та комерційної справи;
- б) банківсько-страховий для спеціалізації з питань банківської та страхової справи;
- в) промисловий із поділом на групи з загальної промисловості та гірничої й гірничозаводської промисловості, що мали метою підготовку діячів для комерційних і господарських відділів промислових підприємств;
- г) цикл місцевого господарства – земського та міського.

З огляду на запровадження перших двох циклів передбачалося створення педагогічних груп для підготовки викладачів економічних та комерційних наук у торгових школах і комерційних училищах [20].

Особлива увага в навчальному плані приділялася викладанню іноземних мов з урахуванням їхнього значення для діяльності

Володимир
Фавстович Левитський
(1854–1939 рр.)

у сфері торгівлі та промисловості. Кінцевою метою вивчення мов було вільне читання книг іноземною мовою, розуміння розмовної мови та знання спеціальної термінології, необхідної для вивчення кореспонденції іноземною мовою.

Заняття проводилися в групах (підготовчих, середніх, вищих та спеціальних) залежно від рівня підготовки слухачів. Група формувалася зі слухачів приблизно з однаковими знаннями мови. Для цього проводилися попередні письмові та усні екзамени з іноземної мови. Крім підсумкового екзамену з іноземної мови, було встановлено щорічні письмові та усні іспити для тих, хто переходив з однієї групи в іншу. Так, на першому курсі в 1912–1913 навчальному році було організовано з німецької мови дві середні та дві підготовчі групи, а з французької – одна середня та одна підготовча [21].

Надаючи великого значення оволодінню живою усною мовою, а також бажаючи заохотити слухачів, що уважно ставилися до вивчення мови, навчальний комітет визнав доцільним організувати літні поїздки за кордон невеликих груп слухачів під наглядом одного з викладачів. Так, уже на першому році існування курсів було організовано семитижневу поїздку до Німеччини груп з чотирьох слухачів з викладачем німецької мови О.А. Засядко [22].

Дуже цікавою була прийнята навчальним комітетом система екзаменів, що передбачала три екзаменаційні сесії: у травні, вересні і в першій половині січня. Для слухачів першого курсу було встановлено обов'язкові екзамени з теорії та історії політичної економії, загальної теорії права, російського та загального державного права й комерційної арифметики; крім цього, встановлювався іспит з одного з предметів: російської історії, земельної історії або землеробства (за вибором слухача),

а також обов'язковий залік із рахівництва. Тільки ті слухачі вважалися переведеними на другий курс, які склали під час весняної та осінньої сесій усі ці іспити. Але до слухання лекцій та участі в практичних заняттях другого курсу допускалися й ті, хто не склав усіх обов'язкових екзаменів. Правда, з умовою, що екзамени ці будуть ними складені в січневу або, у виняткових випадках і з особливого дозволу навчального комітету, під час другої травневої сесії перед екзаменами з предметів другого курсу. Така практика проведення екзаменів дала позитивні результати. Зі 119 дійсних слухачів, що перебували на курсах до кінця навчального року, у весняну та осінню сесії склали всі встановлені екзамени 73 слухачі, тобто 61,3%, склали частково екзамени 22 слухачі, тобто 18,5%, і не склали екзамени – 24, тобто 20,2%. Із 68 вільних слухачів склали екзамени 42, або 61,8% [23].

Діяльність курсів уже в перший рік їх існування повністю відповідала вимогам вищого навчального закладу економічного типу, але наявність власної будівлі була однією з умов перетворення курсів в Комерційний інститут. З цією метою 28 червня 1914 р. голова піклувальної ради Харківських вищих комерційних курсів І.К. Велитченко підписав угоду про будівництво нової будівлі за проектом академіка архітектури

Початок будівництва Харківського комерційного інституту
28 вересня 1914 року

А.М. Бекетова. Протягом 1914–1916 рр. на перехресті вулиць Епархіальної та Басейної (тепер вул. Петровського) будівництво було здійснено.

Уже у березні 1916 р. курси було перетворено на Харківський комерційний інститут з правами вищих урядових навчальних закладів [24].

Оскільки ще до прийняття цього рішення було проведено велику роботу з формування структури навчального закладу, його професорсько-викладацького складу, з визначення переліку курсів та ін., то з набуттям курсами статусу інституту якихось корінних перетворень не відбулося. Тривалість навчання залишалась, як і раніше, 4 роки або 8 семестрів, далі існував один економічний факультет або відділення з чотирма підвідділами. З економічних та комерційних дисциплін, крім уже зазначених вище, на спеціальних підвідділах викладалися: організація торгових і промислових підприємств, вищі комерційні обчислення, банківське обчислення та рахівництво, страхове, промислове, земське й гірниче рахівництво, практика банківської справи, місцеві фінанси, комерція й дрібний кредит, статистика земська та міська й низка інших дисциплін [26].

Загальна схема й план викладання істотно не змінилися. 1916–1917 навчальний рік був першим, коли курси функціонували вже як Харківський комерційний інститут. І.К. Велитченко далі очолював опікунську раду, а його заступником був С.Н. Жевержеєв. До складу ради від економістів входили В.Ф. Левитський і М.М. Соболев. Директором інституту залишався В.Ф. Тимофеев, а деканом – професор М.М. Соболев.

До початку навчального року в інституті вже нараховувалося 1 226 студентів і 186 вільних слухачів [37], що

Фото 9. Михайло
Миколайович Соболев
(1869–1947 рр.)

в 6 (шість) раз перевищували їх чисельність у перший рік роботи курсів (158 дійсних слухачів і 78 вільних слухачів) [27].

Економічні науки в інституті викладалися, головним чином, професорами Харківського університету. Політичну економію та економічну географію читав професор П.І. Фомін, історію економічних учень у зв'язку з історією господарського побуту і економію сільського господарства – професор В.Ф. Левитський, економічну політику – професор М.М. Соболев, статистику, історію та теорію комерції, кооперативний кредит – професор О.М. Анциферов [28].

Олексій
Миколайович Анциферов
(1867–1943 рр.)

Володимир
Михайлович Гордон
(1871–1926)

Торгове та вексельне право читав відомий юрист професор В.М. Гордон.

Викладання теорії політичної економії на першому курсі почалося з загального методологічного вступу, зі з'ясування таких понять, як «визначення», «причина», «закон» тощо. Життя показало, і це підкреслював П.І. Фомін, що студентів першого курсу потрібно знайомити з загальними поняттями наукових знань, а тому необхідний був курс пропедевтики наукового знання. У 1914 р. ним було створено кабінет економічного вивчення Росії.

Професор П.І. Фомін широко використовував на заняттях читання й обговорення рефератів. Наприклад, викладання курсу економічної географії відбувалося в

такий спосіб: у першому півріччі П.І. Фомін знайомив слухачів з основами курсу, відсилаючи за деталями до опублікованого ним у 1914 р. курсу лекцій «Очерки экономического описания России», а друге півріччя було присвячено рефератам та співбесідам за прочитаним, у тому числі студентським рефератам про російський державний банк і приватні банки комерційного кредиту, про російську біржу, а також прочитаному самим П.І. Фоміним реферату про становище народного господарства і фінансів під час війни [29].

В основу викладання курсу економічної політики було покладено книгу М.Н. Соболева, видану ним як навчальний посібник для студентів [25]. Згідно виробленої на нараді викладачів-економістів інституту схеми, до курсу теоретичної політичної економії було віднесено всі проблеми торгівлі та промисловості, що звичайно викладалися в курсах прикладної економії (наприклад, учення про форми підприємств, банки, торгівлю, її форми та економічне значення та ін.). До курсу економічної політики було віднесено вивчення заходів держави в галузі промисловості та торгівлі [29].

Для педагогічного підвідділу М.Н. Соболев вів спеціальний педагогічний семінар із політичної економії, на заняттях якого розглядалися питання про місце цієї науки в комерційній школі, її програму, методи викладання та прийоми контролю учнів. Учасники семінару провели по одному пробному уроку, який повинен був проводитися студентами без спеціально записаного тексту, а після уроку присутні критично розглядали його. На семінарі обговорювалися педагогічні питання, зокрема про самостійні реферати учнів, про екскурсії, екзамени, та зміст про найголовніших підручників політичної економії [29].

У викладанні торговельного права, а потім вексельного та конкурсного професор В.М. Гордон виходив з того, що студент повинен не тільки розбиратися в питаннях торгового права, але й уміти реально засто-

совувати надбані знання на практиці, «щоб результатом вивчення могло стати безпосереднє використання знань до потреб життя». Відповідно до цього будувалися практичні заняття: питання, викладені в лекціях підлягали поглибленому вивченню шляхом підготовки доповідей та їх усебічного обговорення [30].

Доцент І.А. Трехтенберг читав спеціальний курс політичної економії, присвячений проблемам грошей і грошового ринку. Студенти знайомилися з загальною теорією грошей, після чого переходили до вивчення грошового обігу. При цьому особлива увага приділялася паперово-грошовому обігу та обігу банківських білетів. Під час вивчення проблеми грошового ринку, крім загального теоретичного висвітлення питання, студенти знайомилися з організацією грошового ринку США, Англії, Франції, Німеччини, Австрії. Природно, що велика увага приділялася Росії.

Лекції зі спецкурсу супроводжувалися практичними заняттями, що проводилися переважно за реферативною системою. Крім названого спецкурсу, І.А. Трахтенберг читав курс «Біржа та біржові операції», а також вів практичні заняття з політичної економії. У курсі з бірж студенти знайомилися з організацією бірж у різних країнах, з біржовими операціями, об'єктами біржових операцій, типами котирування. Особлива увага приділялася з'ясуванню економічної ролі бірж у сучасному господарстві [31].

Практичні заняття проводилися на другому курсі, тобто вже після засвоєння студентами елементарного курсу, та мали метою ознайомити їх з класичною економією. Студентам пропонувалося декілька тем: «Учення про поділ праці», «Праця продуктивна й непродуктивна», «Учення про капітал». Заздалегідь передбачалося ознайомитися з відповідною главою певного автора (А. Сміта, Д. Рікардо, Д.С. Мілля, К. Резбертуса та ін.), на практичних заняттях хтось зі студентів коментативно викладав

прочитану главу, а потім під час бесід тема підлягала детальному критичному обговоренню [31].

Як видно, викладання економічних дисциплін у Харківському комерційному інституті знаходилося на рівні, який забезпечував підготовку висококваліфікованих спеціалістів для роботи у сфері промисловості та торгівлі. Досягалося це поєднанням викладання фундаментальних теоретичних наук зі спеціальними комерційно-економічними, що мали прикладне значення. Значну роль у цьому відіграло прагнення економістів інституту йти в ногу з життям, знаходити правильні рішення проблем, що висувалися економічним життям, шукати нові підходи в справі підготовки економістів для народного господарства.

У період революційних подій 1917 р. і громадянської війни діяльність Комерційного інституту була дезорганізована студентськими виступами та діяльністю радянської влади.

11 березня 1919 р. було призначено комісара інституту – студента ХТІ Л.М. Майєра. Після цього Харківський комерційний інститут було об'єднано з юридичним факультетом двох університетів (імператорського та жіночого), навчальні плани були

порушені введенням нових «обов'язкових» предметів та фактично ліквідований вступний ценз абітурієнтів [23].

На короткий час діяльність інституту нормалізувалася та відновилася, коли Харків зайняла Добровольча армія. Професори та викладачі активно брали участь у Білому русі. У приміщенні Харківського комерційного інституту діяли курси права й політики, проводились засідання Академічного союзу. Успішно проходили антибільшовицькі публічні лекції, а також благодійні концерти й танці на підтримку лазаретів. У жовтні 1919 р. деякі професори приєдналися як підписанти до складеного професором В.Ф. Левитським «Воззвання русских ученых к Европе», що категорично засуджувало більшовизм. На той час в інститут на 1-й курс було прийнято 850 слухачів.

Але в грудні до Харкова повернулася радянська влада. Разом із відступаючою Добровольчою армією місто залишила більшість видатних учених: деякі з них емігрували, деякі – припинили співробітництво з інститутом. Наприкінці 1919–1920 навчального року радянською владою в Комерційного інституту було відібрано приміщення та бібліотеку, після чого його навчальна діяльність практично припинилась.

РОЗДІЛ II

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ТОРГІВЛІ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ХАРЧУВАННЯ В 1919–1967 рр.

*«Благородний муж піклується
про корінь; коли закладений корінь,
тоді народжується й шлях»*

Конфуцій «Луньюй»

2.1. ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТАНДАРТІВ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ (1919–1936 рр.)

Лютнева революція 1917 р. докорінно змінила політичну ситуацію в країні. Із 1917 до 1919 р. на Харківщині встановлювалась влада Тимчасового уряду, Центральної Ради, радянської влади, гетьмана Скоропадського. 3 січня 1919 р. Харків знов опинився під владою більшовиків. 10 березня 1919 р. на III Всеукраїнському з'їзді Рад була проголошена Українська Соціалістична Радянська Республіка, яка від грудня 1920 р. мала союзні відносини із РСФРР (Російською соціалістичною федеративною радянською республікою), БСРР (Білоруською соціалістичною радянською республікою), ЗСФРР (Закавказькою соціалістичною федеративною радянською республікою). Таку назву мали радянські республіки до прийняття Конституції СРСР у 1936 році.

Почався час великих перетворень у різних сферах суспільного життя. Ще в лютому 1919 р. при Народному комісаріаті освіти була створена державна комісія в справі реформи вищої школи [16]. Змінилися цілі й завдання вищої школи. Відповідно до постанови № 8 Народного комісаріату освіти «Про тимчасове положення про управління вищими навчальними закладами» від 10 бе-

резня 1919 р. [34, с. 213] була створена посада комісара, який мав значні повноваження, натомість посади ректора і проректора ліквідувались, залишалися лише декани факультетів [2, с. 3]. Комісаром Харківського комерційного інституту був призначений Л.М. Майер. Він мав право розробляти інструкції, затверджувати річні звіти про наукову роботу [34, с. 214]. Перетворення закріплювалися й іншими постановами: «Про передачу всіх навчальних закладів у відомство відділу освіти» – Декрет Тимчасового Робітничо-Селянського Уряду України – З. У. УРСР 1919 р. № 4, «Про вступ до вищої школи», Декрет РНК УРСР – З. У. 1919 р. № 20, «Положення про Народний комісаріат освіти», Постанова РНК УРСР від 6 червня 1919 р. – З. У. УРСР 1919 р., част. II.

Така політика радянської влади щодо вищої школи не відповідала настроям викладачів. Деякі з них рішуче виступили проти нововведень і були знищені фізично (професор Харківського комерційного інституту протоієрей М.С. Стеллецький і піклувальник інституту купець С.М. Жевержеев) [21, с. 44]. Частина ж викладачів стала співпрацювати з радянською владою. У березні 1919 р. відмінили бальну систему, ліквідували іспити, форму одягу, систему вчених ступенів. 2 серпня 1918 р. був прийнятий декрет, за яким «кожна особа, незалежно від громадянства і статі, яка досягла 16 років, може бути слухачем будь-якого вищого навчаль-

ного закладу без подання диплома, атестата або свідоцтва про закінчення середньої школи» [37, с. 9].

Процес перетворень було призупинено в зв'язку з наступом армії Збройних Сил Півдня Росії. Основні сили Добровольчої армії вступили в місто 25 червня 1919 р. Влада в місті знов змінилася. Цього разу до влади прийшли сили, які намагалися реставрувати єдину й неподільну Росію. Значна частина викладачів стала співпрацювати з новою владою, сподіваючись на повернення старих порядків (М.С. Гольдін, В.Х. Даватц, М.І. Палієнко, В.Ф. Левитський, В.І. Сава та ін.) [15].

Але вже 12 грудня 1919 р. більшовики вибили денікінців з Харкова. Частина інтелігенції, яка активно підтримувала білий рух, емігрувала (А.Н. Анциферов емігрував у 1920 р. до Праги, а потім до Парижа. Разом із ним емігрував і А.І. Фатеев. До цього вони працювали у Російському інституті сільськогосподарської кооперації) [20, с. 53]. Решта почала пристосовуватися до нових порядків. Зміни у вищій освіті продовжились. З 27 січня 1920 р. на території України почали діяти всі декрети РСФРР. «Лише докорінно перетворюючи справу навчання, організацію та виховання молоді, ми зможемо досягти того, щоб результатом зусиль молодого покоління було б створення суспільства, не

схожого на старе, тобто комуністичного суспільства», – вважав ідеолог більшовиків В.І. Ульянов-Ленін [18, с. 301]. Але нові реформи були розмитими, самі реформатори не мали чіткого уявлення про кінцеву мету реформи. До того ж якість освіти була низькою через надмірну ідеологізацію навчального процесу та низький рівень підготовки абітурієнтів. Соціальна політика уряду була спрямована на надання пільг робітникам і селянам. Для цього була створена система «робітфаків», випускників яких після підготовки за скороченою програмою приймали до вищих навчальних закладів практично без іспитів. Відповідно до Інструкції Наркомосвіти України вводились нові органи керівництва ВНЗ – ради і їх президії, вузівські ради й правління з п'яти осіб, куди мали право входити й революційні студенти, а представники технічного персоналу могли мати дорадчі голоси [34, с. 220]. Вища освіта в Україні набувала нової форми. Цей процес у 20-х рр. проходив боляче й супроводжувався значними, іноді суперечливими діями й рішеннями. Загалом освіта повністю орієнтувалася на виробництво й була визнана ударною ланкою радянського будівництва. Вища школа в радянській державі вважалася «командною висотою», оскільки «значення вищої школи... на культурному фронті – велике. Її завдання – дати державі в найкорот-

**Харківський інститут народного господарства (ХІНГ). 1929 рік
вул. Пушкінська, 77**

ший час червоних спеціалістів з усіх галузей державного будівництва» [38, с. 192].

Зазнала перетворень і система економічної освіти. Комерційні інститути об'єднувалися з юридичними факультетами університетів. У травні 1920 р. відповідно до інструкції наркомосвіти УСРР «Про практичну роботу з освіти» ХКІ був об'єднаний з юридичним факультетом харківського університету.

ХКІ був позбавлений власного будинку і в 1920–1921 рр. йшов процес передачі приміщення по вул. Єпархіальній, 54 (вул. Артема) Центральної партійній школі при ЦК КПУ. Лише 13 жовтня 1923 р. [29, с. 120] Інституту було передано будинок колишнього Харківського комерційного училища імені імператора Олександра III по вул. Пушкінській, 77 (зараз вул. Пушкінська, 81).

– промисловий.

Пізніше були відкриті факультети:

– статистичний;

– трудовий;

– робітничий.

Архівні матеріали за 1920 р. дають можливість ознайомитись із списками студентів. Були відкриті відділення: правове, зовнішніх відносин, промислове, соціально-економічне, кооперативне, статистичне. Анкетні дані студентів статистичного відділення за 1920 р. свідчать про те, що освітній рівень їх був низьким, із 10 студентів лише один закінчив реальне училище. При цьому переважають особи російської та єврейської національностей [4]. У середині 20-х років припинив свою роботу кооперативний факультет. До 1928 р. торговий, фінан-

П.І. Фомін –
ректор ХІНГ 1920–1923 рр.

Я.О. Соколін –
ректор ХІНГ 1924–1926 рр.

Є.О. Кустолян –
ректор ХІНГ 1929–1930 рр.

За десять років ВНЗ очолювали П.І. Фомін (1920–1923 рр.), Я.О. Соколін (1924–1926 рр.), Л.І. Величко (1927–1928 рр.), Є.О. Кустолян (1929–1930 рр.). 1920-ті роки характеризуються частими структурними змінами у ВНЗ. У зазначений період інститут мав факультети:

- основний;
- кооперативний;
- торговий (при ньому було відкрито відділення зовнішніх економічних відносин);
- фінансово-банківсько-страховий;
- правовий;

совий та промисловий факультети були об'єднані в економічний, який, у свою чергу, був ліквідований у 1929 р. У 1930 р. у ВНЗ діяли промисловий факультет зі спеціальностями металургійної промисловості, гірничо-металургічної промисловості, хімічної промисловості; фінансово-банківський; статистичний; торговий; зовнішніх відносин [20]. При ВНЗ діяло науково-дослідне відділення, яке готувало кадри для вищих навчальних закладів республіки й було тісно пов'язане з ВНЗ. Очолювали його члени-кореспонденти ВУАН, де в 20-х роках була

переважно зосереджена наукова робота в Україні [1].

Серед засновників ХІНГ були відомі вчені – В.М. Гордон (із 1925 р. академік АН УРСР), В.Ф. Левитський (із 1925 р. академік АН УРСР), М.І. Палієнко (із 1930 р. академік АН УРСР), Й.А. Трахтенберг (із 1939 р. академік АН УРСР), професори О.О. Раєвсь-

кий, В.О. Ястржемський, О.М. Анциферов, Б.В. Попов, П.І. Фомін [29].

На перших двох курсах вивчалися базові економічні й загальноосвітні дисципліни (див. табл. 7). Спеціалізація здійснювалася з третього курсу. Навчальний план 1923–1924 рр. складався з таких дисциплін [33, с. 50]:

Таблиця 7

Навчальний план ХІНГ 1923–1924 рр.

I курс	II курс	Торгове відділення	Фінансово-банківсько-податкове відділення
Політична економія	Економічна політика	Економіка торгівлі	Державні фінанси
Еволюція господарської форми у зв'язку з історією економічних вчень	Наука про фінанси	Ринкознавство	Бюджет, каса і контроль
Історія і теорія соціалізму і форми робочого руху	Теорія і практика кооперації	Організація і техніка біржової і ярмаркової торгівлі	Фінансова політика
Історичний матеріалізм	Проблеми наукової організації праці	Міжнародне право	Місцеві фінанси
Історія революційних рухів	Товарознавство	Товарознавство (спецкурс)	Практика стягування податків і зборів
Світове господарство	Державне право і радянська конституція	Транспортна справа (спецкурс)	Організація фінансового управління і фінансової адміністрації
Статистика	Господарське право (елементи цивільного й адміністративне право)	Торговельна статистика	Державний кредит
Елементи вищої математики в додатку до економічних і фінансових проблем	Організація торгових і промислових підприємств	Комерційні обчислення	Банківська справа
Рахівництво	Робоче законодавство і закони про працю	Комерційна кореспонденція	Валютний і фінансовий ринок
	Грошовий обіг, кредит і банки	Міжнародні розрахунки	Установи місцевого кредиту

Загалом навчальні плани майже не змінювалися до 1930 р. [21, с. 49].

Ідеологізація навчальних програм додала до переліку навчальних дисциплін лєнінізм, історію соціалізму, імперіалізм і колоніальну політику, історію професійного руху тощо [5].

За рівнем своєї підготовки випускники ВНЗ задовольняли майбутні потреби економіки в частині обліково-економічних спеціальностей. У 1920-ті роки отримує свою академічну й матеріально-технічну базу товарознавство – одна з базових дисциплін комерційної освіти, яку до самої революції

викладали, в основному, за закордонними підручниками, не орієнтованими на широку й специфічну номенклатуру внутрішнього ринку країни й об'єктивно застарілих через прискорення науково-технічного прогресу та появу нових товарів. Повернення інтересу до товарознавства пов'язано із введенням нової економічної політики, спричиненою глибокою політичною та економічною кризою, у якій опинилася Радянська країна в період «воєнного комунізму». Це змусило партійне керівництво держави відновити ринкові відносини. Уведення НЕПу незабаром стало позитивно позначатися на економічному становищі країни. Оздоровлення фінансової системи, організація мережі кредитно-банківських установ створювали умови для активізації підприємництва. Стрижнем НЕПівських перетворень стала торгівля. Легалізація всіх її видів – державної, кооперативної, приватної – поєднувала окремі господарські об'єкти в єдиний економічний організм.

Хоча нова економічна політика в 1921–1928 рр. і супроводжувалася відновленням багатьох «старорежимних» елементів, включаючи приватне підприємництво, сам термін «комерційний», запозичений ще в петровську епоху з германських мов, став випадати з лексики, замінюючись російським словом «торговий». Однак поняття «комерційний» стосовно освіти виходить з ужитку як термін, але не як об'єкт. Навчальні плани ХІНГ охоплювали практично всю галузь знань, необхідних для підготовки працівників сфери внутрішньої та зовнішньої торгівлі, фінансів і кредиту, вивчення внутрішнього й зовнішнього товарних ринків, розвитку товарознавства – тобто всіх сфер, у яких до революції працювали випускники комерційних шкіл, училищ та інститутів. Спеціалізація у ВНЗ проводилася за напрямками: промисловим, торговим (загальноекономічні дисципліни – учення про торгові умови, теорія й політика кооперації, економіка й політика кооперації, ринкознавство; спеціальні курси – торгівельництво, банківське рахівництво,

балансознавство, семінар з організації торгівлі, товарознавство), зовнішньоекономічним, фінансів і кредиту, кооперації.

На кінець 20-х рр. у ВНЗ навчалося 1 330 студентів. Серед 55 професорів і 109 викладачів працювали такі відомі фахівці, як П.І. Коломойцев, І.К. Дашковський, О.І. Гольштейн, Д.Б. Наумов, С.М. Крамер, О.Г. Ліберман, які мали високі посади у ВРНГ, Держплані, працювали в Українському інституті марксизму-ленінізму, ХІНО, Комуністичному університеті ім. Артема [7]. Товарознавство, теорію й політику кооперації викладав досвідчений теоретик і практик кооперативного руху професор В.М. Целларіус, який був випускником юридичного факультету Харківського університету й очолював науково-дослідну кафедру кооперації ВУАН [8]. У 1926 р. була видана його наукова праця «Досягнення української радянської кооперації» [35]. Співробітники правового факультету систематизували чинне законодавство, що регулювало товарні відносини. Цим питанням були присвячені роботи академіка ВУАН В.М. Гордона «Навчіться торгувати», «Нові віхи розвитку торгівлі», «Система радянського торговельного права».

Перебудова вищої освіти внесла суттєві зміни в організаційну структуру ВНЗ, систему управління. Зазнали змін навчальні плани та програми, методи викладання та організація занять і форми контролю. Педагогічні новації значною мірою були зумовлені низьким освітнім рівнем нових студентів, бо після Жовтневої революції одним із основних гасел радянських керівників освітніх установ стало здійснення так званої пролетаризації. Згідно з директивою ЦК ВКП(б) 1926 р. «Про наступний прийом до ВНЗ, робітфаків і технікумів» випускники Робітничого факультету не здавали вступних іспитів. Уважалося, що такий підхід надасть можливості «пролетаріату фактично завоювати ці вищі школи для себе». З осені 1921 р. до вищої школи можна було вступити лише за рекомендаціями партійних, профспілкових, комсомольських, військових організа-

цій та комітетів незаможників [38, с. 206]. Представникам робітничого класу й трудового селянства надавалися пільги під час вступу до ВНЗ. З кожним роком поступово зростав відсоток робітників та селян серед студентської молоді. Працювали комісії, створені партійними й радянськими органами, які очищали ряди студентів від класово ворожих елементів, до чистки залучалися також і студентські організації. М. Хвильовий свого часу влучно висловився з цього приводу: «У народі ходить думка, що на все ще буде чистка». Так у 1923 р. питома вага представників робітничого класу складала 9,5%, а в 1929 р. сягала вже 44,4%, до того ж вони вважалися першими претендентами на отримання стипендії [7].

Низький рівень підготовки абітурієнтів, складності з формуванням матеріальної бази поставили питання методики викладання. Провідним ставав бригадно-лабораторний метод викладання, під час якого студенти знайомилися з методами наукової роботи й засвоювали необхідний матеріал. Він повинен був поєднати колективну навчальну діяльність з індивідуальною, посилити самостійну роботу студентів. Перед початком лабораторної роботи обов'язковою була лекція викладача, де визначались основні питання теми, рекомендувалася література. Під час лабораторної роботи викладач виконував функції консультанта. Студенти працювали бригадою по 5–6 чоловік. Бригадир відповідав за успішність кожного. У кінці вивчення курсу проводилася заключна конференція, на якій викладач, що вів групу, через подання окремими студентами доповідей, через обговорення всією групою цієї інформації, через спостереження за активністю окремих студентів робив висновки щодо засвоєння певної теми кожним студентом. Ліквідували цей метод у 1932 р., визнавши, що він знизив індивідуальну відповідальність студентів [30, с. 47]. Ще однією формою викладання був семінар. Професор П.І. Фомін, наприклад, широко використовував метод читання та обговорення рефератів

[19, с. 77]. Бібліотечний фонд налічував усього 6 883 книги, тому нерідко студенти під час занять займалися колективним читанням у присутності викладача, який консультував студентів і стежив за порядком в аудиторії.

Для більшої частини професорсько-викладацького складу основною формою викладання залишалась звична для них лекційна форма, яку гостро критикували в Наркомосвіті. Чинovníки від освіти вважали, що з часом підручник замінить лекції, і навіть називали їх «процесом слововиверження» [34, с. 316]. У другій половині 20-х років до лекцій усе ж таки повернулися, але це викликало незадоволення більшої частини студентства [7]. Лише в 1928 р. дирекція ХІНГ затвердила нове положення, за яким «основними формами навчальних занять визнавалися: а) самостійне опрацювання студентами навчальних матеріалів після обов'язкових занять; б) консультації; в) групове опрацювання матеріалів у формі семінару або конференції; г) вступні й заключні лекції, а також систематичне читання курсів лекцій» [29, с. 27].

Напівголодне існування змушувало студентів працювати, через що багато хто з них мав академічні заборгованості й переходив до категорії так званих «вічних студентів». Лише одиниці не мали «хвостів», більшість не встигала з двох і більше предметів [6]. Їх не виключали з ВНЗ, бо враховували пролетарське походження, членство в ЛКСМУ й громадську роботу, якою, до речі, студенти були перевантажені через надмірну ідеологізацію навчального процесу [7]. У деяких випадках на захист студентів виступав ЦК ЛКСМУ, надсилаючи листи з проханням зменшити вимоги до комуністів і комсомольців. Спеціальні комісії, що займалися справами перереєстрації студентів, виключали, перш за все, «чужих радянській владі елементів» (за службу в білогвардійських арміях, за приховування соціального стану, за участь в організаціях меншовиків, належність до прихильників троцькізму тощо). Поновлювала відрахованих студентів Хар-

ківська окружна комісія у справах студентів. Для цього дехто з них навіть відмовлявся від батьків, уникали стосунків з родичами.

На низькому рівні була навчальна дисципліна студентів: прогули та запізнення були звичним явищем. Це викликало зниження академічної успішності. Викладачів вражала відсутність вихованості, культури, вони вимагали введення суворої дисципліни й обов'язкового обліку відвідування.

Позначалося на успішності й перевантаження суспільно-політичною та культурно-масовою роботою. Студенти активно залучалися до спортивно-масової, політосвітньої роботи, проводили літературні вечори, ставили вистави. Багато хто ставав членами різноманітних добровільних товариств: ТСОАВІАХІМ, «Лікнеп» тощо. Деякі з них намагалися таким чином компенсувати свою неуспішність на заняттях. Були серед студентів і такі, що відкрито говорили про те, що навчаються заради диплома, а не знань [7].

Тяжке матеріальне становище студентів також впливало на академічну успішність. Студенти-пролетарі розраховували лише на власні сили. Їм нікому було допомагати, бо більшість із них була з незабезпечених сімей робітників і селян. Тому вони шукали будь-яку роботу. Удень вчилися, а вночі працювали. Знайти ж роботу в умовах високого рів-

ня безробіття (особливо в першій половині 20-х рр.) було важко. Голодні 1921–1922 рр. змусили скоротити витрати на освіту, припинялось грошове, продовольче та майнове постачання. ВНЗ переводились на часткове самообслуговування й самооплату (див. табл. 8). Для цього їх наділяли земельними ділянками. Лише робітфаківці забезпечувались повною державною стипендією, яка мала грошовий, продовольчий, речовий та житлово-навчальний складники [17, с. 137].

У документі керівних органів у листопаді 1923 р. зазначалося: «Проведене дослідження життя студентства дало приголомшливі цифри. 12% студентів харчується один раз на день тарілкою супу, $\frac{3}{4}$ фунту чорного хліба й чашкою чаю, 32% їдять 2 рази на день, і тільки решта харчується відносно стерпно». Згідно анкетування, проведеного серед харківських студентів у тому самому році, 17,8% відповіли, що обідають коли-не-коли, 22,7% – ніколи не споживають м'яса, у 40% м'ясо буває на обід 1–2 рази на тиждень. Цікаво порівняти це анкетування з аналогічним опитуванням, проведеним 1909 р. Тоді харківські студенти в своїх зауваженнях про студентську їдальню писали: «М'ясо – підешва», «Борщ – якесь місиво», «Час від часу переходжу на ковбасу, щоб відпочити від обідів у студентській їдальні». На основі анкетування робився висновок, що 67,2%

Таблиця 8

Державна стипендія робітфаківців

Грошова	Продовольча	Речова	Житлово-навчальна
Перший квартал 1923 р. – 72 млн руб. Другий квартал 1923 р. – 90 млн руб. Із 5 грудня 1923 р. робітфак – 8 руб., студенти – 4 руб. Лютий 1924 р. – 25 руб. 1925–1926 рр. – 21 руб. 1927–1928 рр. – 24 руб.	1923 р. – 69 фунтів борошна (1 фунт – 409,5 гр), 7,5 фунтів крупи, 15 фунтів м'яса, 2,5 фунти жирів і 30 фунтів картоплі	Один комплект обмундирування та білизни на рік	Право на гуртожиток тільки для робітфаку

всього харківського студентства було напівголодним [3, с. 90].

Болючим було житлове питання. Гуртожиток не опалювався, не працювала каналізація, не було води, приміщення були сирими. Багато студентів жило далеко від ВНЗ, а деякі навіть були безпритульними [3, с. 91]. У 1927–1928 рр. гуртожитками було забезпечено лише близько 42% студентів, які мали на них право.

У студентському побуті спостерігалися різні негативні явища. Діти службовців намагалися лайкою, грубістю прикрити своє походження. Їх часто в перепалках називали «інтелігентська душонка», «гімназист» [7]. «Студента, що спить, вимазують сажею або розмальовують акварельними фарбами під негра. Буває, що того, хто спить, обливають холодною водою, прив'язуючи рушником до ліжка». «У студентських гуртожитках панує грубість у взаєминах, лайка, а іноді й бійка. Можна також спостерігати сценки систематичного знущання зі студентів, що не вміють дати відсічі... Відсутність будь-якої роботи в гуртожитку, змоги відпочити в культурному оточенні (немає клубу) породжує всілякі ненормальності в побуті, нудьгу, сум і занепадництво», – так у 1929 р. журнал «Студент революції» характеризував ситуацію в студентських гуртожитках Харкова [32, с. 54]. Аби поліпшити свій стан, студенти з 1922 р. почали користуватися послугами КПО-ПУЧу (комітету поліпшення побуту учнів вищих шкіл, що був самодіяльним студентським органом) – одним із кращих у СРСР [3, с. 109].

У кінці 20-х років почався новий етап в історії ХІНГ, і пов'язаний він був з новим курсом партії на індустріалізацію країни. У 1928 р. була прийнята постанова щодо укріплення зв'язків ВНЗ із виробництвом, забезпечення їх викладачами, збільшення фінансування, покращення матеріального стану студентства. Але ці заходи зводились нанівець компаніями з боротьби з ворогами народу, які набули характеру «з'їдання спеців» після «Шахтинської справи» 1928 р.

Ті, хто прагнув зберегти свої політичні переконання й моральні принципи, викликали підозру, часто ставали жертвами репресій, утрачали свободу й життя. Хвиля репресій зачепила і ХІНГ: заарештували групу студентів-троцькістів, звільнили проф. Подільського й викладача Муравинського, відрахували студентів-селян, що виражали незадоволення політикою на селі.

Серед студентства зростало незадоволення змістом навчання, багато випускників скаржилося на низький рівень знань, через що незручно почувалися на виробництві. Популярність ВНЗ падала. У 1928–1929 н. р. ХІНГ зіткнувся з проблемою недобору студентів [7].

Тому вже в 1929 р. у ВНЗ почалися суттєві зміни. Був реорганізований економічний факультет, створені самостійні промисловий, фінансово-банківський та торговий факультети. На правовому факультеті вводились три цикли: господарсько-правовий, адміністративний і судовий. У січні 1930 р. згідно постанови ВЦВК і РНК СРСР «Про підготовку технічних кадрів для народного господарства Союзу РСР» у ВНЗ установлювався безперервний робочий тиждень і навчальний рік, проводився весняний прийом абітурієнтів. Доповненням до теоретичної підготовки студентів стала безперервна виробнича практика на заводах і фабриках. Для студентів 4-го курсу вводились проектні роботи. Зменшилась кількість громадсько-політичних доручень. Аспірантів забезпечили стипендіями. Поряд з цим ВНЗ остаточно втрачав самостійність. Було заборонено обирати ректорів і деканів.

Після прийняття в 1929 р. першого п'ятирічного плану розвитку народного господарства на 1929–1933 рр. СРСР переходив від змішаної багатокладної економіки до планової соціалістичної. Широкі масштаби господарського будівництва вимагали прискореного розвитку народної освіти, збільшення кількості інженерних кадрів, які могли б працювати в умовах централізованої економіки й обслуговувати потреби провід-

них галузей виробництва. Мережа ВНЗ в Україні швидко зростала за рахунок реорганізації існуючих і відкриття нових.

Підлягала реорганізації вся система торгово-економічної освіти, бо змінювалася система управління економікою, робота фінансових і господарських органів. Активізація зовнішньоекономічних зв'язків поставила питання про збір інформації, доставку та товарознавчу експертизу з номенклатури нових товарів із зовнішніх ринків. Нарешті змінилася й господарсько-правова основа.

ХІНГ став основою для існування декількох вищих навчальних закладів. Відповідно до рішення РНК УСРР № 19/672 від 12 липня 1930 р. на базі торгового факультету Харківського інституту народного господарства ім. К. Маркса були засновані два інститути:

1. Харківський інститут обміну й розподілу, що знаходився у відомстві НКТоргу УСРР за участі Вукоопспілки.

2. Харківський планово-економічний інститут споживчої кооперації, що знаходився у відомстві ВУКСу.

Названі ВНЗ існували як самостійні інститути з 1930 до 1935 рр. і зазнали за цей період таких змін:

1. Харківський інститут обміну й розподілу в 1932 р. було перейменовано на Харківський інститут постачання, а в 1934 р. – на Український інститут державної торгівлі.

2. До Харківського планово-економічного інституту споживчої кооперації (вул. Кузнечна, 23) у 1933 р. увійшли Дніпропетровський інститут споживчої кооперації й Луганський інститут Громхарчу; у 1934 р. Київський інститут споживчої кооперації. Відповідно до постанови № 106 Президії Вукоопспілки від 17.05.1934 р. утворювався Всеукраїнський Інститут Споживкооперації на чолі з директором А.М. Неменко. Але в документах того часу використовується й назва Харківський планово-економічний інститут споживчої кооперації. За ВНЗ закріплювалося приміщення для гуртожитків по вул. Артема, 84.

У 1935 р. до ВНЗ приєднали Воронежський кооперативний інститут.

«Матеріально-технічна база, а також аудиторний фонд Українського інституту державної торгівлі спочатку не відповідали перспективам його зростання. Число студентів інституту щорічно у 1930–1935 рр. становило близько 300–350 чол. на всіх факультетах. Професорсько-викладацький склад у ті роки не перевищував 30–35 чол., значна більшість якого не мала вчених ступенів та звань. Приблизно в таких самих умовах працював на той час і Харківський планово-економічний інститут споживчої кооперації, який, по суті, готував спеціалістів того самого профілю, що й Український інститут державної торгівлі... Навчалось у ньому 400 чол.» [23, с. 3].

У Харківському планово-економічному інституті 30–40% навчального часу відводилося для лекцій, «які сприяли зближенню висококваліфікованого професора з учнями». Значну увагу приділяли викладачі самостійній роботі студента, виходячи з того, що вона не повинна перебільшувати 3-х годин на добу для студентів денної форми навчання й 2-х годин для студентів вечірнього відділення. З таких предметів, як фізика, хімія, краєзнавство, обов'язковими були лабораторні роботи.

Оцінка успішності знань студентів проводилось за 4-бальною системою. Вищу оцінку «дуже добре» – 5 – отримували студенти, які цілком засвоїли опрацьований матеріал і виявили певну зацікавленість чи схильність до науково-дослідницької роботи. Оцінка «добре» визначала, що студент не лише засвоїв опрацьований матеріал, а й показав значні успіхи щодо повноти, систематичності й міцності опрацьованого матеріалу. Студент, який засвоїв основний навчальний матеріал та отримав потрібні вміння й навички щодо використання цього матеріалу, отримував оцінку «задовільно». Студент, у якого більша частина показників стоїть нижче рівня вимог, що є обов'язковими для вищої школи з даної дисципліни, отримує оцінку «незадовільно» [14, с. 107].

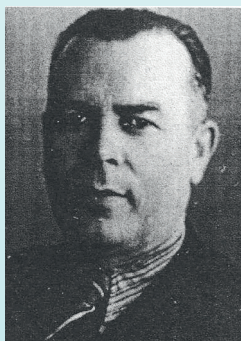
«За декілька років свого існування два інститути випустили близько 1 000 спеціалістів. Існування цих двох однорідних та невеликих інститутів себе не виправдало. Недостатня матеріально-технічна база, розпилення малочислених викладацьких кадрів не забезпечували належної підготовки спеціалістів для системи державної й кооперативної торгівлі» [23, с. 3].

2.2. ЗДОБУТКИ Й ДОСЯГНЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ РАДЯНСЬКОЇ ТОРГІВЛІ (1937–1967 рр.)

У 1935 р. відповідно до постанови РНК УСРР і ЦК КП(б)У № 1519 від 31 жовтня Український інститут державної торгівлі й Харківський планово-економічний інститут споживчої кооперації об'єдналися в Український інститут радянської торгівлі з 1 вересня 1936 р. У 1940 р. Український інститут радянської торгівлі в зв'язку з утворенням у 1939 р. Львівського інституту радянської торгівлі змінює назву на Харківський інститут радянської торгівлі (Постанова РНК УРСР № 975 від 5 липня 1940 р.). Він мав три факультети: торговельно-економічний, обліково-економічний, товарознавчий (промислових і продовольчих товарів). У квітні 1941 р. було прийнято рішення про відкриття факультету громадського харчування, але війна внесла свої корективи в ці плани.

Директори інституту:

- А.М. Семенко – 1936–1937,
- С.Д. Гаркавенко – 1937–1941,
- О.Д. Іванчихін – 1943–1944.

О.А. Байрачний
(1944–1959)

На перший курс у 1936 р. передбачалося прийняти 240 чол., випуск складав 222 чол. На 1937–1938 навчальний рік план прийому абітурієнтів на перший курс складав 239 осіб [14, с. 114]. Із 1935 р. постановою ЦВК і РНК СРСР від 29 грудня були зняті обмеження, що регулювали соціальний склад студентів. Дозволялося зараховувати всіх осіб обох статей.

Радянська влада відмовилася від проголошеного нею раніше принципу «відкритих дверей» і зробила вищу освіту класовою, тобто недоступною для окремих категорій населення. Оскільки вищі навчальні заклади мали готувати керівні кадри народного господарства й державного будівництва пролетарської диктатури, доступ до вищих шкіл могли мати лише робітники й селяни. Порядок прийому студентів передбачав, що до ВНЗ приймають насамперед тих, хто закінчив робітничі факультети або підготовчі курси.

Робітничий факультет при Харківському інституті радянської торгівлі був організований як факультет ВНЗ у 1935 р. Розпорядженням відділу підготовки кадрів Народного комісаріату внутрішньої торгівлі СРСР від 29 березня 1936 р. перетворений на самостійний навчальний заклад, що готував кадри для вступу до Українського інституту радянської торгівлі (УІРТ) і мав денне та вечірнє відділення. Директором було поставлено тов. Пивоварова.

До робітфаку УІРТ зараховували студентів з багатьох куточків СРСР: Харкова, Москви, Донбасу, Вінницької обл., Лисичанська, Ізюма, Чугуєва, Буд, Вільшан, Белгорода, навіть колишньої Архангельської губернії. НКО встановлював норми прийому, тому викладачі проводили велику профорієнтаційну роботу: давали оголошення про набір до газет «Комуніст», «Харківський робочий», «Соцхарківщина», «Радянська торгівля»; передавали оголошення по радіо; уповноважені з організації набору їздили майже в усі міста України; спеціальні уповноважені прикріплялися до основних підприємств

легкої промисловості – Кофок, Тіняковка, Канатний завод... Перед викладачами ставилося важливе завдання: «у стаханівський 1936 р. вичерпати повністю всі можливості, перетворити радянську торгівлю на передову ланку соціалістичного будівництва. Це можна зробити, якщо систему радянської торгівлі буде зміцнено відданими соціалістичному будівництву, грамотними, розвиненими, озброєними найновішими досягненнями науки й техніки, кадрами фахівців – більшовиків-ентузіастів радянської торгівлі» [9, с. 1].

Форсоване оробітничення студентського складу ВНЗ призвело до виникнення проблеми якісного освітнього добору вступників, бо частина з них приймалась без іспитів або посеред семестру. Рівень знань вступників був низьким, тому за підсумками 1 сесії 35% студентів мали незадовільні оцінки й відраховувались протягом другого семестру. Так, у звіті за 1935–1936 н. р. констатовано: «Робота робітфаку протягом першого семестру велась безпланово, безсистемно, неорганізовано.... Багато часу пропало марно. Навчальні програми не було виконано, стан засвоєння матеріалу був незадовільний» [9, с. 1]. У 1938 р. з 160 студентів 60 мало незадовільні оцінки [10, с. 11].

У навчальний процес вводили нові методи й форми роботи, орієнтовані на роботу в групах. Багато нарікань викликав бригадний метод навчання, бо приводив до механічного списування одних студентів у інших. На педраді директор слушно зауважував: «Треба бригадний метод заборонити, а працювати самостійно, а якщо й бригадним методом, тоді треба робити так, щоб кожен студент ставився критично, треба в бригаді допомагати порадами, роз'ясненнями, але не технічним списуванням» [11, с. 11].

Заняття починалися о 18.30. А в 1935 р. робітфак працював навіть у дві зміни (денна – з 9.00 до 16.30, вечірня – з 17.30). Працювали у тих самих приміщеннях, у яких проводив свою роботу інститут. Педагогічні наради проводилися після занять і часто закінчува-

лися о 1-й годині ночі. Викладання предметів і обов'язкова ділова документація велися як російською, так і українською мовами. Згідно кошторису на утримання робітфаку, у 1936 р. було витрачено 258 185 карбованців. Стипендія студентів становила 59 (45+14 на хліб) карбованців. Для відмінників організовували поїздки до Москви й Ленінграда, проводили культпоходи в кіно й до театрів, відправляли до санаторіїв і будинків відпочинку. Так, на оздоровчу компанію в 1936 р. було витрачено 12 000 крб. Участь у соціалістичному змаганні була обов'язковою. Кращі студенти викликали на змагання студентів Ленінградського робітфаку радянської торгівлі. Колективи змагалися за кращі показники в навчанні, науковій роботі, участі у громадському житті. Серед випускників робітфаку був відомий український письменник і драматург О.Ф. Коломієць [12, с. 6].

Студенти робітфаку вивчали предмети, передбачені навчальними планами: іноземна мова (німецька), математика, біологія, російська мова й література, історія Західної Європи доби промислового капіталізму, історія народів СРСР від Київської Русі до 1917 р., стародавня історія й середні віки, географія, хімія, українська мова й література, нова історія, новітня історія, фізика, обов'язкова військова підготовка. Навчальні плани й програми постійно змінювались відповідно до вимог партії.

Низькою залишалася матеріально-технічна база. Викладачі скаржились на відсутність підручників і зазначали, що «олівець є єдиним знаряддям студента, а ручок і чорнила немає» [9, с. 9]. Викладач Черняхівський скаржився: «З історії у педагога взагалі немає підручників. Мені доводиться читати, а студентам конспектувати». Навпаки з фізики та хімії педагогічний процес був добре забезпечений наочними приладами, з природознавства стан був гіршим, не вистачало матеріалів з математики, а от з літератури й мови підручників узагалі не було.

Гостро поставала проблема якості викладання. Особові справи містять бага-

топланову характеристику викладацького складу: велика кількість працівників за сумісництвом, пенсіонерів, навіть незрячий. Соціальний склад викладачів: 6 службовців, 1 син попа, 6 – з робітників, 8 – з села, 1 син військовослужбовця. Три викладачі мали незакінчену вищу освіту, два – середню. Більшість викладачів були безпартійними – 16, членів ЛКСМ – 2, КПб(У) – 5. Середня заробітна плата викладача складала 552 крб. на місяць при навантаженні 800 годин на рік. На засіданнях циклових комісій студенти нарікали на пропуски викладачами лекцій, особливо з історії та політграмоти. Через незбалансовано складені плани виникла перевантаження з додаткових занять. Бували випадки, коли студенти вчилися по 14 годин. Марксистсько-ленінський метод діалектичного матеріалізму був єдино визнаним у всіх галузях науки. На педагогічних нарадах робітфаку на цьому постійно наголошували: «Усім викладачам викладання своєї дисципліни, незалежно від її характеру, слід просочувати більшовицькою ідеологією» [10, с. 9].

На налагодження навчального процесу негативно впливала хвиля репресій 1937–1939 рр. «Ворогів народу» шукали серед викладачів і студентів. У характеристиках викладачів робили спеціальні примітки. Наприклад, «Корнієнко К.К. працювала в ХДУ. Доцент російської мови й літератури. Звільнена як невідповідна. Підлягає ретельній перевірці за зв'язки з нині заарештованою як ворога народу колишньою викладачкою російської мови Познанською». «Козленко В.С. – голова профкому, студент 4 курсу Інституту радянської торгівлі. Має партстягнення за притуплення більшовицької пильності» [13, с. 4].

1 серпня 1939 р. наказом Народного комісаріату торгівлі від 10 липня 1939 р. робітфак було ліквідовано.

У перші роки існування перед інститутом постали труднощі зі створення навчальних планів, спеціальних курсів. Частими були зміни у викладацькому складі, нестабільним

був розклад занять. Лише в 1938 р. РНК СРСР затвердила типовий Статут вищих навчальних закладів. 16 березня 1939 р. навчальний план та статут інституту були затверджені ВКВШ при РНК СРСР за № V/28 за підписом начальника відділу економічних і правових ВНЗ Попова [31].

На жаль, архівні документи з історії ХІРТ довоєнного періоду майже не збереглися. Натомість удалося з'ясувати, що «до початку Великої Вітчизняної війни інститут мав навчальний і лабораторний корпуси, три гуртожитки на 600 ліжко-місць, будинок для професорсько-викладацького складу. У лабораторному корпусі розміщувались не лише лабораторії інституту, а й їдальня, фізкультурний зал, бібліотека, читальний зал, навчально-виробничі майстерні, товарно-дослідна станція, великі аудиторії для зведених лекцій та ін. Загальна корисна площа дозволяла при контингенті студентів більше, ніж у 1 000 чол., проводити заняття в одну зміну. Кабінети й лабораторії були обладнані новітнім устаткуванням та апаратурою: мікроскопами, рефрактометрами, поляриметрами й мали все необхідне для нормального навчального процесу. Інститут мав у своєму розпорядженні бібліотеку на 120 тисяч томів книжок і журналів, кіноустановки та радіовузол, типографію. Кафедра товарознавства промислових товарів мала багатий музей з експонатами з усіх розділів курсу. У 1941 р. матеріально-технічна база інституту збагатилась за рахунок передачі частини бібліотеки й лабораторного приладдя ліквідованої у Києві Української торговельної академії Народного комісаріату торгівлі СРСР» [23, с. 4].

Водночас підвищувались вимоги до кваліфікації викладачів ВНЗ. Уведення в 1934 р. наукових ступенів кандидата та доктора наук, наукових звань доцентів і професорів спонукало викладачів братися за розробку дисертаційних тем. «У цей час у ВНЗ працював ряд видатних радянських учених. Зокрема на кафедрі хімії викладав член Академії наук УРСР, лауреат Сталінсь-

кої премії, професор А.І. Кипріянов. Дослідження в галузі диференційованої ренти проводив доктор економічних наук, професор Л.Я. Любимов, а в галузі товарознавства шкіри – доктор технічних наук, професор Г.Г. Поварнін. Працював в інституті й один із найвідоміших теоретиків статистики, професор, доктор економічних наук М.Б. Гуревич. Із 1936 по 1941 рр. в інституті було видано більше 130 наукових праць. Деякі випускники ВНЗ (на базі яких виник ХІРТ) цього періоду стали згодом видатними державними діячами України й СРСР. Серед них міністр міської промисловості УРСР Г.Д. Онищенко, заступник міністра торгівлі Казахської РСР В. Кухленко, завідувач Відділу легкої промисловості ЦК КП(б) У Н. Терновий, а також директор Інституту географії Академії наук УРСР Н. Діброва. Отже, вже тоді навчання в стінах ХІРТУ було надійним плацдармом для наукових звершень і державної діяльності» [14, с. 115]. До 1940 р. інститут випустив 3 збірники наукових праць і 12 збірників окремих кафедр, де було опубліковано 130 робіт [23, с. 6].

Основним підрозділом ХІРТ були товарознавчий факультет і кафедра товарознавства, яку очолював д.т.н., проф. Г.Г. Скробанський. За роки своєї діяльності вчені кафедри товарознавства розробили велику кількість ДСТУ й ТУ, які стали головним документом для багатьох перероблювальних підприємств усього Радянського Союзу, що випускали продовольчі товари. Професор Г.Г. Скробанський розробив метод вітамінізації продуктів як засіб проти авітамінозу «С» в умовах осінньо-зимового періоду. У роки Великої Вітчизняної війни було налагоджено виробництво в м. П'ятигорську вітамінізованої хвоею горілки [22, с. 77]. У 1937 р. кафедра спроектувала штучне охолодження овочесховищ кагатного типу за допомогою компресійної холодильної машини.

Харківський інститут радянської торгівлі розвивався й набирив обертів. Але війна стояла на порозі й перешкодила реалізації

запланованого. У зв'язку з початком Другої світової війни партійне керівництво почало активно готуватися до воєнних дій. Із вересня 1939 р. вводилася обов'язкова допризовна військова підготовка. Студенти ХІРТУ проходили обов'язкову військову підготовку за предметами: політична підготовка, стройова підготовка, тактична підготовка, устами, стрількова підготовка, ППО, норми ВС – I, ВС – II, ГТО [5]. Військову підготовку для жінок відмінили лише в 1948 р. Із 1935 по 1941 рр. ХІРТ устиг підготувати 750 спеціалістів.

У вересні 1941 р. заняття в інституті припинилися «до особливого розпорядження», а будинок віддали під шпиталь. 24 жовтня 1941 р. у місто ввійшли окупанти. Лише через два роки, в IV кварталі 1943 р., заняття було поновлено. Директором було призначено Олексія Даниловича Іванчихіна, який до 1941 р. виконував обов'язки завідуючого навчальною частиною. Інститут зіткнувся з багатьма проблемами: майже повна відсутність матеріально-технічної бази, нестача кваліфікованих викладацьких і господарських кадрів.

Приміщення, які ВНЗ займав до війни, було зруйновано. Не стало гуртожитків і лабораторного корпусу, а в приміщенні на пл. Тевелева, 11 ВНЗ віддали тільки 14 кімнат і залишки ущент розбитих меблів. Бібліотеки, яка до війни мала 120 000 примірників книжок, теж не було, знищені лабораторний корпус і спортивний зал. У січні 1944 р. директор, головний бухгалтер і заступник директора з навчальної частини констатували в акті обстеження, що загальний обсяг збитків ВНЗ за роки війни становить 6 485 860 крб [14, с. 118].

Труднощі не стали на перешкоді працівникам інституту. Із великим ентузіазмом вони працювали для відновлення якісної роботи інституту. На допомогу прийшли керівники партійних і господарських організацій, вищі навчальні заклади міста. ХДУ ім. О.М. Горького надав у тимчасове користування інвентар, чотири аудиторії; у вільний від занять

час студенти ХІРТ користувалися хімічною й фізичною лабораторіями ХДУ, спортивною залюю. Харківський інститут харчової промисловості дозволив користуватися лабораторією для практичних занять з товарознавства продовольчих товарів. У наступному навчальному році інститут мав уже 27 аудиторій, 11 з яких були обладнані для навчання. У вересні 1945 р. 22 аудиторії та 11 обладнаних лабораторій (було виділено 175 000 крб) відкрили свої двері для студентів. Улітку 1944 р. будівля по пл. Тевелева, 11 повністю була передана ХІРТ. Діяли два гуртожитки – власний по вул. Юмовській, 4 і орендоване приміщення по пл. Тевелева, 21 з житловою площею 1587, 5 кв. м. Мав інститут і гараж загальною площею 90 кв. м, де паркувалося 2 авто [31, с. 11]. Після передачі ВНЗ у підпорядкування МВО СРСР для поліпшення матеріально-технічної бази інституту було запропоновано відкрити відділ капітального будівництва, поставлено завдання відновити довоєнний стан ВНЗ, виділити кошти на будівництво зруйнованого війною лабораторного корпусу, на капітальний ремонт навчальних приміщень, на придбання навчальних меблів, обладнання, механізмів. На жаль, ці пропозиції в більшості тяж залишилися невиконаними.

Більше 5 000 примірників підручників отримала в 1944 р. нова бібліотека ВНЗ. Через рік була відкрита читальна зала на 30 місць, фонд поповнився книгами з товарознавства, бухгалтерського обліку та економіки на 1 590 примірників [14]. У 1950 р. бібліотечний фонд складав більше 40 000 примірників книг і періодичних видань. Цієї кількості літератури все одно не вистачало, бракувало іноземної літератури, нічим не можна було замінити втрати видань минулих років. У 1949 р. бібліотека розміщувалася в 3-х кімнатах загальною площею 65 кв. м. Читальна зала розміром 48 кв. м була розрахована на 40 місць [31, с. 84]. У 1953 р. загальний бібліотечний фонд збільшився лише на 14 448 примірників. Через чотири роки бібліотеці виділили підвальне приміщення

під сховище, але цих 45 кв. м було теж замало для фонду в 80 000 примірників.

У середині 50-х років матеріально-технічна база ВНЗ складала лише 50% довоєнної й, безумовно, вимагала всебічного розширення.

Коли в 1954 р. відкрили четвертий факультет, труднощів з матеріально-технічним забезпеченням навчального процесу збільшилось. «При загальному контингенті 1 194 чол. наявна навчальна площа задовольняла потреби менше, ніж на 50%... Особливо напружене становище з розкладом було з таких дисциплін, як фізика, хімія, біохімія, мікробіологія, оскільки однією лабораторією фізики користувалось 16 підгруп студентів, а двома лабораторіями хімії – 30 підгруп. Площа більшості кабінетів і лабораторій була замалою. Не було приміщень, пристосованих спеціально для лабораторій» [14, с. 185].

Для підвищення якості підготовки технологів у 1957 р. обладнали технологічну лабораторію й 5 кабінетів.

Інститут знаходився у відомстві Міністерства торгівлі УРСР до квітня 1946 р., коли, відповідно до указу Президії ВР СРСР та наказу МВО СРСР І МТ СРСР № 138/192 від 31.05.46, його перевели у підпорядкування МВО СРСР [14, с. 123]. Студенти ХІРТУ навчалися на трьох факультетах: товарознавчому, торговельно-економічному й обліково-економічному. За п'ятирічним планом розвитку інституту в 1946–1947 н. р. планували відкрити нові факультети: громадського харчування, переробки плодів та овочів, педагогічного (на один додатковий рік навчання для підготовки педагогів для навчальних закладів власного Наркомату), та через недостатню матеріальну базу інституту план залишився на папері.

З 1 січня 1944 р. по жовтень 1946 р. по вул. Клочківській, 56 були відкриті підготовчі курси для випускників 8–9 класів. Термін навчання складав 10 місяців.

Низький життєвий рівень населення, недостатня матеріальна база ВНЗ посилювали труднощі, і молодь часто віддавала перевагу

заочній формі навчання. Для збільшення кількості студентів заочного відділення відкрили консультативні пункти в Києві, Ворошиловграді, Одесі, Львові. Заочне відділення ВНЗ у 1946 р. було передано Всесоюзному заочному інституту радянської торгівлі.

Потреби розвитку економіки вимагали більшої кількості фахівців з вищою освітою. З цією метою вирішили збільшити кількість студентів, які навчалися без відриву від виробництва. Крім уже існуючої заочної ввели вечірню форму навчання. У 1951–1952 н. р. було організовано дві академічні групи за спеціальностями «економіка торгівлі» й «бухгалтерський облік». З 1954 р. вечірнє відділення було відкрито на товарознавчому факультеті.

Було також організовано платні курси в 1952–1953 н. р. (200 крб за 2,5 місяці навчання) для вступу на денне й вечірнє відділення інституту. У 1953–1954 н. р. такі курси тривали вже 5 місяців і коштували 150 крб. У 1956–1957 н. р. підготовчі курси працювали чотири місяці з оплатою 120 крб [14, с. 186].

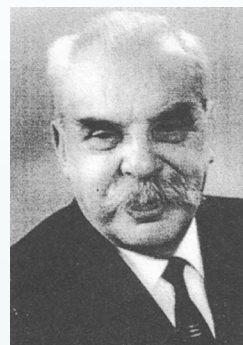
У 1957 р. при ХІРТ відкрили дворічний вечірній факультет удосконалення кваліфікації директорів магазинів. Лекції читалися на засадах громадського доручення.

Термін навчання на денному відділенні складав 4 роки, на вечірньому 5 років.

Учена рада інституту почала працювати в 1944–1945 н. р. у складі 23 осіб [14, с. 120].

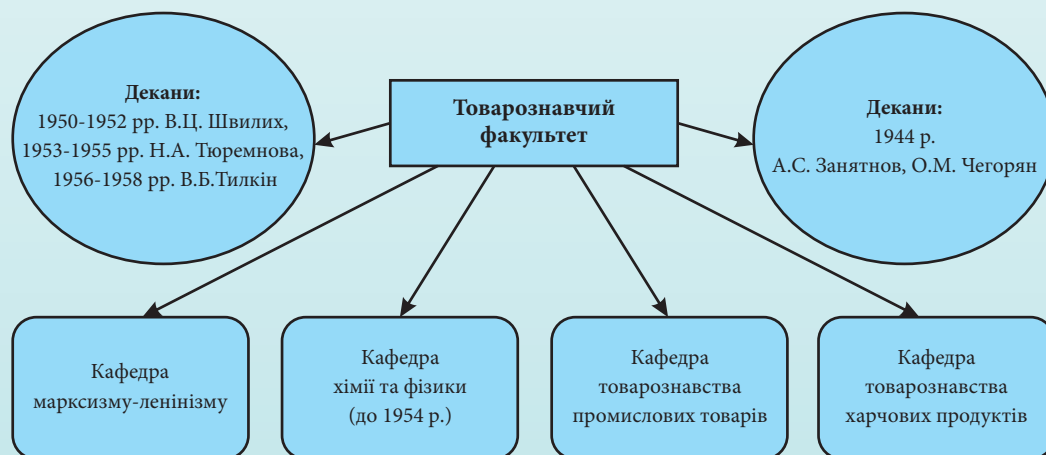
ТОВАРОЗНАВЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ. Підготовка фахівців на факультеті товарознавства здійснювалась за спеціальністю «товарознавець» зі спеціалізацією «товарознавець промислових товарів», «товарознавець харчових товарів».

Наукова робота професорсько-викладацького складу мала практичне втілення й була спрямована на підвищення якості виробництва харчових і промислових товарів. У 1945 р. упроваджено в виробництво роботу проф. Г.Г. Скробанського з вітамінізації виноградно-го вина.

Г.Г. Скробанський

Професор Г.Г. Скробанський плідно співпрацював з підприємствами міста, упроваджуючи у виробництво свої наробки. У 1952 р. опублікована його робота «Потери в торгівлі плодоовощними товарами по г. Харькову и пути их сокращения» [24]. Викликали інтерес у товарознавців роботи: «Пути рационализации производства квашеных овощей и повышения их качества» (1954 р.), у якій Г.Г. Скробанський, пропонував розширити асортимент овочевих товарів за рахунок виготовлення квашених кабачків, буряків, моркви, баклажанів, перцю, квасолі; «Витаминация некоторых молочных продуктов» (1956 р.), у якій Г.Г. Скробанський, В.Б. Тилкін, А.П. Хрептова пропонують

використовувати синтетичну аскорбінову кислоту для вітамінізації вершкового морозива, молока, сметани, вершкового масла, глазурованих дитячих сирків; «Опыт промышленного использования холода при хранении соленых овощей» (1956 р.) за авторством Г.Г. Скробанського, Б.Н. Рубинського, Н.Ф. Токарева [25, с. 26]. На виконання наказу Міністерства торгівлі СРСР «Про виробництво продовольчих товарів за кращими вітчизняними й зарубіжними зразками» у 1957 р. підготовлена теоретична праця «Витаминные брикеты из сушеных овощей», у якій пропонується виробництво супу овочевого в таблетках, супу томатного в таблетках, соусу в таблетках [27].

В.Н. Бабун

Професор В.Н. Бабун зі співробітниками кафедри звернувся до вивчення проблем якісного виготовлення шкіри. Цим питанням було присвячено праці: проф. В.Н. Бабуна «Влияние факторов растительного дубления на сопротивляемость кожи температурным воздействиям во влажном состоянии» (1948 р.), «К вопросу о повышении прочности шеврета» (1954 р.), «Зависимость эксплуатационных свойств кожи от характера взаимодействия таннидов с коллагеном» (1956 р.), «О зонах прочности сырого коллагена и выдубленной кожи» (1957 р.), «Об одном из факторов, влияющих на эксплуатационные свойства обуви» (1958 р.); Є.О. Мирошникова «Определение теплопроводности обувных материалов» (1958 р.) [22; 25–28].

Упровадженню досягнень науки й техніки у виробництво, що було запорукою успіху розвитку економіки країни, сприяли роботи, видані в 50-х рр.: Н.А. Тюрєнної «О некоторых возможностях повышения эксплуатационных свойств жароупорной кухонной посуды» та «О качестве и ассортименте фаянсовой хозяйственной посуды Будян-

ского завода», В.Н. Пуговкіна «Некоторые вопросы плодового и ягодного виноделия», Б.Б. Тилкіна «Качественная оценка мороженого», І.А. Мисник «Холодное хранение халвы», А.Г. Килякова й В.Г. Тесленко «Пути улучшения мебели, выпускаемой предприятиями Харьковской области», А.Г. Килякова «О расширении ассортимента и улучшения качества игрушек, выпускаемых предприятиями местной и кооперативной промышленности г. Харькова» [24–28].

Борцями ідеологічного фронту залишалися працівники кафедри марксизму-ленінізму. Переможну силу ідей марксизму-ленінізму доводила в своїх роботах доцент К.П. Лосева «Значение классического произведения И.В. Сталина «Об основах ленинизма» для преподавания основ марксизма-ленинизма в вузе». Доцент Л.М. Ванштейн наголошував на тому, що «лекція має бути побудована на принципі більшовицької партійності викладання, а створення студентами лекційних записів і конспектів літератури має бути підпорядковане змісту вивчених творів класиків марксизму-ленінізму» у статті «О методике подготовки и проведения семинарских занятий по политической экономии в высшей школе» [24].

Коли після Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. працівники торгівлі й навчальних закладів торговельного профілю почали відновлювати своє порушене війною господарство, виникла гостра потреба в підручниках. ХІРТ було доручено виконати це завдання. Викладачі товарознавчого факультету професори А.А. Мігулін, В.І. Рубцов, В.Г. Смірнов; доценти М.Г. Апенків, П.Є. Дудник, А.В. Мильський, Н.К. Мінковська під загальною редакцією відомого професора Г.Г. Скробанського підготували підручник, який Міністерство торгівлі СРСР видало в 1948 р. За цим підручником навчалося не одне покоління майбутніх працівників харчування та торгівлі. До того ж професор Г.Г. Скробанський видав посібники «Товароведение пищевых продуктов» та «Технико-химический контроль в плодоовощной

промышленности» (1948–1950 рр.), доцент В.М. Бабун написав наукові праці «Условия гигротермичной стойкости кожи и их теоретическое обоснование» (1949 р.), «Стойкость кожи к температурному влиянию и влаге» (1947 р.), «Химия белков кожи», І.П. Вишенський – «Витаминизация еды и продуктов питания» [36, с. 55].

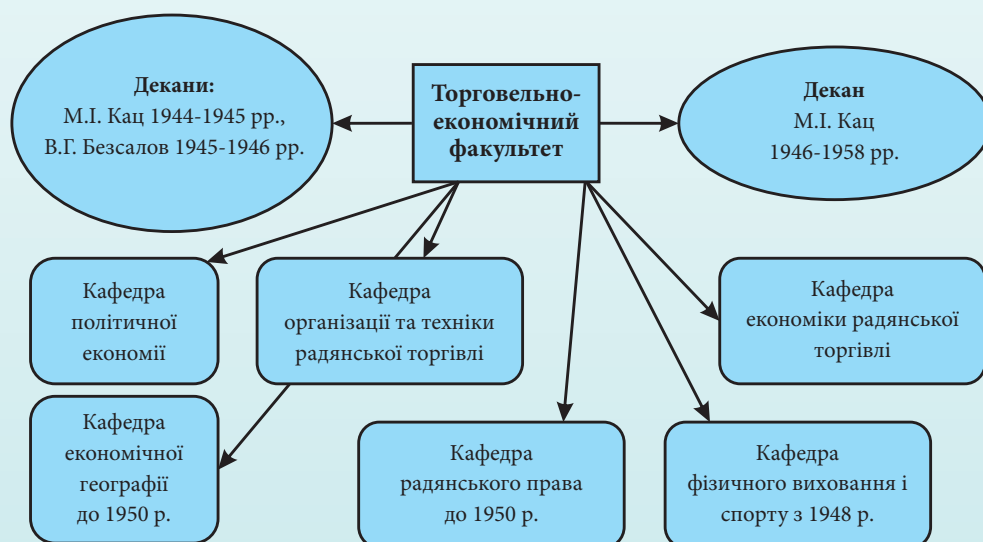
Опубліковано навчальні посібники: доцентом А.Л. Макаровим – «Финансирование и кредитование советской торговли» (Госторгиздат, 1955 г.); доцентами Є.Я. Линецьким і Д.Я. Савранським – «Сборник заданий по планированию хозяйственной деятельности торгога» (Госторгиздат, 1955 г.); кандидатом економічних наук І.І. Левінім – «Методические указания и учебный материал по бухгалтерскому учету в советской торговле» (стеклографічне видання (1 500 екземплярів) Всесоюзного заочного інститута советской торговли. Москва, 1955 г.). Викладачі Г.Г. Скробанський, А.Г. Вищепан, М.Е. Мельман опублікували працю «Технико-химический контроль плодоовощного производства» (Гостехиздат УССР, 1955 р.).

Обладнання для них надав Ленінградський інститут радянської торгівлі. Технічне обладнання кафедри в 1949 р. теж залишалося обмеженим: вагів 11 видів по 1 шт., мікроскопів 5 видів 24 шт., касових апаратів 3 шт., шинкорізка 2 шт., рефрактометри 4 видів 8 шт., поляриметрів 2 шт., спектроскоп 1 шт., поліконсистомер 1 шт. На 500–600 студентів цього було замало. Це не дивно, бо в 1950 р. за рахунок держбюджету на ВНЗ було виділено лише 5 060 тис. крб, із них на придбання устаткування 283 крб [31, с. 80–92].

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ готував фахівців вищої кваліфікації за спеціальністю «економіст радянської торгівлі».

У 1950 р. у зв'язку зі скороченням набору абітурієнтів фінансування залишків матеріальних цінностей було переведено для фінансування за бюджетом. Фінансування інституту було скорочено, тому в межах економії було закрито кафедри економічної географії й радянського права [31, с. 21].

З 1946 р. у наукових записках ВНЗ друкували свої праці доценти Є.Я. Линецький

Однак через відсутність фінансування науково-дослідна робота за комплексними темами до 1947 р. не проводилася. Лише в 1947 р. нарешті почали працювати довгоочікувані 2 хімічні лабораторії [14, с. 143].

та Д.Я. Савранський. На підставі укладених договорів з Харківським управлінням місцевими торгами вони зробили порівняльний аналіз витрат обігу двох харчоторгів м. Харкова: Дзержинського й Орджонікідзевського

та запропонували методику калькулювання витрат роздрібною торгівлі.

Аналізуючи незаплановані втрати, що сягали за три роки понад 16 млн крб, та прибутки в універмагах Києва, Харкова, Сталіно, Дніпропетровська працівники кафедри економіки радянської торгівлі розробляли шляхи впровадження господарського розрахунку у відділі універмагу.

О.А. Байрачний, В.Г. Безсалов, П.М. Ейдерман узагальнили передовий досвід радянської торгівлі на прикладі харківських оптових баз Міністерства торгівлі СРСР. О.А. Байрачний займався аналізом товарообігу Харківського універмагу за роки п'ятої п'ятирічки.

Кандидат економічних наук А.І. Романський підготував статтю «К вопросу об оборотных средствах государственных социалистических предприятий (промышленных и торговых)».

Плідна робота наукового колективу факультету обговорювалась на науково-практичних конференціях із залученням представників торгів.

ОБЛІКОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ випускав спеціалістів за спеціальністю «економіст з обліку радянської торгівлі».

Працівники кафедри бухгалтерського обліку розробляли питання калькуляції витрат обігу за окремими товарними групами. Результати роботи ставали науковими дослідженнями й були опубліковані в наукових збірниках інституту. Так у 50-х рр. свої роботи представили: доцент А.Д. Макарова

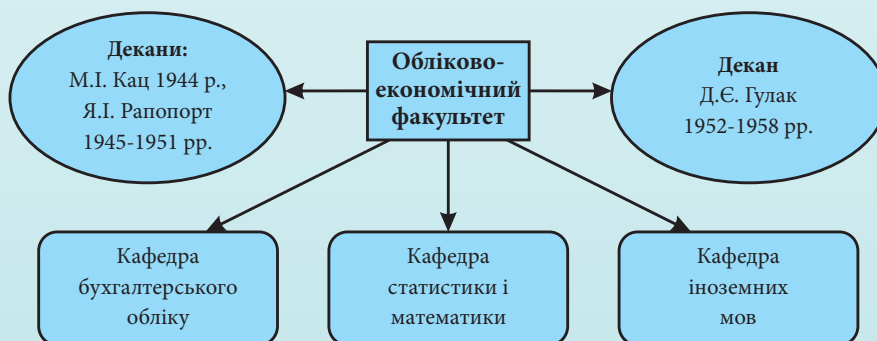
«Фінансування й кредитування радянської торгівлі», проф. Гуревич «Деякі питання статистики в працях В.І. Леніна», доцент І.П. Чернявський «Творча роль радянської держави й права в регулюванні організаційно-правових питань капітального будівництва в СРСР» та «Роль державного арбітражу в укріпленні договірної дисципліни в підрядному капітальному будівництві», доцент Я.І. Рапопорт «Правовое положение грузополучателя в договоре грузовой железнодорожной перевозки». Ряд викладачів опублікував свої дослідження в журналах і газетах [24–28].

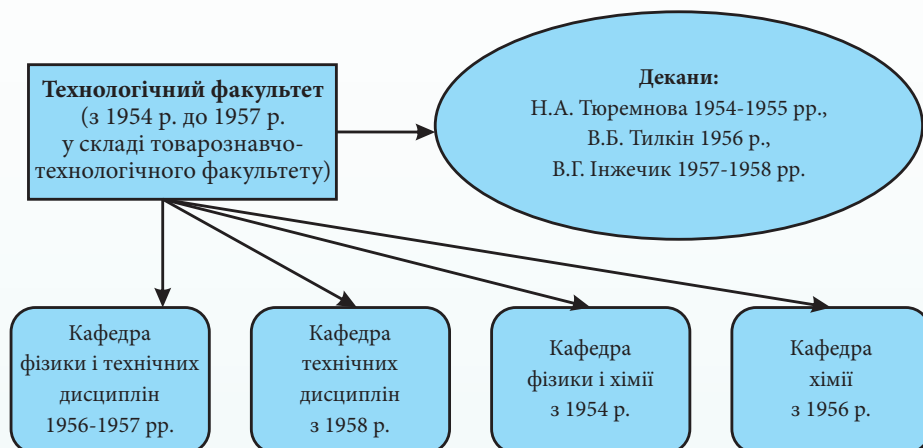
Загалом колектив факультету проводив науково-методичну роботу тісно пов'язану за співробітництвом з практикою.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ готував фахівців громадського харчування за спеціальністю «інженер-технолог громадського харчування» з 1954–1955 н. р. Термін навчання – 5 років.

Поступово змінювався на краще й якісний склад професорсько-викладацького колективу. За 1948–1950 рр. науковими співробітниками інституту написано 35 наукових і науково-методичних робіт, з яких видано 18. Профільні кафедри інституту працювали над актуальною темою «Потери в плодоовощной торговле и пути их сокращения и устранения».

У 1952 р. на 5 років розроблялося ще три теми: «Режим економії й господарський розрахунок у радянській торгівлі», «Планування міської роздрібною торго-

вельної мережі», «скорочення витрат у торгівлі харчовими продуктами й промисловими товарами». Очолював роботу проф. Г.Г. Скробанський [14, с. 170].

За період з 1937 по 1957 р. на основі захисту дисертацій 25 працівникам інституту було присвоєно наукові ступені кандидатів наук і одному співробітнику – доктора наук. За 1954–1955 рр. 8 науковців захистило кандидатські дисертації [26, с. 197].

Значною подією в науковому товаристві ВНЗ було відкриття в січні 1946 р. аспірантури. Права надання вчених звань і ступенів інститут не мав. До 1959 р. аспірантуру закінчили 57 осіб: на кафедрах політичної економії – 11, товарознавства харчових

товарів – 18, економіки радянської торгівлі – 10, статистики – 2, товарознавства промислових товарів – 9, бухгалтерського обліку та аналізу господарчої діяльності – 3 [14, с. 218].

Колектив наукових працівників інституту надавав активну допомогу робітникам торгових і промислових підприємств. Для працівників торгівлі читалися лекції, проводилися консультації й товарні експертизи. Кафедри надавали допомогу в справі введення госпрозрахунку, скорочення втрат, економічного обґрунтування планів товарообігу, введення графіку обліку рентабельності на підприємствах громадського харчування, організації стаханівських шкіл, проведенні нарад-семінарів для керівного складу

Таблиця 9

Кількісний склад студентів у воєнні та повоєнні роки

Роки	1943-1944	1944-1945	1945-1946	1946-1947	1947-1948	1948-1949	1949-1950	1950-1951	1951-1952
Кількість студентів	231	515	575	601	570	566	561	585	668
Викдацький склад	36	38+20 сумісників	52+20 сумісників	*	*	*	60	64	*
Роки	1952-1953	1953-1954	1954-1955	1955-1956	1956-1957	1957-1958	1958-1959	*	*
Кількість студентів	725	919	990	1110	1170	1450	7839	*	*
Викдацький склад	57+12 сумісників	*	71	77	88	90	130	*	*

* – відомості відсутні.

робітників торгів з питань обліку, ревізії й контролю [18]. Із 1947 р. при ВНЗ було відкрито курси підвищення кваліфікації для керівних робітників торгових організацій і підприємств громадського харчування. Термін занять складав 7,5 місяців [14, с. 143].

Із 1944 р. навчання проводилось у дві зміни, бо в приміщенні на пл. Тевелева, 11 був розташований також Харківський інститут кооперативної торгівлі. У наступні роки, коли навчальний корпус належав інституту повністю, збільшилась кількість студентів, аудиторій не вистачало, і заняття теж проводилися в дві зміни. Перша – з 8.00 до 13.05 і друга – з 13.25 до 18.35. З відкриттям вечірнього відділення та збільшенням кількості студентів графік змінився. Перші три курси навчалися з 8.00 до 14.05, четвертий курс денного відділення з 15.30 до 20.35. Студенти вечірнього відділення навчалися чотири дні на тиждень з 19.00 до 22.35. Бібліотека працювала з 12.00 до 19.00, а лабораторії – з 8.30 до 22.00.

Понівечене війною господарство потребувало спеціалістів з вищою освітою. Кількісний склад студентів постійно збільшувався (табл. 9). Особливим попитом користувався товарознавчий факультет.

На 1 січня 1950 р. 21,3% студентства складала учасники Великої Вітчизняної війни. Обов'язковими в обліку студентів були: членство в партії або ВЛКСМ, стать, національність, кількість учасників війни, інвалідів. Зараховували на підставі іспитів та без іспитів. Складали вступні іспити з історії, географії та російської мови й літератури [31, с. 43]. Мешкали в гуртожитках по вул. Юмівській, 4 і пл. Тевелева, 11. Норма житлової площі на студента складала 3, 45 кв. м [31, с. 61].

З 1947 р. в інституті діяло студентське Наукове товариство. У 1950 р. воно об'єднувало 11 наукових гуртків при кафедрах. У роботі товариства брало активну участь 290 студентів. Щорічно з 1947 р. проводилися наукові студентські конференції, які відкривали дорогу до наукової праці активним, наполегливим,

обдарованим студентам. За підсумками роботи конференції видавалися збірники студентських доповідей [26]. Молоді студенти-науковці ставали учасниками загальнономіських смотрів студентських робіт ВНЗ м. Харкова. Лише в 1954–1955 рр. 11 праць студентів були відзначені преміями, серед них праці В.С. Левіна «Комиссионная торговля потребительской кооперации – новая форма реализации продуктов колхозов и колхозников», В.С. Чуприна «В.И. Ленин о принципе материальной заинтересованности при социализме», Г. Козел «Повышение качества сушеных овощей» та ін. У 1954 р. у науковому збірнику побачила світ робота студента Л.П. Стичинського «Внедрение перхлорвинилового клея для крепления низа обуви на Харьковской 5-ой обувной фабрике» [26].

У 1946–1950 рр. у ВНЗ було 3 сталінських стипендіата [31, с. 42].

Кращою частиною студентства стали фронтовики, які своїм прикладом високої свідомості, активної громадської діяльності згуртовували студентів для подолання післявоєнних труднощів. Вони ставали молодими викладачами рідного ВНЗ.

На початку 50-х років ряди студентства поповнили студенти з країн соціалістичної співдружності: Болгарії, Чехословаччини, Югославії, Румунії. У 1953 р. кількість таких студентів становила 335 чол. [14, с. 151].

На 3 і 4 курсах студенти проходили виробничу практику в торгівельних організаціях Харкова, Києва, Ленінграда, Дніпропетровська, Одеси.

Студенти добре вчилися й уміли добре відпочивати. У 1951 р. була проведена перша вузівська спартакіада. Змагання проходили на лижах, ковзанах, з гімнастики й плавання, волейболу й греблі, шахів та шашок, легкої атлетики, баскетболу, стрільби. Невстигаючі студенти до змагань не допускалися. Спартакіада стала доброю традицією й проходила щорічно. На кафедрі фізичного виховання студенти могли займатися різними видами спорту. Щоправда, заняття

ці проводилися на базі інших ВНЗ (власного фізкультурного залу інститут не мав) і коштували доволі дорого. Так, у 1953–1954 рр. на оренду спортивних приміщень ВНЗ витратив 40 835 крб, а в 1955–1956 н. р. уже 55 000 крб [14, с. 179]. У 1957–1958 н. р. ВНЗ отримав власний спортивний майданчик і був визнаний кращим серед ВНЗ міста зі спортивно-масової роботи.

Актовий зал корисною площею 136 кв. м був свідком цікавих творчих вечорів, зустрічей з ветеранами війни, запеклої наукової полеміки, виступів інститутського хору, репетицій танцювального ансамблю й драматичного гуртка, групи художнього слова й сатири. ВНЗ працював у дві зміни – до 22.35 [14, с. 151].

На початку 1959 р. Всесоюзний заочний інститут радянської торгівлі передав ХІРТ

6 310 студентів разом із філіалами в Києві, Львові, Одесі й консультаційними пунктами в Сімферополі, Сталіно та Харкові. При ХІРТ створюється заочне відділення відповідно до Постанови Ради Міністрів СРСР № 1337 від 8.12.1958, Постанови Ради Міністрів УРСР № 50 від 14.01.1959; згідно з наказом міністра торгівлі УРСР від 21.01.1959 [10, с. 195]

Згідно з Постановою Президії ЦК КП України від 4.07.1959 р., Постановою РМ УРСР № 1220 від 14.08.1959, відповідно до наказу МТ УРСР № 301 від 28.08.1959 ХІРТ переведено з м. Харкова до м. Сталіно. У Харкові по вул. Юмовській, 4 і пл. Тевелева, 21 з 1 січня 1960 р. був організовано вечірньо-заочний філіал. На базі цього факультету 1 липня 1967 р. було створено Харківський інститут громадського харчування.

РОЗДІЛ ІІІ

ВІД ХІГХ ДО ХАРКІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

3.1. ХАРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ: ДОСВІД, ЩО НЕ ВТРАТИВ АКТУАЛЬНОСТІ (1967–1994 рр.)

Харківський інститут громадського харчування було засновано 1 липня 1967 р. наказом Міністра торгівлі Української РСР від 29 квітня 1967 (№ 125) згідно з Постановою ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 7 березня 1967 р. «Про заходи щодо подальшого поліпшення й розвитку громадського харчування» (№ 198) і Постанови ЦК КП України й Ради Міністрів УРСР від 7 квітня 1967 р. (№ 223) на базі Харківського вечірньо-заочного факультету Донецького інституту радянської торгівлі. На початку свого існування Харківський університет громадського харчування перебував у підпорядкуванні Міністерства торгівлі УРСР. Завданням новоствореного ВНЗ стала підготовка фахівців високого класу для підприємств та установ громадського харчування.

На момент відкриття в складі інституту функціонувало два факультети зі стаціонарною формою навчання:

– технологічний факультет, що готував фахівців зі спеціальностей «Технологія та організація громадського харчування», «Машини й апарати харчового виробництва (спеціалізація – «Обладнання підприємств торгівлі та громадського харчування»);

– економічний факультет, зі спеціальностями «Економіка торгівлі» (спеціалізація – «Економіка громадського харчування»), «Бухгалтерський облік» (спеціалізація – «Облік у громадському харчуванні»);

Також в інституті існував торговий факультет із вечірньою та заочною форма-

ми навчання, на якому готували фахівців зі спеціальностей «Товарознавство й організація торгівлі промисловими товарами», «Товарознавство й організація торгівлі харчовими товарами».

У березні 1967 р. почалася активна підготовка до першого в історії інституту навчального року. Перший набір студентів становив 400 осіб на денному відділенні, 200 – на вечірньому, 390 – на заочному. 1 вересня 1967 р. інститут було відкрито. Єдиного приміщення на цей момент в інституті не існувало. Загалом по Харкову було розташовано 6 приміщень, у яких відбувався навчальний процес:

– навчальний корпус № 1 (вул. Гуданова, 4/10) – п'ятиповерхова будівля, у якій розміщувався гуртожиток, переобладнаний на навчальні аудиторії та кабінети. 4 аудиторії на 50–60 посадкових місць, хімічні лабораторії (7 кімнат), лабораторії товарознавства продовольства (3 кімнати), технології (2 кімнати), фізіології харчування й харчової мікробіології, міжкафедральна науково-дослідна лабораторія, навчальний кабінет товарознавства промислових товарів, кабінет суспільних наук, бібліотека (5 кімнат), читальна зала на 50 місць, 8 кафедр, деканат торговельного факультету, ректорат, відділи інституту;

– навчальний корпус № 2 (пл. Тевелева, 21) – був розміщений на четвертому й п'ятому поверхах житлового будинку, де колись розташовувався студентський гуртожиток. 2 аудиторії на 75 місць, 5 аудиторій на 50 місць, 3 аудиторії на 30 місць, 3 аудиторії на 25 місць, кабінети фізики, електротехніки, нарисної геометрії, механіки, деканат технологічного факультету і 4 кафедри;

– навчальний корпус № 3 (вул. Чернишевська, 79) був розміщений у п'ятиповерховій будівлі колишньої школи, наданої інституту в оренду. 17 аудиторій (1 – на 75 місць, 11 – на 50 місць, 5 – на 25 місць), актовий зал, спортзал, 7 кафедр, деканати економічного факультету й факультету підвищення кваліфікації, партбюро факультету, комітет комсомолу, ротопринтна;

– технологічна лабораторія (вул. Фрунзе, 5) – напівпідвальне приміщення колишньої їдальні у житловому будинку;

– лабораторія обладнання підприємств громадського харчування (вул. Дзержинського, 10) – напівпідвальне приміщення у житловому будинку;

– лабораторія наукової організації праці – НОП (вул. Чернишевська, 15) – напівпідвальне приміщення у житловому будинку.

Уже в 1967 р. І.Г. Бережний ініціював проектування й будівництво єдиного інститутського комплексу й студентського гуртожитку. Перші випускники з ностальгією згадують ті важкі, але щасливі студентські роки, коли після навчання вони брали участь у будівництві прекрасної споруди сучасного університету на Клочківській, 333, де є частка й їхньої праці.

У листопаді 1970 р. було закінчено будівництво студентського гуртожитку (вул. Цілиноградська, 28) на 632 місця. У гуртожитку проживало 580 студентів і 52 слухача факультету підвищення кваліфікації. Того ж року було розпочато будівництво першої черги навчального корпусу інституту.

У 1967–1968 навчальному році в інституті працювали такі кафедри:

– 2 загальноінститутські: Історії КПРС, Філософії і наукового комунізму та Політичної економії.

Технологічний факультет:

1. Кафедра технології й обладнання підприємств громадського харчування.

2. Кафедра товарознавства харчових продуктів і мікробіології.

3. Кафедра хімії.

4. Кафедра фізики.

5. Кафедра механіки, електротехніки й нарисної геометрії.

Економічний факультет:

1. Кафедра економіки й організації громадського харчування та торгівлі.

2. Кафедра бухгалтерського обліку й обчислювальної техніки.

3. Кафедра вищої математики.

4. Кафедра іноземних мов.

5. Кафедра фізичного виховання й спорту. Торговельний факультет:

1. Кафедра товарознавства промислових товарів.

2. Кафедра графіки й креслення.

3. Кафедра фізіології харчування й харчової мікробіології.

У травні 1969 р. при інституті було організовано госпрозрахункову лабораторію наукової організації праці з 3-ма секторами: Організації й технології, Методичних розробок, Науково-технічної інформації.

Про популярність новоствореного навчального закладу свідчить те, що вже в перший рік свого існування, тобто в 1968–1969 навчальному році на всіх відділеннях інституту навчалось 4 210 студентів (796 – на денному, 1 188 – на вечірньому, 2 225 – на заочному).

Загальна чисельність працівників інституту на момент його відкриття становила 250 осіб, 145 із яких – професорсько-викладацький склад (7 професорів, 59 доцентів, 56 старших викладачів, 23 – викладачів та асистентів).

Розвиток нової для радянського устрою системи громадського харчування вимагав реконструкції та технічного переобладнання галузі, упровадження нової системи планування та економічного стимулювання. Професорсько-викладацький корпус своєчасно зреагував на виклики часу й уже наприкінці 60-х рр. в інституті було відкрито дві нові кафедри: «Графіки та креслення» і «Фізіології харчування та харчової мікробіології». Відповідно до профілю інституту було внесено корективи в навчально-методичну та наукову роботу вже існуючих кафедр, що відбуло-

ся в зміні їхніх назв. Так, кафедра «Механіки, електротехніки та нарисної геометрії» отримала назву «Механіки та електротехніки», а кафедра «Товарознавства харчових продуктів і мікробіології» – «Товарознавства харчових продуктів».

1 листопада 1968 р. в інституті було організовано факультет підвищення кваліфікації для керівників і фахівців галузі громадського харчування й торгівлі. Термін навчання становив 2 місяці. Протягом 1968–1969 навчального року факультет здійснив 3 випуски, перепідготовку пройшов 361 працівник галузі.

У 1969 р. в інституті було створено студентське наукове товариство. На кафедрах діяли 23 студентських наукових гуртка. Згодом колишні студенти інституту, які брали участь у науковому товаристві й гуртках, прийшли на роботу до рідного інституту, захистили кандидатські та докторські дисертації й зараз самовіддано співпрацюють з обдарованою молоддю – сучасним студентством ХДУХТ.

1 вересня 1969 р. на економічному факультеті відкрилася нова кафедра – «Галузевих економік». Кафедру «Технології та обладнання підприємств громадського харчування» було розділено на дві: «Технології виробництва продуктів громадського харчування» (завідувач – Е.В. Юріна) та «Обладнання підприємств громадського харчування» (завідувач М.І. Беляєв).

31 грудня 1969 р. наказом ректора в інституті було створено факультет громадських професій, який готував пропагандистів і лекторів, пропагандистів образотворчого мистецтва, журналістики, санінструкторів, інструкторів з туризму, фізичного виховання, спортивних суддів. Цього ж року було введено навчальний курс «Цивільна оборона та медична підготовки», який став імпульсом для утворення окремої кафедри.

У 1970-і рр. в інституті відкрилися два нових вечірньо-заочних факультети: технологічний та економічний зі спеціальностями «Технологія та організація громадського хар-

чування», «Економіка торгівлі» (спеціалізація «Економіка громадського харчування») та «Бухгалтерський облік» (спеціалізація «Облік у торгівлі»). У новому 1970–1971 н. р. кафедрі «Механіки та електротехніки» було реорганізовано й утворено два самостійних підрозділи: кафедру «Механіки» та кафедру «Енергетики».

Зростала кількість студентів, професорсько-викладацький штат, розширювалися горизонти наукових пошуків колективу, налагоджувалося науково-практичне співробітництво із галузевими підприємствами. Усе це сприяло створенню в інституті таких підрозділів, як Науковий відділ, Відділ матеріально-технічного постачання, Господарський відділ. З перших днів існування інституту навчання відбувалося в тісному співробітництві з багатьма галузевими підприємствами не лише Харківської області та УРСР, а й усього СРСР.

У 1973 р., тобто усього за п'ять років існування, освіту в Харківському інституті громадського харчування отримали 2 514 фахівців. Відбулися перший випуск технологічного факультету; другий випуск – економічного, 19-й – факультету підвищення кваліфікації, де пройшли перепідготовку 1 955 осіб, останній випуск за спеціальністю «Машини й апарати харчових виробництв».

Ознакою того часу було створення під час літніх канікул студентських будівельних загонів. Завдяки ним студенти радянських часів мали можливість не тільки пройти виробничу практику, застосувати на практиці отримані знання, а й поліпшити своє матеріальне становище. Студенти ХІГХ працювали на будівництві навчально-лабораторного корпусу інституту, у Тюмені, на залізничній трасі Сургут – Уренгой, у Криму, провідниками на залізничних потягах, кухарями та офіціантами у закладах громадського харчування. Інститутські студентські будівельні загани нагороджувалися Почесними грамотами Тюменського та Кримського обкомів комсомолу.

Із 1973 р. при інституті починає діяти громадський університет торговельно-економічних знань, Вищі економічні курси, факультет комуністичної праці, семінари для працівників обліку та обчислювальної техніки, семінар із наукової організації праці.

Із початку створення інституту велика увага приділялася спортивній та фізкультурно-масовій роботі. У складі збірних інституту було 20 майстрів спорту, 3 майстри міжнародного класу, 50 першорозрядників і кандидатів у майстри спорту, понад 500 розрядників. Узимку проходив традиційний лижний перехід Харків – Соколово місцями бойової слави Другої світової війни.

Із 1 вересня 1977 р. замість трьох вечірньо-заочних факультетів діють один вечірній – технологічний – і два заочних – технологічний та торговельно-економічний. Цього ж року технологічний факультет повністю переїхав до нового навчального корпусу за адресою: вул. Клочківська, 333.

У 1979 р. припинилася підготовка студентів без відриву від виробництва за спеціальністю «Товарознавство та організація торгівлі промисловими товарами». Студентів вечірньої та заочної форм навчання перевели до Донецького інституту радянської торгівлі та Київського торговельно-економічного інституту – разом 379 студентів. Була ліквідована й відповідна кафедра.

На початку 1980-х рр. в інституті працювало 210 науковців, понад половина викладачів мали вчені звання. На п'яти факультетах діяло 19 кафедр. Економічна

ефективність від упровадження результатів науково-дослідних робіт під керівництвом професорсько-викладацького колективу інституту становила понад 100 тис. крб.

Усі ці величезні надбання стали можливими завдяки ректору І.Г. Бережному – людині Праці, яка всю себе віддавала рідному інституту, його процвітанню.

Друга половина 80-х рр. ознаменувалася спробами прилаштування планової радянської економіки до потреб ринкових відносин. Торговельні функції громадського харчування, орендні відносини, постанови про комерціалізацію та реорганізацію торгів, трестів, об'єднань кинули підприємства харчування в бурхливі ринкові хвилі. На жаль, за дуже короткий час було зруйновано вертикаль управління державною та комерційною торгівлею, установами громадського харчування. Це, у свою чергу, стало причиною скорочення державного попиту на дипломованих фахівців для цих галузей господарства. До того ж у суспільстві змінилися пріоритети – соціальні завдання громадського харчування поступилися місцем економічній доцільності.

У складних умовах трансформації економічних відносин ректорат і колектив ХІГХ швидко розробили нову стратегію роботи, що передбачала задоволення інтересів усіх «ланцюжків» галузі: держави, підприємств, замовників, студентів. Був налагоджений прямий взаємозв'язок з підприємствами, зацікавленими у співпраці з науковцями інституту при вирішенні взаємовигідних економічних, технологічних, інженерних завдань.

Від початку 1990-х рр. перед інститутом постала проблема істотної модернізації процесу підготовки студентів з урахуванням вимог часу. Так, лише протягом 1991 р. в інституті було створено кафедру «Енергетики» з підпорядкуванням інженерно-механічному факультету, кафедру «Організації торгівлі», що увійшла до складу інженерно-товарознавчого факультету, кафедру «Маркетингу й комерційної діяльності», що

увійшла до складу спеціального факультету перепідготовки кадрів, Центр довузівської й професійної підготовки, підготовчі відділення для вітчизняних та іноземних студентів. 1 вересня 1991 р. в інституті було відкрито докторантуру за такими науковими напрямками:

- процеси, машини й агрегати харчової промисловості;
- технологія та організація громадського харчування.

5 серпня 1991 р. створено факультет менеджменту туристичних підприємств харчування й готелів.

1 жовтня 1991 р. при інституті створено навчально-науково-виробничого комбінату харчування.

Наказом Президента України від 25 лютого 1992 р. на базі Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків України й Міністерства торгівлі України було створено Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі України, якому став підпорядковуватися Харківський інститут громадського харчування. Така реорганізація сприяла тому, що на початку 90-х рр. було встановлено власні контакти ХІГХ з Міжнародною асоціацією з обміну студентами технічних спеціальностей (МАОСТС). Згодом інститут став членом цієї організації на засадах співробітництва. У перший же рік роботи в рамках асоціації 12 студентів ХІГХ отримали можливість стажування в Німеччині, Австрії, Туреччині, Сирії, Єгипті, Югославії. У свою чергу, до ХІГХ приїхали навчатися студенти з цих країн.

Постановою № 719 Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1993 р. з метою упорядкування всіх установ освіти й у зв'язку з ліквідацією Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі України всі вищі навчальні заклади України, у тому числі й інститут громадського харчування, було передано в функціональне управління Міністерства освіти України.

20 квітня 1994 р. Постановою Кабінету Міністрів України № 224 на базі Інституту

громадського харчування було створено Харківську державну академію технології та організації харчування (ХДАТОХ). Науково-педагогічний колектив за короткий час провів колосальну роботу для підтвердження високого статусу навчального закладу. Було розроблено нові навчальні програми з усіх дисциплін, переорієнтовано й удосконалено науково-теоретичні й науково-практичні напрями наукових досліджень. Це сприяло накопиченню багажу новітніх технологій і надало можливість студентам вивчати не лише теорію, а й підкріплювати її практичними навичками, беручи участь у виробничому процесі, виготовленні продукції для реалізації населенню. На сьогодні кожна кафедра університету працює над розробкою декількох держбюджетних і госпдоговірних наукових тем, і до роботи над кожною з них долучаються студенти.

У 1994 р. згідно з тодішньою освітянською концепцією України щодо спеціалізації середньої освіти при академії почав працювати Українсько-німецький економіко-фінансовий ліцей. Його співзасновниками стали обласне управління освіти та науки й приватна фінансова академія м. Берліна. Стараннями й натхненною працею першого директора ліцею І.С. Харченко він став одним із кращих в Україні закладів для обдарованих підлітків при вищому навчальному закладі. І.С. Харченко віддала ліцею все своє життя, демонструючи високі результати навчання.

Із 2001 р. ліцей очолювала доц., к.т.н. В.Ф. Бондаренко, яка зробила все для того, щоб зберегти звання кращого ліцею при вищих навчальних закладах Харкова. У 2004 р. ліцей перейменовано в Торговельно-економічний ліцей Харківської обласної ради.

Учні ліцею, крім засвоєння шкільної програми, оволодівали азами майбутніх професій на спеціальних курсах: «Основи економіки», «Основи підприємництва», «Організація торгівлі», «Організація виробництва та обслуговування», «Кулінарія», «Основи товарознавства». Ліцеїсти брали

активну участь у дослідницьких роботах, конференціях та інших заходах. Про успішну діяльність педагогічного колективу в цьому напрямку свідчать дипломи першого, другого та третього ступенів Малої академії наук у секціях географії, хімії та рідної мови. Зі стін ліцею вийшли 20 золотих і срібних медалістів. Авторські програми, спецкурси, факультативи, гуртки, вищі кваліфікаційні категорії вчителів – усе це багаторічна, копійка, наполеглива й творча робота.

За роки існування ліцею понад 700 його вихованців продовжили навчання на всіх факультетах університету. Серед аспірантів та пошукачів університету питома вага колишніх ліцеїстів.

16 жовтня 1997 р. на честь 30-річчя вишу було урочисто відкрито музей академії. Його відкриття відбулося значною мірою завдяки зусиллям першого директора музею доцента Л.Г. Смірнова. Історія університету є предметом гордості всіх, хто в ньому працює й навчається, даниною глибокої подяки всім, хто примножував його славу, створював традиції та закладав фундамент на майбутнє.

Експозиція музею починається з історії заселення й розвитку Слобідського краю, оскільки наш університет є спадкоємцем першого у цьому регіоні – Харківського комерційного училища ім. імператора Олександра III, створеного в 1893 р. та Харківського інституту радянської торгівлі, заснованого в 1929 р.

Новітня історія університету починається з 1967 р. із заснування Харківського інституту громадського харчування, який у 1994 р. було реорганізовано у Харківську державну академію технології та організації харчування. Рішенням Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2002 р. академії було надано статус державного університету.

У музеї університету зберігаються унікальні матеріали, присвячені викладачам, які стояли біля витоків інституту, віддавали свої знання, досвід, серце справі навчання й виховання. Музейні стенди відображають копійку, наполегливу працю всього колек-

тиву, завдяки якій створювалися факультети, кафедри, обладнувалися лабораторії, проектувався та будувався новий комплекс університету.

Численні експонати розповідають про основні напрямки наукових досліджень в університеті: виробництво, переробка, створення нових харчових технологій та продуктів, зокрема лікувального та профілактичного призначення; удосконалення процесів та апаратів харчових виробництв; економіка, організація та управління підприємствами різних форм власності; удосконалення обліку, аудиту, контролю та аналізу господарської діяльності; дослідження збалансованого споживчого ринку й розвиток зовнішньоекономічної діяльності; оновлення змісту, методів навчального процесу у вищій школі тощо.

У грудні 1997 р. ректор академії проф. О.І. Черевко й очолюваний ним навчальний заклад отримали нагороду як переможці міжнародної програми «ЕРТСМЕЙКЕР», мета якої – заохочення осіб, які за результатами висновку незалежних експертів найбільше вплинули на сучасність.

Відкрито чотири нові спеціальності: «Технологія хліба, кондитерських, макаронних виробів і харчоконцентратів», «Товарознавство та експертиза в митній справі», «Експертиза товарів та послуг», «Менеджмент ЗЕД».

Розширюються зв'язки з регіонами: до відкритих у першій половині 90-х рр. підрозділів у містах Первомайську, Судаку, Севастополі приєднується спільний факультет Академії й Херсонського державного технічного університету з підготовки фахівців-технологів і товарознавців.

У 1998–1999 навчальному році в Академії готують спеціалістів з 11 спеціальностей, за 31 рік існування вищий навчальний заклад випустив 23 916 фахівців.

У 1998 р. в Академії відбулася перша науково-практична конференція, присвячена 60-річчю професора, д.т.н., члена-кореспондента ВАСГНІЛ М.І. Беляєва. У ній взяли участь учені різних країн, зокрема Молдови, Росії, Румунії.

1998 р. в Академії у складі центру довузівської та професійної підготовки було створено підготовче відділення для іноземних громадян. Того ж року при інженерно-технологічному факультеті був створений навчальний науково-консультаційний центр. 1999 р. на кафедрі «Товарознавства харчових продуктів» була створена науково-дослідна лабораторія досліджень товарознавчих властивостей харчових продуктів.

На першому в нашій державі фестивалі кулінарного мистецтва «Поляна-99» у Донецьку, організованому Спілкою кулінарів України, колективом Академії були здобуті перемоги в конкурсі кухарів та офіціантів. Відтоді на традиційних заходах, таких, як виставки-ярмарки «Наука Харківщини», «Слобожанська весна, харківські торги», «Харківська вища школа: методичні пошуки на рубежі століть» колектив вишу отримує нагороди, відзнаки, грамоти.

Із 2000 р. в Академії почали готувати фахівців за такими спеціальностями: «Бух-

галтерський облік і аудит», «Економіка підприємства», «Товарознавство та комерційна діяльність», «Менеджмент організацій».

1 березня 2001 р. відбулася церемонія нагородження лауреатів рейтингу «Харків'ян століття», серед яких був ректор Академії харчування та торгівлі проф. О.І. Черевко.

Розпорядженням № 577-р Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2002 р. та наказом № 628 Міністерства освіти і науки України від 1 листопада 2002 р. Харківська державна академія технології та організації харчування перейменована на Харківський державний університет харчування та торгівлі. Статут університету був затверджений Міністерством освіти і науки України 12 грудня 2002 р. Університет є вищим навчальним закладом четвертого рівня акредитації, що проводить освітню діяльність, пов'язану з підготовкою фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр, спеціаліст, магістр, проводить довузівську підготовку, підвищення кваліфікації, перепідготовку, підготовку та атестацію наукових кадрів тощо.

Водночас із перейменуванням колектив університету був обраний лауреатом рейтингу кращих підприємств України, а ХДУХТ включено до реєстру 100 кращих підприємств України 2002 р.

У 2004 р. на базі ХДУХТ було проведено I Український студентський фестиваль реклами та науково-практична конференція «Актуальні проблеми розвитку реклами в Україні», а також декілька майстер-класів, на яких фахівці-практики поділилися своїм досвідом і відповіли на численні запитання студентів і викладачів – учасників конференції.

У 2004–2005 навчальному році було активізовано роботу з винахідницької діяльності, отримано найвищу за останні 10 років кількість патентів на винаходи та корисні моделі – 42, позитивних рішень на видачу патентів – 9. Найбільш активно виявили себе винахідники кафедри «Процесів, апаратів й автоматизації харчових виробництв», якими

отримано 12 патентів і 6 позитивних рішень на їх видачу.

ХДУХТ бере активну участь у виставках і конкурсах, серед яких Міжнародна агропромислова виставка-ярмарок «Агро-2005» (Київ), VIII Міжнародна виставка навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні – 2005» (Київ), Міжнародна спеціалізована виставка «Освіта й кар'єра: абітурієнт – 2005» (Київ), інші, а також в обласних конкурсах у рамках XX Міжнародного бізнес-форуму.

У травні 2006 р. на базі університету відбулася IV Міжнародна науково-практична конференція «Наука та соціальні проблеми суспільства: харчування, екологія, демографія». Вона стала черговою в ініційованому Північно-східним науковим центром НАН і МОН України циклі наукових форумів, присвячених багатоаспектній важливій темі – визначенню ролі, впливу та завдань науки в соціально-економічному розвитку сучасного суспільства. Конференція показала спроможність колективу університету проводити наукові форуми такого масштабу та довела високий науковий рівень підготовки викладачів ХДУХТ.

В останні роки в університеті відбулася ціла низка видатних подій пов'язаних з міжнародним визнанням науковців, досягненнями наукових шкіл, отриманням винагород в професійній сфері та ін. Насамперед, слід відзначити приєднання університету до Болонської хартії, отримання двома науковими колективами наших викладачів державних премій України, поширення міжнародних зв'язків і географії міжнародного співробітництва з країнами світу з наступним запрошенням іноземних студентів, створення репозитарію та ін. Усе це дозволило нашому університету в багатьох соціологічних дослідженнях, поважних рейтингових вимірах займати провідні позиції в галузі освіти і науки.

У сучасних умовах університет харчування та торгівлі продовжує свої славетні традиції, залишається в авангарді сучасних вищих навчальних закладів України, активно вико-

ристовуючи новітні методики і технології за кращими європейськими і світовими стандартами.

РЕКТОРИ

БЕРЕЖНИЙ ІВАН ГРИГОРОВИЧ

Першим ректором Харківського інституту громадського харчування був Іван Григорович Бережний (роки життя 1922–1997, роки ректорства 1967–1988) – професіонал, педагог, непересічна особистість, талановитий керівник, учений, педагог, працелюбна й толерантна людина, віддана своїй справі.

Зустрівши 19-річним юнаком Велику Вітчизняну війну, з перших її днів Іван Григорович з честю та гідністю пройшов бойовий шлях від дивізійного розвідника до майора, помічника начальника політвідділу дивізії. Неодноразово був поранений, декілька разів балансував на межі життя та смерті. Саме стійкість, життєлюбність, оптимізм, людяність дозволили йому вистояти та зробити свій посильний внесок у загальну справу Перемоги. Бойові заслуги І.Г. Бережного були відмічені орденами Червоного Прапора, Червоної Зірки, Вітчизняної війни I та II ступенів; медалями «За відвагу», «За перемогу над Німеччиною», «20 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні», «60 років створення СРСР» та ін.

Активна життєва позиція, прагнення приносити користь суспільству привели Іва-

на Григоровича в 1946 р. на студентську лаву Харківського інституту радянської торгівлі, який він закінчив у 1949 р. за спеціальністю «Товарознавство продовольчих товарів».

Після закінчення ВНЗ працював у відділі торгівлі облвиконкому, а з 1949 р. по 1957 р. – на різних посадах обласного управління торгівлі Харкова. Протягом 12 років був депутатом Харківської міської ради. Визнання організаторських здібностей і професіоналізму І.Г. Бережного, його постійна турбота про поліпшення кадрового потенціалу галузей торгівлі та громадського харчування зумовили його призначення в 1967 р. ректором першого та єдиного в СРСР Харківського інституту громадського харчування. На цій посаді Іван Григорович працював до 1988 р.

У 1970 р. йому присуджено на науковий ступінь кандидата економічних наук, у 1971 р. – учене звання доцента, а в 1980 – учене звання професора кафедри «Економіки громадського харчування та торгівлі».

За період роботи на посаді ректора інституту І.Г. Бережний проявив себе досвідченим організатором і вихователем, доклав багато зусиль для формування, становлення, розвитку інституту. Велику увагу приділяв підбору, вихованню та розстановці кадрів професорсько-викладацького складу, розвитку та поліпшенню методичної, науково-дослідної роботи та матеріальної бази інституту.

І.Г. Бережний, перебуваючи на посаді ректора, брав безпосередню участь у навчальному процесі як лектор і керівник дипломних робіт. Багато уваги приділяв науково-дослідній роботі. У своїй науковій діяльності він опікувався питаннями економічного та соціального розвитку торгівлі та громадського харчування, обслуговування населення. Йому належить авторство понад 40 наукових робіт, зокрема першого в СРСР підручника й навчального посібника з організації підприємств громадського харчування, 2 підручника з економіки та планування громадського харчування, 7 монографій.

Завдяки його енергії та наполегливості в інституті були побудовані новий навчальний корпус і студентський гуртожиток, після введення в дію яких ХІГХ отримав «територіальну цілісність». Самовідданою працею Івана Григоровича закладено основи, що дозволили нашому ВНЗ посісти гідне місце в системі вищої освіти України, яке ми маємо на сьогодні. Його трудові заслуги були відзначені державними нагородами: орден «Знак пошани», медаль за доблесну працю «В ознаменування 100-річчя з дня народження В.І. Леніна», медаль «Ветеран праці». У 1982 р. І.Г. Бережному було присвоєно почесне звання Заслуженого працівника вищої школи Української РСР.

Проте фронтові роки давалися взнаки, здоров'я І.Г. Бережного похитнулося, і працювати на посаді ректора стало вже неможливо. Звільнившись із посади ректора в 1988 р. за станом здоров'я та передавши управління в надійні руки М.І. Беляєва, Іван Григорович продовжував працювати професором на кафедрі економіки підприємств харчування та торгівлі, не вважаючи цю посаду та роботу другорядною, а навпаки, був узірцем сумлінного ставлення до справи, міг працювати з людьми та для людей. Перші випускники інституту завжди тепло згадують свого першого ректора І.Г. Бережного, першу плеяду викладачів – В.О. Ткаченка, Є.Я. Лінецького, І.Д. Морозова, Ю.Г. Красницького, В.П. Максимця, С.М. Шумілова, А.В. Філіпенко, О.І. Плахуту, А.Г. Григор'єва, О.М. Попіліна та багатьох інших [1].

БЕЛЯЄВ МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ

У березні 1988 р. на розширеному засіданні Вченої ради було обрано нового ректора. Ним став проректор з наукової роботи, доктор технічних наук Михайло Іванович Беляєв, який обіймав цю посаду до 1991 р. Професор М.І. Беляєв – людина-легенда, взірець працездатності та цілеспрямованості, величезних організаційних здібностей, яка пройшла шлях від учня кухаря

до директора тресту їдалень і ресторанів в м. Белгороді, від аспіранта до доктора технічних наук, ректора провідного за радянських часів вищого навчального закладу галузі громадського харчування – Харківського інституту громадського харчування.

Михайло Іванович Беляєв народився 19 листопада 1938 р. в селі Нижній Ольшанець Щекієвського району Белгородської області в родині селян. Коли йому виповнилося всього 3 роки, у 1941 р. на фронтах Великої Вітчизняної війни загинув його батько – Іван Михайлович Беляєв. Війну на окупованій Белгородщині Михайло Іванович пережив разом із мамою Марфою Яківною Беляєвою та старшою сестрою Надією Іванівною Беляєвою.

У 1945 р. він пішов до 1 класу середньої школи в селі Маслово Пристань, яке знаходилось від Нижнього Ольшанця на відстані 7 км. Щодня семирічний Михайлик пішки долав шлях у 14 км, але не пропустив жодного дня занять. У 1955 р. М.І. Беляєв успішно закінчив середню школу та вступив на факультет журналістики Харківського державного університету ім. М. Горького.

Але навчатися за обраною спеціальністю не судилося. За сімейними обставинами він змушений був повернутися додому. Однак мрія про журналістику й здатність до неї допомогли Михайлу Івановичу в подальшій науковій діяльності. Усі написані ним праці відрізняються не лише високим ступенем науковості, але й яскравою виразністю, живою мовою та цілісною структурою.

Мрія про журналістику змінилася навчанням в торгівельно-кулінарній школі м. Белгорода, яку М.І. Беляєв закінчив 1957 р. Під час навчання він працював на різних виробничих посадах, починаючи з учня кухаря. Після закінчення торгівельно-кулінарної школи був прийнятий на роботу до Белгородського міського тресту їдалень, кафе й ресторанів на посаду завідувача виробництвом їдальні № 8. І вже за 6 років, у 1963 р. його було призначено директором Белгородського тресту їдалень, кафе і ресторанів.

Водночас з виробничою діяльністю Михайло Іванович продовжував удосконалювати власну освіту. У 1957–1962 рр. він заочно навчався в Московському інституті народного господарства ім. Г.В. Плеханова за спеціальністю «Обладнання й технологія громадського харчування». Отримавши диплом з відзнакою М.І. Беляєв єдиний серед випускників-заочників рішенням Вченої ради МІНХ ім. Г.В. Плеханова був рекомендований для вступу до аспірантури. У 1962 р. він вступив до заочної аспірантури. Але до цього в його житті відбулась ще одна значуща подія. Ще в 1958 р. в їдальню № 8, де він працював зав. виробництвом, приїхала працювати інженером-технологом молода випускниця того ж інституту ім. Г.В. Плеханова Лідія Михайлівна Романова. Талановитий технолог, чарівна та приваблива жінка, Лідія Михайлівна одразу ж сподобалась Михайлу Івановичу. Виробнича симпатія з часом переросла в глибоке віддане почуття, і в грудні 1961 р. вони одружилися. Із того часу й до кінця життя Лідія Михайлівна стала єдиним коханням, улюбленою дружиною, надійним товаришем, справжнім ангелом-охоронцем для Михайла Івановича.

Працювати над кандидатською дисертацією майбутній ректор почав за часів навчання в заочній аспірантурі. Його керівником був доктор технічних наук, професор, зав. кафедрою обладнання підприємств громадського харчування Московського інституту народного господарства ім. Г.В. Плеханова Олександр Миколайович Вишелеський

– талановитий та досвідчений педагог, науковець, якого Михайло Іванович називав своїм Учителем. Саме йому він присвятив одну з основних своїх навчально-методичних праць – підручник «Оборудование предприятий общественного питания. Т. 3. Тепловое оборудование», що вийшов друком уже після смерті професора О.М. Вишелеського.

Робота над кандидатською дисертацією тривала з 1962 р. по 1969 р. У лютому 1969 р. Михайло Іванович захистив дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук з теми: «Дослідження й обґрунтування технологічних та теплообмінних характеристик електросковорід для підприємств громадського харчування».

Улітку 1969 р. М.І. Беляєва запрошують до Харківського інституту громадського харчування очолити нову кафедру обладнання підприємств громадського харчування. З великим жалем розлучалися з ним у Белгородському тресті їдалень, кафе й ресторанів, оскільки за шість років керівництва Михайло Іванович вивів трест із відстаючих на передові позиції. За цей час колектив тресту неодноразово ставав переможцем соціалістичного змагання серед торговельних організацій міста й області, неодноразово нагороджувався перехідним Червоним Прапором, Почесними грамотами тощо. Особисто Михайло Іванович був нагороджений почесними знаками «Відмінник радянської торгівлі» та «Відмінник соціалістичного змагання».

Запрошення до Харківського інституту громадського харчування відкривало нові перспективи, тому Михайло Іванович не вагаючись погодився на пропозицію. Із серпня 1969 р. почалася робота зі створення нової кафедри – обладнання підприємств громадського харчування, – засновником та беззмінним керівником якої Михайло Іванович був протягом 22 років, аж до 1991 р. – року своєї смерті. Співробітників кафедри він підбирав особисто. Основними критеріями відповідності претендентів були працездатність, вимогливість, любов до своєї робо-

ти, та безумовно, до студентства. Він ставив перед своїми підлеглими тільки одну мету – завжди, у всьому бути першими, кращими.

У 1971 р. у віці 34 років Михайло Іванович був затверджений у вченому званні доцента. Саме на початок сімдесятих років прийшлося не тільки становлення кафедри обладнання, але й фундація його наукової школи. Із перших днів роботи в інституті він спостерігав за талановитими студентами, а найбільш обдарованих залучав спочатку до студентської наукової роботи на кафедрі, а по закінченні інституту запрошував працювати викладачами кафедри та співробітниками науково-дослідного сектору інституту. У цей самий час за підсумками результатів наукових досліджень друкуються наукові статті, проводяться науково-практичні конференції, тиражуються перші монографії та підручники. Тоді ж він починає працювати над своєю докторською дисертацією.

У 1976 р. за успіхи в навчальній та науковій роботі М.І. Беляєв був нагороджений орденом «Знак Пошани».

Значні результати наукової діяльності не залишилися непоміченими. У 1978 р. Михайла Івановича представили Міністру торгівлі УРСР у зв'язку із пропозицією про його обрання на посаду проректора інституту з наукової роботи. Тобто через дев'ять років після початку роботи він стає проректором з наукової роботи ХІГХ.

У червні 1981 р. у спецраді Одеського технологічного інституту харчової промисловості ім. Ломоносова М.І. Беляєв захищає дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук. У наступному році, у віці 43 років він отримує вчене звання професора.

Очолити науку в інституті, Михайло Іванович об'єднав науковців усіх кафедр та спрямував їхні зусилля на теоретичні та експериментальні дослідження щодо комплексного вдосконалення галузі громадського харчування, підвищення її значущості та авторитету в цілому в країні. Саме в цей час галузевими міністерствами Харківсь-

кий інститут громадського харчування цілком заслужено був визначений провідним вищим навчальним закладом СРСР у питаннях наукового вдосконалення громадського харчування в країні та підготовки висококваліфікованих фахівців для цієї галузі.

На початку перебудови в березні 1988 р. в Харківському інституті громадського харчування відбулися перші демократичні вибори ректора. Одним із двох кандидатів на посаду ректора був професор М.І. Беляєв. Він підготував власну програму, яка охоплювала всі без винятку напрямки роботи ВНЗ та окреслювала перспективи його розвитку на найближче десятиліття. Його виступ захопив усіх присутніх своєю компетентністю, комплексністю вирішення проблем та глибиною погляду в майбутнє. Закономірним результатом виборів стала підтримка його кандидатури абсолютною більшістю голосів членів розширеної Вченої ради. Михайло Іванович Беляєв став першим обраним, а не призначеним ректором інституту.

Після виборів ректора почався найбільш напружений етап у житті колективу інституту. У цей час новий ректор намагається втілити в життя всі без винятку пункти своєї програми. В інституті було відкрито аспірантуру зі спеціальностей «Технологія продуктів громадського харчування», «Процеси й апарати харчових виробництв». Наказом ВАК СРСР від 17.01.1991 р. № 271 було відкрито Вчену раду із захисту кандидатських дисертацій. Це дало можливість талановитим, обдарованим студентам продовжувати навчання в аспірантурі. Сьогодні майже вся плеяда професорів ХДУХТ – це випускники та студенти часів ректорства М.І. Беляєва.

Завдяки наполегливості М.І. Беляєва та згідно з вимогами часу в інституті було організовано два нових факультети – механічний та менеджменту, відбулося відкриття нових навчальних та наукових лабораторій, був закладений та майже побудований комбінат харчування, створений дослідно-виробничий цех з безвідходної технології переробки сільськогосподарської

птиці. З метою подальшого розвитку власну кафедру обладнання, якій було віддано багато років життя, Михайло Іванович без сумніву поділив на чотири нові – процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв, холодильної та торговельної техніки, охорони праці та екології харчових виробництв. До роботи в інститут запрошувалися фахівці з інших вищих навчальних закладів, наукових установ Харкова, інших регіонів країни.

Динамічно й продуктивно працювала наукова школа професора М.І. Беляєва, щороку захищалися 3–4 кандидатські дисертації, відбулися захисти перших докторських дисертацій. У 1991 р. професору М.І. Беляєву першому серед фахівців громадського харчування СРСР було присвоєне звання члена-кореспондента Всесоюзної академії сільськогосподарських наук імені Леніна. Таким чином держава визнала заслуги Михайла Івановича та колективу інституту, який він очолював.

У нього було дуже багато планів на майбутнє. Та не судилося. У жовтні 1991 р. під час службового відрядження до Монголії Михайло Іванович передчасно пішов з життя. Доля відвела М.І. Беляєву всього 53 роки. Але за цей короткий час ним було зроблено так багато, на що іншій людині не вистачить і ста років. І перш за все, його постать значуща для галузі громадського харчування, а нині – ресторанного господарства. Якщо раніше дослідження присвячені громадському харчуванню, проводились якоюсь мірою автономно, без будь-якої глибокої систематизації, то науковою школою М.І. Беляєва були створені фундаментальні засади, що вивели громадське харчування на один рівень з іншими галузями харчових технологій. На підставі фундаментальних досліджень, виконаних під керівництвом та за безпосередньої участі М.І. Беляєва, відбулося формування науково-технічних напрямів розвитку галузі, результати його роботи розширили теоретичні уявлення про характер фізико-хімічних, технологічних та технічних

процесів виробництва продукції ресторанного господарства.

Найбільш важливі дослідження наукової школи М.І. Беляєва проводились за такими напрямками:

– обґрунтування технологічних та теплообмінних характеристик традиційних теплових апаратів ресторанного господарства й інтенсифікації теплової обробки;

– дослідження нових процесів харчових виробництв та розробка високопродуктивних апаратів для їх реалізації;

– створення теоретичних основ комбінованих способів теплової обробки харчових продуктів та розробка їх класифікації стосовно теплового обладнання закладів харчування;

– дослідження закономірності перебігу нових комбінованих способів теплової обробки, створення принципово нових конструкцій апаратів для їх реалізації та визначення їх теплотехнічних характеристик;

– розробка маловідходних та безвідходних технологій переробки м'ясної сировини та створення спектру нових видів м'ясних напівфабрикатів високого ступеня готовності;

– комплексна безвідходна переробка сільськогосподарської птиці на кулінарну та консервовану продукцію;

– розробка ресурсозберігаючих технологій переробки молочної сировини, використання білково-вуглеводної молочної сировини для виробництва напівфабрикатів та кулінарної продукції підвищеної харчової цінності;

– створення технологій консервованих напівфабрикатів багатофункціонального призначення з рослинної сировини;

– дослідження процесу переробки вторинних сировинних ресурсів підприємств харчування;

– удосконалення методів контролю якості продукції закладів ресторанного господарства.

За результатами досліджень, що проводились за означеними напрямками, за безпо-

середнього керівництва проф. М.І. Беляєва було захищено 7 докторських та 44 кандидатських дисертацій.

Результати наукових досліджень Михайла Івановича та його школи відображені в багатьох опублікованих наукових працях, найважливішими серед яких є монографії «Совершенствование процессов тепловой обработки продуктов в общественном питании», «Тепловые процессы и качество продукции в общественном питании», «Производство мучных кондитерских изделий в общественном питании», «Производство полуфабрикатов для предприятий общественного питания», «Индустриальные технологии производства продукции общественного питания», «Теоретические основы комбинированных способов тепловой обработки пищевых продуктов», підручники «Технологическое оборудование предприятий общественного питания», «Оборудование предприятий общественного питания. Т.3. Тепловое оборудование», «Организация производства и обслуживания в общественном питании».

Професор М.І. Беляєв був досвідченим методистом, його методичні розробки не втратили своєї актуальності й сьогодні. Наукові розробки школи М.І. Беляєва постійно впроваджувалися в навчальний процес та використовувалися в різноманітних навчальних дисциплінах теоретичної та практичної підготовки фахівців інженерних спеціальностей, таких, як обладнання підприємств харчування, процеси й апарати харчових виробництв, технологія продукції підприємств харчування, організація виробництва громадського харчування.

Саме за наполегливими пропозиціями Михайла Івановича в лабораторну практику студентів інженерних спеціальностей були введені роботи з дослідження комбінованих способів теплової обробки харчових продуктів, виробництва напівфабрикатів високого ступеня готовності, проектування виробничих цехів закладів харчування з використанням обладнання ЕВС МО тощо. Саме за його

ініціативи було створено перший у галузі громадського харчування навчальний посібник «Дипломне проектування», який вийшов друком уже після смерті Михайла Івановича.

Професор М.І. Беляєв був активним популяризатором науки серед практичних працівників і громадськості. Він виступав з лекціями за тематиками напрямів досліджень власної наукової школи у ВНЗ СРСР та за кордоном, робив доповіді перед виробничниками галузі харчування, харчових галузей промисловості та споріднених галузей економіки. Популяризаторська діяльність М.І. Беляєва як організатора та керівника відомої наукової школи була невід'ємно пов'язана з його громадською діяльністю на посадах співголови Харківського обласного відділення товариства боротьби за мир, члена редакційної колегії журналу «Известия вузов. Пищевая технология», члена низки спеціалізованих рад із захисту кандидатських і докторських дисертацій.

Високий авторитет М.І. Беляєва та його наукової школи, а також активна популяризаторська діяльність щодо реалізації її наукових розробок були добрим стимулом для впровадження цих розробок у практику, виробництво, педагогічну діяльність колег.

Становлення та діяльність наукової школи М.І. Беляєва відбувалися на підґрунті відкритості, демократичних принципів обговорення наукових результатів, залучення до спільних наукових досліджень представників інших наукових шкіл.

Великою популярністю за життя Михайла Івановича користувались всесоюзні науково-практичні конференції та семінари, які він організовував і проводив у Харкові. Усього було організовано й проведено 6 таких заходів, присвячених проблемам індустріалізації громадського харчування, впливу теплової обробки на харчову цінність продуктів харчування, підготовки фахівців для галузі громадського харчування. У цих конференціях і семінарах брали участь

вчені, викладачі, практичні працівники всіх колишніх союзних республік.

Безумовним визнанням досягнень наукової школи професора М.І. Беляєва та в цілому Харківського інституту громадського харчування як провідного вищого навчального закладу в рішенні проблем галузі громадського харчування країни стало те, що саме спеціалістам нашого інституту галузевими міністерствами колишніх СРСР та РСФСР була доручена підготовка висновків щодо присвоєння Державної премії СРСР комбінату харчування «Вэфовец» м. Риги та Державної премії РСФСР комбінату харчування «Урал» Свердловського електромеханічного заводу.

Спадщина М.І. Беляєва – це, перш за все, його учні, із яких 7 докторів наук, 44 кандидати наук, близько 10 тисяч фахівців ресторанного господарства, торгівлі, харчової промисловості, які працюють не тільки в Україні, але й у багатьох інших країнах світу. За результатами наукових досліджень М.І. Беляєва опубліковано 7 монографій, 8 підручників та наукових посібників, отримано 117 авторських свідоцтв і патентів на винаходи.

Стіни нашого навчального закладу були рідним домом М.І. Беляєва останні 22 роки його життя. Тут все нагадує про нього: кафедри, факультети та лабораторії, які він створив, учні, яким він дав путівку в життя і які сьогодні працюють в університеті доцентами, професорами, зав. кафедрами, деканами, проректорами, ректором.

Після смерті Михайла Івановича колектив нашого навчального закладу під керівництвом його найближчого учня – Олександра Івановича Черевка – гідно продовжив справу, розпочату ректором М.І. Беляєвим.

Пам'ять про професора Михайла Івановича Беляєва в університеті завжди жива. Його ім'ям названо зал засідань вчених рад університету, де встановлено його погруддя. У музеї університету Михайлу Івановичу присвячений окремий стенд, де виставлені деякі його особисті речі, дипломи, атеста-

ти, відзнаки про почесні звання та державні нагороди. В університеті запроваджена щорічна іменна стипендія М.І. Беляєва, присуджувана найкращому студенту інженерних факультетів. Кафедра устаткування підприємств харчування, яку він колись створив та якою керував протягом тривалого часу, із жовтня 2013 р. носить його ім'я. Віднині це – кафедра устаткування харчової та готельної індустрії ім. М.І. Беляєва.

3.2. КЕРІВНИЦТВО УНІВЕРСИТЕТУ

ЧЕРЕВКО ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

Від 1991 р. посаду ректора обіймає видатний учений, організатор науки та освіти Олександр Іванович Черевко.

Народився Олександр Іванович 26 липня 1952 р. в с. Ольховчик Шахтарського р-ну Донецької області. У 1974 р. закінчив із відзнакою Харківський інститут громадського харчування за спеціальністю «Технологія та організація громадського харчування». Із 1974 р. працює в Харківському державному університеті харчування та торгівлі (колишній ХІГХ) на посадах: асистента (1974–1983), доцента (1983–1988) після закінчення аспірантури в Ленінграді й захисту кандидатської дисертації (1982), проректора з наукової роботи (1988–1991), ректора університету (із 1991 р. по сьогодні). Олександр Іванович – доктор технічних наук

(1997), професор (1995), академік Міжнародної академії холоду (1995). Основні напрями діяльності: вирішення комплексних проблем розвитку екологічно безпечних технологічних процесів харчових виробництв, розробка прогресивних технологій переробки сільськогосподарської сировини, нових продуктів, розробка та створення нових теплових і механічних апаратів, установок. Наукова розробка безвідходної переробки харчової кістки з отриманням напівфабрикатів для бульйонів у вигляді заморожених блоків здрібненої кістки отримала срібну медаль ВДНГ колишнього СРСР.

О.І. Черевко – член редколегій 5 науково-практичних журналів та збірників наукових праць, член науково-технічної ради Північно-східного наукового центру НАНУ.

У 2002 р. Олександр Іванович отримав звання «Заслужений діяч науки й техніки України». О.І. Черевко – академік Української академії наук, лауреат Державної премії України, заслужений діяч науки та техніки України, удостоєний звань «Харків'янин століття» та «Людина століття». Як ніхто інший, Олександр Іванович здатний помітити нові тенденції у розвитку науки, освіти, виробництва, проаналізувати їх, зробити належні висновки й утілити їх у життя. Таке результативне поєднання в одній особі видатних організаторських здібностей дістало гідну оцінку колег як в Україні, так і в близькому та дальньому зарубіжжі.

О.І. Черевко – автор близько 900 наукових праць, понад 100 авторських свідоцтв і патентів на винаходи. Ним опубліковано 15 підручників і навчальних посібників, 10 монографій, серед яких підручник «Процеси й апарати харчових виробництв», монографія «Прогресивні процеси жарення кулінарних виробів». Під його керівництвом захищено 5 докторських і 15 кандидатських дисертацій. Під його безпосереднім керівництвом відкрито 10 нових спеціальностей з підготовки бакалаврів, спеціалістів, магістрів. Створено систему довузівської підготовки та післядипломної освіти.

Олександр Іванович Черевко – провідний науковець у галузі харчової промисловості, д-р техн. наук, проф., Заслужений діяч науки і техніки України, академік Української академії наук, академік Міжнародної академії холоду, член-кореспондент Інженерної академії України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, відмінник освіти України, нагороджений орденом «За заслуги» II і III ступеня, почесною грамотою Верховної Ради України, нагрудним знаком МОН України «Відмінник освіти України», нагрудним знаком «Петро Могила», нагрудним знаком Міністерства економіки України «За сумлінну працю» II ступеня, знаками Асоціації України «Професійна пошана» III та II ступеня, грамотами МОН України, грамотою Президії федерації профспілок України, грамотами Харківської обласної державної адміністрації та Харківської обласної ради, грамотою виконкому Харківської міської ради.

Повсякденною турботою ректора є підвищення наукового рівня професорсько-викладацького складу, завдяки чому питома вага докторів наук, професорів досягла 15 відсотків, що вище, ніж у середньому у ВНЗ України. Останнім часом в університеті відбулася ціла низка видатних подій, пов'язаних із міжнародним визнанням науковців, досягненнями наукових шкіл, отриманням винагород за професійну діяльність та ін. Насамперед слід відзначити приєднання університету до Болонської хартії, отримання двома науковими колективами наших викладачів державних премій України, поширення міжнародних зв'язків та географії міжнародного співробітництва з різними країнами світу з подальшим навчанням іноземних студентів, створення депозитарію тощо. Усе це дозволило нашому університету в багатьох соціологічних дослідженнях займати провідні рейтингові позиції.

У сучасних умовах університет харчування та торгівлі продовжує свої славетні традиції, залишаючись в авангарді сучасних вищих навчальних закладів України, актив-

но розробляючи й розбудовуючи новітні педагогічні методики й наукові технології, що відповідають кращим європейським і світовим стандартам.

ПЕРШИЙ ПРОРЕКТОР

ЯНЧЕВА ЛІАНА МИКОЛАЇВНА

Із 1991 року першим проректором працює кандидат економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України, лауреат регіонального рейтингу «Харків'янин року» 2005–2006 років у номінації «Діячі науки, культури, мистецтва», лауреат Всеукраїнського конкурсу «Ділова людина України» Ліана Миколаївна Янчева. За плідну працю Л.М. Янчева нагороджена Міністерством освіти і науки України нагрудним знаком «Відмінник освіти України», нагрудним знаком «Петро Могила», медаллю «Ветеран праці» та орденом «Княгиня Ольга» III ступеня.

Янчева Ліана Миколаївна є яскравим прикладом самореалізації, генерації новацій та прагнення до саморозвитку. Пов'язавши своє життя зі служінням науці та освіті, Ліана Миколаївна стала учасником новітнього етапу розвитку системи бухгалтерського обліку у Східній Україні та модернізації вищої освіти. Під керівництвом Ліани Миколаївни виконано й реалізовано в практику підприємств торгівлі, ресторанного бізнесу та інших галузей економіки понад 30 тем щодо оптимізації бухгалтерського обліку та

аудиту, із яких 6 – на замовлення Міністерств і відомств, 12 – на замовлення підприємств галузі м. Харкова та Харківської області.

Ліана Миколаївна пройшла свій професійний шлях від викладача кафедри бухгалтерського обліку до завідувача кафедри та першого проректора університету. Роки роботи були означені наполегливою працею, постійним підвищенням кваліфікаційного рівня, сміливістю й креативністю ідей та запровадженням інновацій.

Здобувши у 1966 р. освіту за спеціальністю «Бухгалтерський облік» в Донецькому інституті радянської торгівлі Ліана Миколаївна продовжила свою професійну діяльність у стінах нинішнього Харківського державного університету харчування та торгівлі.

У 1975 р. Ліаною Миколаївною захищена дисертація на тему «Учет и анализ рентабельности предприятий общественного питания» на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук у спеціалізованій вченій раді Київського торговельно-економічного інституту (науковий керівник д.е.н., проф. В.Г. Горелкін). Цим розпочався етап активної наукової роботи, результат якої реалізований у формуванні наукової школи «Специфіка системи бухгалтерського обліку: юридична основа, організаційні підґрунтя, методологія». Створення наукової школи активізувало науково-дослідницьку діяльність, розширило зв'язки з представниками інших наукових шкіл, сектором науки та бізнесу. Функціонуючи в рамках науки, школа генерує пропозиції для суб'єктів підприємницької діяльності, які потребують суттєвих перетворень обліку та управлінської діяльності в умовах активізації ринку та економіки.

Із 1981 по 2015 рік Л.М. Янчева очолювала кафедру бухгалтерського обліку та аудиту, яка є випусковою та провідною в університеті щодо новаторських підходів до організації навчального процесу та методичного забезпечення підготовки молодих фахівців. У 1989 р. Ліані Миколаївні присвоєно вчене звання професор.

Наукові розробки Ліани Миколаївни отримали визнання ще за радянських часів, коли вона виступила керівником авторського колективу з розробки нормативної документації й методичних рекомендацій з обліку та ревізії фінансово-господарської діяльності підприємств харчування, якими користувалися всі республіки колишнього СРСР.

Трудова діяльність Ліани Миколаївни завжди була пов'язана з вищою школою. За її ініціативи розроблено та запроваджено новітні технології навчання, інтерактивні комплекси навчально-методичного забезпечення дисциплін і спеціальностей, що позитивно оцінені провідною науково-педагогічною спільнотою та визнані студентами як ефективні в опануванні навчального матеріалу. Розробки Ліани Миколаївни відмічені грамотами Міністерства освіти і науки України, що засвідчує їхню беззаперечну вагомість для розвитку освіти України.

За роки педагогічної діяльності Л.М. Янчева суттєво розвинула організацію навчального процесу з підготовки провідних фахівців за спеціальністю «Облік і аудит». Ліана Миколаївна є членом колективу розробників державного стандарту з підготовки економічних спеціальностей за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр. Під її керівництвом в університеті ліцензовано й акредитовано 14 нових спеціальностей за рівнями підготовки бакалавр, спеціаліст, магістр. Діяльність Ліани Миколаївни Янчевої відома широкому загалу науково-педагогічної спільноти України. Вона є членом Президії науково-методичної комісії з економічних спеціальностей МОН України. Бере активну участь у проведенні ліцензійних та акредитаційних експертиз ВНЗ III–IV рівнів акредитації.

Ліана Миколаївна відома та визнана як науковець у галузі бухгалтерського обліку та аудиту, є представником новаторів, ідей яких сприяють розвитку економіки та вищої освіти. Опікується не тільки проблемами

обліку, контролю та аудиту в їх традиційному розумінні, а приділяє увагу інформатизації обліково-аналітичних процесів та аудиторської діяльності. Наукові дослідження широко реалізовані на практиці у сфері торгівлі, ресторанного господарства, туризму й сфері послуг. Це основні об'єкти уваги, проте ними не обмежується її науковий світогляд, оскільки частина досліджень базується на ідеї розвитку банківської сфери, бюджетних, страхових та фінансових організацій. Ліані Миколаївні притаманний постійний творчий пошук щодо розвитку сучасної науки у сфері бухгалтерського обліку та аудиту.

Авторству Ліані Миколаївни належать роботи науково та навчально-методичного характеру загальною кількістю більше 300 праць, у т.ч. близько 30 монографій, 50 навчальних посібників, з яких 12 із грифом МОН України.

Під її керівництвом захищено 7 наукових робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Є науковим керівником 3 аспірантів. Відкриття докторантури й аспірантури в стінах університету було предметом особистої ініціативи Ліані Миколаївни. Як особистість, що завжди перетворює ідеї на реальність, Ліана Миколаївна втілила в життя відкриття спеціалізованої вченої ради із захисту дисертаційних робіт на здобуття кандидата економічних наук за спеціальностями 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Це була перша спеціалізована вчена рада у Східній Україні й досі залишається винятковою для реалізації наукового потенціалу молодих вчених.

Ліана Миколаївна є творчою особистістю, яка вчить любити облікову справу, мати бажання навчатися, розвиватися. Вчителем вона є не тільки для студентів, а й для викладачів кафедри, які за її особистим прикладом опановують любов до науки, благород-

ної справи навчати, саморозвитку як цілісної особистості.

Досягнення Янчевої Ліани Миколаївни відзначені нагородами різних рівнів:

– 1993 р. – звання Заслуженого працівника народної освіти України;

– 1997 р. – знак «Відмінник освіти України»;

– 2006 р. – відзнака за особистий внесок у соціально-економічний розвиток України в номінації «Діячі науки, культури, мистецтва» Регіонального конкурсу «Харків'янин року» 2005–2006 рр.;

– 2007 р. – за особистий внесок в оздоровлення економіки України за рішенням експертної комісії ділових кіл України та журналу «Деловая жизнь» стала лауреатом конкурсу «Ділова людина року» та нагороджена медаллю «Ділова людина України». Нагороджена нагрудним знаком «Петро Могила»;

– 2009 р. – Орден княгині Ольги III ступеня. Certificate of interMEDIA Vienna;

– 2010 р. – золота медаль «За високий професіоналізм» від Українського народного посольства. Відзнака Харківської обласної державної адміністрації, Ради ректорів ВНЗ III–IV рівнів акредитації Харківського району та компанії «Фактор». Подяка Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України за розвиток бухгалтерської професії в Україні;

– 2011 р. – Почесна грамота Головного управління економіки Харківської державної облдержадміністрації за багаторічну сумлінну працю, високий професіоналізм, вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної науки з нагоди свята Дня науки. Подяка від Харківської обласної державної адміністрації, Ради ректорів ВНЗ III–IV рівнів акредитації Харківського району та компанії «Фактор»;

– 2012 р. – Почесна грамота Харківської обласної державної адміністрації за сумлінну працю, вагомий особистий внесок у розвиток сфери торгівлі та ресторанного господарства, високий професіоналізм і

з нагоди Дня працівників торгівлі. Подяка від Харківської обласної державної адміністрації, Ради ректорів ВНЗ III–IV рівнів акредитації Харківського району та компанії «Фактор»;

– 2013 р. – грамота 40 об'єднаного засідання науково-методичної комісії зі сфери обслуговування та підкомісії з товарознавства й торговельного підприємництва за багаторічну плідну роботу в Науково-методичній комісії з торгівлі.

Ліана Миколаївна Янчева є добрим другом студентів, які завжди можуть звернутися до неї за порадою та підтримкою. Вона всесторонньо опікується проблемами студентського життя. Студентське життя завжди було предметом уваги Ліани Миколаївни, оскільки мало тільки організувати навчальний процес. Важливо налагодити їх культурний, особистісний розвиток. Для цього на кафедрі постійно проводяться заходи, в роботі яких студенти реалізують свій науковий, творчий потенціал. Кожна ідея та пропозиція студентів знаходить реалізацію, оскільки політика завідувача кафедри базується на взаємній роботі та повазі, на вмінні чути й слухати студентів. Випускники кафедри дуже тепло згадують Ліану Миколаївну й відзначають її людяність, порядність, розуміння, толерантність.

Під керівництвом Ліани Миколаївни працюють висококваліфіковані спеціалісти своєї справи, професійний розвиток яких є об'єктом інтересу завідувача кафедри. За її ініціативою налагоджені партнерські зв'язки з ВНЗ м. Харкова й Києва для проходження викладачами підвищення кваліфікації. Молоді викладачі мають можливість презентувати результати наукових та навчально-методичних робіт на конференціях різного рівня в Україні та Близькому зарубіжжі. Колектив кафедри є результатом плідної роботи Ліани Миколаївни, яка об'єднала різних за інтересами, але захоплених своєю відповідальною справою, людей.

ПРОРЕКТОР З НАУКОВОЇ РОБОТИ

МИХАЙЛОВ ВАЛЕРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

Михайлов Валерій Михайлович народився 22 вересня 1963 року в с. Коробочкине Чугуївського району Харківської області. У 1985 році закінчив Харківський інститут громадського харчування за спеціальністю «Технологія та організація громадського харчування», після чого працював інженером-технологом, а потім завідувачем об'єднання ідалень відділу робочого постачання Дніпровського металургійного комбінату (м. Дніпродзержинськ).

Надалі з 1991 року вся трудова діяльність В.М. Михайлова пов'язана з рідним інститутом, тепер Харківським державним університетом харчування та торгівлі, де він працював на посадах викладача-стажера, асистента, старшого викладача, заступника декана факультету, доцента, виконуючого обов'язки декана факультету, проректора з наукової роботи (із 2004 року).

Докторську дисертацію на тему «Наукове обґрунтування і розробка прогресивних процесів та обладнання для виробництва жарених кулінарних виробів» захистив за спеціальністю 05.18.12 – процеси та обладнання харчових, мікробіологічних і фармацевтичних виробництв у 2003 році. Учене звання професора кафедри процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв присвоєно в 2006 році.

Має загальний стаж роботи 32 роки, із них науково-педагогічної роботи – 26 років. За роки науково-педагогічної діяльності у вищій школі В.М. Михайлов сприяв покращенню кадрового складу університету. Під його керівництвом у межах наукової школи «Удосконалення процесів, обладнання харчових виробництв та розробка прогресивних технологій переробки сільськогосподарської сировини» підготовлено та захищено 6 кандидатських та 1 докторську дисертації. Продовжує керівництво двома кандидатськими дисертаціями.

Наукові інтереси В.М. Михайлова полягають в удосконаленні процесів, апаратів та обладнання харчових виробництв, розробці енерго- та ресурсоефективних технологій переробки сільськогосподарської сировини та виробництва харчової продукції. Основні напрями, над якими працює В.М. Михайлов, такі: підвищення ефективності процесів переробки сільськогосподарської сировини; розробка прогресивних технологічних процесів та обладнання переробки дикорослої та пряно-ароматичної сировини; розробка енергозберігаючих процесів і удосконалення обладнання для консервування дисперсних систем з рослинної сировини; розробка комбінованих процесів та обладнання теплової обробки кулінарних виробів із використанням електрофізичних методів нагріву та регульованих за складом газових середовищ; розробка прогресивних енерго- та ресурсоефективних процесів та обладнання для концентрування та сушіння харчової сировини; розробка інноваційних технологій оздоровчих харчових продуктів та оптимізація процесів і обладнання для їхнього виробництва.

У 2011 році багаторічна робота «Інноваційні технології виробництва харчової продукції нового покоління масового споживання» наукового колективу, до складу якого входив В.М. Михайлов, отримала Державну премію України в галузі науки і техніки.

За результатами досліджень В.М. Михайловим опубліковано близько 500 робіт, серед них 40 монографій та навчальних посіб-

ників, близько 200 статей у фахових виданнях України та зарубіжжя, понад 200 тез доповідей, отримано 50 охоронних документів на винаходи й корисні моделі. За його безпосередньої участі підготовлено 16 звітів із держбюджетних та госпдоговірних науково-дослідних тем.

В.М. Михайлов був членом експертної ради ВАК України, а зараз є головою спеціалізованої вченої ради Д64.088.01 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора та кандидата технічних наук за трьома науковими спеціальностями (05.18.12 – процеси та обладнання харчових, мікробіологічних та фармацевтичних виробництв, 05.18.15 – товаровознавство харчових продуктів, 05.18.16 – технологія харчової продукції), членом спеціалізованої вченої ради К64.088.03 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за двома науковими спеціальностями (05.18.01 – технологія хлібопекарських продуктів, кондитерських виробів та харчових концентратів, 05.18.13 – технологія консервованих і охолоджених харчових продуктів), членом відділення «Аграрної економіки і продовольства» НААН України, членом Президії ради проректорів з наукової роботи та директорів наукових установ, заступником голови секції Наукової ради МОН України за фаховим напрямом «Наукові проблеми харчових технологій та промислової біотехнології», заступником головного редактора двох збірників наукових праць («Прогресивна техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі», «Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг»), що входять до переліку наукових фахових видань України та індексуються кількома наукометричними базами.

За багаторічну сумлінну працю з напрямку наукової діяльності та підготовки висококваліфікованих кадрів був відзначений низкою нагород: дипломант VIII обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації «Науковець» (2006 р.),

знак «Відмінник освіти України» (2002 р.), нагрудний знак МОН України «За наукові досягнення» (2007 р.), Почесна грамота Харківської обласної державної адміністрації та Харківської обласної ради (2007 р.), Грамота Верховної ради України (2011 р.), Державна премія України в галузі науки і техніки (2011 р.).

ПРОРЕКТОР З НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ ТА МІЖНАРОДНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

ФОЩАН АНДРІЙ ЛЕОНТІЙОВИЧ

Фошан Андрій Леонтійович, 1969 р. народження, закінчив у 1991 р. фізичний факультет Харківського держуніверситету та отримав кваліфікацію «фізик, викладач фізики». Після закінчення ХДУ в 1991 році прийнятий асистентом кафедри енергетики Харківського інституту громадського харчування. У 1995 році захистив кандидатську дисертацію. У 1997 переведений на посаду старшого викладача, а з 1998 р. – доцента кафедри енергетики та фізики Харківського державного університету харчування та торгівлі. У 1997 році закінчив вечірнє відділення економічного факультету Харківського інституту управління, та отримав кваліфікацію «фахівець у галузі управління», а в 2000 та 2001 роках – Вищу школу підприємництва, де отримав дипломи за спеціальністю «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» та «Технологія харчу-

вання». У 2003 році виграв грант на піврічне стажування в університеті м. Лінкольн, штат Небраска (США). Із 1 вересня 2005 р. – заступник декана інженерно-технологічного факультету, а з 1 грудня 2005 року – проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків ХДУХТ.

Під час перебування А.Л. Фошана на посаді проректора з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків Харківським державним університетом харчування та торгівлі було отримано ліцензію МОН України на надання освітніх послуг іноземним громадянам, було підписано Угоди про співпрацю з більш, ніж 70 університетами та установами з 25 країн світу (Австрія, Азербайджан, Білорусія, Болгарія, Греція, Грузія, Данія, Італія, Іспанія, Казахстан, Китай, Молдова, Марокко, Німеччина, Польща, Румунія, Туреччина, Словаччина, США, Чехія, Чорногорія та інші), угоди про проведення спільних науково-дослідних робіт із закордонними партнерами, про можливість проведення стажувань студентів університету в провідних готелях, ресторанах та парках відпочинку на узбережжях Каліфорнії, Флориди, Греції, Єгипту та Туреччини.

Андрій Леонтійович Фошан – висококваліфікований науковець та викладач, який постійно підвищує свій науково-методичний і професійний рівень. Він закінчив докторантуру, працює над докторською дисертацією, має у співавторстві 7 монографій (у тому числі англійською та французькою мовами), 5 навчальних посібників, 12 навчально-методичних розробок, понад 80 наукових статей та тез, 10 патентів на винахід. Маючи багатогранну, освіту він викладає дисципліни як технічного напрямку («Фізика», «Теплотехніка», «Електротехніка», «Фізичні методи дослідження сировини та харчових продуктів», «Концепції сучасного природознавства»), так і економічного («Дослідження операцій в економіці», «Менеджмент», «Чинники успішного працевлаштування»). Отримані ним навички з іноземної мови, менеджменту зовнішньоекономічної діяль-

ності, технології харчування суттєво допомагають йому в роботі.

У 2006 р. А.Л. Фоцан став дипломантом конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінації кращий викладач фундаментальних дисциплін. У 2007 р. нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України», у 2012 р. – медаллю «За досягнення в галузі міжнародної освіти» Українського державного центру міжнародної освіти МОН України.

А.Л. Фоцан веде активну діяльність щодо популяризації університету та залучення іноземних громадян до навчання у ХДУХТ.

ПРОРЕКТОР З ВИХОВНОЇ РОБОТИ

ЄСІНОВА НІНА ІГОРІВНА

Виховання органічно вплетене в тканину перетворень, що відбуваються в університеті, у розвиток усіх сфер життя колективу студентів, викладачів і співробітників. Основна увага приділяється поліпшенню якості виховної роботи та ефективної життєдіяльності вишу. Очолює цю діяльність проректор з виховної роботи, к.т.н., професор кафедри економіки та управління, відмінник освіти України Ніна Ігорівна Єсінова.

Н.І. Єсінова в 1971 році закінчила Харківський інститут громадського харчування за спеціальністю «Технології та організація громадського харчування».

Із вересня 1978 року працювала викладачем в Харківському інституті громадського

харчування на кафедрі організації і управління громадським харчуванням, з 18 квітня 1985 року – викладачем в Харківському інституті громадського харчування на факультеті підвищення кваліфікації, з 10 березня 1988 року – старшим викладачем того ж факультету. У жовтні 1990 року захистила дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук. З 15 квітня 1991 року – доцент кафедри технології переробки птиці. 29 лютого 1996 року було присвоєно вчене звання доцент, з 2 вересня 1996 року працювала доцентом кафедри економічної теорії та ЗЕД, з 11 листопада 2001 р. по вересень 2016 року – професором кафедри економічної теорії та права, з вересня 2016 року працює професором кафедри економіки та управління. З 2000 року по жовтень 2009 року працювала заступником декана економічного факультету з навчально-виховної роботи. З жовтня 2009 року працює проректором з навчально-виховної роботи ХДУХТ, у 2015 році отримала другу вищу освіту в Харківському державному університеті харчування та торгівлі за спеціальністю економіст з «Обліку і аудиту».

У 2002 році Міністром освіти України нагороджена знаком «Відмінник освіти України», у 2012 році – нагрудним знаком «Петро Могила», у 2016 році – нагрудним знаком «За наукові та освітні досягнення», а також грамотами та подяками від міських та обласних органів влади, громадських організацій.

Загальний стаж роботи – 50 років, із них науково-педагогічний – 39 років.

Наукові інтереси Н.І. Єсінової полягають у дослідженні соціально-трудових відносин, розробці нових методів та способів успішної адаптації й підвищення конкурентоспроможності молодих фахівців на ринку праці, удосконаленні форм соціального партнерства в інноваційній економіці, створенні стратегічної інтегрованої системи виховання студентів задля розвитку всебічно та гармонійно розвинених особистостей. За результатами науково-педагогічної роботи є автором більше, ніж 150 статей та тез

доповідей, понад 190 публікацій, є одноосібним автором двох навчальних посібників з грифом Міністерства освіти та науки України, а саме: «Економіка праці», «Економіка праці та соціально-трудові відносини», є співавтором монографії «Безотходная технология переработки сельскохозяйственной птицы в кулинарную продукцию» та співавтором двох колективних монографій кафедри економіки та управління «Оцінка адапційного потенціалу підприємств торгівлі» та «Адаптаційне управління підприємствами торгівлі: теорія та практика».

Статті та тези доповідей надруковані у збірках наукових праць Харківського державного університету харчування та торгівлі та в наукових фахових виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз.

Є керівником проекту «Інноваційні форми співпраці школа – університет в напрямі спадкоємності та неперервності національно-патріотичного виховання студентів через створення громадського міжвузівського центру», який входить до Європейської програми Еразмус+.

Н.І. Єсінова читає лекції, проводить практичні, семінарські заняття, відкриті лекції за темами навчальної програми, щорічно приймає заліки та іспити з дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини», читає спецкурси «Франчайзинг у сфері послуг», «Бізнес планування» та проводить заняття з комплексного бізнес-тренінгу.

Н.І. Єсінова бере активну участь у роботі ректорату, Вченої ради та проспілки університету, у науково-дослідній і науково-методичній роботі кафедри, у роботі наукових конференцій професорсько-викладацького складу ХДУХТ та інших вищих навчальних закладів, у роботі науково-методичних семінарів, публікації статей і тез доповідей, керівництві науково-дослідною роботою студентів, є членом експертної ради міського конкурсу студентських проектів «Харків – місто молодіжних ініціатив».

Під керівництвом Н.І. Єсінової студенти беруть участь у науковій роботі, у міських та

Всеукраїнських студентських конкурсах та проектах, щорічно виступають з доповідями на Всеукраїнських студентських наукових конференціях.

Ніна Ігорівна бере участь у роботі підрозділу університету щодо сприяння працевлаштування студентів, постійно підтримує зв'язки з місцевими центрами зайнятості, є керівником інституту кураторів та студентської «Школи лідерів», очолює гуманітарно-виховну раду університету.

Сьогодні Ніна Ігорівна Єсінова веде активну навчально-виховну роботу серед студентів та громадську діяльність, виховує покоління інтелектуально-розвинених, високоморальних професіоналів – громадян України, патріотів, інтелігентів, приділяє велику увагу культурно-дозвільній діяльності університету, яка характеризується функціональною розмаїтістю, просвітньою спрямованістю, колективним включенням до культурних процесів, морально-етичною та національно-патріотичною спрямованістю.

ПРОРЕКТОР З АДМІНІСТРАТИВНО- ГОСПОДАРСЬКОЇ РОБОТИ

50 років Харківському державному університету харчування та торгівлі – це знаменна подія в літописній історії університету.

У його багатогранному становленні й розвитку багато сил, енергії та творчих задумок було віддано працівниками адміністративно-господарської частини, яку очолювали проректори: у 1967–1977 рр. – А.М. Литвиненко, у 1977–1981 рр. – В.А. Яценко, у 1981–1988 рр. – А.І. Гончаренко, у 1988–1989 рр. – М.Т. Бова, у 1990–2011 рр. – М.П. Жолудь. Сьогодні цей сектор роботи університету очолює та координує проректор з АГР Гребенюк В.К.

Гребенюк Валерій Кирилович народився 12 жовтня 1951 року в селі Перша Старовірівка Нововодолазького району Харківської області. Там же в 1968 році закінчив середню

школу. Після служби в лавах Радянської Армії вступив до Харківського інституту інженерів комунального господарства, по закінченні якого в 1975 році працював спеціалістом та керівником на ряді підприємств міста Харкова. З 2010 року обіймає посаду проректора з АГР Харківського державного університету харчування та торгівлі.

До складу адміністративно-господарської частини входять підрозділ головного енергетика, очолюваний головним енергетиком В.П. Бахтяровим, підрозділ головного механіка під керівництвом В.І. Жеребкіна, підрозділ інженерної служби з ремонту та експлуатації будівель та споруд, підрозділ інженерної служби з ремонту комунікацій під керівництвом інженера 1 кат. В.Р. Смородова, відділ матеріально-технічного постачання, очолюваний начальником відділу Л.Л. Лісянським, служби з охорони праці та пожежної безпеки. Керує та координує роботу служб головний інженер університету Г.В. Герасимов.

Університет має два студентських гуртожитки, розташованих по вул. Цілиноградській, 28, – гуртожиток № 1, завідувача гуртожитком В.С. Фролова, та по вул. Цілиноградській, 50-б, – гуртожиток № 2, завідувачий гуртожитком О.В. Альошин, а також Палац студентів «Сучасник» під керівництвом директора В.В. Чалгадар'ян.

Для задоволення потреб студентів та викладацького складу в харчуванні в навчальному закладі функціонує їдальня на 40 посадкових місць та три буфети, обладнаних стійками для споживання їжі.

За минулий період поряд з рішенням питань виробничо-технологічного характеру, колективом адміністративно-господарської частини розроблялись заходи і проводились роботи з подальшого розвитку та удосконалення матеріально-технічної бази університету.

Особлива подяка співробітникам В.Ю. Лесик, А.П. Коляденко, М.М. Кальницькій, які

більш 30 років самовіддано працюють над розвитком та вдосконаленням матеріально-технічної бази університету.

У першу чергу головні зусилля було спрямовано на покращення умов проживання та навчання студентів, облаштування робочих місць професорсько-викладацького складу та працівників університету.

З цією метою проводились капітальні та поточні ремонти на об'єктах університету, дрібні та косметичні ремонти навчальних приміщень і лабораторій, кафедр, службових приміщень деканатів і гуртожитків, також проводилися роботи, спрямовані на утримання будівель, споруд, приміщень та території, що прилягає до університету, відповідно нормам та вимогам протипожежної, санітарної та екологічної безпеки й охорони праці. Здійснювалися профілактичні заходи із забезпечення зносостійкості та працездатності існуючих систем водопостачання, водовідведення, електропостачання, тепlopостачання й газу.

За цей період суттєво покращився матеріальний стан гуртожитків.

У гуртожитку № 1 для поліпшення житлово-побутових умов студентів виконувалися капітальний ремонт сходових майданчиків, душових приміщень, кухонь та коридорів, поточний ремонт внутрішніх мереж холодного й гарячого водопостачання, ремонт електромереж. Для збереження теплоносіїв

вікна замінені на енергозберігальні (метало-пластикові).

У гуртожитку № 2 для поліпшення житлово-побутових умов студентів виконувалися ремонт зовнішнього водопостачання, капітальний ремонт житлових приміщень та санвузлів, комплексний капітальний ремонт душових приміщень з заміною сантехнічного та електричного обладнання, капітальний ремонт покрівлі з єврорубероїду. Для збереження теплоносіїв частково вікна замінені на енергозберігальні (металопластикові).

Протягом поточних років в університеті щорічно проводився комплекс заходів з метою покращення, удосконалення та підвищення існуючого рівня охорони праці та пожежної безпеки.

Усе це виконувалося спільними зусиллями всього колективу адміністративно-господарської частини, який багато сил та енергії віддавав, щоб можна було з гордістю могли відмітити 50-річчя ХДУХТ.

З невичерпною енергією протягом усього періоду виконували свої обов'язки штукатури-маляри: Т.І. Неня, Г.Г. Палун, силами яких проводилися оздоблювальні роботи головного фасаду, відремонтовано чимало приміщень університету та його об'єктів, слюсарі-електромонтери: С.М. Сокол, В.О. Попадченко, І.П. Завада, П.О. Яковлев, слюсарі-сантехніки: П.Я. Шляхов, А.Є. Зімін, які багато років працюють у мережах теплої водопостачання.

Багато сил і енергії покладає помічник проректора з АГР О.О. Павлюк, який слідкує за пропуском режимом, чистотою в університеті та на прилеглий території.

Своєю повсякденною сумлінною працею заслуговує на щире подяку завідувача гуртожитком № 1 В.С. Фролова. Вона, як вартівий, завжди на посту і піклується за всіх мешканців гуртожитку.

Честь і шана всім, хто щоденно вносить свій вагомий вклад в розвиток та вдосконалення матеріально-технічної бази університету.

3.3. ПІДРОЗДІЛИ УНІВЕРСИТЕТУ

ВИЩА ШКОЛА ПІДПРИЄМНИЦТВА – ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ БІЗНЕС-ОСВІТИ

Більше, ніж 25 років у нашому університеті відбувається перепідготовка спеціалістів. Із цією метою у 1991 році при Факультеті підвищення кваліфікації Інституту громадського харчування було створено Спеціальний факультет перепідготовки кадрів, який згодом було реорганізовано у Вищу школу підприємництва (ВШП), яку очолив Євген Вікторович Ромат.

У ВШП функціонувала кафедра вищої педагогічної майстерності, якою завідувала проф. Е.В. Юріна. У 1990 році при ВШП було створено кафедру комерційної діяльності та маркетингу, яку очолив к.т.н., доц. С.В. Сімов'ян, а після нього – к.е.н., доц. Є.В. Ромат.

Випускники ВШП мали можливість отримати другу вищу освіту за спеціальностями «Облік та аудит», «Маркетинг», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Технологія харчування», «Товарознавство та експертиза в митній справі». Вища школа підприємництва є першим навчальним закладом в Україні, що започаткував підготовку маркетологів – фахівців з реклами.

У грудні 2009 р. Вищу школу підприємництва ХДУХТ було реорганізовано в Інститут післядипломної бізнес-освіти (ІПБО ХДУХТ), а директором призначено к.т.н., доц. Віктора Станіславовича Артеменка.

Інститут було включено до переліку освітніх установ, на базі яких здійснюється підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації керівників державних підприємств, установ, організацій, а також осіб, зарахованих до кадрових резервів на ці посади. Структура ІПБО:

- вища школа підприємництва;
- центр підвищення кваліфікації підприємців;
- центр науково-дослідницької роботи та впровадження наукових досліджень у підприємницьку діяльність;
- кафедра технологій та розвитку підприємництва.

Щорічно в інституті навчалося до 200 слухачів. За 25 років здобуло другу вищу освіту майже 3 000 осіб, серед яких ректори, проректори, директори та заступники директорів, викладачі вищих навчальних закладів

різних регіонів України; співробітники служби захисту справ споживачів; служби соціального захисту громадян; співробітники митної та податкової служб України; співробітники органів внутрішніх справ; співробітники різних міністерств та відомств; голови та члени правління, керівники різних департаментів державних та комерційних банків; бізнесмени та керівники комерційних структур тощо.

Якісну освіту забезпечували висококваліфіковані співробітники ХДУХТ та різних галузей економіки: професори О.І. Черевко, Л.М. Янчева, Г.В. Дейниченко, П.П. Пивоваров, О.О. Грінченко, Н.В. Дуденко, А.А. Дубиніна, Л.П. Малюк, М.П. Головка, В.В. Євлаш, Ю.С. Савгіра, В.А. Гросул, Н.С. Акімова, А.О. Баранова та інші провідні доценти й викладачі університету.

Із лютого 2017 року Інститут післядипломної бізнес-освіти реорганізовано в Інститут післядипломної освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів, тобто значно розширено поле діяльності з надання послуг післядипломної освіти протягом усього життя.

НАВЧАЛЬНИЙ ВІДДІЛ

Навчальний відділ – серце університету. Історія навчального відділу веде свій початок з моменту створення навчального закладу і тісно пов'язана з його становленням.

Із розвитком навчального закладу, його перетворення на потужний центр освіти в сфері громадського харчування та торгівлі перед навчальним відділом поставали завдання, втілення яких вимагало накопичення й реалізації кадрового потенціалу, розширення штату працівників за рахунок здібних молодих фахівців, технічного оснащення підрозділу, вивчення й запровадження передового досвіду організації навчального процесу.

Багато зусиль для становлення навчального процесу в закладі доклали проректори з навчальної роботи проф. В.А. Ткаченко (1967–1972 рр.), проф. В.М. Писін (1984–1989 рр.), доц. Л.М. Яцун (1989–1994 рр.), а з 1994 року ним безпосередньо керує та відповідає за організацію навчального процесу перший проректор професор Ліана Миколаївна Янчева.

Поруч із проректорами всі ці роки пліч-о-пліч працювали начальники навчального відділу: Федір Павлович Плащинський (1967–1984 рр.), О.Ю. Бойко (1984–1988 р.р.).

Із 1988 по 2013 рр. навчальний відділ очолювала Антоніна Василівна Левченко. 25 років її важкої, копіткої праці припали на той період, коли в Україні відбувалася перебудова всієї системи освіти, коли наш заклад долав складний шлях від інституту до академії та університету.

Новий час ставив нові завдання. Виникла необхідність поєднання організації навчального процесу, управління ліцензуванням, акредитацією з методичним забезпеченням. Для цього у вересні 2002 р. було організовано навчально-методичне управління (НМУ), до складу якого входили відділ організації навчального процесу, методичний відділ, відділ ліцензування та акредитації, виробнича практика студентів. У 2010 р. НМУ було ліквідовано, і на його базі створено навчально-методичний підрозділ (НМП), до складу якого ввійшли відділ організації навчального процесу, методичний відділ та відділ ліцензування, атестації та акредитації.

Навчальний відділ подолав довгий шлях. Тут працювало багато людей. Переважно це були люди, які одночасно працювали й навчалися в університеті, отримували спеціальність і залишали відділ підготовленими фахівцями. Практично для них усіх відділ був першим робочим місцем, де вони вчилися працювати, спілкуватися з людьми, набували життєвого досвіду. Для багатьох співробітників навчальний відділ став постійним місцем роботи на довгі роки.

У різні роки у НМУ та НМП самовіддано працювали заст. начальника М.О. Янчева, А.А. Єремія, Г.І. Забродська, О.В. Тюріна, у відділі організації навчального процесу І.С. Коробкіна, А.О. Черніна, В.В. Ващенко, О.М. Іванюта, Н. Бархатова, Л.М. Іващенко, О.В. Горшеніна, Л.П. Палун, В.В. Ніжегододцева, В.В. Мутеримова, С.І. Шевченко, М.М. Азімова, у диспетчерській службі Т.В. Подвальнюк, В.В. Ролік, В.І. Волошина, Л.І. Тарасенко, М.А. Юрченко, В.В. Туєв.

У відділі практичної підготовки студентів працювали Т.І. Бедусенко, В.Ю. Власенко, В.С. Бугріменко, відділі ліцензування та акредитації – С.С. Ткачова, С.Г. Олійник, методичному відділі – З.О. Макеєва, Л. Овчінкіна, О.В. Жегус, Т.В. Манченко.

У 2013 році під час реорганізації структурних підрозділів університету з метою вдосконалення організації управління підготовкою фахівців Науково-методичний

підрозділ було ліквідовано, а на його місці відродився новий навчальний відділ.

Сьогодні навчальний відділ очолює Анастасія В'ячеславівна Попова. Під її керівництвом відділ набув нового розвитку: суттєво оновився його склад, значно розширився і модернізувався спектр виконуваних функцій, сформовані й сучасні напрямки діяльності – організація навчального процесу, ліцензування та акредитація, методична робота та моніторинг якості освіти в університеті. Сьогодні відділ має розгалужену структуру.

Сектор організації навчального процесу:

заст. керівника О.Ю. Руднева;
методисти: О.В. Горшеніна, М.В. Грома,
В.В. Мутеремова;
зав. диспетчерською службою
О.В. Леонова;
інженери з організації навчального процесу Г.Ф. Гейвандова, В.І. Волошина;
диспетчер О.І. Чигрин;
інженер з обслуговування ЄДБО
О.В. Румянцева.

Сектор ліцензування та акредитації:

провідний фахівець Н.М. Федоренко;
методист О.М. Дейнеко.

Сектор методичної роботи:

методисти: Т.В. Манченко,
Н.С. Мерзлікіна;
лаборант О.І. Лимар.

Відділ моніторингу якості освіти:

керівник відділу В.Ю. Власенко;
інспектор К. Сушняк.

У різні роки навчальний відділ називався по-різному, але зміст залишався – оптимально поєднувати мету та зміст навчання, принципи організації навчально-виховного процесу з вимогами державних стандартів освіти з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу, організації та координації науково-методичних досліджень кафедр і деканатів, узагальненням та поширенням передового досвіду, проведення системного аналізу організації навчального процесу, його методичного забезпечення.

Сьогодні основною метою роботи навчального відділу є досягнення високої якості освіти, її результативності та конкурентоспроможності. Ним проводиться значна робота з упровадження європейських стандартів якості освіти. Належна увага приділяється основним складовим якості освіти: якості знань, способам вирішення завдань; якості методів навчання і виховання, освіченості особистості, засвоєння знань, умінь, навичок та моральних норм. Здійснюється робота з перевірки та вдосконалення ефективності нововведень, модернізації методів, засобів та форм навчання.

Динамічні, інноваційно-орієнтовані процеси, що відбуваються в освітній сфері, інтеграція України в європейський простір вищої освіти, прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» – все це покликано змінити вищу освіту та забезпечити якісно новий рівень освітніх послуг у нашому університеті.

НАУКОВА РОБОТА УНІВЕРСИТЕТУ

Упродовж останніх 50 років розвитку науки в ХДУХТ сприяла праця колективу під керівництвом проректорів з наукової роботи минулих років М.І. Беляєва, О.І. Черевка, В.І. Оспіщева. Сьогодні цей напрям роботи очолює доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії України Валерій Михайлович Михайлов. Під його керівництвом працюють такі відділи: науково-дослідний сектор, відділ організаційно-інформаційної роботи, аспірантура, видавничий відділ.

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ СЕКТОР

Свій відлік історія науково-дослідного сектору (НДС) починає з 1978 року, коли на базі Харківського інституту громадського харчування на чолі з провідним перспективним ученим, а пізніше – ректором Інституту проф. М.І. Беляєвим, був створений науково-дослідний сектор.

Керівництво НДС здійснює к.т.н., старший науковий співробітник Людмила Олексіївна Чуйко.

На початку роботи було чимало проблем. Одна з них – майже повна відсутність попереднього досвіду комерційної роботи, спілкування з підприємцями. Завдяки кваліфікованому керівництву, особисто ректору університету, Заслуженому діячу науки і техніки України, лауреату Державної премії України, д.т.н., проф. О.І. Черевку, проректору з наукової роботи, лауреату Державної премії України, д.т.н., проф. В.М. Михайлову та сумлінній праці співробітників науково-організаційного відділу науково-дослідного сектору, а саме провідному фахівцю Т.І. Кузовковій та науковому співробітнику С.П. Голованьовій, науковий підрозділ міцнішав і розвивався. Виникали нові ідеї, розробки, налагоджувалась співпраця з партнерського взаємообміну з іншими навчальними закладами, підприємствами готельного й ресторанного бізнесу та організаціями різних форм власності.

Основними пріоритетними науковими напрямками є:

– фундаментальні дослідження з найважливіших проблем природничих, суспільних і гуманітарних наук;

– прикладні дослідження з таких питань: удосконалення технології, процесів та апаратів харчових виробництв; формування асортименту та якості товарів; економіки, організації та управління підприємств готельного, ресторанного господарств та торгівлі; інформаційних систем обліку, аналізу та фінансів у стратегії розвитку ринкових структур; розробки нових та удосконалення існуючих методів досліджень; охорони навколишнього середовища.

У виконанні науково-дослідної роботи беруть участь всі 100% науково-педагогічних працівників, загальна чисельність яких складає на сьогодні 333 особи. Загальна чисельність докторів наук складає 38 осіб, кандидатів наук – 199 осіб, без наукового ступеня – 96 осіб. Чисельність працівників

науково-дослідного сектору складає 46 осіб, із них 18 осіб є штатними співробітниками, 25 осіб працює за сумісництвом, а 3 особи – за договорами цивільно-правового характеру. Ефективно працює 22 наукові школи:

– «Удосконалення процесів, обладнання харчових виробництв та розробка прогресивних технологій переробки с/г сировини», керівник д.т.н., проф. О.І. Черевко;

– «Специфіка системи бухгалтерського обліку: юридична основа, організаційні підґрунтя, методологія», керівник к.е.н., проф. Л.М. Янчева;

– «Дослідження процесів харчових виробництв, розробка і вдосконалення технологій продуктів харчування та обладнання для їх виробництва», керівник д.т.н., проф. Г.В. Дейниченко;

– «Фундаментальні та прикладні дослідження при розробці та впровадженні у виробництво нанотехнологій різних видів рослинної сировини», керівник д.т.н., проф. Р.Ю. Павлюк;

– «Удосконалення технології хлібобулочних і кондитерських виробів з використанням нетрадиційної сировини», керівник д.т.н, проф. Г.М. Лисюк;

– «Наукові основи технології реструктурованої продукції, одержаної шляхом іонотропного гелеутворення», керівник д.т.н., проф. П.П. Пивоваров;

– «Дослідження тепло-масообмінних процесів та удосконалення апаратів для теплової та холодильної обробки харчових продуктів», керівник д.т.н, проф. В.О. Потапов;

– «Наукове обґрунтування та розробка технологій модифікованих драглеутворювачів», керівник д.т.н., проф. Ф.В. Перцевий;

– «Теоретичні та практичні аспекти збереження біологічно активних речовин плодово-овочевої сировини під час її переробки», керівник д.т.н., проф. Л.П. Малюк;

– «Наукове обґрунтування та оптимізація засобів збереження якості харчових продуктів при переробці рослинної сировини», керівник д.т.н., проф. А.А. Дубініна;

– «Наукові основи розробки продуктів харчування з оздоровчими та лікувально-профілактичними властивостями», керівник д.мед.н., проф. Н.В. Дуденко;

– «Тепломасобмін, енергоефективність: процеси та технологія сушіння харчової сировини», керівник д.т.н., проф. М.І. Погожих;

– «Геометричне моделювання теплообміну випромінюванням при обробці харчових продуктів», керівник д.т.н., проф. Ю.М. Тормосов;

– «Безвідходні технології переробки харчової сировини та їх апаратурне оформлення», керівник к.т.н., проф. Г.М. Постнов;

– «Технологія формування якості продуктів спеціального призначення», керівник д.т.н., проф. М.П. Головка;

– «Наукове обґрунтування міжмолекулярних взаємодій у харчових системах», керівник д.т.н., проф. В.В. Євлаш;

– «Затрати й фінансові результати у підприємствах ресторанного господарства та торгівлі», керівник д.е.н., проф. А.С. Крутова;

– «Ефективність функціонування підприємств ресторанного господарства та торгівлі за сучасних економічних умов», керівник д.е.н., проф. М.В. Чорна;

– «Теоретичні та прикладні аспекти функціонування та розвитку суб'єктів господарювання в умовах міжнародної конкуренції», керівник к.е.н., проф. Т.В. Андросова;

– «Економіко-теоретичні аспекти функціонування торговельної галузі», керівник к.е.н., проф. Н.Г. Ушакова;

– «Економіка та управління функціонуванням та розвитком підприємств», керівник д.е.н., проф. В.А. Гросул;

– «Управління готельно-ресторанним господарством, торгівлею та туризмом в умовах глобалізації», керівник д.е.н., проф. Л.М. Яцун.

При науково-дослідному секторі створені та ефективно працюють науково-дослідні лабораторії та наукові центри різних напрямків діяльності.

Сьогодні в університеті функціонує 13 науково-дослідних лабораторій і 5 наукових центрів: – лабораторія «Технології та біохімії фітоконцентратів» (керівник – Лауреат Державної премії України, Заслужений діяч науки і техніки України, д.т.н., проф. Р.Ю. Павлюк);

– лабораторія «Медико-біологічних проблем технології харчових продуктів» (керівник – к.т.н., доц. М.Л. Серік);

– лабораторія «Актуальні проблеми здорового харчування» (керівник – д.т.н., проф. М.П. Головка);

– лабораторія «Проблеми безпеки та екологічної експертизи води й харчових продуктів» (керівник – д.т.н., доц. Д.М. Одарченко);

– лабораторія «Реологічних досліджень» (керівник – д.т.н., доц. А.Б. Горальчук);

– лабораторія «Удосконалення процесів та обладнання харчових виробництв» (керівник – лауреат Державної премії України, д.т.н., проф. В.М. Михайлов);

– лабораторія «ЯМР-досліджень стану води в харчових продуктах» (керівник – к.т.н., доц. М.А. Чеканов);

– лабораторія «Нанотехнології харчових продуктів» (керівник – Заслужений діяч нау-

ки і техніки України, д.т.н., проф. Г.В. Дейниченко);

– лабораторія «Кріоскопії, управління якістю та екологічної безпеки» (керівник – д.т.н., проф. А.М. Одарченко);

– лабораторія «Актуальні проблеми технологій хлібобулочних, кондитерських, макаронних виробів і харчоконцентратів» (керівник – к.т.н., доц. С.Г. Олійник);

– лабораторія «Проблеми безпеки харчових продуктів» (керівник – д.т.н., проф. А.А. Дубініна);

– лабораторія «Інноваційних, кріо- та нанотехнологій рослинних добавок і оздоровчих продуктів» (керівник – лауреат Державної премії України, д.т.н., проф. В.В. Погарська);

– науково-дослідна лабораторія «Фізико-хімічних методів дослідження харчових систем» (керівник – д.т.н., проф. В.В. Євлаш);

– навчально-науковий центр «Нових інформаційних технологій» (керівник – доц. О.К. Кухарьонук);

– випробувальний центр «Аналізу харчової й сільськогосподарської продукції» (керівник – к.т.н., с.н.с. Л.О. Чуйко);

– науково-навчальний центр «Новітні біотехнології та обладнання для виробництва харчової продукції з високими оздоровчими властивостями» (керівник к. ф.-м.н., Ю.І. Крутін);

– науково-дослідний центр «Економічні проблеми розвитку підприємництва в Україні» (керівник – д.е.н., проф. М.В. Чорна);

– науковий центр іноземних мов (керівник – к.психол.н., доц. А.О. Борисова).

За період з 1978 по 2017 рр. у науково-дослідному секторі виконувалось близько 1 250 госпдогвірних науково-дослідних робіт на замовлення підприємств різних форм власності. Починаючи з 1993 р. почали виконуватися на конкурсній основі держбюджетні науково-дослідні роботи за планом Міністерства освіти і науки України в кількості від 4 до 7 од. щорічно. Протягом останніх 10 років обсяг фінансування наукових досліджень збільшився більше,

ніж у 10 разів. Співробітниками університету в рамках виконуваних тем розроблено близько 300 нормативних документів, більше 800 розробок запроваджено в різних галузях агропромислового комплексу України: хлібопекарській, кондитерській, харчоконцентратній, олієжировій, м'ясній, молокопереробній, овочепереробній промисловостях та закладах ресторанного господарства. Майже всі розробки одночасно впроваджуються в навчальний процес підготовки бакалаврів, спеціалістів, магістрів.

Науковцями університету отримано дві Державні премії в галузі науки і техніки України: у 2006 р. – за наукову роботу «Створення та впровадження прогресивних технологій і ефективного обладнання для отримання нових функціональних оздоровчих харчових продуктів» під керівництвом ректора університету, д.т.н., професора О.І. Черевка; у 2011 р. – за наукову роботу «Інноваційні технології виробництва харчової продукції нового покоління масового споживання» під керівництвом д.т.н., професора П.П. Пивоварова.

ВІДДІЛ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Співробітники відділу організаційно-інформаційної роботи опікуються плануванням, організацією та подальшим удосконаленням науково-дослідної діяльності, координують її на рівні університету, факультетів, кафедр, складають відповідні звіти, знайомлять кафедри з новими інформаційними матеріалами та директивними документами щодо наукової роботи. Серед їх численних обов'язків – організація проведення наукових конференцій, щорічних студентських олімпіад та конкурсів наукових робіт, виставок наукових розробок, конкурсів на визначення кращих науковців. Ними проводиться цілий комплекс робіт з підготовки до випуску наукової та навчально-методичної літератури, газети «Вісник Університету харчування та торгівлі», статистичної інформації щодо опублікованих праць співробітників університету. Важливою ланкою роботи також є патентно-ліцензійна діяльність.

Відділ очолює Тетяна Миколаївна Афоніна. Сьогодні у відділі також працюють: 3 провідних інженери – Вікторія Павлівна Яковлева, Наталя Миколаївна Ткаченко, Павло Васильович Іванніков; 2 інженери – Анастасія Сергіївна Паук, Інна Вікторівна Іванісенко; редактор 1 кат. Ліна Юріївна Кротченко; редактори – Олена Миколаївна Жданович, Наталія Андріївна Кобилко, Валерія Петрівна Вавіліна, Олена Василівна Щегельська, Аліна Олександрівна Гончарова; оператори ПЕОМ – Тетяна Вікторівна Попова, Світлана Володимирівна Удовікова.

Із метою узагальнення міжнародного та вітчизняного досвіду з проблем створення нових технологій харчової продукції, удосконалення процесів та обладнання, формування якості товарів та послуг, реформування економіки, удосконалення методів навчання в університеті щорічно проводяться міжнародні та всеукраїнські науково-практичні та науково-методичні конференції, наукові семінари, круглі столи, робочі зустрічі та ін. Лише за останні 5 років було організовано й проведено понад 60 наукових конференцій та семінарів.

Співробітники відділу здійснюють планування кафедральних (бюджетних) науково-дослідних робіт та контроль за результатами їх виконання, яких щорічно виконується близько 40 одиниць. Разом з кафедрами університету вони також беруть участь в організації студентської наукової роботи, основними формами якої є проведення наукових досліджень в студентських гуртках, виконання курсових та дипломних проектів з елементами наукових досліджень і магістерських робіт, участь студентів у виконанні держбюджетних, бюджетних та госпдоговірних науково-дослідних тем, у наукових конференціях, семінарах, конкурсах, виставках, олімпіадах, а також у видавничій діяльності.

ХДУХТ неодноразово був базовим ВНЗ із проведення другого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук із галузі науки «Харчова промисловість та переробка сільськогосподарської продукції» та з напрямку «Економіка та управління в сфері торгівлі», а також другого етапу Всеукраїнської студентської олімпіади, зокрема з напрямку підготовки «Харчові технології та інженерія», зі спеціальності «Обладнання переробних і харчових виробництв», з дисципліни «Товарознавство продовольчих товарів».

Студенти успішно представляли університет також у багатьох інших конкурсах наукових студентських робіт, серед них VI Між-

народний мовно-літературний конкурс учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка; XVI Міжнародний конкурс з української мови ім. Петра Яцика; Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з актуальних проблем пакувальної індустрії; Всеукраїнський конкурс наукових студентських робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук; Харківський регіональний конкурс студентських наукових робіт з природничих, технічних і гуманітарних наук та ін.

За участі студентів щорічно публікується близько 1 тис. статей та тез доповідей. Кращі студенти отримують стипендії Президента України, Верховної ради України, а також іменні стипендії ім. І.Г. Бережного, М.І. Беляєва, О.С. Масельського.

Редакційна група починала свою роботу ще з 1988 р. у складі редакційно-видавничого відділу. На той час вона складалася лише з 2-ох редакторів, коректора та друкарки. Основною функцією редакційної групи в усі часи була підготовка до видання наукової та навчально-методичної літератури, збірників наукових праць, тез доповідей. Із 2012 р. редакційну групу було включено до штатного розкладу відділу організаційно-інформаційної роботи.

Співробітниками редакційної групи щорічно редагується більше 200 од. монографій, підручників та навчальних посібників, а також методичної літератури. Із 1990 р. в інституті почали випускати збірник наукових праць. У 2000 р. він отримав постійну назву «Прогресивні ресурсозберігаючі технології та їх економічне обґрунтування у підприємствах харчування. Економічні проблеми торгівлі» та був зареєстрований у ВАК як фахове видання. Із часом, у 2002 р., розпочато випуск 2 збірників, включених до переліку фахових видань України: за технічним напрямом – «Прогресивна техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі»; за економічним напрямом – «Економічна стратегія та перспективи розвитку сфери торгівлі

та послуг». Періодичність випуску кожного з цих збірників – двічі на рік.

В епоху активного впровадження інформаційно-комунікативних технологій актуальними стають такі питання, як рейтинг та імідж університету в цілому та окремих науковців, їх визнання в науковому середовищі. На зростання рейтингу насамперед впливає рівень представлення наукових здобутків у інформаційному середовищі, реклама досягнень через необмежений доступ до інформаційних джерел.

Для вирішення цієї проблеми в університеті створено інституційний репозитарій, який забезпечує інтернет-доступ до наукової та навчальної літератури, а також зареєстровано збірники наукових праць у декількох наукометричних базах: Index Copernicus, Google Scholar, Researchbib, каталогах видань – Road, Українські наукові журнали.

Із метою просування на ринок науково-технічних розробок ХДУХТ, забезпечення захисту й правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності з 2005 р. функціонує підрозділ комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, яким вивчаються потреби ринку в використанні об'єктів інтелектуальної власності університету, разом із розробниками здійснюється пошук потенційних партнерів, укладаються угоди на проведення науково-дослідних робіт.

Створенням об'єктів права інтелектуальної власності в університеті щорічно зайнято понад 100 творців-новаторів і обдарованої молоді. Протягом останніх років університет щороку отримує близько 80 патентів на винаходи, корисні моделі, авторські свідоцтва. За останні 10 років ученими університету отримано понад 550 охоронних документів з профільною тематикою. На балансі університету чинними є 125 патентів на винаходи і корисні моделі, які можуть бути реалізовані на комерційній основі для подальшого забезпечення позабюджетного фінансування.

Із метою встановлення зв'язків із підприємствами та комерціалізації науково-технічних розробок особливої значущості набуває робота з рекламування. Крім загальноприйнятих форм організації роботи (запрошення представників бізнесу для участі в наукових конференціях, семінарах, круглих столах; представлення дослідних зразків продукції на виставках різного рівня тощо), активно використовуються різні інтернет-інструменти: веб-сайти, соціальні мережі, інформаційні розсилки, реклама в Інтернеті, інтернет-конференції тощо. Постійно оновлюється інформація про наукові розробки університету, видаються інформаційні матеріали щодо результатів виконання науково-дослідних робіт, розробляються рекламні проспекти на нові види продукції. Отримана інформація відповідно до напрямів діяльності розсилається підприємствам харчової та переробної промисловості – хлібопекарської, кондитерської, макаронної, м'ясної, молокопереробної, харчоконцентратної, овочепереробної та ін., підприємствам торгівлі та закладам ресторанного господарства. У ХДУХТ стабільно функціонує університетська виставка наукових розробок, що сприяє популяризації здобутків учених серед зацікавлених осіб.

Низку завдань, пов'язаних із розповсюдженням результатів інтелектуальної праці, пошуком партнерів для реалізації інноваційних проектів і комерціалізації науково-технічних розробок, виконано завдяки здобут-

тю університетом статусу сертифікованого учасника Національної мережі трансферу технологій (NTTN). Відкрито галузевий сегмент FT (Food&Trade), отримано доступ до електронної бази та створено університетський офіс, до якого залучено близько 50 осіб, переважно зі складу науково-педагогічних працівників, які виконують функції технологічних менеджерів, аудиторів, експертів і брокерів. Поточну роботу організовує та проводить адміністратор офісу, до обов'язків якого входить координація роботи 34 субадміністраторів, що мають у системі свої «персональні кабінети» та доступ до електронної бази даних технологічних профілів.

Завдяки запровадженню такої системи за останні 5 років у мережі NTTN розміщено понад 160 технологічних пропозицій. Подання інформації про науково-технічні розробки здійснюється в єдиному форматі технологічних пропозицій і запитів, який відображає їхні технічні особливості та можливі варіанти ринкового застосування. Запровадження сучасних форм рекламування наукових розробок дало змогу укласти близько 50 ліцензійних договорів на комерційне використання об'єктів права інтелектуальної власності.

Активна робота проводиться з напрямом налагодження співпраці з установами державного сектора, бізнесом, інститутами громадянського суспільства м. Харкова й області. Так, у рамках цієї співпраці науково-дослідним центром «Економічні проблеми розвитку підприємництва в Україні» забезпечено дистанційне консультування підприємців з використанням Інтернет-ресурсу «Інвестиційний портал м. Харко-

ва». Ефективно працює створений два роки тому науково-навчально-виробничий кластер у складі навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу університету, ТОВ «Капсулар» та ТОВ «Тайфун-2000». За цей час учасники кластеру стали лауреатами Всеукраїнського конкурсу якості продукції (товарів, робіт, послуг) «100 кращих товарів України» у номінації «Роботи або послуги, які виконуються в виробничій сфері» та «Продовольчі товари». Ними було не тільки запущено дослідне виробництво інноваційної продукції за запропонованими вченими університету технологіями, але й укладено низку комерційних договорів на поставки харчової продукції як у межах України, так і з компаніями міжнародного рівня, зокрема «Elauro Grupo» (Іспанія), «Bio-revival» (США).

Із метою сприяння професійній орієнтації студентів, формування їх підприємницького мислення створено міжуніверситетський галузевий start-up центр, який забезпечує просування студентських інноваційних проектів, підтримку та розвиток підприємницьких ініціатив. Створення міцних зв'язків із підприємствами та представниками бізнесу дозволяє залучати їх до розробки навчальних матеріалів та співпрацювати з питань комерціалізації результатів наукових досліджень.

ВИДАВНИЧИЙ ВІДДІЛ

Видавничий відділ є структурним підрозділом університету. Основною діяльністю видавничого відділу (далі – ВВ), яка визначена Законом України «Про видавничу справу» ВВР № 32, 1997 р., є видавнича діяльність.

До того ж ВВ посідає провідне місце в розвитку навчально-виховного процесу студентів, і його діяльність спрямована на допомогу ректорату в формуванні висококваліфікованих кадрів, підвищенні рейтингу університету та статусу бібліотеки, а також забезпеченні навчального процесу новітніми засобами інформації.

Видавничий відділ було створено у 1988 р. з ініціативи ректора Михайла Івановича Беляєва. Від самого початку й по сьогодні його очолює Микола Олексійович Середенко.

Склад відділу:

Микола Олексійович Середенко – керівник відділу;

Владислав Валерійович Резніков – фахівець видавничо-поліграфічного виробництва, кандидат історичних наук, виконує обов'язки дизайнера, оператора розмножувальної техніки та комп'ютерної верстки;

Олена Вікторівна Нікітіна – бухгалтер;

Світлана Володимирівна Горбань – палітурниця;

Наталія Сергіївна Салькова – палітурниця;

Лариса Іванівна Тарасенко – завідувачка книжкового кіоску;

Ніна Іванівна Алексієнко – оператор розмножувальної техніки;

Надія Миколаївна Польова – оператор розмножувальної техніки.

Видавничий відділ займається

– підготовкою, виготовленням та випуском в світ навчальної та наукової літератури – в друкованому та електронному вигляді;

– виготовленням бланкової продукції;

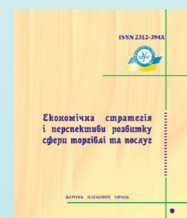
– реалізацією власної продукції через книжковий кіоск.

Види видавничої продукції

Збірники наукових праць

Прогресивні техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства та торгівлі – 2 випуски на рік.

Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг – 2 випуски на рік.

Матеріали наукових конференцій та семінарів

Монографії, підручники, навчальні посібники для ВНЗ

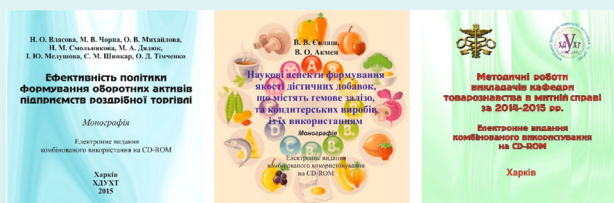

Методичні посібники для викладачів та студентів.

Методичні рекомендації, робочі програми, конспекти лекцій, збірники тестів для контролю знань.

Електронні видання

ГАЗЕТА «ВІСНИК УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ»

У 1997 році з ініціативи ректора професора О.І.Черевка побачив світ перший номер нашої газети (тоді вона називалася «Вісник академії харчування»). Той рік був важливим і для «Вісника», і для нашого ВНЗ: заклад відзначав своє 30-річчя. Для того, щоб з'явилося своє друковане видання, потрібно було проробити величезну роботу: оформлення документів у відповідних інстанціях, вивчення нової для себе справи, перейняття досвіду інших видавництв, підбирання матеріалу для газети. Неоцінену допомогу на початку нашої діяльності надало видавництво «Харків». Саме там були зверстані та надруковані перші номери нашої газети. Головний редактор «Вісника» – А.С. Міносян – разом із начальником редакційно-видавничого відділу М.О. Середенком доклали чимало зусиль, щоб газета віддзеркалювала на своїх сторінках яскраве та багатогранне життя нашого навчального закладу, містила матеріали про події, що відбуваються у ВНЗ, наукові здобутки, інтерв'ю з викладачами та студентами тощо. Наступні випуски «Вісника» були зверстані на базі Центру інформаційних технологій за підтримки його начальника О.К. Кухарьонка і надруковані в дільниці оперативного друку. Першими членами редколегії стали А.С. Міносян, О.К. Кухарьонко, О.В. Плужник, В.С. Надбітова, Т.В. Конової, О.Я. Лимар. Тривалий час у редколегії працювали О.М. Жидкова, Ю.О. Кушніренко, Н.О. Лисак, Н. Божко, Н.В. Когут. На певному етапі комп'ютерне верстання та дизайн газети доручили провідному інженеру-пограмісту В.Г. Компанцевій та оператору ПК Т.Ю. Гончарко. Склад редакційної колегії змінювався, проте незмінним залишалося прагнення робити газету актуальною, авторською та цікавою. Сьогодні колектив «Вісника Університету харчування та торгівлі» складають: головний редактор А.С. Міносян, редактори Л.Ю. Кротченко, Н.А. Кобилко, В.П. Вавіліна, А.О. Гончарова, О.В. Щегельська, комп'ютерний дизайнер Т.В. Попова. Газета продовжує активно розвиватися,

з'являються нові рубрики, колектив реалізує нові ідеї, активно співпрацюючи як з авторами ХДУХТ, так і з іншими зацікавленими творчими особистостями в Україні та поза її межами.

Газета «Вісник університету харчування та торгівлі» – 4 випуски на рік

ПЛАНОВО-ФІНАНСОВИЙ ВІДДІЛ

Історія планово-фінансового відділу університету розпочалася задовго до його створення. Так, ще в 1980 році з метою вдосконалення планово-фінансової роботи в вищих навчальних закладах Міністерством вищої та середньої спеціальної освіти Української ССР було видано ряд наказів про підготовку до організації та організацію планово-фінансових відділів ВНЗ.

Певний час у нашому вузі планово-фінансову роботу проводили фахівці бухгалтерії, оскільки професії бухгалтера та економіста споріднені й дуже важливі для ефективної діяльності роботи ВНЗ. Але зміни, що проходили в економіці та освіті, привели до необхідності організації плано-

во-фінансового відділу. Так, наказом «Про реорганізацію штатного розпису інституту» від 29.09.1988 року № 178 створено планово-фінансовий відділ, який з травня 1989 року очолила Отморська З.С.

Подальший розвиток ситуації в економіці та в реорганізації вищої освіти України підтвердили актуальність та своєчасність цього рішення.

З вересня 1990 року по серпень 2016 року колектив планово-фінансового відділу очолювала Байдик З.В. На цей період припало багато змін – перехід на ринкові відносини в економіці, скорочення централізованих джерел фінансування, застосування в системі освіти договірних відносин, формування нових джерел надходжень, застосування платних послуг, неодноразові зміни у сфері заробітної плати, стипендії тощо. Завдяки кваліфікації Байдик З.В., її аналітичним здібностям, неупередженості та вмінню оцінювати різні ситуації, організувати роботу відділу, вона успішно виконувала свої обов'язки протягом 26-ти років. За цей час вона зуміла виховати ряд кваліфікованих, грамотних, дисциплінованих співробітників, які мають почуття відповідальності та високу культуру праці.

Сьогодні в планово-фінансовому відділі університету працюють досвідчені фахівці: Зайцева С.О., Шарапова Н.І., Залогіна І.А., – очолює відділ Безпалова Т.А., які є випускниками нашого університету та ученицями Байдик З.В.

Сьогодні колектив відділу здійснює пошук нових принципів управління фінансовими ресурсами університету, запровадження яких обумовлено скороченням бюджетного фінансування та чисельності студентів; формує доходи університету відповідно до діючого законодавства; здійснює загальний контроль за доходами та видатками університету, спрямовуючи свою роботу на підвищення фінансово-економічної ефективності університету, на забезпечення його фінансової стійкості, збереження та посилення позицій університету на ринку освітніх послуг.

БУХГАЛТЕРІЯ

З першого дня роботи вишу запрацювала й бухгалтерія, яку в 1967 році очолювала Анастасія Тимофіївна Комісарова, а згодом - Отморська Зоя Семенівна, Кропивцова Надія Іванівна.

Нині, як і завжди, бухгалтерія університету, якою з 2002 року керує Людмила Михайлівна Гайдар, робить усе необхідне для виконання закону України «Про вищу освіту», постанов державних і місцевих органів влади з фінансових та економічних питань.

Спільно з досвідченими фахівцями (всі вони є випускниками нашого вишу), насамперед зі своїми заступниками Тетяною Вікторівною Фатеєвою та ще з десятьма співробітниками бухгалтерії, головний бухгалтер упроваджує нові технології в системі бухгалтерського обліку, докладає багато зусиль щодо ефективного використання

бюджетних коштів Харківського державного університету харчування та торгівлі.

Зліва направо провідний бухгалтер Юрко Наталія Степанівна, заступник головного бухгалтера Фатеєва Тетяна Вікторівна, провідний бухгалтер Мухопад Наталія Василівна, провідний бухгалтер Падалко Ірина Володимирівна, провідний бухгалтер Шевченко Інна Геннадіївна, провідний бухгалтер Голованьова Світлана Павлівна, головний бухгалтер Гайдар Людмила Михайлівна, провідний бухгалтер Басс Юлія Миколаївна, провідний бухгалтер Яковлева Людмила Олександрівна, провідний бухгалтер Кіруца Олена Петрівна, провідний бухгалтер Перцова Анжела Віталіївна, провідний бухгалтер Сорокіна Марина Олександрівна, бухгалтер I категорії Крицькова Олена Валеріївна.

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ВЧЕНІ РАДИ

Основні завдання ХДУХТ сьогодні – підвищення ефективності науки, нова якість підготовки фахівців, утворення власних наукомістких експериментальних виробництв продуктів харчування, подальша інтеграція в світову систему освіти, поліпшення всієї інфраструктури вузу.

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ВЧЕНІ РАДИ

У 1989 році при Харківському інституті громадського харчування розпочала свою

роботу спеціалізована вчена рада К64.088.01 із правом прийняття дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за відповідними спеціальностями. Головою ради стає ректор інституту, д.т.н., професор Михайло Іванович Беляєв, заступником голови – д.м.н., професор Н.В. Дуденко, ученим секретарем – к.т.н., доцент Г.М. Постнов. У 1990 році відбулися перші захисти дисертацій на здобуття ступеня кандидата технічних наук. Серед «перших ластівок», хто успішно пройшов захист в спеціалізованій вченій раді були співробітники інституту: Т.П. Кононенко, Л.Т. Ткачова, Н.І. Єсінова, Ю.М. Хацкевич, О.В. Самохвалова, З.І. Кучрук та ін.

У 1991 році, коли ректор інституту, професор М.І. Беляєв передчасно пішов із життя, головою спеціалізованої вченої ради було призначено д.м.н., професор Ніну Василівну Дуденко, заступником голови – д.т.н., професора Г.М. Лисюк, ученим секретарем – к.т.н., доцента О.І. Черевка.

Наказом Вищої атестаційної комісії України в 1998 році перереєструється спеціалізована вчена рада Д 64.088.01 з правом прийняття дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук та доктора наук за спеціальностями: 05.18.12 – процеси й обладнання харчових, мікробіологічних і фармацевтичних виробництв; 05.18.15 – товаровзнавство харчової продукції; 05.18.16 – технологія харчової продукції. Головою спеціалізованої вченої ради було призначено д.т.н., професора Григорія Вікторовича Дейниченка, заступником голови – д.м.н., професора Н.В. Дуденко, ученим секретарем – к.т.н., доцента В.М. Михайлова.

У 1996 року на базі Академії технології та організації харчування створюється друга спеціалізована вчена рада К64.088.02 з правом проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальностями: 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит; 08.07.05 – економіка торгівлі та послуг. Її головою було призначено д.е.н., проф., професора

кафедри аналізу господарської діяльності академії Володимира Акимовича Міщенка, заступником голови – д.е.н., професора С.С. Никоненка, ученим секретарем – к.е.н., доцента Яцуна Л.М. Першими, хто з початку роботи ради в 1996–1997 рр. успішно захистив дисертації, були аспіранти академії І.Б. Чернікова, Т.Б. Кушнір, Л.О. Кирильєва та ін.

Із 2002 року очолив спеціалізовану вчену раду Д64.088.01 ректор ХДУХТ, д.т.н., професор Олександр Іванович Черевко, заступником голови було призначено д.т.н., професора Л.П. Малюк, ученим секретарем – к.т.н., доцента В.М. Михайлова.

Із 2011 року й по сьогодні головою спеціалізованої вченої ради Д64.088.01 є проректор з наукової роботи ХДУХТ, д.т.н., професор Валерій Михайлович Михайлов, заступник голови – д.т.н., професор Л.П. Малюк, учений секретар – д.т.н., професор А.А. Дубініна (із 2014 р. – к.т.н., доцент В.М. Оніщенко).

Згодом відбулися зміни і в спеціалізованій вченій раді К64.088.02. З 2004 року її головою стає д.е.н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку та аудиту ХДУХТ Іван Олексійович Белебега, його заступником – д.е.н., професор В.А. Міщенко, ученим секретарем – к.е.н., доцент Н.Л. Савицька.

Після перереєстрації з 2007 р. спеціалізована вчена рада К64.088.02 працює за новими спеціальностями: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Із 2009 р. знову змінюється її голова – д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту організацій Тетяна Сергіївна Пічугіна (заступники голови – д.е.н., професор В.А. Гросул, д.е.н., професор А.С. Крутова; учений секретар – д.е.н., професор Н.Л. Савицька).

У 2014 році спеціалізована вчена рада К64.088.02 отримала новий статус – перетворена на Д64.088.02, якій надано право захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів

кандидата та доктора економічних наук з відповідних спеціальностей. Її головою було призначено д.е.н., проф., професора кафедри фінансів та страхування ХДУХТ Анжеліку Сергіївну Крутову, заст. голови д.е.н., проф. В.А. Гросул, ученим секретарем стала к.е.н., проф. Л.М. Янчева.

Невпинний поступ вимагав поглиблення й розширення роботи щодо підвищення якості науково-педагогічних кадрів. У 2011 році в університеті відкривається спеціалізована вчена рада К64.088.03, якій надано право проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за двома спеціальностями: 05.18.01 – технологія хлібопекарських продуктів, кондитерських виробів та харчових концентратів та 05.18.13 – технологія консервованих і охолоджених харчових продуктів. Її головою стає д.т.н., професор, завідувач кафедри технології переробки плодів, овочів і молока Раїса Юріївна Павлюк, заступником голови – д.т.н., професор Г.М. Лисюк, ученим секретарем – к.т.н., доцент Н.В. Гревцева.

За весь час існування й по сьогодні до роботи спеціалізованих вчених рад ХДУХТу залучались висококваліфіковані спеціалісти з великим досвідом підготовки та атестації науково-педагогічних кадрів. Із 1991 по 2016 роки в трьох спеціалізованих вчених радах захищено 478 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук та 54 дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук.

ВІДДІЛ ДОКТОРАНТУРИ ТА АСПІРАНТУРИ

Відповідно до наказу ректора з основної діяльності № 68 від 20 березня 1989 року при Харківському інституті громадського харчування була відкрита аспірантура за спеціальностями: 05.18.12 «Процеси, машини та агрегати харчової промисловості»; 05.18.16 «Технологія продуктів громадського харчування». Завідувачем аспірантури було

призначено Зінаїду Панкратіївну Богданову (із 1991 по 1996 рр.).

Науково-педагогічний потенціал інституту зростає, що дало можливість з 1 вересня 1991 року відкрити докторантуру за спеціальностями: 05.18.12 «Процеси, машини та апарати харчових виробництв»; 05.18.16 «Технологія продуктів громадського харчування» та перереєструвати спеціалізовану вчену раду на Д64.088.01 із правом прийняття дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата та доктора технічних наук.

20 квітня 1994 року Постановою Кабінету Міністрів України № 224 на базі Харківського інституту громадського харчування утворилася Харківська державна академія технології та організації харчування (ХДАТОХ).

Підвищення наукового потенціалу викладачів вимагало подальшого розвитку. В академії у 1996 році було перереєстровано аспірантуру за технічними спеціальностями (процеси та обладнання харчових, мікробіологічних та фармацевтичних виробництв, технологія продуктів харчування, товарознавство продовольчих товарів) та економічними спеціальностями (бухгалтерський облік та аудит, економіка торгівлі та послуг), що дало можливість талановитим, обдарованим студентам продовжувати свою наукову діяльність. Змінюється й завідувачка аспірантурою. Нею стає Надія Георгіївна Коротова (із 1996 по 2015 рр.).

У 2002 році Постановою Кабінету Міністрів України Харківська державна академія технології та організації харчування отримала нову назву – Харківський державний університет харчування та торгівлі (ХДУХТ), а з нею й новий статус. Аспіранту-

ра ХДУХТ почала підготовку науково-педагогічних кадрів за п'ятьма спеціальностями: 05.18.12 – процеси й обладнання харчових, мікробіологічних і фармацевтичних виробництв; 05.18.15 – товарознавство харчової продукції; 05.18.16 – технологія харчової продукції; 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит; 08.07.05 – економіка торгівлі та послуг. Підготовка докторантів відбувалась за спеціальностями: 05.18.12 – процеси й обладнання харчових, мікробіологічних і фармацевтичних виробництв; 05.18.16 – технологія харчової продукції, 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит; 08.07.05 – економіка торгівлі та послуг.

Нові часи ставлять нові завдання. У процесі імплементації закону України «Про вищу освіту» у 2016 році університет пройшов ліцензування щодо розширення освітньої діяльності за третім освітньо-науковим ступенем підготовки «докторів філософії» за новими спеціальностями: 051 «Економіка»; 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»; 073 «Менеджмент»; 181 «Харчові технології»; 071 «Облік і оподаткування». За цими ж спеціальностями рішенням Вченої ради ХДУХТ відкрито докторантуру.

З 2015 р. завідує аспірантурою та докторантурою ХДУХТ к.пед.н., доцент Наталія Володимирівна Петренко.

Із метою забезпечення високого рівня підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації на підставі рішення вченої ради ХДУХТ у 2016 р. була створена науково-навчальна структура університету – Докторська школа, що здійснює підготовку науково-педагогічних кадрів у формі аспірантури та докторантури, а також структурованих докторських програм. Гарантами «докторських програм» є провідні науковці в галузі технічних та економічних наук: д.т.н., проф. О.І. Черевко; д.е.н., проф. А.С. Крутова; д.е.н., проф.

М.В. Чорна; д.е.н., проф. Т.С. Пічугіна; д.е.н. проф. Т.В. Бочуля.

Спеціалізації у складі спеціальності 181 «Харчові технології»:

– процеси та обладнання харчових, мікробіологічних та фармацевтичних виробництв – керівник групи В.М. Михайлов, д.т.н., професор;

– технології харчової продукції – керівник групи О.О. Гринченко, д.т.н., професор;

– технологія хлібопекарських продуктів, кондитерських виробів та харчових концентратів – керівник групи Є.П. Пивоваров, д.т.н., професор;

– технологія м'ясних, молочних продуктів і продуктів гідробіонтів – керівник групи М.П. Головка, д.т.н., професор;

– технологія консервованих і охолоджених харчових продуктів – керівник групи Р.Ю. Павлюк, д.т.н., професор;

– товарознавство харчових продуктів – керівник групи А.А. Дубініна, д.т.н., професор.

ЦЕНТР МІЖНАРОДНОЇ ОСВІТИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА

Згідно з національною доктриною Міністерства освіти і науки «Про міжнародне співробітництво та інтеграцію в сфері освіти» стратегічним завданням державної освітньої політики є вихід української освіти на ринок світових освітніх послуг, поглиблення міжнародного співробітництва, розширення участі навчальних закладів, педагогів, студентів і науковців у проектах міжнародних освітніх організацій і співтовариств. Таким чином, у зв'язку з наданням університету права зовнішньоекономічної діяльності, розширенням міжнародних контактів, збільшенням кількості закордонних відряджень та з метою інтеграції у світову систему освіти наказом ректора в 1993 р. в університеті було створено Відділ міжнародних зв'язків, який у квітні 2011 р. був реформований у Центр міжнародної освіти та співробітництва. Його основні функції та завдання:

– робота з пошуку закордонних партнерів для співробітництва з університетом з усіх напрямів діяльності, сприяння налагодженню дружніх робочих стосунків, підготовка до підписання протоколів та угод про співробітництво;

– забезпечення прийому закордонних делегацій та офіційних осіб, що прибувають до університету;

– організація та забезпечення надходження інформації про міжнародні стипендіальні фонди, фонди підтримки науки та освіти, інформування про них Вченої ради та ректорату;

– організація пошуку місць стажування, практики та інших форм підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу, аспірантів, студентів та адміністративних співробітників університету;

– організація роботи з набору та прийому іноземних громадян до університету, вирішення питань з їх перебування на території України на період навчання;

– надання консультацій та сприяння оформленню відповідних документів викладачам, аспірантам, студентам та співробітникам, що виїждять за кордон в офіційних справах за відрядженням університету.

За час існування центру міжнародної освіти та співробітництва було укладено понад 60 угод про міжнародне співробітництво із закордонними навчальними закладами, асоціаціями та фірмами. Це – університети Білорусії, Грузії, Казахстану, Польщі, Туреччини, Греції, Китаю, США, Франції, Німеччини, Росії, Іспанії та ін.

Університет є членом низки міжнародних асоціацій та об'єднань, зокрема:

– Мережі розвитку сільського господарства в Центральній та Східній Європі «AVALON NETWORK» (Нідерланди);

– Міжнародної федерації руху органічного сільського господарства;

– Асоціації вищих навчальних закладів і підприємств харчової промисловості Ukr UFoST;

– Міжнародної асоціації торгово-економічної освіти МАТЕО;

– Міжнародного наукового товариства товарознавців і технологів IGWT (Австрія);

– Міжнародної асоціації кулінарів та інших.

Щорічно 60–70 студентів університету беруть участь у довготривалих (3–5 місяців) програмах літніх практик, тренінгах та стажуваннях за кордоном. Це відомі туристичні компанії: «TEZ TOUR» та «KARYA TOUR», п'ятизіркові готелі «Hilton» та «Sheraton» у Єгипті, «Papillon» та «Amara» у Туреччині, парки відпочинку на узбережжях Каліфорнії та Флориди (США), готелі Греції та Італії.

БАЗИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ
Мережа готелів PAPILLON (Туреччина)

БАЗИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ
Мережа готелів AMARA (Туреччина)

Викладачі університету брали участь у піврічному стажуванні за програмою обміну педагогічним досвідом в університетах штатів Мен, Колорадо, Небраска, Пенсільванія (США), у Міжнародному інституті готельного менеджменту (Франція) та ін.

Щодо практики з англійської мови наш університет підписав договір про співпрацю

зі Східно-Середземноморським університетом, розташованим на острові Кіпр на узбережжі Середземного моря. Цей університет пропонує під час літніх канікул, коли звільняються кімнати в гуртожитках студентського містечка, розташованого на морському узбережжі, для студентів з різних країн інтенсивну мовну програму з вивчення англійської мови. Це хороша можливість відпочити на Середземноморському узбережжі, відвідати міжнародний європейський університет, підвищити рівень своєї мовної підготовки й одержати міжнародний сертифікат.

Eastern Mediterranean University

Щорічно професори зарубіжних університетів читають у ХДУХТ лекції з проблем менеджменту, міжнародної економіки, фінансового та управлінського обліку, харчових технологій. Натомість наші професори часто отримують запрошення для читання лекцій в університетах Білорусії, Росії, Польщі, Іспанії, Німеччини.

Укладені угоди на проведення спільних науково-дослідних та експериментальних

робіт з Хімічною дослідною службою міста Нюрнберг (Німеччина), Вроцлавським економічним університетом (Польща), університетом м. Брашов (Румунія), компаніями «TRANSUCRANIA», «VerBioNat», «Ubago» (Іспанія), Інститутом фізичної хімії РАН (Росія) та іншими установами.

Викладачі та студенти університету постійно беруть участь у міжнародних кулінарних конкурсах, фестивалях, виставках.

Університет активно працює в ролі колективного члена багатьох міжнародних організацій, серед яких:

- мережа «Авалон», що займається просуванням стійкого сільського розвитку в Центральній та Східній Європі;
- Федерація органічного руху України (ФОРУ), основною метою якою є популяризація та розвиток органічного сектора виробництва сільськогосподарської продукції в Україні;
- Харківська торгово-промислової палата;
- Українська Асоціація вищих навчальних закладів та підприємств харчової промисловості (UkrUFoST);

– Федерації органічного руху України, яка, у свою чергу, входить до Міжнародної федерації органічного сільськогосподарського руху (IFOAM);

– Асоціації кулінарів України, яка входить до Всесвітньої організації кулінарних союзів;

– Міжнародної асоціації торговельно-економічної освіти;

– Міжнародного товариства товарознавців і технологів;

– Асоціації працівників навчальних закладів України туристського і готельного профілю.

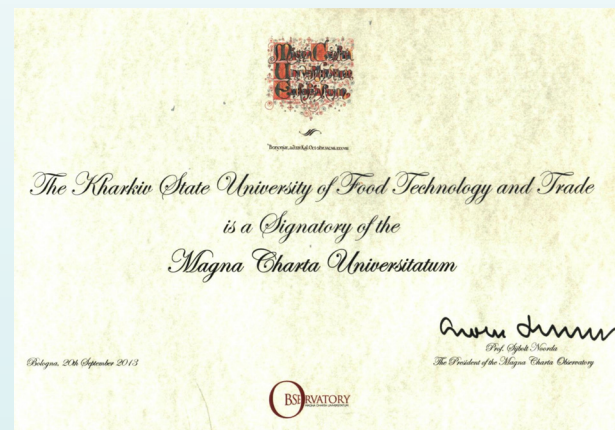
В університеті відкрито відділення кафедри ЮНЕСКО з культурного туризму «Кулінарні традиції як складова культурного туризму» з метою миру й розвитку.

Університет є співзасновником Української Асоціації вищих навчальних закладів та підприємств харчової промисловості (UkrUFoST), яка, в свою чергу, є членом європейської асоціації EFFoST та міжнародної IUFoST.

У вересні 2013 р. університет приєднався до Великої Хартії європейських університетів (Magna Charta Universitatum).

ХДУХТ приймав делегації зі США, Туреччини, Польщі, Грузії, Німеччини, Австрії, Італії та ін. з якими обговорювались напрями можливого співробітництва. Викладачі

та науковці університету брали участь у конференціях в Індії, Франції, Іспанії, Південній Кореї, КНР, Чехії, Словаччині, Польщі, Росії, Ізраїлі, Норвегії, Італії, Тунісі,

Одним із найважливіших напрямків зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності української держави є підготовка фахівців та наукових кадрів високої кваліфікації для іноземних держав у навчальних закладах України. В університеті навчається 350 іноземних громадян з Азербайджану, Туркменістану, Узбекистану, Ізраїлю, Молдови, Гвінеї, Еквадору, Нігерії, Кот Д'Івуару, Китаю, Алжиру, Сирії, Росії, Іраку, Ірану, Сенегалу та ін.

Спільно з науковцями Економічного університету м. Вроцлава (Польща) наші науковці підготували монографію "The Technology of Food Products on the Base of Gelatinizers with Qualitative Modified Functional Properties" («Технологія харчових продуктів на основі драглеутворювачів з якісно зміненими функціональними властивостями»).

Університет увійшов до складу консорціуму із 12 учасників (2 університети – з Молдови, 2 – з Болгарії, 4 – з Румунії, 1 – з Росії, і 3 – з України), що підготував проект до Сьомої Рамкової Програми ЄС «Вивчення маркування харчових продуктів у країнах причорноморського регіону».

У рамках «Програми розвитку м. Харкова до 2030 року» за дорученням Харківського міськвиконкому підготовлено аналітичні матеріали «Стан та тенденції розвитку підприємств ресторанного господарства

м. Харкова». Досліджено та проаналізовано основні світові та національні тенденції розвитку ринку ресторанних послуг. Розроблено комплекс вимог до підприємств ресторанного господарства, що запроваджують у свою діяльність здорове харчування, щодо якості продукції, організації приготування їжі та обслуговування клієнтів.

За дорученням облдержадміністрації Харкова до чемпіонату Європи з футболу «Euro-2012» було видано «Українсько-російсько-англійсько-німецько-французький розмовник», перекладено англійською мовою меню ресторану «На Нетеченской», узято участь у спільних заходах, що проводились на базі ДП «Харківстандартметрологія», телевізійних ефірах програм «Харків Online день» та «Батьківські збори», що відбулися на базі Харківської обласної державної телерадіокомпанії.

Університет спільно з обласною та районними державними адміністраціями Київської області, Національним університетом харчових технологій, Українськими проектно-будівельними та дистриб'юторськими компаніями, компаніями з виробництва обладнання Китаю, Росії, Італії, Нідерландів, Греції взяв участь у розробці Державної цільової програми «Грибна індустрія», реалізація якої має відбутися під егідою Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Університет постійно веде пошук зарубіжних партнерів. Сьогодні університет співпрацює більше, ніж з 60 університетами та установами з більш ніж 20 країн світу.

Країна	Заклад із яким підписано угоду про співробітництво	Головні напрями співробітництва
<p>Австрія</p> 	<ul style="list-style-type: none"> Федеральна школа та науково-дослідницький інститут (м. Візельбург) Кейтерингова компанія «Do&Co International Catering Ltd» (м. Відень) 	<p>Організація практики студентів університету на обслуговуванні VIP-гостей чемпіонату з футболу Євро-2012</p>

<p>Азербайджан</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Бакинський слов'янський університет • Гянджинський державний університет • Державний центр міжнародної освіти України в Азербайджані 	<p>Науково-технічне та культурне співробітництво. Навчання студентів із Азербайджану в ХДУХТ</p>
<p>Білорусь</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Білоруський державний аграрний технічний університет (м. Мінськ) • Могильовський державний університет продовольства • Полоцький державний університет (м. Новополюцьк) 	<p>Науково-технічне та культурне співробітництво. Участь у конференціях, спільні публікації</p>
<p>Болгарія</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Русенський університет «Ангел Кнечев» (м Русе) • Університет харчових технологій (м. Пловдив) 	<p>Науково-технічне та культурне співробітництво. Участь у конференціях, спільні публікації, співробітництво за 7-рамковою програмою ЄС</p>
<p>Греція</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Технологічний інститут Центральної Македонії (м. Серрез) • Тренінгова і рекрутингова агенція JobTrust (м. Салонікі) 	<p>Практика студентів університету у готелях Греції</p>
<p>Грузія</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Сухумський державний університет (м. Тбілісі) • Університет Сухішвілі (м. Горі) 	<p>Участь у конференціях, обмін викладачами</p>
<p>Данія</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Компанія «Лактол Інтернешнл», торгова марка «HANSEN» 	<p>Відкриття представництва компанії на базі ХДУХТ</p>

<p>Египет</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Мережа готелів "Hilton" (м. Каїр) • Рекрутингова агенція "Delta Service Ltd." 	<p>Практика студентів в готелях Єгипту</p>
<p>Іспанія</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Університет країни Басків • Компанія "TRANSUCRANIA" • Компанія "VerBioNat" • Компанія "UbagoGroup" • Компанія "Acer Campestres" 	<p>Проведення спільних наукових досліджень, стажування фахівців</p>
<p>Італія</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Observatory Magna Charta Universitatum • Компанія M.Martignali International Co. 	<p>Приєднання до Великої Хартії Університетів. Стажування викладачів університету</p>
<p>Казахстан</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Казахський державний агротехнічний університет ім. С. Сейфулліна • Алматинський технологічний університет • Казахський економічний університет ім. Т. Рискулова (м. Алмати) • Південно-Казахстанський державний університет ім. М. Ауезова (м. Шимкент) 	<p>Проведення спільних наукових досліджень, спільні публікації, обмін викладачами, участь у конференціях</p>
<p>Китай</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Гонконгська Міжнародна Академія мови та культури • Вейфанський університет науки й технології (м. Шоуганг) • Хубейський технологічний університет (м. Ухань) 	<p>Навчання китайських студентів в університеті, стажування викладачів університету в КНР</p>
<p>Молдова</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Технічний університет Молдови • Інститут мікробіології та біотехнології АН Молдови 	<p>Співробітництво за 7-рамковою програмою ЄС</p>

<p>Німеччина</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Технічний університет Мюнхена • Науково-дослідницька лабораторія м. Нюренберг • Громадська організація “Deutsches Zentrum” 	<p>Обмін викладачами, стажування студентів ХДУХТ</p>
<p>Північний Кіпр</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Східно-Середземноморський університет 	<p>Обмін викладачами, проходження мовних курсів</p>
<p>Польща</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Вроцлавський економічний університет • Фінансова Академія (м. Варшава) • Силезька школа менеджменту (м.Катовіце) • Силезький медичний університет (м. Катовіце) • Вища медична школа (м. Сосновець) • Університет Humanitas (м. Сосновець) • Вища школа туризму та екології (м. Суха Бескідська) 	<p>Спільна науково-дослідна робота, публікації, патенти, монографії, участь у конференціях, обмін викладачами та методичними матеріалами</p>
<p>Румунія</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Трансильванський університет (м. Брашов) • Університет ім. Луціана Блага (м. Сибіу) • Університет ім. Георга Бариціу (м. Брашов) • Університет ім. Стефана Челмаре (м. Сучава) 	<p>Співробітництво в рамках 7 рамкової програми ЄС</p>
<p>Словаччина</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Університет ім. Йозефа Шафарика (м. Кошице) • Технічний університет (м. Кошице) 	<p>Участь у конференціях, спільні публікації, практика студентів університету на підприємствах Словаччини</p>

<p>США</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Університет штату Небраска • Університет штату Колорадо • Коледж аграрних наук Пенсильванського університету 	<p>Стажування викладачів університету за програмою департаменту сільського господарства США (USDA Faculty Exchange Program)</p>
<p>Туреччина</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Середземноморський університет туризму та бізнесу (м. Анталія) • Туристична компанія «Tez-tour» • Мережа готелів «PAPILLON» та «AMARA» 	<p>Обмін викладачами, участь у конференціях, практика студентів університету в провідних готелях Туреччини</p>
<p>Узбекистан</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Ташкентський інститут іригації та меліорації 	<p>Проведення спільних конференцій з інженерної і комп'ютерної графіки</p>
<p>Швейцарія</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Швейцарська школа бізнесу (м. Монтре) 	<p>Отримання подвійних дипломів студентами ХДУХТ</p>

ВИХОВНА РОБОТА

Державотворчі процеси, що відбуваються в Україні протягом останніх років, зумовлюють необхідність вирішення проблем виховання національно свідомих громадян, справжніх патріотів, відданих Вітчизні, готових до плідної праці в ім'я рідного народу. Духовне оновлення нашої держави, процес демократизації суспільства передбачають створення сприятливих умов для утвердження атмосфери творчості, багатогранного розвитку особистості, її обдарованості, підвищення рівня правової та громадянської освіти молоді. Завдання щодо виховання людей із високим духовним потенціалом постає не лише як актуальна проблема сучасної педагогічної науки та практики, але і як соціальна необхідність.

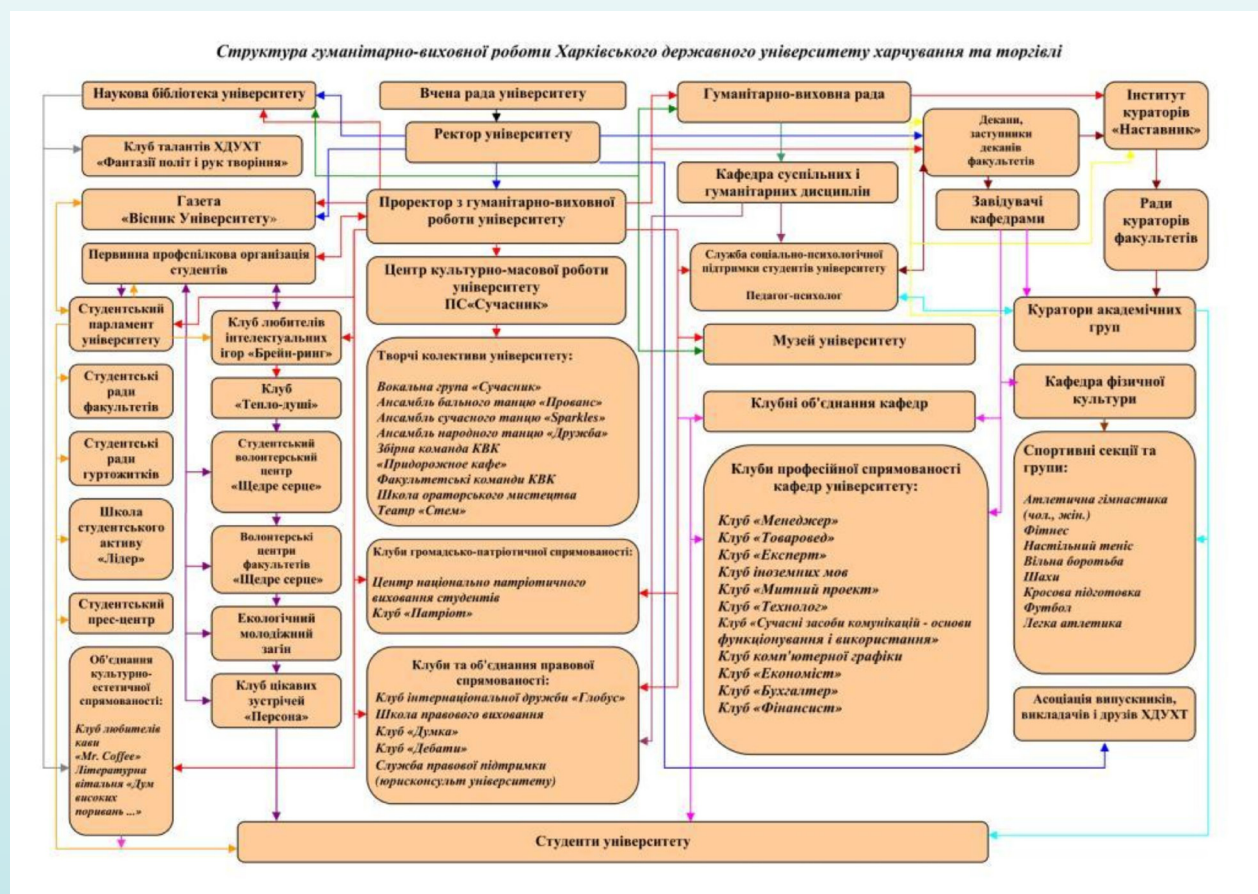
Виховання органічно вплетене в тканину перетворень, що відбуваються в університеті, у розвиток усіх сфер життя колективу студентів, викладачів і співробітників.

Основна увага приділяється поліпшенню якості виховної роботи та ефективності життєдіяльності вишу. Плідно працює гуманітарно-виховна рада, інститут кураторів, центр соціологічних досліджень. Університет бачить свою найважливішу місію в підготовці та вихованні покоління інтелектуально розвинених, високоморальних професіоналів, громадян України, патріотів, інтелігентів.

Есінова Ніна Ігорівна
Проректор з виховної роботи, к.т.н., професор кафедри економіки та управління, відмінник освіти України

До пріоритетних напрямів молодіжної політики в вихованні студентів в університеті належать такі:

– упровадження нових підходів, виховних систем, форм і методів виховання, які б відповідали потребам розвитку творчої особистості, сприяли розкриттю її талантів, духовно-емоційних, інтелектуальних і фізичних здібностей;

– набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнародних взаємин, формування в молоді, незалежно від національної приналежності, особистісних рис громадян України розвиненої духовності, фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, екологічної культури.

Центром художнього та естетичного виховання студентської молоді, активізації творчих ініціатив є Палац студентів «Сучасник». 14 липня 1992 року наказом № 201 Харківською обласною державною адміністрацією кінотеатр «Сучасник» був переданий у власність Харківського інституту громадського харчування. Більше 20 років палац студентів очолює Валентина Володимирівна Чалгдар'ян. Завдяки високому професіоналізму Валентини Володимирівни, здібностям і старанності талановитих студентів, ХДУХТ посідає призові місця на різних конкурсах, фестивалях, оглядах студентської художньої самодіяльності тощо. Більшість студентських вечорів проводяться в Палаці. Це заходи, присвячені пам'ятним датам (дням): новорічний бал, випускний вечір, дискотеки, ігри КВК, Тетянин день, 8 березня, День Перемоги, «Перлина ХДУХТ», свято студентів 3 курсу «Екватор», міський конкурс художньої самодіяльності «Студентська весна», міжвузівські викладацькі та студентські науково-практичні конференції, огляди художньої самодіяльності «Дебют», зустрiч

у клубі інтернаціональної дружби, художні та фотовиставки, дні факультетів та кафедр. У Палаці студентів «Сучасник» вихована ціла плеяда творчої молоді.

Культурно-дозвільна діяльність університету має свою специфіку й характеризується функціональною розмаїтістю, освітньою спрямованістю, суспільним характером дозвільних занять, колективним включенням до патріотичних та культурних процесів, морально-етичною спрямованістю.

Інформаційне забезпечення усієї виховної роботи здійснюється через інформаційні стенди навчального корпусу, деканати, органи студентського самоврядування університету, газету «Вісник», стендові газети до різноманітних свят, сайт ХДУХТ та група в ВКонтакті «Активний ХДУХТ». Для посилення інформованості студентів були створені студентський прес-центр та газета в газеті «Вісник університету» «Студентські сторінки» – орган студентського самоврядування, у якому висвітлюються найбільш значні події в житті студентства університету.

В університеті з 2002 року за підтримки керівництва успішно діє система студентського самоврядування. Першими його головами були Аліна Пивоварова, Лариса Носач, Світлана Безкровна, Тетяна Безугла, Євгенія Фадеева, Анастасія Найдьонова, Катерина Кладкевич. Сьогодні голова студентського парламенту – Сергій Остроушко. Велику роль у набутті студентами досвіду самоорганізації та позитивних дій у соціальному оточенні відіграє студентський парламент і студентські ради, які обираються самими студентами (студентські ради є на кожному факультеті і в гуртожитках). Залежно від бажання, уміння, здібностей кожен студент,

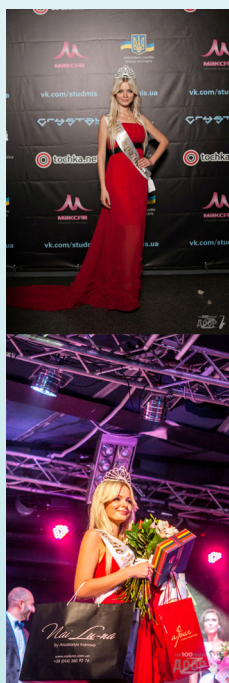

член парламенту університету або член ради факультету чи гуртожитку, обирає собі напрямок, яким керує протягом року. Серед напрямів діяльності – навчальна, наукова, трудова, культурно-масова, спортивна, соціальна, інформаційна, редакційна тощо. Студентський парламент університету, студентські ради факультетів і гуртожитків мають широкі повноваження та реальні можливості в управлінні життям університету. Студентське самоврядування разом з проректором з виховної роботи проводить різні заходи для студентів («День Європи», «Міс ХДУХТ», «Містер ХДУХТ», Вечірка «Активний ХДУХТ», Новорічні свята, День Святого Валентина, Тетянин день, «Екватор», КВК, конкурс на кращу стінгазету, присвячену Дню гумору). Наші студенти брали участь у міському міжвузівському конкурсі «Битва ВУЗів» й одержали заслужену перемогу.

Збірна команда КВК нашого університету «Придорожнє кафе» бере участь у міських іграх: «Кубок сміху», «Кубок дружби», «Кубок кохання», «Кубок кубків» та в фестивалі ліги «Vostok.ua».

2012 року в нашому університеті з'явилася гарна традиція: щороку проводити «Конкурс елегантності, краси й таланту», на якому журі вибирає гідну кандидатуру – найкрасивішу й найталановитішу дівчину, яка отримує звання «Міс університет». Далі переможниці беруть участь у різних міських та всеукраїнських конкурсах краси, що сприяє підвищенню іміджу університету.

«Міс університет – 2012» – студентка факультету управління підприємницької та митної діяльності Юлія Стрілець – стала найпривабливішою студенткою України в конкурсі «СтудМіс України 2012».

«Міс університет – 2013» – студентка факультету менеджменту Софія Чаплигіна – у 2014 році стала найкрасивішою дівчиною Харкова та отримала титул «Міс Харків – 2014».

«Міс університет – 2014» – студентка факультету менеджменту Аліна Косілова – у 2015 році отримала титул «Miss Diamond – 2015», «Міс Бікіні 2015», «Miss Bikini International – 2015», «I Віце Міс Французький бульвар», «I Віце Королева Харкова – 2015», «II Супер Блондинка Харкова – 2015». У 2017 році вона стала фіналісткою конкурсів «Міс Харків – 2017» та «Miss Europe – 2017».

«Міс університет – 2015» – студентка економічного факультету Анна Проняєва – у 2016 році отримала титул «I Віце Міс

Першої Леді Харкова – 2017» та взяла участь у конкурсі «Студміс – 2016», де перемогла в номінації «Міс досконалість».

«Міс університет – 2016» – студентка Навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу Анастасія Краснокутська – у 2017 році отримала титул «Miss Luxury – 2017» та взяла участь у конкурсі «Miss University», «Міс студентство – 2017», де перемогла в номінації «Міс грація».

Важливе значення для формування особистості має правове та національно-патріотичне виховання, спрямоване на затвердження у свідомості студентів української ідеї державотворення, національної консолідації, національної злагоди. Підвищення рівня цього напрямку роботи забезпечується завдяки взаємодії з бібліотекою університету, кафедрою суспільних та гуманітарних дисциплін. Спільно проводяться науково-практичні конференції молодих учених та студентів «Україна на шляху державотворення її історія та сучасність». У науковій бібліотеці проводиться інтелектуальна гра «Брейн-ринг». Студенти університету беруть участь у різних творчих та наукових міських та Всеукраїнських конкурсах, у Днях науки тощо.

Із метою оптимізації роботи зі створення умов для активної життєдіяльності студентів ефективно працюють створені в університеті клуби за інтересами («Школа правового виховання», «Школа лідерів», «Імідж-студія», дискусійний політклуб «Думка», клуб психологічної та юридичної допомоги, клуб інтернаціональної дружби «Глобус», спортивні гуртки та гуртки художньої самодіяльності СТЕМ, танцювальні колективи «Sparkles», «Дружба», «Прованс», вокальний колектив «Сучасник» та вокально-інструментальний колектив, центр національно-патріотичного виховання «Патріот», волонтерський центр «Щедре серце», клуб «Дебати» та клуби професійної спрямованості на кафедрах (такі як «StartUp», «Маркетощка», «Економіст»).

Щорічно проходить зустріч із ветеранами Другої світової війни та вшанування Героїв Небесної сотні. Великий внесок у справу виховання молоді вносить Музей історії університету.

Студенти беруть участь у спортивно-масових, оздоровчих заходах, квестах університету, міста Харкова та України. В університеті працює 12 спортивних секцій. ХДУХТ надає широкі можливості студентам і співробітникам університету для участі в роботі спортивних гуртків та секцій, постійно проводяться змагання серед студентів ХДУХТ з різних видів спорту. Постійно здійснюється робота з профілактики наркоманії, алкоголізму, ВІЛ/СНІДу; щороку проводяться лекції-тренінги та університетський тиждень «За здоровий спосіб життя!».

Студенти-спортсмени ХДУХТ своїми спортивними перемогами і досягненнями прославляють нашу країну на міжнародних спортивних аренах, створюють імідж на-

шому університету, пропагують здоровий спосіб життя:

– Кирило Володимирович Єршов – майстер спорту України з кикбоксингу, чемпіон світу з тайського боксу, чемпіон Європи з тайського боксу серед юніорів, чемпіон турніру пам'яті Ігоря Головкина, чемпіон Всеукраїнського турніру з муай-спорту та відкритого Чемпіонату Харківської області з К-1;

– студентка групи ГРС-33 Анастасія Козенко – майстер спорту України з художньої гімнастики, чемпіонка Харківської області з художньої гімнастики;

– студент гр. М-25 Олександр Бондар – майстер спорту, який посів I місце в кубку України з веслувального слалому в класі С-2.

Викладачами кафедр упродовж навчального року проводиться робота зі студентами з метою виховання кращих моральних якостей: толерантності, співчуття, любові до ближнього, допомоги хворим.

Позитивним результатом морально-виховної роботи стала активна участь студентів у підтримці діяльності добродійних організацій і добродійних акцій, а також Дня донора. Студенти беруть участь в організації допомоги сиротам, малозабезпеченим сім'ям, людям похилого віку, які проводились спілками «Від серця до серця», «Червоний Хрест».

Щорічно збираємо добровільні внески та здаємо до Дзержинського відділу Червоного Хреста та Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Згідно з розпорядженням Харківської обласної державної адміністрації від 2002 р. № 525 ми – шефи Сахновщанської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату з інтенсивною педагогічною корекцією для

дітей з затримкою психічного розвитку – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Колектив та студенти університету щорічно вітають дітей із Новорічними та Різдвяними святами, Великоднем з обов'язковим врученням подарунків кожній дитині, проводяться сумісні свята.

Забезпечення постійного, системного моніторингу стану виховної діяльності в університеті, вивчення думки студентів з питань організації позанавчальної діяльності, що проводиться інститутом кураторства та центром соціологічних досліджень, – одне із завдань, рішення якого має сприяти постійному розвитку і вдосконаленню виховної системи університету.

Виховні завдання реалізуються в спільній навчальній, науковій і суспільній діяльності студентів, викладачів та співробітників ХДУХТ.

Усе це дозволяє зробити висновок про те, що повага до особистості кожного учасника навчально-виховного процесу, розуміння запитів, інтересів, гідності, довіри до кожного, щирість, людяність, милосердя, доброзичливість стали запорукою знаходження оптимальних методів і форм роботи щодо формування та розвитку рис громадянськості студентів, реалізації виховної мети – набуття студентами соціального досвіду, успадкування духовних надбань народу, досягнення високої культури міжнаціональних відносин, формування особистісних ознак громадян своєї держави, гармонійно розвинутої особистості громадянина-патріота.

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий центр нових інформаційних технологій (НН ЦНІТ) як структурний підрозділ розпочав свою діяльність одночасно з появою в університеті першої електронно-обчислювальної машини і має свою історію перетворень від Навчального

Начальник
НН ЦНІТ,
відмінник освіти

інформаційно-обчислювального центру Харківського інституту громадського харчування (1987–2001 рр.), Науково-навчального центру нових інформаційних технологій Харківської державної академії технології та організації харчування (2001–2010 рр.) до Навчально-наукового центру нових інформаційних технологій Харківського державного університету харчування та торгівлі (із 2010 р.).

Сьогодні – це потужний інформаційний центр, який консолідує зусилля з інтеграції новітніх технологій в освітню діяльність, визначає стратегію та формує пропозиції з інформатизації, що далі стають основою для розробки перспективних програм інноваційного розвитку університету.

Однак спочатку це був лише невеличкий підрозділ при кафедрі обчислювальної техніки та систем управління, створений для комп'ютеризації навчального процесу.

Парк обчислювальної техніки нараховував тоді п'ять одиниць: електронно-бухгалтерський термінал «Нева-501»; 2 електронно-бухгалтерські машини «Іскра-555»; персональний комп'ютер «ДВК-2М»; обчислювальний комплекс «ROBOTRON K-1600».

Щоб уявити собі можливості цієї «чудо-техніки», наведемо лише деякі харак-

теристики найпотужнішого з них – комплексу «ROBOTRON» сімейства малих ЕОМ. Цей «малюк» складався з 4-х металевих шаф, 3-х столиків із монохромними дисплеями, займав площу 7 м²; мав оперативну пам'ять 64 Кб, 4 жорстких диски по 2,4 Мб, 2 з яких – з'ємні, накопичувач на гнучких магнітних дисках 5,25» та накопичувач на магнітних стрічках.

Зазначена матеріально-технічна база та штат співробітників з п'яти інженерів-програмістів (Ю.В. Аксьонов, Л.П. Рудіян, О.М. Сімбірська, В.В. Чаговець, О.Ю. Шумеева) і стали основою для створення у 1987 році Навчального інформаційно-обчислювального центру зі штатом 18 співробітників, першим начальником якого було призначено Юрія Вікторовича Аксьонова.

Далі матеріально-технічна база Центру стрімко розширювалась й удосконалювалась за рахунок придбання сучасної, більш потужної обчислювальної техніки; збільшувався штат співробітників, зростав їхній якісний склад.

Професійний рівень Центру суттєво підвищився з приходом випускників та співробітників Харківського інституту радіоелектроніки (ХІРЕ): О.К. Кухарьонко, М.П. Валетова, І.Г. Сибірякової, Н.В. Жванко – у 1989 р.; С.М. Невечері, В.В. Осьмачко, Т.С. Мороз, О.О. Корнієнко – у 1990 р.; Т.В. Коновалової, О.М. Тимофєєвої – у 1994 р.; О.Я. Лимаря – у 1996 р. та Харківського політехнічного інституту (ХПІ): А.М. Івченко, О.Б. Плющай – у 1989 р.; Т.М. Каменевої – у 1992 р., В.Г. Компанцевої – у 1994 р.

Із часом колектив Центру постійно поповнювався кваліфікованими кадрами – випускниками ХІРЕ і ХПІ, таких як М.П. Ходаревська, В.А. Саєнко, Ісаєва І.М., Іванко О.В., Лістратенко Н.О., Данилюк О.О., Стрілець А.О., А.В. Єфанов, Т. Маліновська та інші.

Слід відзначити, що в роботі Центру вагому участь брали й беруть випускники нашого університету та студенти, працю-

Обчислювальний комплекс
ROBOTRON K-1600

ючи на посадах оператор ПЕОМ, інженер-програміст, інженер-електронік, це: В.В. Мальцева, Т.В. Верещак, А.Д. Тютенко, В.П. Писаревський, О.В. Ларін, Н.В. Кулік, К.В. Савченко, Р.Ю. Теліга, А.С. Козаков, С.В. Штих, В.Ю. Андросов та інші.

Значний внесок у розбудову загально-університетської комп'ютерної мережі зробили інженери-електроніки Центру М.В. Колодач, Р.Ю. Черний та О.В. Упатов, а сьогодні її діяльність навіть уявити собі неможливо без системного адміністратора, провідного інженера-електроніка О.Д. Нестеренка.

Із 1992 року і по сьогодні час Центр очолює Ольга Костянтинівна Кухарьонюк. Саме за її ініціативи на базі Навчального інформаційно-обчислювального центру було утворено Науково-навчальний центр нових інформаційних технологій, який став науковою структурною одиницею університету із запровадження новітніх інформаційних технологій в освітній процес, систему підготовки та перепідготовки кадрів. Свою професійну роботу Ольга Костянтинівна успішно поєднує з активною педагогічною діяльністю, працюючи на посаді доцента кафедри Інформаційних технологій і систем (нині – Економіки та управління), кафедри Інформаційно-педагогічного забезпечення післядипломної освіти та підвищення кваліфікації кадрів, а також науковою діяльністю.

Уже перші кроки на шляху комп'ютеризації навчального процесу та автоматизації діяльності університету показали, якими різноманітними можуть бути завдання, що вирішуються за допомогою нових інформаційних технологій. Стало остаточно зрозуміло, що якість підготовки фахівців

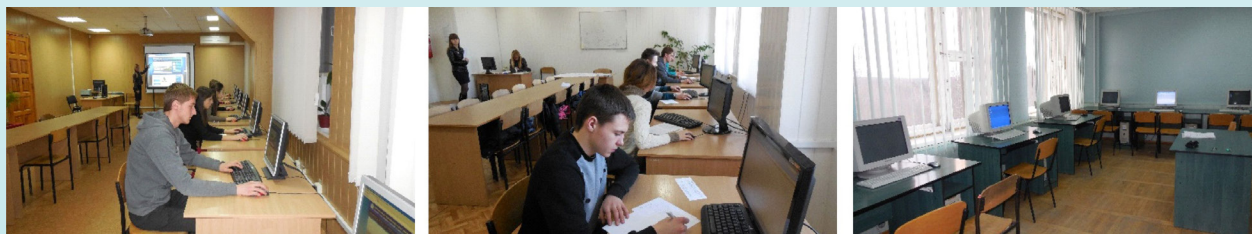
неможливо забезпечити без застосування новітніх навчальних технологій.

Крок за кроком комп'ютерні технології впроваджувались в усі сфери вузівського життя: навчальний процес та підготовку навчально-методичного забезпечення; наукові дослідження та обробку результатів експериментів; автоматизацію управління діяльності університету та його підрозділів.

Здавалося, що всі, хто хоч трохи розумівся на програмуванні, кинулися розробляти комп'ютерні навчальні програми. Чи не найпомітнішу роль у становленні комп'ютеризації навчального процесу в той період відіграв розроблений програмістами Центру розрахунок хімічного складу продуктів та складання збалансованих раціонів харчування для різних верств населення, який на той час дуже інтенсивно використовувався студентами всіх факультетів, а в першу чергу – інженерно-технологічного і товарознавчого.

Із плином часу масштаби та глибина завдань комп'ютеризації зростали: удосконалювались комп'ютерні системи та програмне забезпечення, з'являлися нові технології та інструментальні засоби. Сьогодні діяльність НН ЦНІТ тісно пов'язана з роботою всіх підрозділів університету. Діяльність Центру є таким самим своєрідним відбитком університетського життя, як і інформаційні технології, що ввійшли в усі сфери життєдіяльності людства.

Сучасний комп'ютерний парк університету – це розвинена комп'ютерна мережа, що об'єднує майже 500 сучасних ПК, навчальні комп'ютерні класи, мультимедійні лекційні аудиторії, онлайн-студії й забезпечує безпе-

У комп'ютерних класах Центру нових інформаційних технологій

ребійну цілодобову роботу як у корпоративній мережі, так і в мережі Інтернет.

У 2013 році, коли гостро постало питання необхідності проведення навчальних занять на відстані із студентами відокремлених підрозділів, у складі НН ЦНІТ було створено Лабораторію дистанційного навчання, яку очолила провідний інженер-програміст Т.В. Коновалова.

Колектив Центру постійно знаходиться у творчому науково-педагогічному пошуку, виконує науково-дослідні й проектні розробки за напрямом «Нові комп'ютерні засоби та технології інформатизації суспільства». За результатами цієї діяльності в університеті здійснюється розбудова комп'ютерно-орієнтованого інформаційно-освітнього середовища; розробляються інтерактивні комплекси навчально-методичного забезпечення дисциплін і спеціальностей, електронні навчальні ресурси. Виконані роботи були неодноразово презентовані на міжнародних та всеукраїнських виставках і конференціях, де отримували схвалення науково-педагогічної спільноти й були відмічені грамотами й Почесними дипломами Міністерства освіти і науки України.

Серед останніх здобутків слід відзначити перемогу наукового проекту «Інноваційний розвиток інформаційно-освітнього середовища сучасного університету», розробленого фахівцями Центру під керівництвом ректора, доктора технічних наук, професора О.І. Черевка, на VIII Міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті – 2016» у номінації «Сучасні інформаційні системи, технічні засоби навчання, технології та рішення для впровадження в освітню практику», який отримав диплом I ступеня.

Новою філософією діяльності Центру нових інформаційних технологій разом з усією університетською спільнотою стала розбудова інноваційного освітнього середовища та запровадження на його основі електронного навчання як нової освітньої технології, що довела свою безперечну ефективність і стала важливим високотехнологічним інструмен-

том підвищення якості освіти та конкурентоспроможності нашого університету.

У 2017 році, коли університет відзначає 50-річчя, Центру нових інформаційних технологій виповнюється 30!

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Наукова бібліотека Харківського державного університету харчування та торгівлі (НБ ХДУХТ) – сучасний навчальний науковий і культурний центр, що працює за новітніми технологіями з метою розширення власних інформаційно-інтелектуальних ресурсів та ресурсів мережі Інтернет; один із найважливіших підрозділів ВНЗ, від ресурсів, послуг та інформаційних продуктів якого багато в чому залежить якість і зміст навчального процесу та наукових досліджень.

В історії Наукової бібліотеки Харківського державного університету харчування та торгівлі (НБ ХДУХТ) яскраво відображена історія самого університету. Заснована в жовтні 1967 р. одночасно із заснуванням Харківського інституту громадського харчування, вона долала свій історичний шлях як невід'ємна частина вищого навчального закладу, її назва змінювалася разом з назвою закладу, який у різні роки називався Харківський інститут громадського харчування (1967–1992 рр.), Харківська державна академія технології та організації харчування (1993–2001 рр.), Харківський державний університет харчування та торгівлі (із 2002 р.). Із 29 квітня 2010 р. це – Наукова

бібліотека Харківського державного університету харчування та торгівлі.

У 1967 р. приміщення бібліотеки було катастрофічно тісним (3 невеликі кімнати). Вона мала один абонемент та одну читальну залу, книжковий фонд на час створення становив близько 40 тис. примірників, штат складався із п'яти осіб (О.М. Аненкова, В.І. Мальєва, А.П. Устименко, С.С. Твердохліб на чолі з завідувачем Л.Д. Льовшиною).

Бібліотека пройшла кілька етапів становлення та розвитку.

Перший етап – це заснування бібліотеки у 1967 р. та 70-і роки ХХ ст. Саме в цей час було закладено основи функціонування сьогоdnішніх процесів, що здійснює бібліотека: комплектування та обробки документів, бібліотечного та довідково-інформаційного обслуговування, систематизації та каталогізації тощо. Створювалися відділи, зростав фонд бібліотеки, поліпшувалося кадрове забезпечення.

Другий етап – фундаментальний розвиток бібліотеки – це 80-і роки ХХ ст. У 1980 р. введено в експлуатацію нову будівлю інституту за адресою: вул. Клочківська, 333, де бібліотека також отримала нові приміщення, де й знаходиться по сьогодні. Вона займає три поверхи, має дві читальні зали на 120 посадкових місць, три абонементи, функціональні відділи. Є ще дві читальні зали у студентських гуртожитках. У нових комфортабельних умовах продовжували розвиватися традиційні напрями роботи бібліотеки. За цей період вдосконалюються технологічні процеси, зростають основні показники, поліпшуються процеси обслуговування та інформаційного забезпечення користувачів. За 1984–1986 рр. співробітниками проведена значна робота щодо переведення фондів і каталогів бібліотеки на систему бібліотечно-бібліографічної класифікації (ББК). Достатнє бюджетне фінансування, планове науково обґрунтоване комплектування дозволило активно формувати фонд, який на початок 1990 р. зріс до 282 тис. примірників. Фонд став тим базисом, який допоміг бібліо-

теці належно виконувати свої функції та гідно увійти в третій етап розвитку.

Третій етап – важкі 90-і роки перебудови. Як і багато інших, наша бібліотека в 90-і роки знаходилася у складному становищі, бо це були роки катастрофічного скорочення асигнувань на комплектування, руйнування його державної системи, роки пошуку шляхів виживання в нових економічних та політичних умовах. Така ситуація негативно вплинула на формування фонду, масштаби діяльності, матеріальну базу. Але бібліотека зуміла зберегти свої фонди, а різке скорочення коштів на їх поповнення не вплинуло на якість комплектування. Незважаючи на перешкоди, колектив бібліотеки впевнено долав усі труднощі й просувався вперед, маючи чітку професійну позицію, спрямовану на подальший розвиток, створення нового іміджу бібліотеки, підвищення її авторитету.

Початок ХХІ ст. – етап створення бібліотеки новітнього типу на основі впровадження сучасних комп'ютерних технологій (із першого десятиріччя ХХІ ст. по сьогодні). Цей етап пов'язаний з інноваційними змінами технологічних процесів бібліотеки, її автоматизацією.

Перші кроки щодо автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів бібліотекою ХДУХТ були зроблені у 2003 р. Саме в цей час її основним завданням стає поєднання традиційних методів роботи з освоєнням комп'ютерних технологій. У 2005 р. за сприяння керівництва університету було придбано найновіше сучасне програмне забезпечення «УФД/Бібліотека». Саме цього року комп'ютеризовано майже всі відділи бібліотеки, встановлено та підключено до загальної університетської мережі десять комп'ютерів, створені автоматизовані робочі місця з індивідуальними параметрами, активно ведеться робота щодо створення електронного каталогу та допоміжних баз даних до нього. У 2005 р. в тісному співробітництві з НН ЦНІТ університету створено web-сторінку бібліотеки.

Наступні роки стали роками постійної розробки програмного забезпечення, удосконалення навичок роботи з програмою, велика робота щодо редагування та наповнення баз даних бібліотеки. Восени 2008 р. було організовано відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення, на який покладено функції, пов'язані з удосконаленням технологічних процесів автоматизації бібліотеки, підтримкою програмного забезпечення, з упровадженням новітніх технологій, подальшим освоєнням та розповсюдженням інноваційних процесів серед інших підрозділів бібліотеки. Її діяльність завжди була спрямована на допомогу навчальній, науковій і науково-дослідній роботі, на виховання студентів згідно із завданнями вищої школи.

Сьогодні структура бібліотеки складається з п'яти відділів: комплектування та наукової обробки документів і організації каталогів; відділу обслуговування (3 абонементи, 4 читальні зали), інформаційно-бібліографічного відділу, відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення, відділу зберігання фондів (з сектором обмінного фонду, створеним у червні 2013 р.).

Фонд бібліотеки (близько 340 тис. примірників) – універсальне зібрання наукових, навчальних, художніх, довідкових та періодичних видань, документів на традиційних та електронних носіях. Кожного року бібліотечний фонд поповнюється новими виданнями, значне місце відводиться комплектуванню документів за профілем університету, а саме з питань: обладнання переробних та харчових виробництв; технології харчування; технології хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчоконцентратів; технології зберігання, консервування та переробки плодів та овочів; технології зберігання, консервування та переробки молока; технології зберігання, консервування та переробки м'яса; товарознавства та комерційної діяльності; товарознавства та експертизи в митній справі; експертизи товарів та послуг; обліку і аудиту; фінанси; економіки підприємства;

міжнародної економіки; маркетингу; менеджменту зовнішньоекономічної діяльності; торгівлі; менеджменту організацій тощо. Особливу цінність бібліотечного фонду становлять наукові праці, підручники та посібники, написані вченими університету (представлено праці професорів І.Г. Бережного, М.І. Беляєва, О.І. Черевка, Л.М. Янчевої, Г.В. Дейниченка, П.П. Пивоварова, В.М. Михайлова, Р.Ю. Павлюк, Н.В. Дуденко та інших). У бібліотеці за всі роки існування зберігаються кандидатські та докторські дисертації, захист яких відбувся в університеті, і автореферати дисертацій.

Бібліотека у своїй роботі поєднує традиційні та інноваційні методи. Щорічно працівниками бібліотеки обслуговується близько 11 тис. користувачів, серед яких студенти денної та заочної форми навчання, викладачі і співробітники університету, аспіранти, здобувачі, абітурієнти, а також науковці й студенти інших закладів освіти, фахівці виробничої галузі тощо. З метою підвищення оперативності обслуговування з 2011 р. розпочато роботу зі створення електронної бази даних користувачів. Книговидача становить понад 600 тис. примірників.

На цей час у бібліотеці автоматизовано процеси: комплектування та обліку; каталогізації документів; довідково-інформаційного обслуговування.

Створені автоматизовані робочі місця надають доступ до локальних ресурсів бібліотеки та університету, а також до ресурсів мережі Інтернет.

Для організації фонду НБ ХДУХТ використовує систему бібліотечно-бібліографічної класифікації (ББК). Путівником до фонду бібліотеки є довідково-пошуковий апарат, що складається з комплексу традиційних каталогів і картотек та електронного каталогу (ЕК), що ведеться у бібліотеці з 2005 р. і на сьогоднішній день нараховує понад 105 тис. бібліографічних записів. ЕК бібліотеки є основним інформаційним ресурсом університету та центральною ланкою автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи

«УФД/Бібліотека». За роки створення та розвитку пошукова система ЕК набула позитивних змін. Здійснення основного та розширеного пошуку документів стало чіткішим та оперативнішим. До послуг користувачів бібліотеки створені та постійно редагуються власні електронні бібліографічні бази даних (БД): «Праці науковців ХДУХТ», «Персоналії ХДУХТ», «Тезаурус ХДУХТ», «Фінансово-економічний словник», «Харчування – словник», «Автори художніх творів» тощо. Усього бібліотекою створено 15 БД. Ведеться робота зі створення повнотекстової бази даних документів НБ ХДУХТ.

Із 2016 р. з метою розширення інформаційних меж діяльності, якнайповнішого професійно грамотного та повноцінного представлення Наукової бібліотеки ХДУХТ було створено нову web-сторінку бібліотеки (<http://www.hduht.edu.ua/index.php/uk/news-bibl>), яка постійно оновлюється та регулярно поповнюється інформацією.

Із 2016 р. створено інституціональний репозитарій наукової бібліотеки ХДУХТ (<http://elib.hduht.edu.ua/>). Відділом інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення ведеться постійна робота з програмним забезпеченням Dspace та інформування стосовно реєстрації науковців університету в наукометричних базах даних. Згідно з рішенням Вченої ради ХДУХТ до відділу надаються електронні версії наукових та навчальних документів науковців нашого університету, що видані, починаючи з 2010 р. і по сьогодні.

Із кінця 2014 р. створено блог наукової бібліотеки ХДУХТ на платформі WordPress.

Сьогодні Інтернет як усевітня інформаційна система міцно увійшов в наше життя, значно розширивши можливості пошуку та обміну інформацією. Нині нова сфера спілкування – віртуальна – сприяє тому, що все більша кількість людей віддає перевагу спілкуванню не з реальними людьми, а з віртуальним співрозмовником, рекламуючи власні досягнення та залучаючи нових друзів. Тому й нашу бібліотеку наприкінці

2015 року було зареєстровано у популярній соцмережі Facebook.

У мережі Інтернет бібліотека представлена за такими електронними адресами:

Офіційний сайт ХДУХТ: <http://www.hduht.edu.ua/>;

Інституціональний репозитарій ХДУХТ: <http://elib.hduht.edu.ua/>;

Web-сторінка бібліотеки: <http://www.hduht.edu.ua/index.php/uk/news-bibl>;

Електронна пошта бібліотеки: bibliohduht@ukr.net.

Бібліотека активно співпрацює з підрозділами та кафедрами університету. Задля аналізу книгозабезпечення навчальних дисциплін, формування фонду навчальних видань на традиційних та електронних носіях, роботи з боржниками бібліотекарі постійно відвідують кафедри, запрошують викладачів до перегляду нових видань для використання у навчальному процесі. З метою відображення реальної картини книгозабезпечення в 2010 р. співробітниками створено електронний тематико-типологічний план комплектування (ЕТТПК) фонду бібліотеки, метою якого є інформаційний супровід навчального процесу, що дає можливість об'єктивно вивчати співвідношення навчального фонду до профілю університету і прогнозувати напрями та стратегію його наповнення.

Бібліотека є інформаційним центром університету. Оперативно здійснюється довідково-інформаційне обслуговування користувачів у режимі вибіркового розповсюдження інформації (ВРІ). Для науковців та співробітників кафедр університету складаються інформаційні списки статей за галузевою тематикою, на web-сайті бібліотеки систематично розміщується інформація про нові надходження, проводяться дні кафедр та дні інформації. На допомогу науковій роботі щорічно видаються персональні та тематичні бібліографічні покажчики наукових праць.

Стрімкий розвиток новітніх інформаційних технологій – потужний фактор зростан-

ня інформаційної культури студентів у навчанні. Тому важливим завданням бібліотеки є формування в користувачів навичок самостійного пошуку, використання та обробки інформаційних ресурсів як бібліотеки університету, так і інших інформаційних закладів України та світу (друкованих видань, інформаційних потоків мережі Інтернет, електронних каталогів, інформаційних бібліотечних ресурсів, повнотекстових БД тощо). З цією метою бібліотека щорічно проводить бібліотечно-бібліографічні заняття з основ інформаційної культури серед студентів перших курсів усіх спеціальностей.

Упровадження сучасних технологій обслуговування позитивно впливає й на розвиток інноваційних можливостей бібліотеки в напрямі культурно-виховної роботи. Одним із основних завдань бібліотеки залишається допомога кожному студенту не тільки отримувати спеціальну, фахову підготовку, а й формувати в собі якості висококультурної моральної особистості. Бібліотека не лише забезпечує користувачів інформацією, але й сприяє їх гармонійному розвитку, залученню студентів до читання, формуванню естетичних та художніх смаків студентської молоді. Використовуючи різноманітність форм усної та наочної пропаганди книги, НБ ХДУХТ намагається постійно впроваджувати елементи новизни в культурно-виховну діяльність, збагачувати й розвивати її. Важливими формами просвітницької роботи є книжково-ілюстративні виставки до знаменних і пам'ятних дат, бібліографічні огляди літератури. Популярністю користуються й масові заходи, серед яких «День чаю», «День кави», виховний захід на тему: «Тютюн на лаві підсудних», краєзнавча вітальня «Мій Харків», свято «Масляна, масляна, яка ти красна!», літературно-музичний вечір пам'яті «Герої – різні, втрата – спільна», літературно-музичний вечір «Палахкотить як свічка праведна душа Кобзаря» та ін.; тематичні лекції-бесіди: «Герої Крут»; «Історія свята 8 Березня, або Ще раз про кохання»; «Сила волі Люди-

ни, або Тобі, щасливий першокурснику!»; «Дробицький Яр»; «Перший крок до пізнання історії української культури»; «3 поля честі не відступила» (до 140-річчя від дня народження Лесі Українки); «Неахілесова п'ята, або чого може досягти Людина» та ін.); віртуальні виставки: «Слово, віддане народу...» (до 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка), «На згадку про великого поета. Шевченко і Харків», «Душа поета» (виставка-презентація збірника віршів Олени Ткачової), «Славетний байкар Г.С. Сковорода» та ін.

Бібліотека плідно працює в напрямі наукової роботи. Із 29 квітня 2010 р. бібліотека носить назву Наукова бібліотека ХДУХТ. За останні роки значно активізувалась її наукова діяльність: проводяться науково-практичні конференції та семінари з подальшим виданням їх матеріалів, серед яких «Каталоги та інформаційний пошук» (2009 р.), «Інтеграція бібліотек до соціально-комунікаційних процесів суспільства» (2010 р.), «Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотеках» (2012 р.), «Бібліотека інформаційного суспільства: інноваційні стратегії розвитку» (2012 р.), «Шлях бібліотеки в онлайнове інформаційне суспільство» (2014 р.), «Бібліотека і користувач у сучасному інформаційному середовищі» (2015 р.), «Роль бібліотеки у створенні когнітивного ресурсу суспільства знань: технології, освіта, наука» (2016 р.). Бібліотека є членом Асоціації сучасних інформаційно-бібліотечних технологій м. Харкова.

Починаючи з 2013 р., наукова бібліотека ХДУХТ приєдналася й стала учасником корпоративного проекту «Єдина картка читача бібліотек ВНЗ Харкова», що має забезпечити систему взаємообслуговування читачів у бібліотеках вищих навчальних закладів Харківського регіону.

Головною цінністю бібліотеки є її кадри. Більшість із них – досвідчені та висококваліфіковані фахівці, компетентні, авторитетні практики, ентузіасти бібліотечної справи.

Необхідно відзначити, що 45 років колектив бібліотеки очолювала Людмила Дмитрівна Льовшина. Вона була її засновником і незмінним керівником до початку 2016 р. Людмила Дмитрівна запам'ятовується нам як досвідчений фахівець, професіонал, грамотний управлінець, яка багато зусиль доклала для вдосконалення бібліотечної роботи, для підняття її до рівня, що відповідає сучасним вимогам. Під її керівництвом розпочалася й упроваджувалася у практику автоматизація бібліотечно-інформаційних процесів на базі ліцензійного програмного забезпечення «УФД/Бібліотека». Людмила Дмитрівна виховала цілу плеяду бібліотечних кадрів, більшість з яких працювали під її керівництвом десятки років. За багаторічну й сумлінну працю Л.Д. Льовшину неодноразово було відзначено нагородами та подяками. Вона – Відмінник освіти України, а до

першого Дня бібліотек, затвердженого наказом Президента України 29 вересня 1998 р., нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України. Л.Д. Льовшина була членом Науково-методичної бібліотечної комісії Міністерства

освіти і науки України (секція «Каталоги та інформаційний пошук»), членом правління Асоціації сучасних інформаційно-бібліотечних технологій, заступником голови Ради зонального методичного об'єднання вузівських бібліотек Північно-Східної України. Світла їй пам'ять!

Із 2016 р. наукову бібліотеку ХДУХТ очолює Лариса Григорівна Бакуменко, яка має фахову освіту: закінчила Харківську державну академію культури та в 2013 р. захистила дисертацію й отримала

вчене звання кандидата наук із соціальних комунікацій.

Чимало зусиль щодо розвитку бібліотеки докладають й інші спеціалісти, трудова діяльність яких не одним десятиріччям пов'язана з нашою бібліотекою: Л.В. Ковалевська, А.В. Ларіна, І.Д. Проценко, О.О. Безпала, Л.І. Белінська, І.С. Кісельова, З.П. Тютенко, В.П. Гужва, А.М. Безкоровайна, І.П. Кушнір, Л.М. Деєва, О.Ю. Рязанцева, К.П. Швецова, Г.О. Волкова, І.Є. Гапон, Л.Г. Геворкян, Н.М. Буряк. Значний внесок у розвиток автоматизації бібліотечних процесів зроблено В.П. Жуковою, С.П. Дмитренко, М.І. Панариною. Основний акцент бібліотекарі роблять на розвиток професійної майстерності, на підняття престижу своєї бібліотеки, на вивчення та впровадження інноваційних методів за основними напрямками бібліотечної роботи.

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку нашої країни великі сподівання покладено на молодь. Маючи високу загальноосвітню і спеціальну підготовку, а також великий обсяг теоретичних знань, молоді спеціалісти позитивно впливають на підвищення якості праці. Серед них: І.Ю. Губренко, О.А. Сабельнікова.

А ще хочеться згадати наших ветеранів, які багато років працювали в бібліотеці, а зараз – на заслуженому відпочинку: О.М. Аненкову, Т.П. Антонову, Т.Г. Константинову, І.А. Колюбакіну, І.К. Сюлеву, З.А. Шкрябач, Т.О. Оболенцеву, М.О. Мальцеву.

Уже немає з нами талановитого методиста С.П. Попкової, фахівця-комплектатора Т.П. Міщенко, високопрофесійного бібліографа Р.І. Нестерович, самовідданого працівника читальної зали Н.З. Лось.

Проте хочеться підкреслити, що перспективи бібліотеки ще не вичерпано. Стратегічними завданнями НБ ХДУХТ сьогодні є вдосконалення інформаційного забезпечення навчального та наукового процесів, повна автоматизація процесів обслуговування, створення новітніх електронних ресурсів, удосконалення структури та наповнення

інституціонального репозитарію, участь бібліотеки в національних корпоративних проектах тощо.

У планах бібліотеки багато складних, але цікавих завдань, і ми сподіваємось, що загальними зусиллями зможемо втілити їх в життя. Для цього в Науковій бібліотеки ХДУХТ є фундаментальна основа (традиційні та електронні інформаційні ресурси бібліотеки), закладені роками традиції, творчий потенціал колективу та впевненість у подальшій увазі та підтримці керівництвом університету.

МУЗЕЙ ІСТОРІЇ УНІВЕРСИТЕТУ

Відтоді, як існують музеї, вони не тільки несуть знання, а й своїми колекціями відтворюють атмосферу того середовища, у якому вони створені, його культуру, традиції, розповідають про минуле й сучасне.

Сьогодні Харківського державного університету харчування та торгівлі є результатом натхнення й напруженої праці багатьох поколінь. Ось чому 16 жовтня 1997 року за наказом № 84 від 14.11.1997 року в день святкування 30-річчя ВНЗ було відкрито музей нашої alma mater. Ініціатором та засновником став перший директор музею Смирнов Л.Г. Історія університету є предметом гордості всіх, хто в ньому працює й навчається, даниною глибокої подяки всім, хто примножував його славу, створював традиції та закладав фундамент на майбутнє.

Огляд починається з експонатів, що розкривають історію Слобідського краю, свідчать, що університет є спадкоєм-

цем Харківського комерційного училища імені імператора Олександра III, створеного в 1893 році, та Харківського інституту радянської торгівлі, заснованого в 1929 році. Новітня історія університету починається 1967 року з Харківського інституту громадського харчування, реорганізованого в 1994 році в Харківську державну академію технології та організації харчування. Рішенням Кабміну України від 11 жовтня 2002 року ВНЗ надано статус університету.

Один із розділів присвячений поколінню високоінтелектуальних і досвідчених викладачів, які стояли біля витоків інституту й віддавали свої знання та серце справі навчання й виховання. Ми пишаємось першими ректорами І.Г. Бережним та М.І. Беляєвим, першими проректорами В.О. Ткаченком, І.Д. Морозом, Ю.І. Красницьким і багатьма викладачами.

Стенди розповідають, як створювалися факультети, кафедри, як обладнувалися лабораторії, як проектувався та будувався новий комплекс університету.

Невід'ємною складовою історії ВНЗ є досягнення його випускників 70-х років минулого століття, що перші навчалися заочно й упроваджували знання у практику, ставали творцями галузевих реформ.

Численні експонати повідомляють про магістральні напрями наукових досліджень в університеті: виробництво, переробку, створення нових харчових технологій та продуктів, зокрема лікувального та профілактичного призначення; удосконалення процесів та апаратів харчових виробництв; економіку, організацію та управління підприємств різних форм власності; удосконалення обліку, аудиту, контролю та аналі-

зу господарської діяльності; дослідження збалансованого споживчого ринку й розвиток зовнішньоекономічної діяльності; оновлення змісту, методів навчального процесу у вищій школі тощо.

Історія університету багата та різнобічна. Вона набуває нового звучання як цінне джерело, необхідне для нинішнього покоління студентів, науковців, викладачів, співробітників знань про підґрунтя й основу успіхів і досягнень вишу. Кожен навчальний рік починається зі знайомства першокурсників з музеєм історії університету. Адже не знаючи минулого, не можна будувати майбутнє.

Музей історії університету став важливим осередком виховної роботи, де відбуваються різноманітні культурно-виховні заходи, присвячені видатним випускникам вишу, заходи до Дня Перемоги, оглядові та тематичні екскурсії тощо.

Таким чином, ми щиро сподіваємося, що досягнення минулих років стануть для університетського осередку тим прикладом, що надихатиме їх на творчу працю на ниві навчання і науки. Адже, «історія – це ліхтар у майбутнє, який світить нам з минулого» (В. Ключевський).

ПРОФСПІЛКОВИЙ КОМІТЕТ

Разом зі створенням навчального закладу був створений місцевий комітет профспілки, який підпорядковувався профспілці держторгівлі та споживкооперації, що веде свій початок із 1905 року, зі створення у м. Харкові профспілки офіціантів та профспілки службовців торгівельно-промислових підприємств.

Достеменно невідомо, хто очолював місцевий комітет профспілки ХІГХ з 1967 року, але відомо, що з листопада 1969 року до 1976 року його очолювала Галина Михайлівна Башлачова. У 1952–1957 роках вона навчалася на електромеханічному факультеті Харківського гірничого інституту, і з 1957 року Галина Михайлівна працювала на

викладацькій ниві. Із 1.09.1957 по 15.09.1963 була викладачем технічного креслення та технології металів Мончегорського політехнічного технікуму (Мурманська обл.). До Харківського інституту громадського харчування вона перейшла працювати викладачем кафедри графіки та креслення 18.10.1967 з Харківського авіазаводу, де працювала інженером-конструктором відділу головного конструктора. Із 28.01.1970 Г.М. Башлачова працювала старшим викладачем кафедри графіки та креслення. Звільнилася Галина Михайлівна з нашого навчального закладу 01.12.2002 року.

Галина Михайлівна
Башлачова

Із 1969 по 1976 рік під керівництвом Г.М. Башлачової в місцевому комітеті профспілки працювало 6 комісій: виробнича, житлово-побутова, спортивно-масова, конфліктна, охорони праці та техніки безпеки та пенсійна. До комітету в цей час входили: І.А. Нагорних, М.В. Березюк,

В.І. Анохіна, Н.І. Геращенко, А.Г. Шишкін, З.В. Завгородня, Л.А. Григор'єв, Э.М. Гамзе, В.К. Батухтина, М.К. Богачев, Л.А. Рябушина, О.Т. Старчаєнко, Ю.Д. Дмитровський, В.Н. Терентьев, Р.М. Новицька, Л.М. Попов, Н.В. Рижова, Л.В. Резнікова, Н.І. Лазієва, Т.М. Лойок, Л.Д. Глухова, С.С. Щеголев, А.Г. Мячін, В.С. Русанов, Н.А. Крижановська, А.Г. Цупрій, В.І. Лободовська, Г.М. Гладишева.

Із 1977 по 1978 рік очолювала місцевий комітет профспілки Лариса Федорівна Павлоцька (Жамкочян). У 1962 році вона закінчила стоматологічний факультет Харківського медичного інституту і 4.09.1969 перейшла працювати викладачем кафедри фізіології харчування та харчової мікробіології ХІГХ із Полтавського медінституту. Л.Ф. Павлоцька і нині працює в нашому виші, з 6.09.71 – старшим викладачем, з 26.06.75 – доцен-

том, з 27.06.90 – професором кафедри фізіології харчування та харчової мікробіології. 16.12.70 Лариса Федорівна захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук.

*Лариса Федорівна
Павлоцька (Жамкочян)*

*Ріта Миколаївна
Новицька*

У 1977–1978 роках разом із Л.Ф. Павлоцькою в місцевому комітеті профспілки працювали Л.Д. Льовшина, Н.П. Деменщик, Н.Г. Коротова, М.П. Пальчик та ін.

Із 1979 по 17.10.1980 року головою місцевого комітету профспілки співробітників ХІГХ була Ріта Миколаївна Новицька. Вона в 1957 році закінчила Харківський інститут інженерів залізничного транспорту. У ХІГХ перейшла працювати з 21.09.1968 викладачем кафедри обліку та обчислювальної техніки з відділу статистики капітального будівництва статуправління Харківської області. Із 26.01.1976 року Р.М. Новицька працювала старшим викладачем, з 31.10.80 – доцентом кафедри обліку та обчислювальної техніки, з 22.10.1985 – доцентом кафедри обчислювальної техніки та засобів управління, з 04.09.1989 – доцентом кафедри аналізу господарської діяльності. Звільнилася Ріта Миколаївна з вишу 01.07.1993. Окрім того, з 01.12.1978 вона працювала заступником декана торгівельно-економічного факультету. Під час роботи в ХІГХ, а саме 11.10.1978 року, захистила дисертацію в Київському інституті народного господарства ім. Д.С. Коротченко (нині Київський національний економічний університет ім. Вади́ма Гетьмана).

У 1979–1980 роках разом з Р.М. Новицькою в місцевому комітеті профспілки працювало 6 комісій: ідейно-виховна, виробнича, житлово-побутова, культурно-масова, фізкультурно-масова, охорони праці та заробітної плати. До комітету в цей час входили І.Ф. Кравченко – заступник голови з оргроботи, Є.Ф. Курочкіна, Ж.А. Крутовий, Т.Н. Мацкевич, Н.М. Гаркуша, В.І. Анохіна, Л.П. Конев, П.Я. Коган, Ж.В. Белега., В.І. Волошин, Л.А. Літвиненко, З.В. Завгородня.

17.10.1980 р. на звітно-виборній профспілковій конференції ХІГХ головою місцевого комітету профспілки було обрано Валентина Васильовича Сафонова, який на цій посаді був до 1984 року. У 1964 році Валентин Васильович вступив до Далекосхідного технологічного інституту рибної промисловості, а в 1972 році закінчив навчання у Харківському інституті громадського харчування. Працювати в наш ВНЗ В.В. Сафонов перейшов із посади заступника керівника заводу «Ремхолодмонтаж» (м. Харків) в листопаді 1974 року на посаду старшого викладача кафедри устаткування підприємств громадського харчування. Після закінчення аспірантури в Московському інституті народного господарства ім. Г.В. Плеханова в березні 1980 року Валентин Васильович захистив кандидатську дисертацію. Потім він працював на різних посадах, отримуючи різні звання та наукові ступені:

- із 26.02.1988 р. доцент кафедри устаткування підприємств громадського харчування;
- із 1.09.1989 р. доцент кафедри холодильної та торгової техніки;
- 26.04.1990 р. отримав атестат доцента;
- із 1.09.1990 по 31.08.2003 р. декан механічного факультету;
- із 4.02.1994 р. виконував обов'язки завідувача кафедри холодильної і торгової техніки;
- 10.05.2000 р. отримав диплом доктора технічних наук;
- 5.05.2001 р. отримав атестат професора;

– 17.03.2007 р. звільнений із ВНЗ у зв'язку зі смертю.

17.10.1980 р. на звітно-виборній профспілковій конференції разом із Валентином Васильовичем до комітету були обрані І.Ф. Кравченко, Л.А. Літвіненко, Є.Ф. Курочкіна, Т.Н. Мацкевич, Ж.В. Белега, Н.М. Гаркуша, В.І. Анохіна, В.І. Волошин, Л.П. Конєв, П.Я. Кохан, Л.Н. Котенко, В.Н. Воронель, С.Н. Ковтун. Заступником голови комітету була обрана Р.М. Новицька.

Валентин
Васильович
Сафонов

Тамара
Олександрівна
Сидорова

Із 1984 року по 05.10.1989 року головою місцевого комітету профспілки працювала Тамара Олександрівна Сидорова (Пятецька). Фактично все життя Тамари Олександрівни, крім аспірантури, пов'язане з альма-матер:

- 1.09.69–30.06.73 студентка ХІГХ;
- із серпня 1973 асистент кафедри обліку та обчислювальної техніки ХІГХ;
- 1.12.16–01.12.19 аспірант Московського економіко-статистичного інституту;
- із 01.01.1980 р. асистент кафедри обліку та обчислювальної техніки ХІГХ;
- 24.01.1980 р. захист дисертації у Московському економіко-статистичному інституту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук;
- із 01.11.1984 р. старший викладач кафедри обліку;
- 15.03.1988 р. отримала атестат доцента;
- із 04.09.1989 р. у зв'язку з реорганізацією кафедр переведена доцентом по кафедрі аналізу господарської діяльності;

– із жовтня 1988 року декан обліково-економічного факультету (з початку створення факультету);

– із 15.11.2001 року призначена професором кафедри;

– 25.12.2002 р. отримала атестат професора академії;

– 29.08.2016 р. звільнена за власним бажанням у зв'язку з виходом на пенсію.

Протягом 1984–1989 років пліч-о-пліч із Тамарою Олександрівною працював профактив у такому складі:

- Л.І. Осинська – заступник голови;
 - Є.Ф. Кравченко та І.В. Онопрієнко – організаційний сектор;
 - Н.О. Власова та В.І. Симоненко – виробничий сектор;
 - В.А. Власенко та В.І. Волошин – спортивно-масовий сектор;
 - Н.Г. Коротова – скарбнича;
 - Л.О. Попова та Р.Я. Томашевська – культурно-масовий сектор;
 - Л.Д. Манєлова та М.М. Офіцеров – житлово-побутовий сектор;
 - С.К. Баличев – сектор охорони праці;
 - Л.А. Іващенко – відповідальна за роботу співробітників та кафедр суспільних наук;
 - О.П. Корж – голова профбюро економічного факультету;
 - Л.А. Петрова – голова профбюро технологічного факультету.
- Із 01.10.1989 року чотири рази поспіль обирався головою профспілкового комітету терміном на п'ять років Валентин Іванович Волошин. Він у 1964 році закінчив факультет фізичного виховання Харківського державного педагогічного інституту. До ХІГХ перейшов працювати з Артилерійської радіотехнічної академії ім. Л.О. Говорова 28.08.1968 року на посаду викладача кафедри фізичного виховання. З 1.11.1968 працював старшим викладачем, а з 1.09.1981 завідувачем кафедри. Атестат доцента отримав 27.07.1989, атестат професора – 1.02.1999 року. Працював на посаді завідувача кафедри та голови первинної профспілкової організації по 13.09.2009 року (дата смерті).

Валентин Іванович
Волошин

Віктор Іванович
Шалько

У різні часи разом із Валентином Івановичем в активі профспілки працювали

В.І. Шалько – заступник голови профспілкового комітету;

В.О. Єфімова – секретар;

Н.Г. Коротова – головний бухгалтер;

Л.О. Попова, Л.О. Чуйко, В.В. Чалгадарян, З.П. Тютенко – комісія з культурно-масової роботи;

Н.М. Гаркуша – ревізійна комісія;

А.В. Артюгін, З.П. Карпенко, В.Н. Власенко – комісія зі спортивно-масової роботи;

Л.М. Чекригіна, В.П. Плевако – комісія з охорони праці;

Л.М. Гайдар, О.М. Лутай, Л.В. Нечепуренко – комісія з оздоровлення;

Т.І. Рогуля, В.В. Гармаш – організаційний сектор;

М.Т. Зінченко, Н.П. Демещик, А.В. Левченко, З.С. Отморська – комісія з трудових спорів.

Із 13.09.2009 до 20.10.2011 року обов'язки голови первинної профспілкової організації виконував професор Віктор Іванович Шалько.

Віктор Іванович Шалько вступив до Харківського інституту громадського харчування в 1967 році за спеціальністю «Технологія та організація харчування». До вступу в інститут він працював токарем на 8-му Державному підшипниковому заводі. Після закінчення інституту В.І. Шалько працював асистентом кафедри технології (1972–1975 р.). Із 1975 року по 1978 рік Віктор Іванович навчався в аспірантурі Московського інституту народного господарства. З 1.02.1979

року працював асистентом кафедри організації. 5.01.1979 року В.І. Шальку присуджено науковий ступінь кандидата економічних наук. З 6.12.1983 року Віктора Івановича переведено на посаду старшого викладача, а з 29.08.1984 – на посаду завідувача тієї ж кафедри. 3.04.1987 року В.І. Шальку присвоєно звання доцента. З 15.10.1991 року по 9.05.2005 року Віктор Іванович був деканом факультету менеджменту. 15.01.1992 року йому присвоєно звання професора ХДАТОХ. З 01.09.2002 року В.І. Шалька переведено доцентом, а з 01.04.2005 року професором кафедри менеджменту. 25.03.2015 року Віктор Іванович був звільнений з університету у зв'язку з виходом на пенсію.

Разом з Віктором Івановичем в активі профспілки працювали:

Р.М. Бугріменко – заступник голови профспілкового комітету;

С.А. Коваленко – секретар;

Н.Г. Коротова – головний бухгалтер;

Н.М. Гаркуша – ревізійна комісія;

А.В. Артюгін – комісія зі спортивно-масової роботи;

Л.М. Чекригіна – комісія з охорони праці;

Л.М. Гайдар, Л.В. Нечепуренко – комісія з оздоровлення;

А.В. Левченко – організаційний сектор.

20.10.2011 року на звітно-виборній конференції головою первинної профспілкової організації ХДУХТ Всеукраїнської профспілки працівників та підприємців торгівлі, громадського харчування та послуг був обраний фактично нині діючий склад комітету первинної профспілкової організації на чолі з Володимиром Васильовичем Дубом.

15 грудня 2011 р. на конференції первинної профспілкової організації ХДУХТ було прийнято рішення про ліквідацію первинної профспілкової організації Харківського державного університету харчування та торгівлі Всеукраїнської профспілки працівників та підприємців торгівлі громадського харчування та послуг. Того ж дня на установчих зборах первинної профспілкової

організації ХДУХТ було прийнято рішення про створення первинної профспілкової організації Харківського державного університету харчування та торгівлі Профспілки працівників освіти і науки України. Також на цих зборах було обрано комітет первинної профспілкової організації ХДУХТ на чолі з Володимиром Васильовичем Дубом та ревізійну комісію.

Утретє на звітно-виборній конференції було обрано нині діючий склад комітету первинної профспілкової організації (ППО) 20.12.2016 року. Обов'язки в комітеті первинної профспілкової організації були розподілені таким чином:

голова ППО – доцент Володимир Васильович Дуб;

заступник голови ППО – доцент Ігор Володимирович Лебединець;

секретар ППО – доцент Олена Іванівна Болховітіна (Кравченко);

відповідальний за спортивно-масову роботу – старший викладач Арнольд Валерійович Артюгін;

відповідальна за виховну та культурно-масову роботу – професор Ніна Ігорівна Есінова;

відповідальна за питання громадського контролю та охорони праці – Ірина Іллівна Павлюк;

відповідальний за роботу з молоддю – доцент Дмитро В'ячеславович Дмитревський;

юрисконсульт ППО – Любов Михайлівна Іщук;

відповідальна за роботу з дітьми та відповідальна за співробітників – Лариса Володимирівна Нечепуренко;

голова ревізійної комісії та відповідальна за ОФФ – доцент Тетяна Олександрівна Ставерська;

відповідальний за факультет менеджменту – професор Олег Георгійович Терешкін;

відповідальний за економічний факультет – доцент Євген Юрійович Стоян;

відповідальна за факультет управління торговельно-підприємницькою та митною

діяльністю – асистент Євгенія Борисівна Соколова;

відповідальний за факультет обладнання та технічного сервісу – доцент Микола Анатолійович Чеканов;

відповідальна за навчально-науковий інститут харчових технологій та бізнесу – доцент Катерина Рубенівна Касабова.

Основним напрямом роботи первинної профспілкової організації на сьогодні є контроль за виконанням трудового законодавства в університеті, положень Колективного договору між адміністрацією та колективом працівників ХДУХТ. Багато уваги приділяється питанням оплати, преміювання, нормування праці. Першочергове завдання профспілки – контроль за станом охорони праці, дотриманням техніки безпеки; проведенням заходів щодо запобігання професійним захворюванням тощо. Важливим напрямком діяльності профкому є культурно-масова та спортивно-оздоровча робота. Проведення культурно-масових заходів для співробітників, їхніх дітей і членів сімей; організація святкових заходів, екскурсій стало доброю традицією в університеті.

На фото 20.12.2016 щойно обраний актив ППО разом із ректором університету професором О.І. Черевком та головою Харківської обласної організації профспілки працівників освіти і науки України Л.М. Дулуб.

ПРОФСПІЛКОВИЙ КОМІТЕТ СТУДЕНТІВ

Історія профспілкового комітету студентів починається зі створення у 1967 році Інсти-

туту громадського харчування Міністерства торгівлі УРСР. На той час місцевий комітет на чолі з Валентином Васильовичем Сафоновим об'єднував у своїх лавах як викладачів університету, так і студентів, підпорядковуючись профспілці держторгівлі та споживкооперації.

Профспілка студентів інституту відокремилася в окрему юридичну організацію у 1982 році. Її першим головою було обрано Олександра Васильовича М'ячикова, який працював на цій посаді до квітня 1987 року. Наступним цю посаду обіймав Анатолій Миколайович Шкляєв із травня 1987 року по листопад 1990 року.

З 12 листопада 1990 року профспілку студентів Інституту громадського харчування очолював Віктор Володимирович Ляшенко, який працював на цій посаді до кінця серпня 1992 року. Після нього в період з вересня 1992 року по червень 1995 року головував Олександр Володимирович Чернишов.

Надалі головою було обрано Едуарда Андрійовича Зінченка, який працював на цій посаді з 6 липня 1995 року до листопада 1996 року.

Із грудня 1996 року по 17 березня 1998 року профспілку студентів очолював Андрій Миколайович Стадніков.

Наступним головою було обрано Марину Олександрівну Янчеву, яка працювала на цій посаді з 17 березня 1998 року по 20 лютого 2000 року під час навчання в аспірантурі.

З 20 лютого 2000 року по 20 листопада 2011 року в профспілці студентів голову-

вав Володимир Васильович Дуб, якого після закінчення цього терміну було обрано головою профспілкової організації співробітників університету.

21.10.2011 року на звітно-виборній конференції головою первинної профспілкової організації студентів ХДУХТ Всеукраїнської профспілки працівників та підприємців торгівлі, громадського харчування та послуг був обраний Ігор Володимирович Лебединець, який тривалий час працював заступником голови.

16 грудня 2011 р. на конференції первинної профспілкової організації студентів ХДУХТ було прийнято рішення про ліквідацію первинної профспілкової організації студентів Харківського державного університету харчування та торгівлі Всеукраїнської профспілки працівників та підприємців торгівлі громадського харчування та послуг. Одночасно 16 грудня 2011 р. на установчих зборах первинної профспілкової організації студентів ХДУХТ було ухвалено рішення про створення первинної профспілкової організації студентів Харківського державного університету харчування та торгівлі Профспілки працівників освіти і науки України. Крім того, на цих зборах було обрано комітет первинної профспілкової організації ХДУХТ на чолі з Ігорем Володимировичем Лебединцем.

26 грудня 2016 року на звітно-виборній конференції було обрано новий склад комітету первинної профспілкової організації студентів (ППОС):

голова ППОС ХДУХТ – Ігор Володимирович Лебединець;

заступник голови – Дмитро Шкарубський, ст. гр. ХМ-45;

відповідальні по роботі з малозабезпеченими студентами – Олексій Романов, ст. гр. ХМ-45; Діц Ігор, ст. гр. ХМ-45;

відповідальний з житлово-побутових питань – Таїсія Ширкеєва, ст. гр. ХМ-45;

відповідальні за культурно-масову та спортивну роботу – Вероніка Кривко, ст. гр. ТХК-45; Мельник Марія, ст. гр. М-15.

Голови профбюро факультетів:

Навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу – Олександра Гладка, ст. гр. ТХ-13;

факультету управління торгівельно підприємницькою та митною діяльністю – Таміла Кібець, ст. гр. ТТ-25;

обліково-фінансового факультету – Ірина Тургунова, ст. гр. Б-15;

факультету обладнання та технічного сервісу – Юлія Пономаренко, ст. гр. М-13;

економічного факультету – Віталій Головка, ст. гр. МР-36;

факультету менеджменту – Тетяна Козак, ст. гр. ГРС-33;

голова контрольно-ревізійної комісії – Руслана Гавей, ст. гр. Б-14.

Основне завдання первинної профспілкової організації студентів ХДУХТ – представництво і захист соціально-економічних прав та інтересів студентів, аспірантів та докторантів ХДУХТ. Зокрема велика увага приділяється питанням матеріальної допомоги малозабезпеченим студентам, преміювання, звільнення студентів від сплати за проживання в гуртожитках університету. Важливим напрямом діяльності профкому є забезпечення студентів пільговими квитками на проїзд у міському підземному електротранспорті, проведення культурно-масових і спортивних заходів в університеті.

ВІДДІЛ КАДРІВ ХДУХТ

Для здійснення функцій управління персоналом в університеті з моменту засну-

вання нашого ВНЗ створено відділ кадрів. Це самостійний структурний підрозділ загальної системи управління, на який покладаються обов'язки реалізації кадрової політики університету і який підпорядковується безпосередньо ректору ХДУХТ. Спеціалісти відділу кадрів проводять аналітичну й оперативну роботу, здійснюють виконавчі, розпорядчі, контролювальні та координаційні функції в сфері управління персоналом. Серед основних функцій, які виконує відділ кадрів, можна назвати такі:

- адміністративна діяльність, що забезпечує виконання діючого законодавства в галузі праці;

- організація працевлаштування, що реалізується через підбір, прийом на роботу, знайомство з робочим місцем, інструктаж щодо умов праці та техніки безпеки на виробництві, перехід з одного робочого місця (посади) на інше, звільнення працівника та ін.;

- формування резервного потенціалу на підприємстві;

- проведення постійного контролю за умовами праці, трудовою дисципліною;

- розробка положення та проведення атестації персоналу, організація конкурсів на заміщення вакантних посад;

- співпраця з профспілками та керівництвом організації в розробці та укладанні колективного договору.

Але це далеко не вичерпний перелік видів роботи, які виконують фахівці відділу кадрів.

Відділ кадрів нашого університету складається з 2 секторів: роботи з персоналом університету та «студентський», до обов'язків якого входить забезпечення ведення банку даних про студентів університету, зберігання, оформлення, комплектування особових справ студентів відповідно до чинного законодавства, методичних матеріалів та Інструкції з діловодства, здача їх до архіву у зв'язку із закінченням навчання або відрухуванням.

При вирішенні низки завдань відділ кадрів виступає як координатор здійснен-

ня адміністративно-організаційного керівництва з управління персоналом. Лише за активної співпраці з іншими підрозділами можливе забезпечення реалізації кадрової політики університету, узагальнення практики роботи з персоналом з метою внесення пропозицій щодо її вдосконалення.

Реалізація ефективної діяльності відділу кадрів в сфері управління персоналом проводиться в тісній співпраці з вищим керівництвом, профспілковим комітетом та іншими функціональними підрозділами університету.

Із дати заснування нашого університету на посаді начальника відділу кадрів працювали:

Казимир Іванович Казаковський (1967–1969 роки), Анатолій Григорович Шишкін (1969–1980 роки), Віктор Андрійович Нікітін (1980–1986 роки), Леонід Якович Московченко (1986–1988 роки), Михайло Тарасович Зінченко (1988–2009 роки).

З 2009 року на посаді помічника ректора з кадрової роботи працює Ірина Іллівна Павлюк.

«Найстарішим» фахівцем відділу кадрів є Демещик Наталя Павлівна, яка працює у відділі кадрів з 1973 року, тобто майже 45 років. Це дуже висококваліфікована, коректна, стримана, чуйна людина, яка є прикладом для усіх співробітників. До Наталі Павлівни завжди звертаються за порадою в багатьох «незвичайних» випадках, якими таке багате наше життя.

Серед працівників відділу кадрів університету, які працювали з перших років діяль-

ності Харківського інституту громадського харчування, треба зазначити інспектора Зою Василівну Завгородню (1967–1972 роки), старшого інспектора Зою Дмитрівну Чопенко (1971–1981), інспектора по студентам Олену Павлівну Рядчінкову (1972–1981), інспектора військово-облікового столу Олександрю Георгіївну Цупрій (1971–1991), секретарів-машиністок Валентину Бухолдіню, Олену Вавяєву, Рузану Степанян.

Сьогодні у відділі кадрів працюють висококваліфіковані фахівці: провідний інженер Наталя Павлівна Демещик; інженер 1 кат. Карина Ігорівна Гетало; інженер Вікторія Олександрівна Кадикова; старший інспектор по студентам Наталія Валеріївна Гайдуківа; старший інспектор по студентам Олена Сергіївна Чистяк; старший інспектор по студентам Зоя Іванівна Мікс (за сумісництвом); провідний інженер з обліку військово-визначених Світлана Анатоліївна Коваленко.

Співробітники відділу кадрів завжди надають потрібну допомогу та консультацію усім співробітникам університету з усіх питань, які входять до їхньої компетенції.

СЕКРЕТАР ПРИЙМАЛЬНОЇ РЕКТОРА

Майже 40 років в університеті працює Шевченко Світлана Іванівна, якій притаманне творче ставлення до роботи, культура спілкування, душевність та сердечність, висока

відповідальність за доручену справу, надзвичайно серйозний підхід до виконання функціональних обов'язків. Виконуючи обов'язки секретаря ректора університету протягом останніх 29 років, вона забезпечує надзвичайну атмосферу людяності, толерантності, службового етикету. Завдяки Світлані Іванівні Шевченко створюється атмосфера доброзичливості та гарного настрою, що

сприяє забезпеченню ефективної роботи кожного члена трудового колективу університету. За сумлінну працю вона неодноразово заохочувалася грамотами та подяками університету, профспілки працівників галузі та міськдержадміністрації.

СЕКРЕТАР ПРИЙМАЛЬНОЇ ПРОРЕКТОРІВ

У приймальній проректорів з наукової роботи та з науково-педагогічної роботи й міжнародних зв'язків завжди затишно і комфортно. Особливу атмосферу тут забезпечує секретар

Іванісенко Інна Вікторівна. В університеті вона працює з 1995 року, а на посаді секретаря проректорів – із 2004 року. Інна Вікторівна сумлінно ставиться до своїх обов'язків, їй притаманні людяність, толерантність, доброзичливість. З великою відповідальністю вона вирішує поставлені перед нею завдання, має талант помічника керівника, постійно підвищує свій професійний рівень.

Швидко, непомітно та якісно Інна Вікторівна виконує свої обов'язки. Саме тому її роботу відзначено низкою грамот і подяк.

КАНЦЕЛЯРІЯ

Важлива ланка в структурі управління вишем та його ровесниця – канцелярія – опікується обліком документів та діловодством. Вона забезпечує своєчасне опрацювання одержаної та відправленої

кореспонденції, її доставку за призначенням, систематичний контроль за термінами виконання документів, їхнім правильним оформленням.

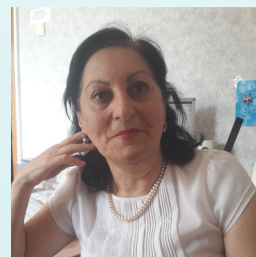
Канцелярія організовує отримання матеріалів і документів, у тому числі положень, наказів та розпоряджень керівників закладу, їхню реєстрацію, облік і передачу в відповідні структурні підрозділи, зберігання матеріалів поточного діловодства, формування справ та їх направлення на державне зберігання. Цей відділ розробляє пропозиції щодо вдосконалення системи діловодства, упроваджує їх, вживає заходи для забезпечення працівників служби діловодства необхідними інструктивними та довідковими матеріалами, реєстрацію працівників, які прибувають у відрядження до університету.

До структури канцелярії входить архів.

Працівники відділу мають належну кваліфікацію та успішно виконують свої обов'язки.

У 1967–1984 роках канцелярію очолювала Валентина Василівна Сербіна, а в 1984 році на цій посаді її змінила Наїра Аршаківна Акопян.

Сьогодні всю канцелярську роботу виконують завідувач архіву Лариса Володимирівна Нечепуренко, експедитор Катерина Новрузівна Зейналова, діловод Тетяна Костянтинівна Фролова, друкарка Анастасія Леонідівна Задорожна, кур'єр Катерина Володимирівна Кудря.

ШТАБ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Начальником штабу ЦЗ ХДУХТ є Микола Федорович Авраменко.

Цивільний захист (ЦЗ) – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та

майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Надзвичайна ситуація (НС) – порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єктах або територіях, спричинене аварією, катастрофою, епідемією, стихійним лихом, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат, а також велике зараження людей і тварин.

Метою цивільного захисту в навчальному закладі є завчасна підготовка об'єкта до захисту від наслідків надзвичайних ситуацій (НС), зниження втрат, створення умов для підвищення стійкості роботи закладу, своєчасного проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.

Відповідальність за організацію та стан цивільного захисту, постійну готовність його сил і засобів до проведення зазначених робіт покладається на начальника цивільного захисту – керівника навчального закладу.

При керівникові навчального закладу (начальник ЦЗ) створюється штаб ЦЗ – орган управління начальника цивільного захисту. Склад штабу комплектується як штатними працівниками ЦЗ (начальник штабу), так і за рахунок посадових осіб навчального закладу (ст. інспектор з питань ЦЗ).

Начальник штабу є заступником керівника навчального закладу з питань ЦЗ. Йому надається право від імені начальника ЦЗ віддавати накази і розпорядження. У навчальному закладі створюються служби ЦЗ (невоєнізовані формування), а саме: оповіщення і зв'язку, охорони громадського порядку, медична, радіаційного та хімічного захисту, протипожежна.

Робота штабу організовується шляхом видання наказів, розпоряджень і вказівок начальника ЦЗ, начальника штабу та рішень місцевої державної адміністрації.

Головна функція штабу ЦЗ – здійснення заходів щодо захисту студентів та працівників університету, забезпечення вчасного оповіщення їх, а також населення про загрозу або виникнення НС. Штаб організовує та забезпечує безперервне управління ЦЗ об'єкта, розробляє план дій органів управління і сил ЦЗ навчального закладу із запобігання та ліквідації НС, періодично коригує та забезпечує його виконання, організовує і контролює навчання студентів і працівників університету з питань ЦЗ, підготовку невоєнізованих формувань для дій у НС.

ЮРИСКОНСУЛЬТ

Посаду юрисконсульта було введено у штатний розклад Харківського інституту громадського харчування у 1967 році одночасно із заснуванням навчального закладу.

Із жовтня 2002 року юрисконсультом університету працює Любов Михайлівна

Іщук, яка має чималий досвід юридичної роботи. Юрисконсульт бере активну участь у громадському житті університету, вона є членом профспілкового комітету і головою комісії з розгляду трудових спорів.

Любов Михайлівна надає правову та юридичну допомогу співробітникам та студентам університету, уважно та відповідально ставиться до виконання своїх обов'язків і вирішення різноманітних питань.

Керівництво університету приділяє велику увагу потребам юридичної служби. Так, за останні роки для юрисконсульта створено

зручний кабінет, обладнаний сучасними технічними засобами, проведено швидкісний Internet, щорічно передплачуються періодичні юридичні видання, необхідні для якісної роботи.

З кожним роком значення юридичної служби університету зростає, з'являються нові завдання та напрями діяльності, продиктовані вимогами сучасності.

Правова підтримка діяльності університету юридичною службою й надалі сприятиме ефективному поступальному рухові університету.

ФАКУЛЬТЕТИ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Протягом багатьох років індустрія харчування є передовою галуззю економіки України. Стрімко розширюється ринок харчових продуктів, щодня наповнюється новою продукцією і послугами. Усе це забезпечується кваліфікованими технологами, підготовка яких і здійснюється в Навчально-науковому інституті харчових технологій та бізнесу Харківського державного університету харчування та торгівлі (НН ІХТБ ХДУХТ). Фундаментальні знання, усебічний розвиток, творче аналітичне мислення, комунікабельність, здатність швидко приймати правильні рішення – ознаки і якості сучасного технолога.

Інститут (ННІХТБ) створено на базі інженерно-технологічного факультету в 2009 році, започаткованого одночасно з Харківським інститутом громадського харчування в 1967 році.

На факультеті здійснювали підготовку фахівців за спеціальностями «Технологія й організація громадського харчування», «Машини й апарати харчового виробництва (спеціалізація – «Обладнання підприємств торгівлі й громадського харчування»). У той час до складу технологічного факультету входили загальноосвітні кафедри: хімії; фізики; механіки, електротехніки та нарисної геометрії, а також фахова – кафедра технології та устаткування підприємств громадського харчування.

У 1968 році на факультеті було відкрито два нові підрозділи: кафедру графіки й креслення та кафедру фізіології харчування й харчової мікробіології. У 1969 р. на базі кафедри технології та устаткування підприємств громадського харчування було створено дві окремі кафедри: технології виробництва продукції громадського харчування (завідувач – Л.Г. Загоскіна) та устаткування підприємств громадського харчування (завідувач – М.І. Беляєв, професор, на той час кандидат технічних наук).

Історія розвитку найчисельнішого за кількістю студентів факультету була стрімкою, багатогранною, невід'ємною від історії самого університету й

пов'язана з необхідністю підготовки фахівців вищої кваліфікації для роботи на підприємствах громадського харчування, харчової промисловості, а також для перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів галузі громадського харчування.

Становлення факультету пов'язано з діяльністю М.І. Беляєва, другого ректора

Харківського інституту громадського харчування (1989–1991 рр.), доктора технічних наук, професора, Л.Г. Загоскіної, В.Х. Бердичевського, І.М. Федорова, Н.С. Васильченка, Ю.Г. Матюшової, Л.З. Шильмана, Л.А. Румянцевої, Л.О. Подяконої (Л.О. Попової), Л.М. Беляєвої, О.В. Юріної, Л.Д. Манєлової, В.К. Батухтіної, К.Т. Матяш, Л.В. Терещенко, Л.П. Цовми, О.Т. Старчаєнко, О.В. Татарінової, Л.В. Черкашиної, Л.Я. Віріч, Н.В. Соловйової, Ю.А. Васильєвої та багатьох інших.

У 70-і рр. колектив факультету поповнився талановитими випускниками інституту – О.І. Черевком, П.П. Пивоваровим, Л.П. Малюк, Ф.В. Перцевим, Л.М. Крайнюк, В.І. Шальком, Л.В. Терещенко, О.В. Самохваловою, Л.Р. Димитрієвич. Розпочато невгамовний творчий, плідний викладацький та науковий шлях.

Для становлення та розвитку факультету й Інституту (з 2009 р.) чимало зробили його декани, директори:

М.В. Мольський, кандидат економічних наук, доцент (1967–1972 рр.);

В.Я. Цупіло, кандидат технічних наук, доцент (1972–1974 рр.);

С.М. Шумілов, кандидат фізико-математичних наук, професор (1974–1991 рр.);

Л.М. Попов, кандидат технічних наук, професор (1991–1996 рр.);

Л.П. Малюк, доктор технічних наук, професор (1996–1998 рр.);

Л.М. Крайнюк, кандидат технічних наук, професор (1998–2013 рр.);

М.Л. Серік, кандидат технічних наук, доцент (з 2013 р. по сьогодні).

На посаді заступника декана інженерно-технологічного факультету з 1.09.1975 р. по 1.09.2005 р. плідно працював кандидат фізико-математичних наук, професор кафедри енергетики та фізики Юрій Романович Князев. Протягом 50 років функціонування факультету на цій посаді також активно працювали Л.Г. Загоскіна, Л.З. Шильман, О.В. Юріна, С.В. Артеменко, Л.М. Попов, Н.В. Полстяна, Е.Ф. Галієв, Н.І. М'ячикова, А.Л. Фощан, Н.Г. Гринченко та інші..

Навчально-науковий інститут харчових технологій та бізнесу пишається своїми видатними випускниками:

О.І. Черевко (випуск 1974), ректор, доктор технічних наук, професор, академік Української академії наук, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

В.М. Михайлов (випуск 1985), проректор з наукової роботи, доктор технічних наук, професор кафедри процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Н.І. Єсінова (випуск 1971), проректор з виховної роботи ХДУХТ, кандидат технічних наук, професор.

В.С. Артеменко (випуск 1977), директор Інституту післядипломної бізнес-освіти ХДУХТ, кандидат технічних наук, професор.

І.В. Бабкіна (випуск 1981), завідувач кафедри процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв, кандидат технічних наук, професор.

Л.А. Головіна (випуск 1976), керівник центру підвищення кваліфікації та бізнес-освіти НН ІХТБ ХДУХТ.

О.О. Гринченко (випуск 1984), доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри технології харчування, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

А.А. Дубініна (випуск 1981), завідувач кафедри товарознавства та експертизи товарів, доктор технічних наук, професор.

Л.К. Карпенко (випуск 1990), декан факультету обладнання і технічного сервісу, кандидат технічних наук, доцент.

О.І. Кравченко (випуск 2005), заступник директора ННІХТБ ХДУХТ, доцент кафедри технології хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчоконцентратів, кандидат технічних наук.

Л.М. Крайнюк (випуск 1976 р.), директор Навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу ХДУХТ (1998–2013 рр.),

кандидат технічних наук, професор, завідувач кафедри технології харчування (1997–2010 рр.).

А.В. Левченко (випуск 1980), начальник навчально-методичного управління (1988–2014 рр.).

Л.П. Малюк (випуск 1972), декан інженерно-технологічного факультету (1996–1998 рр.), завідувач кафедри готельного і ресторанного бізнесу (1995–2016 рр.), доктор технічних наук, професор кафедри готельного і ресторанного бізнесу.

Н.І. М'ячикова (випуск 1990 р.), заступник декана інженерно-технологічного факультету (2002–2008 рр.), кандидат технічних наук, доцент.

М.С. Одарченко (випуск 1969), декан товарознавчого факультету (1988–2011 рр.), кандидат технічних наук, професор, завідувач кафедри товарознавства, управління якістю та екологічної безпеки.

П.П. Пивоваров (випуск 1974), завідувач кафедри технології харчування (1982–1997), доктор технічних наук, професор кафедри технології харчування.

Н.В. Полстяна (випуск 1975), заступник декана факультету менеджменту, заступник декана інженерно-технологічного факультету (1991–2002), кандидат технічних наук, професор кафедри готельно-ресторанного бізнесу.

В.В. Сафонов (випуск 1972), завідувач кафедри холодильної та торговельної техніки (1995–2007 рр.), декан інженерно-механічного факультету (1990–2003 р.), доктор технічних наук, професор.

О.В. Самохвалова (випуск 1978), завідувач кафедри технології хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчоконцентратів, кандидат технічних наук, професор.

М.Л. Серік (випуск 2004), директор ННІХТБ ХДУХТ, доцент кафедри хімії, мікробіології та гігієни харчування, кандидат технічних наук, доцент.

О.Г. Терешкін (випуск 1988), завідувач кафедри готельного і ресторанного бізнесу, доктор технічних наук, доцент.

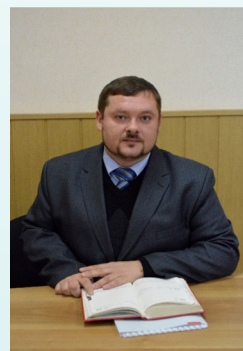
Н.В. Федак (випуск 1984), заступник директора ННІХТБ, професор кафедри технології харчування, кандидат технічних наук.

М.О. Янчева (випуск 1996), завідувач кафедри технології м'яса, доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

Л.М. Яцун (випуск 1979), завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та туризму, доктор економічних наук, професор.

Нині як ніколи робота Інституту продовжує бути ефективною та плідною. Із 2013 р. очолює Інститут харчових технологій та бізнесу ХДУХТ випускник нашого Інституту 2004 року, талановитий вчений, стипендіат Кабінету Міністрів України для молодих учених Максим Леонідович Серік, кандидат технічних наук, доцент кафедри хімії, мікробіології та гігієни харчування.

Високопрофесійно й сумлінно працює творчий колектив деканату Інституту у складі заступників директора: Н.В. Мурликіної (на посаді з 2006 р.), кандидата технічних наук, доцента кафедри хімії, мікробіології та гігієни харчування,

Н.В. Федак (випуск ІТФ 1984 р., на посаді з 2009 р.), кандидата технічних наук, професора кафедри технології харчування, О.І. Кравченко (випуск ІТФ 2006 р., на посаді з 2013 р.), кандидата технічних наук, доцента кафедри технології хліба, кондитерських виробів та харчоконцентратів; методиста Г.О. Рижкової (випуск товарознавчого факультету 1979 р.), діловодів А.І. Бударіної (випуск НН ІХТБ 2014 р.), Є.І. Рижкової, секретаря Є.В. Шмикової.

НН ІХТБ ХДУХТ сьогодні є найбільшим за чисельністю викладачів та студентів і найбільш потужним за науковим потенціалом структурним підрозділом ХДУХТ. Чисельність студентської молоді, що навчається в Інституті за ступеннями бакалавр і магістр та

освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціалістів становить більше 1 200 осіб. Випуск інженерів-технологів за 50 років склав понад 20 000 осіб.

Перед випускниками Інституту відкриваються широкі обрії професійного розвитку, кар'єрного росту та самореалізації. Наші випускники – це майбутні керівники, директори підприємств, головні технологи, завідувачі виробництвом, керівники технологічних лабораторій, головні адміністратори, інспектори державного контролю і т.д.

Колектив Інституту є високопрофесійним науково-педагогічним колективом університету, у якому працює 75 викладачів, серед яких 7 лауреатів Державної премії України в галузі науки й техніки, 12 професорів і докторів наук, 43 доцента й кандидата наук.

Інститут об'єднує 4 випускові кафедри: технології харчування (рік заснування – 1967); технології хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчоконцентратів (рік заснування – 1991); технологій переробки плодів овочів і молока (рік заснування – 2001); технології м'яса (рік заснування – 2005), і надає освіту за спеціальністю 181 «Харчові технології» за чотирма спеціалізаціями: «Харчові технології та технологічний менеджмент у ресторанному бізнесі», «Технології хліба, кондитерських, макаронних виробів і харчоконцентратів», «Технології харчових продуктів тваринного походження», «Технології переробки рослинної та молочної сировини для підприємств харчового бізнесу».

Структурним підрозділом НН ІХТБ є Центр підвищення кваліфікації та бізнес-освіти, який очолює Л.А. Головіна. Центр проводить навчання та підготовку кадрів за 19 робочими професіями, надає інформаційні та консультаційні послуги фахівцям ресторанного бізнесу, харчової промисловості, торгівлі, сфери послуг.

В Інституті створено одну з найпотужніших в університеті матеріально-технічних баз, де засновано та ефективно працює 8 науково-дослідних лабораторій.

У НН ІХТБ ХДУХТ сформувалися та плідно займаються науковими дослідженнями 5 наукових шкіл, діяльність яких очолюють провідні науковці галузі: доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки П.П. Пивоваров, доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Р.Ю. Павлюк, доктор технічних наук, професор Ф.В. Перцевий, доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки О.О. Гринченко, доктор технічних наук, професор Г.М. Лисюк.

Лише за останні 15 років колективами кафедр Інституту надруковано більше 40 монографій, 50 підручників і навчальних посібників, 2 000 статей та тез доповідей, отримано 360 патентів, у тому числі 8 патентів на винаходи в провідних країнах світу, затверджено більше 300 одиниць нормативної документації.

Результатом плідної наукової роботи було одержання 2-х Державних премій України в галузі науки і техніки (2006 та 2012 роки) у межах наукових шкіл д.т.н., проф. Р.Ю. Павлюк та д.т.н., проф. П.П. Пивоварова.

Колективи кафедр Інституту, ураховуючи передовий досвід зарубіжних і вітчизняних колег, запроваджують новітні форми й методи навчання, педагогіки. Підтвердженням високої кваліфікації співробітників університету, якості підготовки сучасних фахівців є участь наших викладачів і студентів у міжнародних та іншого рівня виставках і

конкурсах професійної майстерності, деугстаціях, нарадах, бізнес-форумах, ярмарках, конференціях.

Практична підготовка студентів є обов'язковою частиною освітньо-професійної програми здійснення процесу підготовки кваліфікованих фахівців вищих навчальних закладів. Для організації різних видів практики кафедрами укладаються договори з провідними підприємствами ресторанного господарства, галузей харчової промисловості м. Харкова, інших міст України, зарубіжжя.

Багато уваги приділяється в Інституті розвитку міжнародних зв'язків з науковими закладами та виробничими корпораціями Європи, а саме Польщі, Іспанії, Франції. Протягом останніх років результативну роботу було проведено в рамках спільних наукових досліджень із вченими Економічної академії ім. Оскара Ланге (м. Вроцлав, Польща), набули подальшого розвитку науково-дослідні роботи з провідними установами Франції – Інститутом «Activ Internation», фірмою «Iparlat», Інститутом холоду та криогенних технологій; Іспанії – інститутом «Azti», «Transucrania S.A.», «Kissia», США – «Angulas Agyinaga S.A.».

Також в Інституті продовжує розвиватися співпраця з Харківським регіональним центром метрології, стандартизації та сертифікації, Інститутом рослинництва ім. В.Я. Юр'єва УААН (м. Харків), Інститутом екогієни й токсикології ім. Л.І. Медведя (м. Київ), Інститутом мікробіології і токсикології НАНУ (м. Київ), Харківським НДІ медичної радіології МОЗ України, Інститутом проблем кріобіології та кріомедицини НАНУ, Фізико-технічним інститутом низьких температур НАНУ, Інститутом технічної теплофізики НАНУ, Національним університетом харчових технологій (м. Київ), Одеською національною академією харчових технологій, Київським національним торговельно-економічним університетом, Донецьким національним університетом економіки і торгівлі ім. М.І. Михайла Туган-Барановського

(м. Кривий Ріг), Харківським національним університетом ім. В.Н. Каразіна, Національним технічним університетом «ХПІ», Харківським національним технічним університетом сільського господарства ім. Петра Василенка та багатьма іншими науковими установами, освітніми закладами, підприємствами харчової галузі.

На сьогодні перспективи й напрями розвитку НН ІХТБ ХДУХТ невід'ємні від розвитку й удосконалення наукового та освітнього простору нашої держави, європейського співтовариства й пов'язані з вирішенням завдань підвищення спроможності випускників вищих навчальних закладів до працевлаштування, поліпшення мобільності громадян на європейському ринку праці, підняття конкурентоспроможності європейської вищої школи.

Ми впевнено дивимося у майбутнє і рухаємося до світового освітнього та наукового простору. Ми завжди раді вітати всіх, хто хоче навчатися в нашому Інституті та готові забезпечити всі необхідні умови для отримання якісної вищої освіти.

КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ ХАРЧУВАННЯ

Кафедру технології харчування засновано водночас із Харківським інститутом громадського харчування у 1967 році. Саме тоді було сформовано традиції творчого та дружнього колективу, що прагне постійного самовдосконалення, самоосвіти й великого бажання донести свій досвід та знання до студентів.

Першим завідувачем кафедри з 1967 р. по 1973 р. була Людмила Григорівна Загоскіна. Її енергія, талант керівника та педагогічна майстерність сприяли створенню колективу викладачів-одномумців, які успішно реалізовували до-

Людмила
Григорівна
ЗАГОСКІНА –
перший завідувач
кафедри

свід як в освітньому процесі, так і в науковій та методичній роботі.

У 1969 р. від базової кафедри технології та обладнання підприємств громадського харчування відокремлено кафедру обладнання, завідувачем якої призначено доц., к.т.н. М.І. Беляєва.

Великий внесок у формування кафедри технології харчування доклали Л.Д. Манєлова, С.Д. Розенберг, Л.В. Терещенко, Л.М. Беляєва, В.Х. Бердичівський, Л.О. Касілова, Л.З. Шильман та інші. Важливим періодом розвитку кафедри стали 1974–1980 рр., коли на кафедру прийнято на посади асистентів П.П. Пивоварова, Ф.В. Перцевого, Л.М. Крайнюк. Із підприємств галузі на кафедру перейшли С.В. Журавльов, В.Ф. Петрович.

Професор Ф.В. Перцевий на науково-практичному семінарі в ІНЕОС елементоорганічних сполук Академії наук СРСР (1982 р.)

Естафету завідування кафедрою від Людмили Григоровни Загоскіної спочатку прийняла Ельвіра Василівна Юріна (з 1973 по 1984 рр.), Павло Петрович Пивоваров (з 1984 по 1997 рр.), Людмила Миколаївна Крайнюк (з 1997 по 2010 рр.). Сьогодні завідувачем кафедри технології харчування є д.т.н., проф., лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Ольга Олексіївна Гринченко.

Кафедра технології харчування є однією з провідних кафедр університету, діяльність якої спрямовано на забезпечення професійної та практичної підготовки фахівців для закладів ресторанного господарства та харчової промисловості. Змінивши за 50 років

свого існування декілька назв та місць розташування, кафедра залишається провідною в галузі підготовки фахівців для ресторанного бізнесу та харчової індустрії, має високий кадровий потенціал, потужну наукову та матеріально-технічну базу.

Колектив кафедри техно-логії харчування зосереджує свою увагу на підготовці фахівців, здатних забезпечити перехід від індустріального до інформаційно-технологічного суспільства через інновації у навчанні, вихованні та науково-методичній роботі. Необхідність цих процесів диктується Європейською орієнтацією України та інтеграцією вищої освіти України у європейський освітянський простір.

Колектив кафедри технології харчування (2016–2017 н.р.)

За час існування кафедра постійно поповнювалася талановитими науковцями, спеціалістами різних напрямів. У 1996 року розпочала роботу А.М. Набокова – спеціаліст проектного інституту «Харків-проект». Наставником для молодих спеціалістів, душею колективу завжди була проф. Л.Д. Манєлова, яка підготувала цілу плеяду викладачів – майстрів кулінарного мистецтва: доцентів М.Б. Колеснікову, С.Л. Юрченко, Т.В. Бреславець. Під її керівництвом на кафедрі сформована та діє школа кулінарної майстерності. Доцент Л.В. Терещенко протягом багатьох років була активним пропагандистом мистецтва карвінгу. Під її керівництвом створено «Школу карвінгу», учнями якої є студенти й викладачі кафедри. Розробником і автором численних наукових

праць, підручників і методично-навчальних посібників зі стандартизації харчової продукції протягом багатьох років була проф. Л.О. Касілова. Великий внесок в організацію освітнього та виховного процесу, проведення міжвузівських олімпіад, конкурсів, культурно-масових заходів вносять професор кафедри Н.В. Федак, доценти Н.В. Чорна, Б.Б. Ботштейн, С.В. Журавльов, Т.В. Трощій, а також ст. викл. С.Б. Гончарова, О.Ю. Нагорний, Р.В. Плотнікова, С.С. Андреева та інші.

Більше 30 років плідно працюють на кафедрі В.М. Курмашева і Т.Л. Федорова, з них понад 10 років – зав. лабораторіями. Вагомий внесок в організацію документообігу кафедри, редагування наукових, навчально-методичних розробок докладає старший лаборант кафедри Н.А. Топоркова.

На кафедрі працює висококваліфікований колектив науковців, викладачів, докторантів та аспірантів, серед яких 3 лауреати Державної премії України в галузі науки й техніки, 4 Відмінника освіти, 2 академіка Міжнародної академії холоду, 3 науковця, діяльність яких відзначено нагрудним знаком «За наукові досягнення», 1 одержувач гранту Президента України для обдарованої молоді. Досягнення багатьох фахівців відзначено почесними грамотами та подяками Міністерства освіти і науки України, Харківської міської та обласної державної адміністрації.

У складі кафедри працює 31 особа, серед яких 5 професорів (із них 3 докторів технічних наук), 11 доцентів (із них 9 кандидатів технічних наук), молоді викладачі та науковці, докторанти й аспіранти, здобувачі, завідувачі лабораторіями та лаборанти.

Невід'ємною частиною освітнього процесу колективу кафедри є наукові дослідження. Ученими кафедри розроблено та запроваджено 215 технологій харчових продуктів, за результатами науково-дослідної роботи опубліковано понад 2 540 публікацій, в т.ч. 76 монографій (2 монографії – англійською мовою), 47 навчальних посібників, 215 нормативних та технологічних документів, 296 патентів та авторських свідоцтв, уста-

новлено наукове співробітництво з навчальними та науково-дослідними інститутами Іспанії, Польщі, США, Норвегії.

На кафедрі створено та плідно працюють наукові школи, роботу яких очолюють провідні фахівці галузі – д.т.н., проф. П.П. Пивоваров, д.т.н., проф. О.О. Гринченко, д.т.н., проф. Ф.В. Перцевий. Наукові та практичні результати цих наукових шкіл впроваджено в Україні, Росії, Казахстані, Польщі, Іспанії, Франції, Ізраїлі, США.

Павло Петрович Пивоваров – д.т.н., професор, академік Міжнародної академії холоду, Відмінник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. За наукові успіхи нагороджений нагрудним знаком «За наукові досягнення», почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Харківської міської та обласної державної адміністрації. Член спеціалізованої вченої ради Д 64.088.01 ХДУХТ, член експертної секції комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

Основні напрями діяльності наукової школи д.т.н., професора П.П. Пивоварова:

- комплексна переробка рибної сировини й морепродуктів та освоєння ресурсів антарктичного крилю;
- наукові основи та практичні аспекти технології напівфабрикатів і готової продукції в процесі комплексної переробки гідробіонтів;
- теорія та практика створення реструктурованих продуктів.

Під керівництвом професора П.П. Пивоварова розроблено теоретичні основи стабілізації колоїдного стану, структурно-механічних властивостей харчових продуктів з гетерогенною структурою, наукові основи створення структурованої продукції у формі капсульованих, гранульованих продуктів. П.П. Пивоваров є учасником трьох наукових експедицій до Антарктики (одна з яких у 1999 році – міжнародна), присвячених освоєнню запасів антарктичного крилю. У 2004 році на запрошення ректорату університету країни Басків (Іспанія) профе-

сором П.П. Пивоваровим прочитано цикл лекцій, а в жовтні 2006 р. проведено наукову конференцію на II Андалузійському конгресі (м. Гранада, Іспанія).

П.П. Пивоваров є автором більше 490 публікацій, в т.ч. 4 навчальних посібників з грифом МОН, 2 енциклопедичних видань, більше 10 монографій. Ним підготовлено більше 115 патентів та авторських свідоцтв, зареєстрованих в Україні, Росії, країнах Європи, Японії й США.

Ольга Олексіївна Гринченко – д.т.н., професор, Відмінник освіти України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Нагороджена нагрудним знаком «За наукові досягнення», почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Харківської міської та обласної державної адміністрації. Член спеціалізованої вченої ради Д 64.088.01 ХДУХТ, член навчально-методичної комісії МОН України.

Основні напрями діяльності наукової школи д.т.н., професора О.О. Гринченко:

- наукові основи забезпечення технологічної стабільності харчових гетерогенних систем;
- наукові та методологічні основи використання інноваційних харчових інгредієнтів в технології харчової продукції;
- теорія та практика створення харчових продуктів індустріального виробництва.

Під керівництвом професора О.О. Гринченко розроблено наукові принципи створення харчової продукції з гетерогенною структурою (емульсійною, геле- та піноподібною) тривалого терміну зберігання, розроблено та запроваджено інноваційні технології харчових продуктів масового споживання в підприємствах харчової індустрії та ресторанному господарстві.

Ольга Олексіївна пройшла стажування на провідних підприємствах США (за програмою Marshal Plan for Ukraine), Німеччини (Fa. Sauels Frischmenü GmbH & Co. KG, м. Кемпен, Fa. IDB Deutschland GmbH, м. Нойкирхейн-Флуйн, Florin, м. Виллих); за запрошенням фірми KSI узяла участь

у науково-практичному семінарі «Управління інноваційною та науковою діяльністю» (Krefeld, Німеччина), міжнародному форумі з оптимального забезпечення населення йодом, який проходив за підтримки ЮНІСЕФ та Глобального альянсу з поліпшення харчування GAIN (Сербія).

О.О. Гринченко – автор 11 навчальних посібників, 8 монографій, понад 406 наукових публікацій; більше 32 патентів та авторських свідоцтв, зареєстрованих в Україні та Росії.

Федір Всеволодович Перцевий – д.т.н., професор, академік Міжнародної академії холоду, Відмінник освіти України. За наукові успіхи нагороджений нагрудним знаком «За наукові досягнення», почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, Харківської міської та обласної державної адміністрації. Член спеціалізованої вченої ради Д 64.088.01 ХДУХТ.

Основні напрями діяльності наукової школи д.т.н., професора Ф.В. Перцевого:

- наукові основи та практичні аспекти технологій желевної продукції на драглеуворювачах з якісно зміненими функціональними властивостями;
- теорія і практика створення желевної продукції на основі концентрату яблучного пектинового;
- теорія і практика створення закусочних продуктів на основі кисломолочного знежиреного сиру та рослинних жирів;
- наукові основи та практичні аспекти технологій напівфабрикатів і готової продукції з використанням продуктів переробки ядра соняшника.

Під керівництвом професора Ф.В. Перцевого розроблено наукові принципи виробництва структурованої харчової продукції з використанням гелеутворювачів білкової та полісахаридної природи. За його ініціати-ви з 1995 року здійснюється плідна співпраця з Економічною академією ім. Оскара Ланге (м. Вроцлав, Польща) у рамках наукових досліджень, стажування, підвищення кваліфікації викладачів та студентів.

Ф.В. Перцевий є автором більше 420 публікацій, серед них 12 монографій, у тому числі 2 англійською мовою, 13 навчальних посібників, більше 143 патентів та авторських свідоцтв, у тому числі 6 зареєстровано в Європі, Японії та США. Ф.В. Перцевий – висококваліфікований фахівець з підготовки інженерних і науково-педагогічних кадрів. Розробки наукової школи проф. Ф.В. Перцевого упроваджено на підприємствах України, Польщі, Прибалтики, Іспанії та інших країн.

У 2012 р. колектив авторів: П.П. Пивоваров, О.О. Гринченко, В.М. Михайлов, С.В. Іванов, А.А. Коваленко, Є.П. Пивоваров, В.В. Зайцев, Ю.Г. Абсалямов, А.В. Зайцев, М.О. Янчева – за роботу «Інноваційні технології виробництва харчової продукції нового покоління масового споживання» отримав Державну премію України в галузі науки й техніки. Робота є підсумком близько 30-річної (1980–2010 рр.) діяльності вчених ХДУХТ, Національного університету харчових технологій (НУХТ) та працівників АТЗТ «Харківська бісквітна фабрика», корпорації «ГРУПА-ТАЙФУН», ТОВ «Тайфун-2000», ТОВ «Чигринов».

У 2010 р. Є.П. Пивоваров отримав грант Президента України на виконання наукових досліджень із теми «Наукові основи одержання капсульних форм пробіотичних мікроорганізмів з використанням технології керованого вивільнення для профілактики мікробіоценозу шлунково-кишкового тракту людини», що підкреслює її значущість у реалізації соціальної політики забезпечення населення України високоякісними продуктами харчування лікувально-профілактичної дії.

У 2013 році колектив авторів О.О. Гринченко, А.Б. Горальчук, Н.Г. Гринченко, О.П. Неклеса, Р.В. Плотнікова, О.В. Мороз отримав диплом переможця в номінації «Інноваційні розробки» на Всеукраїнському конкурсі-виставці «Кращий вітчизняний товар 2013 року».

У жовтні 2013 р. молоді науковці – О.В. Мороз, Р.В. Плотнікова та О.С. Моستانюк під керівництвом О.О. Гринченко представили Україну на міжнародному конкурсі EcoTrophelia в місті Кельн (Німеччина) – продукт «Panna Cotta creamy dessert with juicy – fruit bubbles sauce», який включено до міжнародного каталогу інноваційних розробок європейських країн.

У 2015 р. колектив науковців П.П. Пивоваров, О.О. Гринченко, О.П. Неклеса, Є.О. Коротаєва взяв участь у Всеукраїнському конкурсі якості продукції (товарів, робіт, послуг) «100 кращих товарів України» і отримав диплом Лауреата у номінації «Продовольчі товари» (інноваційний продукт «Олії, жири та суміші жирові капсульовані»).

У 2015 р. за ініціативи науковців кафедри створено навчально-науковий виробничий кластер, до складу якого входять ТОВ «КАПСУЛАР» та ТОВ «ТАЙФУН-2000».

Лабораторії та аудиторії кафедри оснащені сучасним обладнанням, що застосовується викладачами, аспірантами та студентами в освітній та науково-дослідній роботі.

На кафедрі функціонує 4 навчальних та 2 науково-дослідні лабораторії.

Навчальні лабораторії:

– лабораторії з теоретичних основ харчових технологій та методів дослідження харчової продукції;

– лабораторія сенсорної оцінки харчової продукції;

– навчально-виробничі лабораторії;

– лабораторія інформаційно-комунікаційних технологій.

Науково-дослідні лабораторії:

– лабораторія реологічних досліджень (керівник лабораторії – Андрій Богданович Горальчук, доц. кафедри, к.т.н.);

– лабораторія нових технологій і фізико-хімічних досліджень харчових продуктів (керівник лабораторії – Федір Всеволодович Перцевий, проф. кафедри, д.т.н.).

Навчально-виробничі лабораторії та лабораторія сенсорної оцінки харчових продуктів оснащено сучасним технологічним устаткуванням для виробництва та сенсорної оцінки харчової продукції в рамках науково-дослідної роботи студентів, аспірантів, проведення майстер-класів.

Практична підготовка студентів є одним із головних складників освітнього процесу при підготовці висококваліфікованих фахівців; вона здійснюється в сучасних закладах м. Харкова: ресторанах «Альбатрос», «Мілена», клубі-ресторані «Болеро», «Алібі»; в Італії, США, Єгипті, Греції тощо.

Кафедра має угоди про творчу співпрацю з провідними підприємствами харчової промисловості та ресторанного господарства, які є базою для стажування викладачів та практичної підготовки студентів.

Організація освітнього процесу на кафедрі технології харчування здійснюється за новітніми технологіями; в освітньому процесі використовується сучасне наукове та технологічне обладнання, проводяться майстер-класи, арт-класи, круглі столи, ділові ігри, виставки та презентації, тренінги з карвінгу, флейрингу, дизайну страви, бренду кухні та ін.

Кафедра успішно здійснює міжнародну співпрацю з освітніми центрами зарубіжних країн. Міжнародну діяльність спрямовано на забезпечення тісної інтеграції з міжнародним університетським співтовариством, забезпечення визнання кафедри як актив-

ного учасника світового науково-освітнього процесу, підвищення міжнародного авторитету диплома магістра за спеціальністю «Харчові технології», визнання різними асоціаціями та органами освіти різних країн, інтернаціоналізацію освітнього процесу шляхом розвитку міжнародної академічної мобільності.

Установлено наукове співробітництво вчених кафедри з навчальними та науково-дослідними інститутами Іспанії, Польщі, США, Норвегії тощо.

КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ ХЛІБА, КОНДИТЕРСЬКИХ, МАКАРОННИХ ВИРОБІВ І ХАРЧОКОНЦЕНТРАТІВ

Кафедра технології хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчоконцентратів – випускова кафедра університету, діяльність якої спрямовано на підготовку фахівців для підприємств відповідних галузей харчової промисловості. Концепцією діяльності кафедри є забезпечення освіти за фахом як стратегічного ресурсу розвитку суспільства. В основу концепції покладено діяльність із формування висококваліфікованих технологів інноваційного типу мислення, культури та фахових компетенцій, що забезпечується навчанням в умовах інтеграції освіти, науки й виробництва.

Кафедру засновано у 1991 році. На той час вона мала назву «Кафедра кондитерського та хлібопекарського виробництва». Під час введення двоступеневої форми навчання

у 1996 році кафедру було перейменовано на «Кафедру загальної технології харчових виробництв». З 2001 року та по сьогодні вона носить назву «Кафедра технології хліба, кондитерських, макаронних виробів та харчоконцентратів».

Із 1991 по 2013 рік кафедру очолювала видатний учений, автор численних наукових публікацій за спеціальністю, доктор технічних наук, професор Галина Михайлівна Лисюк. За її безпосередньої участі й наполегливості в університеті було відкрито нову спеціальність: «Технологія хліба, кондитерських, макаронних виробів і харчоконцентратів». Проф. Г.М. Лисюк – автор понад 200 наукових праць, у тому числі 20 авторських свідоцтв і патентів на винаходи. Під її керівництвом підготовлено та захищено 18 кандидатських дисертацій.

Із початку заснування кафедри в колективі працювали такі викладачі, як К.Т. Матяш, О.Т. Старчаєнко, О.М. Постнова, О.М. Шаніна, І.М. Фоміна, Н.Ф. Туз, Т.В. Гавриш, які зробили великий внесок у розвиток кафедри. Вони завжди будуть для нас прикладом у роботі й бажаними гостями нашого колективу.

Сьогодні завідувачем кафедри є кандидат технічних наук, професор Ольга Володимирівна Самохвалова. Вона має значний стаж освітянської діяльності, нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти України». О.В. Самохвалова є автором 6 навчальних посібників, 5 монографій, 20 патентів на винахід та корисну модель, а також значної кількості статей, опублікованих у фахових виданнях України та за кордоном.

Кафедра сьогодні – це висококваліфікований колектив однодумців, що працює в атмосфері творчості, відкритості, взаєморозуміння, поваги до професії та студентів. Усього на кафедрі працює десять викладачів – кандидатів наук, з яких два професори, шість доцентів. Серед викладачів кафедри понад 50% мають стаж науково-педагогічної роботи більше 20 років. У колективі працює п'ять молодих учених – викладачів

до 35 років, які є кадровим потенціалом кафедри з генерації нових ідей та запорукою її перспективного розвитку. Досягнення багатьох фахівців відзначено почесними грамотами та подяками Міністерства освіти і науки України, Харківської міської та обласної державної адміністрації, нашого університету.

Напрями наукових досліджень кафедри є перспективними, а досягнення – вагомими.

Професор Галина Михайлівна Лисюк започаткувала й розвинула наукову школу «Удосконалення технології хлібобулочних і кондитерських виробів з використанням нетрадиційної сировини». Сьогодні керує науковою школою к.т.н., проф. О.В. Самохвалова. Під її керівництвом значно розширився обсяг наукових розробок кафедри й тематика досліджень кафедри.

Діяльність наукової школи спрямована на вирішення актуальних завдань, що стоять сьогодні перед хлібопекарною, кондитерською, макаронною та харчоконцентратною промисловостями. У межах наукової концепції школи проводиться науково-дослідна діяльність кафедри за різними напрямками:

- розробка ресурсо- і енергозберігаючих технологій хлібобулочних, кондитерських, макаронних виробів і харчоконцентратів;
- розробка продукції галузі підвищеної харчової цінності, оздоровчого, дієтичного і лікувально-профілактичного призначення;
- поліпшення функціонально-технологічних властивостей харчових систем з використанням регуляторів консистенції;
- забезпечення якості й безпеки продукції галузі під час переробки сировини зі зниженими технологічними властивостями;
- розробка технологій продукції галузі з використанням природних барвників і ароматизаторів;
- створення нових екологічно безпечних видів пакування.

Окрім напрямів досліджень очолюють такі докторанти кафедри, як С.Г. Олійник, М.В. Артамонова, Н.В. Гревцева, О.П. Не-

класа. Значним є внесок у розвиток наукової діяльності кафедри таких викладачів, як З.І. Кучерук, О.Г. Шидакова-Каменюка, О.І. Кравченко, К.Р. Касабова, Г.В. Степанькова, які працюють за певними напрямками досліджень і координують роботу серед виробників та науковців щодо впровадження нових розробок. Усі викладачі мають великий досвід у галузі консультування й навчання за напрямками наукових досліджень.

Сьогодні на кафедрі навчається шість аспірантів – майбутніх докторів філософії, на плечах яких лежить проведення більшості експериментальних досліджень і обробки наукових даних.

Ураховуючи важливість інтеграції освіти, науки й виробництва для підвищення ефективності підготовки висококваліфікованих фахівців для потреб галузі, а також рівня науково-дослідних робіт, що проводяться у ВНЗ, кафедра тісно співпрацює з низкою наукових установ та промислових підприємств, на яких апробуються та впроваджуються нові розробки.

Найбільш тривалим і результативним є партнерство наукового колективу з Інститутом рослинництва ім. В.Я. Юр'єва, Харківським спеціалізованим медико-генетичним центром, відділом фітопатогенних бактерій Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного НАНУ (м. Київ), відділом дієтології та клінічних досліджень медико-профілактичних засобів Інституту екогієни й токсикології ім. Л.І. Медведя МОЗУ (м. Київ), Фізико-технічним інститутом низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАНУ (м. Харків), Інститутом рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААНУ (м. Харків), Інститутом тваринництва НААНУ (м. Харків).

Наукова діяльність неможлива без суттєвого вкладу в неї студентів, які здійснюють наукові дослідження в межах концепції безперервної науково-дослідної підготовки фахівців. Отримані результати знаходять відображення в курсових роботах та проектах, випускних роботах бакалаврів,

спеціалістів і магістрів та публікаціях. Мають свій позитивний внесок у науку й студентські наукові гуртки кафедри.

Численні наукові розробки впроваджені на провідних підприємствах хлібопекарської та кондитерської галузі, а результати наукових досліджень – у навчальному процесі як елементи програми провідних дисциплін.

Кафедра здійснює підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, магістр, доктор філософії. Для забезпечення навчально-виховного процесу кафедра має навчальні і наукові лабораторії, лекційні аудиторії, кабінет дипломного проектування. У трьох навчальних лабораторіях виконуються лабораторні роботи за 29 дисциплінами. Великий внесок в організацію навчального процесу роблять зав. лабораторією Т.А. Ісаєва, ст. лаборант А.І. Курманова, лаборант В.М. Дубовець, без роботи яких не обходиться жодне лабораторне або практичне заняття.

Починаючи з 2000 р. задля поліпшення підготовки фахівців налагоджено тісну співпрацю кафедри з ТОВ Українсько-словенське підприємство «Хлібопекарський комплекс «Кулиничівський», ТОВ «Хлібозавод Ново-Баварський», ПАТ «Кондитерська фабрика «Харків'янка», де проводяться лабораторні роботи та практичні заняття з профільних дисциплін, а також усі види практики. Студенти мають можливість безпосередньо спілкуватися з провідними фахівцями цих підприємств галузі та підвищувати свій професійний рівень.

Навчально-методичні розробки кафедри передбачають велику кількість сучасних форм та методів навчання й діагностики знань, які сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, відтворенню реальних професійних ситуацій, відпрацюванню навичок творчого аналізу фактичного матеріалу, вихованню системного мислення, навичок самостійної роботи та прийняття рішень. Для моніторингу знань студентів викладачі кафедри удосконалюють тестові форми рубіжного контролю знань,

які дозволяють швидко та ефективно оцінювати ступінь опанування навчального матеріалу.

Під час розробки та складання методичних матеріалів з дисциплін викладачі кафедри обов'язково враховують сучасні тенденції розвитку харчової промисловості, а також використовують отримані результати наукових досліджень під час проведення лекційних і лабораторних занять.

Підсумком навчання в університеті є виконання та захист дипломного проекту. Ця відповідальна робота базується на знаннях, отриманих практично за всіма дисциплінами навчального плану. Напрямок майбутнього дипломного проекту студенти обирають уже на молодших курсах і працюють над ним наступні навчальні роки.

Тематика дипломного проектування включає розробку нових ресурсозберігаючих та безвідходних технологій кондитерських, хлібопекарських, макаронних виробів і харчоконцентратів, оптимізацію рецептур і технологічних процесів при їх виробництві, розробку та удосконалення методів контролю якості сировини, напівфабрикатів і готової продукції, розробку нормативних документів та інші важливі та актуальні питання. У дипломних проектах вирішуються питання модернізації, реконструкції та проектування технологічних ліній, дільниць, цехів і підприємств у цілому. Багато дипломних проектів визнаються реальними, оскільки виконуються на замовлення підприємств і містять інформацію щодо вирішення конкретних питань технологічних процесів на певному виробництві.

У процесі навчання студенти виконують курсові проекти з різних дисциплін, тематика яких пов'язана з розробкою та удосконаленням нових технологій продукції, реконструкцією та модернізацією технологічних ліній підприємств галузі тощо. Часто матеріали курсових проектів і практик на виробництвах є складовими частинами дипломного проекту. Під час роботи над курсовими та дипломними проектами студенти мають

можливість якнайкраще виявити свої творчі здібності.

Багато уваги колективом кафедри приділяється практичній підготовці студентів, які проходять практику і стажування не тільки на вітчизняних підприємствах, але й у Туреччині (Papillon Group, TEZ TOUR), Єгипті, Сполучених Штатах Америки, Польщі. Плідні стосунки пов'язують кафедру з такими провідними підприємствами галузі, як ПрАТ «Хлібо завод «Салтівський», ПП «Виробничо-торгова компанія «Лукас»», ТОВ «Чарівна мозаїка», ТОВ «Кондитерська фабрика «Солодкий світ» та ін.

Під керівництвом викладачів студенти створюють справжні шедеври кондитерського мистецтва, беруть участь і перемагають у численних конкурсах професійної майстерності, зокрема в міжнародних.

Випускники нашої спеціальності сьогодні успішно працюють на таких підприємствах харчової промисловості, як Кондитерська компанія «АВК» (м. Дніпро); корпорація «Бісквіт-Шоколад» (м. Харків); кондитерська корпорація ROSHEN (м. Київ, м. Вінниця, м. Маріуполь); ПАТ «Дніпропетровський комбінат харчових концентратів «Золоте зерно»»; ПАТ «Хлібо завод «Салтівський» (м. Харків); ТОВ Українсько-словенське підприємство «Хлібопекарський комплекс «Куличівський»» (м. Харків); Тростянецька шоколадна фабрика ЗАТ «Крафт Фудз Україна» (м. Тростянець Сумської обл.); кондитерська фабрика «Сладкий мир» (м. Харків); ТОВ «Катюша-91» (м. Харків); у спеціалізованих цехах супермаркетів «РОСТ», «Клас», «Велика кишеня», «Караван», «Сільпо» (м. Харків); ТОВ «Майстер Мартіні», ДП «Зеландія», «Грекс», «Бакалдрін» (Швейцарія, Німеччина); компанія «Нестле» (Швейцарія, Німеччина) та багато інших.

Наші випускники також працюють науковцями в науково-дослідних і проектних організаціях, викладають у вищих, середніх навчальних закладах України та за кордоном. Якщо студентам імпонує викладацька діяльність, вони мають змогу продовжити на-

вчання в аспірантурі, докторантурі й залишитися працювати викладачем.

ВИПУСКНИКИ КАФЕДРИ

**Стрижак Світлана
Григорівна**

Технолог, Відділ експорту,
компанія IREKS GmbH,
м. Кульмбах,
Німеччина

**Даценко Алла
Миколаївна**

Регіональний технолог,
Південний регіон (Одеська,
Миколаївська, Херсонська
області), Компанія французька
Лесафрр Україна

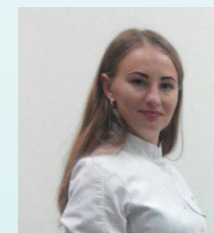
**Теймурова Анжеліка
Тагірівна**

Технолог,
компанія «Ardent Mills»,
м. Саскатун, Канада

**Савін Михайло
Володимирович**

Докторант Боннського
університету, інституту
харчування та харчових наук,
м. Бонн, Німеччина

**Крюкова Марина
Сергіївна**

Технолог відділу якості.
Спеціалізація: експорт
зернових та олійних культур.
ППП «ТД Золота миля»

**Запаренко Ганна
Володимирівна**

Старший викладач кафедри
харчових технологій та
готельно-ресторанної справи
Харківський торговельно-
економічний інститут
Київського національного
торговельно-економічного

КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРЕРОБКИ ПЛОДІВ, ОВОЧІВ І МОЛОКА

Кафедру технологій переробки плодів, овочів і молока створено в 2001 р. на базі проблемної науково-дослідної лабораторії технології та біохімії фітоконцентратів, очолюваної проф., д.т.н., академіком Міжнародної академії холоду, лауреатом Державної премії

України Раїсою Юріївною Павлюк. Саме за її ініціативи у 2000–2001 н. р. в тодішній Академії технології та організації харчування було відкрито дві нові спеціальності – «Технології зберігання, консервування та переробки плодів і овочів» і «Технології зберігання, консервування та переробки молока».

Засновник кафедри проф. Р.Ю. Павлюк є висококваліфікованим фахівцем у галузі харчових технологій, яка визнана науковою спільнотою СРСР та України засновником напрямку глибокої переробки різних видів харчової рослинної сировини – нанотехнологій, у тому числі криогенних, та обладнання – для отримання перших вітчизняних натуральних рослинних добавок (порошків, паст) у нанорозмірній формі та натуральних функціональних оздоровчих продуктів з принципово новими споживчими властивостями, яких неможливо досягти, використовуючи традиційні методи. Новий напрям заснований на комплексній дії на сировину заморожування (або паротермічної обробки) та дрібнодисперсного подрібнення, що супроводжуються процесами неферментативного біокаталізу (кріо-, механодеструк-

ції, механоактивації, механохімії). У межах напряму під керівництвом проф. Р.Ю. Павлюк, розроблено понад 65 технологій, значна частина яких та обладнання для їх виробництва впроваджені на підприємствах України, Росії, Латвії.

У межах зазначеного напряму Р.Ю. Павлюк є засновником наукової школи з фундаментальних та прикладних досліджень, у рамках якої захищено 20 кандидатських та 2 докторські дисертації, а також виконуються 8 кандидатських та 3 докторські дисертаційні роботи.

Р.Ю. Павлюк є автором 1 050 наукових праць, із них 15 монографій (що використовуються як навчальні посібники при викладанні авторських курсів дисциплін), 7 навчальних посібників, 10 міжнародних оглядів, 580 статей, включаючи публікації в міжнародних наукометричних базах даних Scopus та ін., 35 патентів.

Кафедра технологій переробки плодів, овочів і молока була створена на базі проблемної науково-дослідної лабораторії технології та біохімії фітоконцентратів зі своїм окремим фінансуванням, тому має потужну матеріально-технічну базу і висококваліфікований професорсько-викладацький склад. Склад кафедри формують фахівці, які мають значний досвід проведення науково-дослідних робіт з великим держбюджетним фінансуванням і за рахунок виконання госпдоговорних тем з різними підприємствами, а також досвід упровадження результатів досліджень у виробництво на потужних підприємствах України, Росії, Латвії.

Наукові результати діяльності фахівців кафедри визнані на державному та міжнародному рівнях. Про це свідчить отримання в 2006 році трьома співробітниками кафедри

Державної премії в галузі науки і техніки за роботу «Створення та впровадження прогресивних технологій і ефективного обладнання для отримання нових функціональних оздоровчих харчових продуктів». Співробітники кафедри за роботу «Каротиноїдна дрібнодисперсна порошкоподібна добавка з гарбуза» нагороджені дипломом Всеукраїнського конкурсу виставки «Кращий вітчизняний товар 2012 року» у номінації «Іноваційні розробки» (Україна, м. Київ, 14 серпня 2012).

На міжнародному рівні наукові розробки фахівців кафедри за внесок у розвиток гастрономії в галузі оздоровчого харчування, консервування та кулінарії отримали золоті медалі та грамоти Альянсу кулінарів середземноморського та європейського регіонів Міжнародного кулінарного фестивалю BISER MORA (Хорватія, березень 2015 р.); за внесок у розвиток міжнародної кулінарії та оздоровчого харчування – балканський кулінарний кубок у формі срібної медалі, а також грамоти Кулінарної федерації Сербії III Балканського кулінарного фестивалю (Белград, жовтень 2014 р). Ще одну перемогу та позитивну оцінку на міжнародному рівні – міжнародної спільноти 30 країн світу – отримали результати НДР наукової школи

кафедри під час участі на «IV Міжнародному форумі. Міжнародний Кулінарний Фестиваль у Харкові, Україна. AgroCookFest-2016». За результатами участі у IV Міжнародному форумі AgroCookFest-2016 10 фахівців наукової школи на чолі з проф. Р.Ю. Павлюк та проф. В.В. Погарською за роботи в «art-class», проведення майстер-класу з молекулярної кулінарії, а також за внесок у розвиток оздоровчого харчування для кулінарії (за матеріалами презентацій, представлених монографій і зразків продукції у «art-class») були нагороджені 3 золотими медалями, а також 3 грамотами за 3-ма номінаціями «Зернобобові, каротиноїдні, вітамінні продукти (натуральні)», «Оздоровчі продукти майбутнього: наносорбети», «Оздоровчі продукти майбутнього: нанопорошки, нанопаста» (м. Харків, AgroCookFest, 20–22 жовтня 2016 р).

Лише за останні 20 років отримані фахівцями кафедри наукові результати дозволили їм розробити та впровадити у виробництво ряд прогресивних технологій на таких підприємствах, як АТЗТ «Харківський жировий комбінат», Харківські хлібокомбінати №8 та №2, міжколгоспне підприємство «Пілтене» (Латвія), винрадгосп «Машук» (П'ятигорськ), Белгородський вітамінний комбінат (Росія), Белгородський молочний комбінат (Росія), Одеський консервний завод, Одеський завод пиво-безалкогольної промисловості, Бершадський завод продтоварів (Вінницька обл.), ЗАТ «Плодоовочевий комбінат» (Харків), виробниче об'єднання «Здоров'я» (Харків), науково-виробниче об'єднання «КОМПЛЕКС» (Москва), Науково-виробничі фірми «РАМОН», «ФІПАР», «КРІОКОН» (Харків), ТОВ «Виробничо-кондитерська група "Лісо-

ва казка"», ТОВ «ХПК», ПП НВП «КРІАС ПЛЮС», КП «Комбінат дитячого харчування» та ін. Були впроваджені у виробництво технології кріопорошків – вітамінних біологічно активних добавок із фруктів, ягід, овочів, квіткового пилку, порошкоподібних напоїв, фітосиропів, фіто-драже, фіточаїв, молочних порошкоподібних концентратів для напоїв імуномодуючої дії, порошкоподібних сумішей для молочних коктейлів, бальзаму, кетчупів, майонезів, біологічно активних добавок із нетрадиційної лікарської та пряно-ароматичної сировини. Фахівцями кафедри впроваджено в промисловість – заміну «Бородинському» хлібу – хліб «Пікантний», майонези тривалого терміну зберігання «Провансаль Баварський» з добавками із прянощів та прямих овочів, фітодраже «Фіто-Віт», «Вітамінка» профілактичної дії (імуномодуючої та радіозахисної), біологічно активну добавку «Фітор» імуномодуючої дії та бальзам «Фітор» для зміцнення здоров'я населення України, начинки несолодкі для кондитерських виробів «Пан Кейк», макові та термостабільні желеино-фруктові начинки; шкільні булочки та бісквіти, збагачені каротиноїдними добавками із моркви та гарбуза для оздоровчого харчування школярів та дітей у дитячих садках.

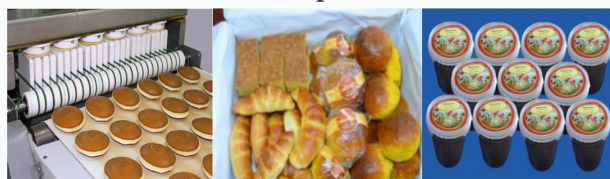

Нові продукти за хімічним складом перебувають на рівні кращих вітчизняних та закордонних аналогів, а їхня ціна значно нижча вартості імпортової продукції, реалізовуваної в Україні. Нова продукція використовується для підвищення імунітету населення України, у тому числі дітей.

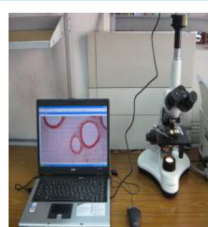
Роботи виконуються фахівцями кафедри в співдружності з фахівцями Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Національного університету харчових технологій, Харківського торговельно-економічного коледжу Київського національного торговельно-економічного університету (КНЕУ), Харківського торговельно-економічного інституту КНЕУ, Академії готельного бізнесу і громадського харчування в Познані (Польща), Харківського коледжу переробної та харчової промисловості Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка, Липківатівського аграрного коледжу, а також зі спеціалістами-медиками: ДП «Державний науково-дослідний центр з проблем гігієни харчування МОЗ України» (Київ), Інституту медичної радіології ім. С.П. Григор'єва, Інституту неврології, психіатрії і наркології НАМН України. Лікувально-профілактична дія була багаторазово підтверджена медичними дослідженнями перелічених інститутів, про що свідчать медичні висновки та звіти. Розроблені фахівцями продукти імунomodulatory та радіозахисної дії вживали мешканці м. Славутич (район Чорнобиля), відпочиваючі санаторіїв (у Рай-Оленівці, Бермінводах), хворі на променеу хворобу під час лікування в Обласному спеціалізованому диспансері радіаційного захисту населення (Харків) та ін. Багаті на біологічно активні речовини порошкоподібні напої, виготовлені за криогенною технологією, вживали харківські альпіністи під час сходження на гору

Кончинжангму. Їх брали в експедиції на Північний полюс полярники.

Кафедра має сучасну навчальну та матеріально-технічну базу, що забезпечує глибоку багатосторонню підготовку випускників для підприємств харчової промисловості, закладів ресторанного господарства, готельного бізнесу та торгівлі. Лабораторії кафедри оснащені сучасним обладнанням, таким, як криогенний програмний заморозувач з програмним забезпеченням, криогенний дисмембратор і криогенний артритор, конвекторна сушка, сублимаційна сушка, гомогенізатор-кутер R12 ULTRA (Франція), пароконвекційна піч UNOX (Італія), фризер (Франція) та іншим обладнанням, яке є, в тому числі, в елітних ресторанах. Фундаментальні та прикладні НДР на кафедрі проводяться також на базі ще однієї науково-дослідної лабораторії «Інноваційних, крио- та нанотехнологій рослинних добавок і оздоровчих продуктів». Усі навчальні та науково-дослідні лабораторії оснащені мультимедійним обладнанням,

придбаним за кошти, отримані при виконанні госпдоговірних тем із різними підприємствами.

У лютому 2016 року завідувачем кафедри технологій переробки плодів, овочів і молока стала д.т.н., проф., лауреат Державної премії України, Вікторія Вадимівна Погарська.

Проф. В.В. Погарська є висококваліфікованим фахівцем у галузі технології консервування та переробки рослинної та молочної сировини. Її діяльність присвячена пошуку технологічних

прийомів обробки харчової сировини, що призводять до процесів кріо- та механо-деструкції, механоактивації, механохімії, застосування яких дозволяє процес обробки харчових продуктів зробити більш ефективним та глибоким, отримати продукти в наноструктурованій формі, що мають якісно нові характеристики, які неможливо досягти з використанням традиційних способів і технологій переробки, дозволяють максимально використати та зберегти закладений у свіжій сировині біологічний потенціал за вмістом біологічно активних речовин при розробці інноваційних технологій отримання функціональних оздоровчих продуктів та добавок у формі дрібнодисперсних порошків, пюре, паст, екстрактів, заморожених продуктів із різних видів каротинвмісної плодоовочевої сировини, натуральних прянощів, нетрадиційної лікарської сировини, зернобобових, грибів, кисломолочних та сичугових сирів, скотитини, сироватки. Проф. В.В. Погарська є автором понад 40 технологій добавок та продуктів з їх використанням та 30 нормативних документів, значна частина технологій упроваджена на підприємствах України, Росії, Латвії, займається підготовкою кадрів вищої кваліфікації. Під її науковим керівництвом захищено 4 та виконуються 6 кандидатські дисертації.

Проф. В.В. Погарська є автором 570 нау-

кових праць, із них 6 монографій (що використовуються як навчальні посібники під час викладання авторських курсів дисциплін), 7 навчальних посібників, 4 міжнародні огляди, 160 статей, включаючи публікації в міжнародних наукометричних базах даних, 13 патентів.

На кафедрі виконується великий обсяг комплексних науково-дослідних фундаментальних і прикладних робіт з глобальних проблем, пов'язаних зі здоровим харчуванням і зміцненням здоров'я нації: створення натуральних інноваційних кріо- та нанотехнологій з різної плодоовочевої та лікарської сировини з рекордним вмістом натуральних вітамінів та інших БАР і оздоровчих харчових продуктів з їх використанням, а також їх упровадження в виробництво для оздоровчого харчування школярів і дітей у дитячих садках. На кафедрі виконуються фундаментальні, держбюджетні госпдоговірні теми, а також НДР при виконанні кандидатських, докторських дисертацій та бакалаврських і магістерських робіт.

Як інновації при виконанні НДР використовуються:

– процеси кріогенного шокowego заморожування при переробці рослинної сировини й відкриття нових ефектів, що призводять до більш повного вилучення біологічно активних речовин та більш повного використання біологічного потенціалу сировини;

– процеси механо-деструкції та кріодеструкції при переробці рослинної сировини, що дозволяють отримати продукт з принципово новими

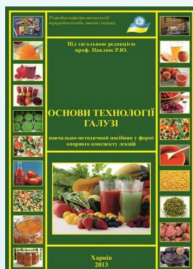
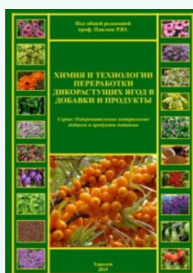
порівняно з вихідною сировиною властивостями, які неможливо отримати, використовуючи традиційні технології;

– використання добавок з нетрадиційної лікарської та пряно-ароматичної сировини для збільшення термінів зберігання харчових продуктів (у кілька разів) без використання синтетичних консервантів.

Аналіз досвіду провідних ВНЗ Європи та пошук з урахуванням власного досвіду нових сучасних форм навчання з використанням інноваційних підходів світового рівня дозволив кафедрі виробити свої новаторські форми підготовки студентів, які полягають в упровадженні в навчальний процес, починаючи з першого курсу, передових наукових знань, використання досвіду провідних наукових шкіл кафедри, наукові розробки яких упроваджені на багатьох підприємствах України, Росії, Латвії, тобто на кафедрі безперервно проводиться інтеграція наукових розробок у навчальний процес та виробництво. Інноваційні (новаторські)

форми підготовки бакалаврів, спеціалістів, магістрів спеціальності 181 «Харчові технології» спеціалізації «Технології переробки рослинної і молочної сировини для підприємств харчового бізнесу» полягають в упровадженні результатів НДР кафедри в навчальний процес, що реалізується у викладанні авторських курсів дисциплін у формі лекцій-шоу, майстер-класів та ін.; у залученні студентів, починаючи з першого курсу, до участі в науково-дослідній роботі наукових шкіл з актуальної наукової тематики, що проводиться за двома основними напрямками. Перший з них – розробка високих технологій біологічно активних добавок із фруктів, ягід, овочів, нетрадиційної лікарської, пряно-ароматичної рослинної сировини і продуктів бджільництва у формі порошків, паст, екстрактів, концентратів

з рекордним вмістом вітамінів та інших БАР. Другий – розробка з використанням нових БАД функціональних продуктів оздоровчого харчування з молочної та плодоовочевої сировини (сирних десертів, кисломолочних напоїв, сумішей для морозива, плавлених сирів, кетчупів, соусів, продуктів дитячого харчування, фітосиропів тощо).

Залучення студентів перших курсів до НДР полягає у вивченні монографій кафедри, аналізі даних літератури передових наукових розробок фахівців галузі, за результатами якого студенти створюють доповіді на студентській науковій конференції. На третьому курсі студенти виконують курсові роботи з загальних технологій харчових виробництв та технології галузі, експериментальна частина яких включає вивчення асортименту вітчизняної і зарубіжної продукції, визначення відповідності показників її якості вимогам стандарту, вивчення впливу різних технологічних факторів на якість продукції в процесі виробництва і зберігання.

Студенти старших курсів проводять НДР, результати яких використовуються в науковій частині дипломних проектів і магістерських робіт. Слід зазначити, що в завдання дипломних проектів, виконуваних на кафедрі, крім проектування цеху з виробництва визначених видів продукції з плодоовочевої або молочної сировини, обов'язково входить розробка в рамках наукового підходу і

напрямку НДР кафедри рецептури і технології одного чи декількох продуктів нового покоління, які за змістом БАР можна віднести до продуктів, що сприяють підвищенню імунітету. Під час виконання наукового розділу студенти вивчають вплив різних видів технологічної обробки на біохімічні, фізико-хімічні показники продуктів, виявляють різні закономірності при виготовленні та зберіганні нових продуктів.

Ще один напрям – участь у роботі наукових студентських гуртків, наукових конференцій, участь в НДР при виконанні курсових, дипломних бакалаврських та магістерських робіт, викладання спецкурсів. Виконання бакалаврських та магістерських робіт у новому форматі відбувається за алгоритмом, що включає розробку нових продуктів для здорового харчування з використанням інновацій, виявлення нових закономірностей, явищ при отриманні продуктів для підприємств харчової і переробної промисловості, закладів ресторанного господарства та торгівлі, порівняння їх якості з аналогами. Викладання спецкурсів «Інно-

вації в здоровому харчуванні для підвищення імунітету», «Нові продукти оздоровчого харчування», «Інноваційні технології консервованих продуктів» та ін. відбувається в формі презентацій, майстер-класів, лекцій у вигляді «шоу».

Наступний напрям – проведення профорієнтаційної роботи в новому форматі – у формі майстер-класів, «шоу»-лекцій і лабораторних занять для майбутніх абітурієнтів. Співробітники кафедри проводять майстер-класи та шоу з молекулярної кулінарії для підприємств ресторанного господарства, зокрема, з виготовлення наноморозива та наносорбетів швидкого приготування (за кілька хвилин) із застосуванням рідкого азоту і експрес-методу отримання морозива для оздоровчого харчування з використанням заморожених добавок з рекордними характеристиками, розробленими фахівцями кафедри; а також популяризація нанотехнологій переробки рослинної та молочної сировини з використанням рідкого азоту.

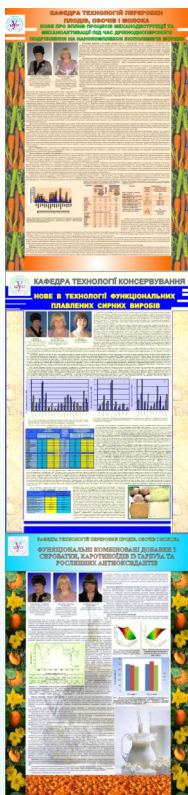
Ще один напрям – популяризація результатів НДР професорсько-викладацького складу в формі яскравих постерних настінних доповідей і плакатів; опублікування навчальних посібників і монографій, а також викладання дисципліни «Загальні техноло-

гії харчової промисловості» в новому форматі для формування професіоналізму та компетентності студентів; проведення частини технологічної практики студентів в новому форматі з застосуванням експериментальної бази кафедри на сучасному стендовому обладнанні, яке є в елітних ресторанах та оригінальному обладнанні з використанням інновацій та за оригінальним алгоритмом.

Таким чином, помітною особливістю підготовки студентів на кафедрі ТП ПОМ є підготовка технологів широкого профілю з метою розширення можливості подальшого працевлаштування випускників на будь-якому підприємстві харчової промисловості, підприємствах ресторанного господарства, готельного бізнесу та торгівлі. Застосування зазначених новаторських підходів в навчанні дозволяє випускникам кафедри ТП ПОМ бути вже сьогодні затребуваними на сучасному ринку праці. Випускники кафедри працюють на різних потужних великих і малих підприємствах харчової промисловості, у закладах ресторанного господарства, готельного бізнесу (ресторанах, кафе, барах, закладах швидкого обслуговування, пекарнях, готелях тощо) і торгівлі (супермаркетах і т.д.) як в Україні, так і за кордоном (у Німеччині, Польщі), серед яких:

– підприємства молочної галузі (ТОВ «ФМ Хладопром», ТОВ СУП «Полюс ЛТД», ТОВ «Богодухівський молзавод», ВАТ «Вімм – Білль – Данн» Україна – «Харківський молочний комбінат», ПАТ «Дубномолоко», ТОВ «Малороганський молочний завод», ДП «Лакталіс – Україна», ПАТ «Новотроїцький маслосирзавод», ПАТ «Куп'янський молочноконсервний завод», ТОВ «Глобинський маслосирзавод», КП «Міська молоч-

на фабрика – кухня дитячого харчування», ТОВ «Лозівський молочний завод»);

– підприємства плодоовочевої галузі (ХФ ТОВ «Яблуневий дар», ЗАТ «Ерлан», ПП «СПС» тощо);

– підприємства хлібопекарної та кондитерської галузі (ТОВ «Кулінічівський хлібозавод», ТОВ «Полтавхліб», ВАТ «Люботинський хлібзавод», ТОВ Кондитерська фабрика «Солодкий світ», ТОВ «Виробничо-кондитерська група «Лісова казка», ПАТ «Харківська бісквітна фабрика»);

– підприємства м'ясної галузі (ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат», ЗАТ «Дніпропетровський м'ясокомбінат» тощо);

– підприємства лікєро-горілчаної галузі (Українська пивна компанія «Арматура», ЛГЗ «PRIME» тощо);

а також заклади ресторанного господарства, готельного бізнесу та торгівлі:

– ресторани готелів «Харків Палас», «Харків», «Мир», «Місто», «Японська кухня» тощо,

– супермаркети «Караван», «Клас», «Рост», «Сільпо», «Рокфор» тощо;

– кав'ярні «Дом кофе», «Cofee Life» тощо;

– кафе-пекарні «Французька булочна»;

– заклади швидкого обслуговування «McDonalds», «Печена картопля» тощо;

а також:

– консервні підприємства Польщі з переробки грибів;

– фармацевтична фірма Німеччини з виготовлення фітопрепаратів.

КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ М'ЯСА

Кафедра технології м'яса входить до складу Навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу Університету й є випусковою кафедрою, яка готує фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр, магістр за спеціальністю «Технології зберігання, консервування та переробки м'яса».

Кафедру технології м'яса було засновано на інженерно-технологічному факультеті 1 липня 2005 року у зв'язку з ліцензуванням

підготовки фахівців за спеціальністю «Технології зберігання, консервування та переробки м'яса». Очолює кафедру професор, д.т.н., лауреат Державної премії в галузі науки й техніки М.О. Янчева.

За роки існування кафедри відбулося її становлення як творчого, ініціативного, висококваліфікованого, досвідченого колективу. Членам колективу притаманні спільність мети та завдань, прийняття цінностей і норм команди, вміння працювати заради спільної мети, взаємна підтримка, довіра та відкритість, обмін знаннями та досвідом, згуртованість.

На кафедрі працює 8 викладачів та 2 лаборанта. Учені звання та наукові ступені мають усі викладачі, серед них 2 професори, 6 доцентів, 1 старший викладач, 1 доктор та 7 кандидатів технічних наук. Кафедра має висококваліфікований лаборантський склад.

Викладачі кафедри здійснюють навчально-виховну, методичну та науково-дослідну роботу, підготовку науково-педагогічних кадрів і підвищення їх кваліфікації.

На кафедрі велика увага приділяється підвищенню якості навчального процесу, удосконаленню методики викладання, підготовці фахівців м'ясопереробної галузі на рівні сучасних вимог.

Професорсько-викладацький склад кафедри постійно працює над тим, щоб проводити глибоку цільову підготовку кадрів для м'ясної промисловості, яка ґрунтується на поєднанні навчального процесу, наукових досліджень та рішенні актуальних

завдань підприємств галузі. Для реалізації цього завдання викладачі беруть активну участь у всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах і виставках, присвячених актуальним проблемам технологій харчових виробництв.

Незважаючи на юний вік, кафедра є сьогодні однією з провідних у Навчально-науковому інституті харчових технологій та бізнесу.

Одним з основних напрямів діяльності кафедри технології м'яса є організація й проведення наукових досліджень. Серед основних завдань науково-дослідної роботи – розвиток фундаментальних, пошукових та прикладних досліджень із пріоритетних напрямів сучасної науки у тісному зв'язку з підготовкою фахівців, наукових та науково-педагогічних кадрів; широке використання інтелектуального потенціалу кафедри для забезпечення розвитку науки, культури та науково-технічного прогресу.

Наукові дослідження кафедри спрямовані на вирішення актуальних проблем галузі за такими напрямами:

- дослідження м'ясної сировини як предмета технологічної переробки у виробі харчового, кормового, технічного чи іншого призначення;

- розроблення й удосконалення методологічних засад і наукових методів дослідження хімічного складу та структури, оцінювання якості та безпеки м'ясної сировини та готової продукції;

- удосконалення існуючих технологічних процесів переробки м'ясної, сировини в напрямку розширення асортименту та поліпшення якості й безпеки готової продукції, зниження ресурсо- та енерговитрат на її виробництво;

- наукове обґрунтування та розроблення інноваційних технологій м'ясних продуктів;

- розроблення й затвердження нормативної та технологічної документації на нові види продукції галузі;

- проектування та реконструкція підприємств галузі.

За період існування кафедри її наукові доробки опубліковано в понад 663 публікаціях, у т.ч. 16 монографіях, 35 навчальних посібниках, 2 підручниках, 36 патентах України, 135 статтях, 439 тезах доповідей та матеріалів конференцій; захищено 1 докторська та 2 кандидатські дисертації.

Науково-технічна співдружність кафедри з підприємствами м'ясопереробної галузі є однією зі складових наукової діяльності, що ставить за мету дослідження потреб м'ясопереробного комплексу, визначення сучасних вимог до фахівців галузі, упровадження та апробацію нових технологій м'ясних виробів, популяризацію наукових досліджень фахівців кафедри та університету, а також організацію практики студентів.

Практична підготовка студентів є важливим складником навчально-виховного процесу, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки майбутніх фахівців з їхньою практичною діяльністю, сприяє формуванню творчого ставлення до майбутньої праці, визначає ступінь професійної здатності та рівень компетентності. Основними базами практики студентів кафедри є провідні м'ясопереробні підприємства Харкова, Харківської та інших областей України: ТОВ «Харківський м'ясокомбінат», ТОВ «Вовчанський м'ясокомбінат», ТОВ «Салтівський м'ясокомбінат», ЗАТ «Комплекс Безлюдівський м'ясокомбінат», ТОВ «Чугуївський м'ясокомбінат», ПП «Денвер» (Циркунівський м'ясокомбінат), ТОВ «Новожанівський м'я-

сокомбінат», ФОП Бондар С.О. (ТМ «М'ясна ліга»), ТОВ «Агропродукт».

Кафедра активно співпрацює з м'ясопереробними підприємствами не тільки в Україні, а й за кордоном – у Польщі, Грузії.

Науково-технологічні розробки кафедри щорічно демонструються на виставках, форумах та конкурсах. Розроблену співробітниками кафедри нову продукцію «Напівфабрикати м'ясні посічені заморожені» відзначено дипломом переможця регіонального етапу Всеукраїнського конкурсу якості продукції «100 кращих товарів України» у 2014 році в номінації «Продовольчі товари».

Сьогодні випускники спеціальності успішно працюють на таких підприємствах, як ЗАТ «Комплекс Безлюдівський м'ясокомбінат», ТОВ «Дергачівський м'ясокомбінат – Перша столиця», ТОВ «Харківський м'ясокомбінат», ТОВ «Роганський м'ясокомбінат», ПП «Денвер» (Циркунівський м'ясокомбінат), ТОВ «Український м'ясокомбінат», ТОВ «ППК і К» (Харківський М'ясний Ряд), ТОВ «Про-Краст» та багато інших.

ФАКУЛЬТЕТ ОБЛАДНАННЯ ТА ТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ

Факультет обладнання і технічного сервісу з його науково-педагогічним складом є одним із потужних підрозділів нашого університету, який примножує його здобутки, зберігає високий творчий потенціал і авторитет.

Новітня історія нашого факультету почалась із заснування в 1990 році (наказ № 109 від 31 серпня) за ініціативою колишнього ректора Харківського інституту громадського харчування доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента ВАСГНІЛ Михайла Івановича Беляєва. Першим деканом інженерно-механічного факультету (1990–2003 рр.) був призначений доктор технічних наук, професор В.В. Сафонов.

В.В. Сафонов

На момент заснування з метою підготовки кадрів за спеціальністю 17.06 «Машини і апарати харчових виробництв» факультет мав назву інженерно-механічний.

Відкриття факультету було зумовлено необхідністю підготовки цих спеціалістів за замовленням Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків та торгівлі для роботи на підприємствах та в організаціях галузі.

Із переходом економіки на ринкові відносини потреба у таких спеціалістах збільшилась. Це пов'язано з тим, що більшість підприємств харчування і торгівлі

відокремилась від структур і перейшла на самоокупність. Крім того, переорієнтація колгоспів та радгоспів на перероблення своєї продукції викликала необхідність відкриття спеціальних виробництв: малих ковбасних, молокопереробних, плодоовочево-консервних цехів, хлібопекарень та кондитерських.

У 1994 році Міністерство освіти України змінило назву спеціальності 17.06. Замість неї під шифром 7.090221 було введено спеціальність «Обладнання харчових виробництв». У зв'язку з цим на факультеті було розроблено новий навчальний план з урахуванням особливостей специфіки підготовки фахівців з нової спеціальності.

У цей час широкого розвитку набули малі харчові підприємства: міні-цехи з виробництва кондитерських, ковбасних і кулінарних виробів, плодоовочевої та молочної продукції та ін.

Великих змін зазнало виробництво у сфері торгівлі та харчування як за формою, так і за змістом. Із більшості великих підприємств: трестів, торгів, управлінь тощо, – почали відокремлюватися самостійні малі підприємства. При цьому вони стали визначатися щодо своєї діяльності, а це означає – самостійне визначення ринків збуту, розробка структури підприємства, відкриття нових виробництв. При цьому виникла необхідність в підборі та експлуатації обладнання.

У 1998 році в номенклатурі переліків спеціальностей вишів Міносвіти України скоригована назва спеціальності 7.090221: не «Обладнання харчових виробництв», а «Обладнання переробних і харчових виробництв». До того часу виші були позбавлені самостійного відкриття спеціалізації.

Проте, на той час малі харчові підприємства, підприємства харчування і торгівлі, окрім виробництва продукції, у свою діяль-

ність ввели й переробку сільськогосподарської продукції тваринного і рослинного походження, що викликало необхідність знову змінити навчальний план, тобто ввести низку дисциплін, які дали б можливість освоїти обладнання переробних виробництв.

Потенційними замовниками спеціалістів нової кваліфікації на той час були колективні сільськогосподарські підприємства, фермерські та інші господарства, які займались переробкою сільськогосподарської сировини в умовах функціонування малих підприємств з виробництва продуктів хар-

чування, а також підприємства харчування, торгівлі, проектні організації.

В.М. Михайлов

МИНИСТЕРСТВО ТОРГОВЛИ УССР
ХАРЬКОВСКИЙ ИНСТИТУТ ОБЩЕСТВЕННОГО ПИТАНИЯ

П Р И К А З

31. августа 1990 г.

г. Харьков

№ 109

О создании механического факультета

В целях расширения подготовки специалистов для отрасли и в связи с набором студентов по специальности 1706 "Машины и аппараты пищевых производств" приказываю:

1. Создать в институте с 1.09.90 г. механический факультет, в состав которого включить следующие кафедры:

- физики и энергетики,
- механики,
- оборудования предприятий общественного питания,
- холодильной и торговой техники.

2. Проректорам по учебной работе, начальнику учебного отдела совместно с заведующими кафедрами до 25.09.90 г. разработать рабочие программы и учебные планы по дисциплинам, соответствующим специальности 1706 "Машины и аппараты пищевых производств".

3. Проректору по АХР т. Жолудь Н.П. до 10.09.90 г. решить вопрос о выделении помещения для размещения деканата, обеспечить всем необходимым оборудованием, инвентарем и мебелью по заявкам декана факультета с учетом перспектив развития факультета.

4. Декану механического факультета в своей работе строго руководствоваться руководящими документами по высшей школе, директивными документами МТ УССР и Уставом института.

5. Начальнику планово-финансового отдела, главному бухгалтеру произвести расчет штатной численности сотрудников деканата в соответствующих руководящих документах.

6. Заведующей библиотекой т. Шевченко Л.Д. до 10.09.90 г. перераспределить сотрудников библиотеки для обеспечения студентов механического факультета всей необходимой литературой.

Ректор института

Наказ № 109 від 31 серпня 1990 року

Професорсько-викладацьким колективом інженерно-механічного факультету під керівництвом другого декана доктора технічних наук Валерія Михайловича Михайлова в 2003 році було проведено роботу, пов'язану з аналізом стану працевлаштування випускників і перспективних напрямів діяльності на факультеті.

Діяльність випускників факультету пов'язана з роботою у таких установах:

- виробничо-технічних, конструкторських, експлуатаційних та ремонтних службах виробничих підприємств, цехів, ділянок у галузі переробних і харчових виробництв, а також підприємств харчування і торгівлі;

- проектно-конструкторських та науково-дослідних організаціях, пов'язаних з діяльністю переробних виробництв, а також підприємств харчування та торгівлі;

- виробничих підрозділах і підприємствах, що спеціалізуються на виготовленні, монтажі, налазці, ремонті та експлуатації обладнання, а також його реалізації;

- консультаційних та сервісних центрах, торговельних представництвах фірм, що займаються виробництвом, передпродажною підготовкою й реалізацією, вітчизняного та імпортного торговельно-технологічного обладнання;

- відділах митних служб, що спеціалізуються на технічній експертизі торговельно-технологічного обладнання імпортного виробництва, а також експертизі товарів продовольчої та непродовольчої груп за допомогою контролюючого обладнання та технічних засобів;

- товарних біржах, які спеціалізуються на реалізації торговельно-технологічного обладнання (дилерська діяльність);

- сервісних центрах з обслуговування та ремонту торговельно-технологічного та холодильного обладнання, побутової техніки.

Випускники факультету займають такі посади: інженера виробничо-технічного та конструкторського відділів, головного механіка на підприємствах галузі; механіка цеху, ділянки переробних та харчових ви-

робництв, а також підприємств харчування та торгівлі; майстра, механіка-виконавця робіт, керівника цеху, ділянки на підприємстві, що виготовляє галузеве обладнання, здійснює його монтаж, налагодження та ремонт; інженера-конструктора в проектних та науково-дослідних організаціях, технічних бюро та технічних відділах машинобудівних підприємств галузі; інженера-менеджера та інженера-маркетолога з продажу торговельно-технологічного та холодильного обладнання, побутової техніки; інженера-менеджера центрів сервісного обслуговування та передпродажної підготовки торговельно-технологічного та холодильного обладнання, побутової техніки; інженера-експерта технічних відділів митних служб; дилера товарних бірж; інженера-інспектора з питань енергоменеджменту підприємств.

Таким чином, було зазначено, що існуюча назва факультету вже не відповідає повною мірою змісту його діяльності. Під час колективного обговорення на засіданні Вченої ради факультету 14 листопада 2003 р. було схвалено пропозицію щодо зміни назви факультету на факультет обладнання і технічного сервісу. 8 грудня 2003 р. Вчена рада університету схвалила це рішення.

Л.К. Карпенко

Із 2004 року і дотепер керівництво факультету здійснює к.т.н., доцент Людмила Костянтинівна Карпенко.

Ураховуючи цілу низку нових сфер діяльності та посад, що не були своєчасно передбачені кваліфікаційною характеристикою спеціаліста, колектив факультету ухвалює

рішення провести роботу з удосконалення навчального процесу для поліпшення якості підготовки фахівців.

Так, у 2004 році професорсько-викладацьким складом факультету проведено роботу, спрямовану на успішну атестацію спеціальності «Обладнання переробних і харчових виробництв» за всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями (бакалавр, спеціаліст, магістр).

У 2005 році було збільшено обсяг ліцензійного набору студентів заочної форми навчання до 75 осіб.

Із 2006 року на факультеті розпочалась підготовка фахівців за скороченим терміном навчання (заочна й денна форми навчання).

У 2011 році факультет обладнання та технічного сервісу успішно пройшов акредитаційну експертизу підготовки бакалаврів напряму 6.050502 «Інженерна механіка» та спеціалістів і магістрів спеціальності 7.05050313, 8.05050313 «Обладнання переробних і харчових виробництв».

У 2013 році факультет успішно пройшов ліцензійну експертизу на провадження освітньої діяльності на напрямом 6.050604 «Енергомашинобудування» галузі знань 0506 «Енергетика та енергетичне машинобудування».

У 2016 році на факультеті успішно пройшла акредитаційна експертиза за галуззю знань 13 «Механічна інженерія», спеціальностями: 131 «Прикладна механіка», ступінь бакалавр, 133 «Галузеве машинобудування» ступінь магістр за спеціалізацією «Обладнання переробних і харчових виробництв» та за галуззю знань 14 «Електрична інженерія» за спеціальністю 142 «Енергетичне машинобудування» ступінь бакалавр за спеціалізацією «Холодильні машини та установки».

Нині проходить підготовка акредитаційної справи зі збільшення ліцензійного обсягу прийому за спеціальністю 133 «Галузеве машинобудування» ступінь магістр та ліцензійної справи на впровадження освітньої діяльності за спеціальністю 142 «Енергетичне машинобудування».

Факультет обладнання і технічного сервісу сьогодні складається з 4 кафедр: процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв (завідувач кафедри к.т.н., професор І.В. Бабкіна), устаткування харчової і готельної індустрії ім. М.І. Беляєва (завідувач кафедри д.т.н., професор Г.В. Дейниченко), холодильної та торговельної техніки і прикладної механіки (завідувач кафедри д.т.н., професор В.О. Потапов), які є випусковими на факультеті, а також фізико-математичних та інженерно-технічних дисциплін (завідувач кафедри д.т.н., професор М.І. Погожих).

Необхідно особливо зупинитися на славетних у науці та освіті іменах керівників не тільки факультету обладнання і технічного сервісу, а й усього нашого університету.

Із першого дня заснування (1990 р.) кафедрі процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв очолював ректор університету Олександр Іванович Черевко – провідний науковець у галузі харчової промисловості, д-р техн. наук, проф., Заслужений діяч науки і техніки України, академік Української академії наук, академік Міжнародної академії холоду, член-кореспондент Інженерної академії України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, відмінник освіти України, нагороджений орденом «За заслуги» II та III ступеня, почесною грамотою Верховної ради України, нагрудним знаком МОН України «Відмінник освіти України», нагрудним знаком «Петро Могила», нагрудним знаком Міністерства економіки України «За сумлінну працю» II ступеня, знаками Асоціації України «Професійна пошана» III та II ступеня, грамотами МОН України, грамотою Президії федерації профспілок України, грамотами Харківської обласної державної адміністрації та Харківської обласної ради, грамотою виконкому Харківської міської ради.

Із березня 2015 по серпень 2017 рік кафедрі очолювала д.т.н., професор Людмила Василівна Кіптєла, а з вересня 2017 року ка-

федрою завідує к.т.н., професор Ірина Володимирівна Бабкіна, нагороджена нагрудним знаком МОН України «Відмінник освіти України».

Колектив кафедри устаткування харчової і готельної індустрії ім. М.І. Беляєва з 1996 року очолює д-р техн. наук, проф., академік Української технологічної академії, Відмінник освіти України Григорій Вікторович Дейниченко. Григорій Вікторович – провідний учений у галузі устаткування технології та організації підприємств ресторанного господарства. Його ім'я відоме не тільки в Україні, але і в багатьох країнах світу. Професор Г.В. Дейниченко є членом правління Асоціації кулінарів України, членом правління та незалежним експертом Міжрегіональної асоціації кулінарів Росії. За активну та плідну роботу Г.В. Дейниченко у 2009–2010 н.р. був нагороджений грамотою Кабінету Міністрів України. Він – Заслужений діяч науки і техніки України.

Кафедру холодильної та торговельної техніки і прикладної механіки з вересня 2007 року очолює д-р техн. наук, проф. Володимир Олексійович Потапов, провідний учений у галузі харчової промисловості. Його ім'я відоме науковій спільноті багатьох країн світу, він нагороджений нагрудними знаками МОН України «Відмінник освіти України» та «За наукові та освітні досягнення». Професор В.О. Потапов очолює нові наукові напрямки «Моделювання явищ переносу в харчових продуктах у процесі їх технологічної обробки» та «Дослідження теплофізичних властивостей різних харчових систем, процесів теплообміну під час заморожування харчових продуктів, теплофізичних властивостей тепло- й холодоносіїв, у тому числі збагачених наночастинками».

Кафедру фізико-математичних та інженерно-технічних дисциплін з 2003 року очолює д-р техн. наук, проф. Микола Іванович Погожих, провідний учений у галузі харчової промисловості, засновник та керівник наукової школи «Дослідження процесів сушіння харчової сировини», наукові та практичні

результати якої відомі не тільки в Україні, а й за її межами – у Польщі, Словенії, Білорусії, Румунії. М.І. Погожих нагороджений нагрудними знаками МОН України «Відмінник освіти України» та «За наукові та освітні досягнення».

На факультеті працюють також 2 проректори: проректор з наукової роботи, д-р техн. наук, проф., Відмінник освіти, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2012 р.) Валерій Михайлович Михайлов (кафедра процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв) та проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків, канд. техн. наук, доц., Відмінник освіти Андрій Леонтійович Фощан (кафедра фізико-математичних та інженерно-технічних дисциплін).

За час існування факультету обладнання та технічного сервісу суттєво змінився його науковий і кадровий потенціал. Упродовж останніх двох десятиліть захищено 12 докторських дисертацій (О.І. Черевко, В.М. Михайлов, Л.В. Кіптєла, В.І. Маяк, Г.В. Дейниченко, М.І. Погожих, В.О. Потапов, В.П. Плевако, Ю.М. Тормосов, П.Л. Пахомов, В.В. Сафонов, О.Г. Терешкін) та більше 35 кандидатських дисертацій.

За чисельністю професорів (9) та докторів наук (8) факультет посідає перше місце в університеті. Особливо необхідно відзначити таких кандидатів наук, які є випускниками факультету: Б.В. Ляшенко, О.Є. Загорюлько (випуск 1999 року), В.В. Дуб (випуск 1998 року), З.О. Мазняк (випуск 2000 року), І.В. Лебединець (випуск 1998 року), Е.В. Білецький (випуск 1996 року), Д.П. Луценко (випуск 1995 року), Д.В. Горелков (випуск 2004 року), М.А. Чеканов (випуск 2001 року), В.М. Червоний (випуск 2007 року), Д.В. Дмитревський (випуск 2007 року), О.В. Петренко (випуск 1998 року), А.О. Шевченко (випуск 2005 року), С.В. Михайлова (випуск 2008 року), Є.М. Якушенко (випуск 2001 року), В.В. Гузенко (випуск 2009 року). Продовжують працювати над кандидатськими дисертаціями й інші випускники нашого

факультету: Д.А. Нечипоренко, М.Г. Мельник, В.В. Качалов, М.М. Смілик, М.О. Карєв, Д.В. Постольник, О.Ю. Гриценко, А.М. Сардаров, С.М. Козін, а також молоді викладачі кафедри фізико-математичних та інженерно-технічних дисциплін І.М. Павлюк, Є.О. Іштван.

Робота над кандидатськими та докторськими дисертаціями проходить в межах наукових шкіл факультету обладнання та технічного сервісу, що є логічним продовженням наукової школи, заснованої у 80-х роках минулого століття доктором технічних наук, професором, членом-кореспондентом ВАСГНІЛ М.І. Беляєвим. Сучасна діяльність цієї школи продовжується за кількома напрямками й спрямована на дослідження процесів харчових виробництв та розвитку і вдосконалення технологій продуктів харчування та обладнання для їх виробництва.

Розробки викладачів факультету впроваджено у різних галузях агропромислового комплексу України, підприємствах ресторанного господарства, м'ясопереробної, хлібопекарної, кондитерської промисловості.

За результатами науково-дослідної роботи публікуються чисельні монографії, статті в різноманітних фахових виданнях. Викладачі факультету беруть участь у міжнародних наукових та науково-практичних конференціях, активно займаються винахідницькою та раціоналізаторською діяльністю. Численні дипломи, медалі, грамоти та нагороди свідчать про високу оцінку діяльності нашого колективу. Протягом останніх трьох років за результатами рейтингу університету всі кафедри факультету завжди займали призові місця, а викладачі факультету ставали дипломантами та переможцями в обласному конкурсі «Вища школа Харківщини – кращі імена» в номінаціях «Кращий науковець» (проф. Г.В. Дейниченко), «Завідувач кафедрою» (проф. М.І. Погожих, проф. В.О. Потапов, проф. Г.В. Дейниченко), «Викладач професійно орієнтованих дис-

циплін» (проф. Л.В. Кіптєла), «Декан» (доц. Л.К. Карпенко).

Але найвищими нагородами стали: 1) Державна премія України в галузі науки і техніки, отримана в 2006 році колективом науковців під керівництвом проф. О.І. Черевка (Указ Президента України про присудження Державної премії України в області науки і техніки 2006 року від 20 грудня 2006 року під № 1103/2006), 2) Державна премія України в галузі науки і техніки, отримана в 2012 році проф. В.М. Михайловим у складі колективу науковців під керівництвом проф. П.П. Пивоварова (Указ Президента України про присудження Державної премії України в галузі науки і техніки 2012 року від 18 травня 2012 року № 329/2012.).

У науковій діяльності беруть активну участь і студенти факультету. Під керівництвом викладачів вони проводять дослідницькі роботи, займаються у наукових гуртках, беруть участь у наукових студентських конференціях та олімпіадах з фахових дисциплін. Дипломні проекти магістрів виконуються за тематикою науково-дослідних робіт факультету. Студенти факультету регулярно беруть участь у I та II турах Всеукраїнських студентських олімпіад з дисциплін та зі спеціальності «Обладнання переробних і харчових виробництв». Так, починаючи з 1992 року студенти факультету обладнання і технічного сервісу на базі провідних вишів України НУХТ, ДонНУЕТ ім. М.І. Туган-Барановського, ОНАХТ беруть участь у II турі Всеукраїнської олімпіади зі спеціальності «Обладнання переробних і харчових виробництв», де показують високий рівень набутих знань. І за чотирнадцять років існування олімпіади не було випадку, щоб наші студенти не займали призові місця і не ставали кращими у різних номінаціях.

Результати конкурсу дипломних проектів спеціалістів та магістерських робіт також дуже радують професорсько-викладацький склад факультету. За час існування конкурсу кожного року роботи наших випускників

мають високі результати і одержують дипломи I, II та III ступенів.

У 2014–2016 роках на базі нашого університету проходили II тури Всеукраїнської студентської олімпіади зі спеціальності «Обладнання переробних і харчових виробництв» та конкурси дипломних проектів. Усі учасники олімпіад та викладачі – представники інших вишів – відмітили дуже високий рівень підготовки цих заходів.

Кращі випускники факультету обладнання і технічного сервісу, які бажають продовжити навчання, мають можливість вступити до аспірантури за фахом «Харчові технології». Крім того, діє докторантура за такою ж спеціальністю.

За 27 років існування факультету опубліковано понад 60 монографій, 127 підручників і навчальних посібників, одержано 375 авторських свідоцтв та патентів на винахід.

Навчання на факультеті базується на сучасних дидактичних принципах вищої освіти і проводиться за новітніми методиками з впровадженням нових форм організації навчального процесу. Постійно удосконалюється матеріально-технічна база факультету, лабораторії оновлюються сучасним устаткуванням.

Студентська молодь бере активну участь у виховних заходах: урочистому посвяченні в студенти першокурсників; святкуванні «Дня студента», «Останнього дзвоника», «Дебюті», «Перлині року», «КВК» та ін., бере участь у спартакиадах, змаганнях з різних видів спорту.

Колектив факультету тісно співпрацює з промисловими й торговими підприємствами Харкова, інших регіонів України, де проходять практику студенти й працюють наші випускники.

На сьогодні робота на факультеті спрямована на забезпечення належного рівня підготовки фахівців для задоволення зростаючих вимог сучасного й майбутнього харчової промисловості, торгівлі та ресторанного бізнесу в нових економічних умовах, для здійснення чого факультет проводить активну

роботу з удосконалення структури та змісту професійної підготовки фахівців, з упровадження нових освітянських технологій за напрямками:

- підготовка науково-педагогічних кадрів;
- створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, підготовка її до повноцінного активного життя в інформаційному суспільстві;

- постійний перегляд та оновлення робочих програм; їх узгодження з сучасними концепціями освіти;

- створення матеріальної бази, розширення лабораторій і обладнання їх сучасною технікою;

- науково-технічне забезпечення викладання дисциплін на факультеті, подальше використання новітніх навчальних технологій (ділові ігри, ситуаційні завдання тощо), цілеспрямоване розширення інформатизації навчання (Інтернет, дистанційна освіта, комп'ютерні навчальні програми);

- упровадження науково-технічних розробок, спрямованих на організацію самостійного творчого опрацювання студентами матеріалу з різних навчальних дисциплін;

- розробка індивідуальних завдань професійного спрямування за умови пошуку різних методів їхнього вирішення, підвищення міждисциплінарності в дослідженнях;

- інтеграція навчання та наукових досліджень, збереження культурно-історичних традицій;

- залучення студентів до наукової роботи, робота з обдарованою молоддю, організація та проведення університетських, обласних і всеукраїнських олімпіад;

- організація та проведення профорієнтаційної роботи з молоддю тощо.

Таким чином, слід зазначити, що сьогодні факультет обладнання технічного сервісу є потужним і провідним структурним підрозділом Харківського державного університету харчування і торгівлі, діяльність якого спрямована на забезпечення підготовки висококваліфікованих фахівців інженерно-технічного напрямку, що затребу-

увані на сучасному ринку праці як у нашій країні, так і за її межами.

КАФЕДРА ПРОЦЕСІВ, АПАРАТІВ ТА АВТОМАТИЗАЦІЇ ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ

Кафедру створено на підставі наказу № 109 від 31 серпня 1990 року. Завідував кафедрою з дня її заснування до березня 2015 р. один із провідних вчених в галузі харчових виробництв, доктор технічних наук, професор, академік Української Академії наук, академік Міжнародної академії холоду, член-кореспондент Інженерної академії України, лауреат Державної премії України, заслужений діяч науки і техніки, ректор Харківського державного університету харчування та торгівлі Олександр Іванович Черевко.

Із березня 2015 по серпень 2017 кафедрою завідує доктор технічних наук, професор Людмила Василівна Кіптела, а з вересня 2017 р. кафедрою завідує кандидат технічних наук, професор Ірина Володимирівна Бабкіна.

У складі кафедри 4 професора, в тому числі 3 доктора наук; 5 доцентів, кандидатів технічних наук; 1 старший викладач, кандидат технічних наук, 1 асистент кафедри, 2 аспіранта, завідувач лабораторією та старший лаборант. Викладачами кафедри постійно здійснюються заходи щодо покращення підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів на факультеті обладнання та технічного сервісу, товарознавчому факультеті, а також в навчально-науковому інституті харчових технологій та бізнесу. Дипломні проекти та бакалаврські роботи студентів факультету обладнання та технічного сервісу пов'язані з модернізацією та удосконаленням конкретних харчових підприємств Харкова та інших міст України. Кафедра постійно співробітничала з провідними фахівцями галузі для набуття досвіду та практичної реалізації результатів наукових досліджень.

За роки існування кафедри постійно удосконалювалася професійна підготовка викладачів і було поставлено 16 навчальних дисциплін.

Для якісного проведення освітнього і наукового процесу на кафедрі обладнано 3 навчальні та 1 науково-дослідна лабораторії.

За час існування кафедри процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв було опубліковано понад 40 монографій; 40 підручників та навчальних посібників; отримано більше 250 патентів і авторських свідоцтв на винаходи на нові види харчових продуктів та напівфабрикатів, нові пристрої та апарати; розроблено більше 50 нормативно-технічних документів; видано понад 75 методичних вказівок; опубліковано близько 400 статей у наукових фахових виданнях. Наукові розробки співробітників кафедри неодноразово відмічалися на міжнародних та республіканських виставках.

Основним напрямом наукових досліджень кафедри є вдосконалення процесів і обладнання харчових виробництв з таких актуальних напрямів:

- наукове обґрунтування і розробка прогресивних процесів та обладнання для виробництва жарених кулінарних виробів;
- наукове обґрунтування процесів та удосконалення обладнання для переробки дикорослої плодово-ягідної сировини;
- удосконалення процесів та апаратів в виробництві нових високов'язких харчових продуктів;
- удосконалення процесів переробки дикорослої та пряноароматичної сировини з використанням НВЧ-нагрівачів.

Серед членів колективу кафедри дві особи є лауреатами Державної премії України в галузі науки і техніки, зокрема О.І. Черевко як керівник роботи «Створення та впровадження прогресивних технологій і ефективного обладнання для отримання нових функціональних оздоровчих харчових продуктів» (2006 р.), В.М. Михайлов як співвиконавець теми «Інноваційні технології виробництва

харчової продукції нового покоління масового споживання» (2011 р.)

За результатами наукових досліджень з 1990 р. аспірантами і здобувачами кафедри захищено 10 докторських дисертацій і 20 кандидатських дисертацій.

Олександр Іванович Черевко
професор кафедри, д.т.н,
ректор університету

Постійно розширюється матеріально-технічна база спеціалізованих лабораторій, виготовляються нові експериментальні стенди для дослідження нових напрямів удосконалення процесів і апаратів харчових виробництв. Професорсько-викладацький склад щорічно готує студентів до виступів на наукових конференціях. Найкращі дипломні проекти студентів беруть участь у Всеукраїнському конкурсі студентських робіт, де щорічно займають призові місця.

Колектив кафедри процесів, апаратів та автоматизації харчових виробництв

Викладачами кафедри постійно здійснюється розробка нових технологій та обладнання для підприємств харчових виробництв, ресторанного господарства та торгівлі, а також підготовка кваліфікованих конкурентоспроможних фахівців для роботи в сучасних умовах у відповідних галузях

промисловості та економіки, що є пріоритетним напрямом роботи кафедри.

КАФЕДРА УСТАТКУВАННЯ ХАРЧОВОЇ Й ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ ім. М.І. БЕЛЯЄВА

Колектив кафедри устаткування харчової і готельної індустрії ім. М.І. Беляєва (2017 р.)

Кафедра устаткування підприємств громадського харчування була створена у 1969 році в інституті громадського харчування Михайлом Івановичем Беляєвим, який був її першим завідувачем. З ім'ям М.І. Беляєва пов'язана вся історія кафедри.

Починаючи з моменту створення кафедри, професор Беляєв М.І. постійно прагнув до її становлення та розвитку. Це знайшло своє відображення у підготовці потужного і професійного кадрового та наукового потенціалу, у поліпшенні матеріально-технічної бази лабораторій кафедри.

На підставі вищевикладеного в жовтні 2013 року, кафедра клопотала перед Вченою радою університету про перейменування назви кафедри устаткування підприємств харчування на кафедру устаткування харчової і готельної індустрії та присвоєння їй імені Беляєва Михайла Івановича. Вчена рада університету задовольнила клопотання затвердити вищезазначену назву кафедри.

Професорсько-викладацький склад кафедри устаткування харчової і готельної

Перший завідувач
кафедри
Михайло Іванович
Беляєв

індустрії ім. М.І. Беляєва працює з усіх напрямів, передбачених законом України «Про вищу освіту», Статутом Університету, Положенням «Про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців (КМСОНП)», що розроблене навчально-методичним управлінням ХДУХТ, а також наказами ректора, вказівками ректорату, рішеннями Вченої ради університету і факультету обладнання та технічного сервісу та науково-методичної комісії факультету.

Кафедра устаткування харчової і готельної індустрії ім. М.І. Беляєва є випусковою кафедрою факультету обладнання та технічного сервісу університету, що готує фахівців різного рівня (бакалаврів, магістрів) за спеціальністю «Обладнання переробних і харчових виробництв». Крім того, окремі дисципліни професорсько-викладацьким складом кафедри викладаються для студентів, що навчаються за іншими спеціальностями у Навчально-науковому інституті харчових технологій та бізнесу, факультеті управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю, обліково-фінансовому та економічному факультетах, факультеті менеджменту, а також у інституті післядипломної бізнес-освіти.

Колектив кафедри устаткування харчової і готельної індустрії ім. М.І. Беляєва сьогодні продовжує започатковані її засновником та першим завідувачем Михайлом Івановичем Беляєвим основні напрями наукової, педагогічної, виховної діяльності, міжнародного співробітництва на всіх континентах світу, зміцнює зв'язок із сучасними виробництвами, запроваджує сучасні технології освітнього процесу, здійснює постійних пошук нових напрямків розвитку та співробітництва.

Викладачі кафедри проводять і здійснюють наукову, науково-дослідну роботу та науково-технічну діяльність за напрямками

розвитку сучасного устаткування ресторанного та готельного господарства, підприємств торгівлі, харчових виробництв, технічних засобів митного контролю, у сфері інтелектуальної власності тощо.

Кафедру обладнання підприємств громадського харчування було організовано в 1969 р. внаслідок реорганізації кафедри технології й обладнання підприємств громадського харчування на два самостійних підрозділи – технології та обладнання.

Першим завідувачем новоствореної кафедри був молодий 30-річний кандидат технічних наук Михайло Іванович Беляєв. Колектив складався усього з 3 викладачів – Ігоря Миколайовича Федорова, Нінелі Федорівни Петрової, Неллі Вікторівни Рижової.

У 1970–1973 рр. викладацький колектив кафедри поповнився новими фахівцями. Це – талановиті випускники інженерно-технологічного факультету: В.І. Каширцев, М.С. Одарченко, А.М. Тітов, В.А. Левік, Л.М. Попов, – а також фахівці-практики з виробництва і з інших ВНЗ: П.Я. Коган, Л.В. Кіптела, Б.П. Куприн, М.В. Березюк, Е.Р. Галієв.

У 1974–1977 рр. викладацький склад кафедри поповнюється талановитими випускниками свого ж ВНЗ: В.В. Сафоновим, Ю.А. Міхно, О.І. Черевком, С.В. Симов'яном, Г.М. Постновим, В.О. Єфімовою, Н.О. Афуковою, а також фахівцями з інших ВНЗ: Е.А. Сараєвою, Т.Б. Шапошниковою, С.Н. Кузнецовим.

Колектив кафедри обладнання підприємств громадського харчування (1974–1977 рр.)

Дисципліни кафедри читаються студентам на всіх факультетах інституту. У 1976 р.

за успіхи в навчальній і науковій праці завідувача кафедри М.І. Беляєва було нагороджено орденом «Знак пошани». У 1978 р. завідувач кафедри М.І. Беляєв став проректором з наукової роботи, у 1981 р. він захистив докторську дисертацію й наступного року отримав учене звання професора.

У серпні 1990 р. з ініціативи ректора інституту М.І. Беляєва відбулося заснування інженерно-механічного факультету для підготовки фахівців зі спеціальності «Машини й апарати харчових виробництв». Кафедра устаткування стає однією з провідних на інженерно-механічному факультеті й бере активну участь у підготовці фахівців інженерів-механіків харчових виробництв. Завідувач кафедри М.І. Беляєв у 1991 р. був обраний членом-кореспондентом ВАСГНІЛ.

У 90-і рр. після передчасної смерті Михайла Івановича кафедрою керували доцент В.І. Каширцев, професори В.В. Сафонов, П.Л. Пахомов. У цей же час самостійною одиницею стає кафедра холодильної техніки й холодильної технології.

Із 1996 р. по сьогодні колектив кафедри очолює доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки й техніки України, академік Української технологічної академії Григорій Вікторович Дейниченко.

Завідувач кафедри устаткування харчової й готельної індустрії ім. М.І. Беляєва, д.т.н., професор Г.В. Дейниченко (2017 р.)

У жовтні 2013 р. кафедра була перейменована на кафедру устаткування харчової й готельної індустрії ім. М.І. Беляєва.

Науково-педагогічний потенціал кафедри становить 9 чоловік, із яких 3 професо-

ри, 6 доцентів, кандидатів наук. На кафедрі викладається 16 дисциплін для студентів усіх факультетів університету.

Наукові школи кафедри:

– «Дослідження процесів харчових виробництв, розробка й удосконалення технологій продуктів харчування та обладнання для їх виробництва» (керівник проф. Г.В. Дейниченко). Дослідження здійснюються за декількома напрямками:

– дослідження процесів ультрафільтрації БВМС та створення нових технологій функціональних продуктів з використанням похідних УФ-розділення;

– створення технологій продуктів підвищеної харчової цінності на основі білково-вуглеводної молочної сировини;

– підвищення харчової цінності продуктів харчування за рахунок використання збагачувачів молочної природи;

– розробка функціональних продуктів харчування на основі молочної сировини з використанням йодовмісних добавок;

– дослідження товарознавчих аспектів формування нових продуктів харчування;

– дослідження комбінованих процесів та устаткування для очищення плодоовочевої сировини.

За різними напрямками цієї наукової школи працюють д.т.н., проф. В.А. Гніцевич, д.т.н., проф. О.Г. Терешкін, д.т.н., проф. Т.І. Юдіна, кандидати технічних наук, доценти З.О. Мазняк, І.В. Золотухіна, В.М. Ветров, В.Ф. Бондаренко, О.М. Беляєва, І.М. Беляєва, Т.О. Колесніченко, Д.П. Крамаренко, Л.Л. Івашина, О.П. Юдічева, Г.І. Дюкарева, Д.В. Горелков, Д.В. Дмитревський, В.В. Гузенко, О.В. Гафуров, К.А. Сефіханова, здобувач В.І. Федак.

За підсумками роботи наукової школи опубліковано понад 700 наукових праць, 14 монографій, 16 навчальних посібників, 4 підручників, 20 науково-дослідницьких робіт, 40 комплектів нормативних документів на нові продукти харчування, понад 100 розробок навчально-методичного характеру для студентів різних спеціальностей,

110 патентів на винаходи, захищено 18 кандидатських і 3 докторських дисертації.

Наукова школа «Безвідходні технології переробки харчової сировини та їх апаратурне оформлення» (керівник проф. Г.М. Постнов). Основні напрями діяльності школи:

– дослідження процесів обробки сільськогосподарської сировини електрофізичними методами та створення нових апаратів для їх реалізації;

– розроблення технологічних схем розподілу сільськогосподарської птиці на окремі анатомічні частини та створення нові технології напівфабрикатів та кулінарних виробів;

– технологій кулінарної продукції на основі рибної сировини, технологій сушених кулінарних виробів.

За різними напрямками в науковій школі працюють кандидати наук, доценти Н.І. Єсінова, О.М. Постнова, П.В. Іванников, І.О. Пронін, С.О. Попова, М.А. Чеканов, В.М. Червоний, О.В. Яковлев, здобувач Ю.М. Корінець. Результати наукових пошуків школи знайшли відображення в 370 наукових працях, 4 монографії, 13 навчальних посібниках, 2 підручниках, 38 науково-дослідницьких роботах, 25 авторських свідоцтв, патентів на винаходи та корисні моделі, 8 кандидатських і 1 докторській дисертацій.

Досвід і знання, набуті викладачами кафедри під час закордонних відряджень, активно використовуються для покращення навчального процесу в університеті та підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу кафедри, удосконалення його професійної майстерності, отримання високого рівня викладача-науковця.

Так, викладачі кафедри беруть активну участь у роботі закордонних конференцій у Греції, Білорусі, Об'єднаних Арабських Еміратах, Румунії, Японії, Республіці Чілі, Російській Федерації, Польщі, Німеччині, Ірландії, а також у багатьох міжнародних науково-практичних конференціях, що проходять на території України в містах: Одесі, Дніпрі, Тернополі, Львові, Києві, Полтаві, Святогорську, Львові, Маріуполі та ін.

КАФЕДРА ХОЛОДИЛЬНОЇ ТА ТОРГОВЕЛЬНОЇ ТЕХНІКИ І ПРИКЛАДНОЇ МЕХАНІКИ

Кафедра холодильної та торговельної техніки і прикладної механіки створена у 2015 році на базі двох кафедр: кафедри «Холодильної та торговельної техніки» та кафедри «Механіки та графіки».

Маючи багаторічний досвід підготовки фахівців галузі, кафедра холодильної та торговельної техніки і прикладної механіки докладає багато зусиль для оновлення та розширення лабораторної бази, упровадження в навчальний процес комп'ютерної техніки та сучасних засобів навчання, тісно співпрацює з провідними світовими виробниками в галузі холодильної та кліматичної індустрії.

*Завідувач кафедри
доктор технічних наук, професор, Відмінник освіти
Україні Володимир Олексійович Потанов*

Дисципліни холодильного та торговельного циклу викладаються студентам Навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу, факультету обладнання та технічного сервісу, факультету товарознавства і торговельного підприємництва.

Науково-педагогічний склад кафедри налічує 14 осіб, з яких 3 професора, 2 доктора технічних наук, 7 доцентів, 8 кандидатів

технічних наук, 3 старших викладача, 1 асистент.

За час функціонування кафедри її співробітниками отримано понад 100 авторських свідоцтв і патентів на винаходи; видано більш 100 методичних вказівок та розробок; опубліковано 10 навчальних посібників; видано понад 350 статей та зроблено понад 250 доповідей на конференціях та семінарах різних рівнів.

Історія двох об'єднаних кафедр невід'ємно пов'язана з історією університету.

Історія кафедри холодильної та торговельної техніки почалася в Харківському інституті громадського харчування в 1990 році під час реорганізації кафедри обладнання підприємств громадського харчування. Першим завідувачем кафедри став доктор технічних наук, професор В.І. Коваленко. Перед колективом новоствореної кафедри було поставлено завдання створити матеріально-технічну базу, нові курси, розробити тематику і методику лабораторно-практичних занять для організації навчального процесу зі студентами декількох спеціальностей. У 1994 році кафедра тимчасово об'єднується з кафедрою обладнання підприємств громадського харчування, та вже через рік працює самостійно. До березня 2007 року кафедру очолював доктор технічних наук, професор В.В. Сафонов. Вагомий внесок у становлення та розвиток кафедри зробив проф., д.т.н. П.Л. Пахомов, який працював на ній з 1997 по 2005 рр.

Ще за часів завідування кафедрою проф., д.т.н. В.В. Сафоновим, наукові інтереси якого полягали в удосконаленні процесів, апаратів і обладнання харчових підприємств, розробці нових технологій виробництва харчових продуктів із застосуванням холоду, на кафедрі почали формуватися наукові школи. Було підготовлено 5 монографій, опубліковано понад 300 статей та тез доповідей, захищено 6 кандидатських дисертацій (Л.І. Храмшина, Е.В. Білецький, Д.П. Луценко, В.А. Куценко, О.С. Сомов, Д.П. Семенюк) та 1 докторську дисертацію (В.В. Сафонов).

Із 2007 р. колектив кафедри очолював д.т.н., професор Володимир Олексійович Потапов.

Під його керівництвом плідно працювала наукова школа «Моделювання явищ перенесення в харчових продуктах у процесі їх технологічної обробки». За участі й під керівництвом професора В.О. Потапова було опубліковано 392 друковані праці, в тому числі 4 монографії, 4 підручники для студентів вищих навчальних закладів, 6 навчальних посібників, 1 з них з грифом МОН, які присвячено проблемам дослідження та вдосконалення процесів, апаратів і обладнання харчових виробництв, розробці нових технологій виробництва харчових продуктів із застосуванням холоду, моделюванню явищ перенесення в харчових продуктах у процесі їх технологічної обробки. Під науковим керівництвом В.О. Потапова було підготовлено й успішно захищено 3 кандидатські дисертації (О.В. Петренко, Є.М. Якушенко, С.В. Михайлова).

Результати праць наукових шкіл використовувалися в навчальному процесі. Це – тематика дипломних і курсових проєктів, матеріали практичних занять, а також науково-дослідна робота студентів.

Кафедра постійно співпрацювала з провідними навчальними закладами за межами нашої країни. Співробітники кафедри брали активну участь у міжнародних науково-практичних та науково-технічних конференціях різного рівня. Їх наукові праці публікуються у міжнародних фахових виданнях Болгарії, Казахстану, Польщі, Росії, Словаччині, Білорусі, Румунії, Фінляндії, Данії.

Результати наукових досліджень за науково-дослідними темами були впроваджені у виробництво багатьох підприємств України та країн близького зарубіжжя, у навчальний процес при підготовці фахівців інженерних спеціальностей.

За час функціонування кафедри її співробітниками отримано понад 75 авторських свідоцтв і патентів на винаходи; видано

більш 160 методичних вказівок та розробок; опубліковано 10 монографій, 7 підручників, 12 навчальних посібників, з них 3 посібника з грифом МОН; видано понад 615 статей та тез доповідей.

Колектив кафедри приділяв велику увагу організаційно-методичній роботі. Усі дисципліни кафедри забезпечені необхідними навчально-методичними розробками, лекційний матеріал викладався з застосуванням мультимедійних технологій.

Викладачі кафедри постійно підвищували свою майстерність і наукову кваліфікацію. Склад кафедри постійно змінювався, на зміну першим викладачам прийшло нове молоде покоління наукових кадрів.

За успіхи в науковій та навчально-педагогічній роботі співробітники кафедри неодноразово відзначались нагородами різного рівня.

Історія кафедри механіки та графіки починається від дня заснування Харківського інституту громадського харчування в 1967 році. Тоді кафедра називалася «Загально-технічна кафедра». Але вже наступного року вона була реформована й отримала нову назву – «Кафедра механіки», першим завідувачим якої став доцент Л.О. Цікавий.

У 1970–1971 роках відбувалося становлення кафедри. Саме в ці часи з неї виділились дві нові кафедри – графіки та енергетики, стабілізувався викладацький склад. Окрім завідувача доцента Л.О. Цікавого, на кафедрі працювали доцент Л.О. Григор'єв, доцент В.С. Марченков, ст. викладач Ю.І. Ка-

план, ст. викладач В.П. Плевако та ст. викладач А.В. Гречанніков. Кафедра входила до складу інженерно-технологічного факультету й проводила всі види занять з інженерної графіки, теоретичної механіки, опору матеріалів, теорії механізмів і машин, деталей машин. На 70-і роки припадає розквіт наукової діяльності членів кафедри.

У 1974 році завідувачем кафедрою було призначено доцента Л.О. Григор'єва. Високий професіоналізм та інтелігентність поєднувались у цій людині з надзвичайною вимогливістю як до себе, так і до підлеглих. На кафедрі розпочалася інтенсивна методична діяльність.

У 1980–1995 роках кафедру очолював доцент В.П. Плевако. За ці роки на кафедрі було видано понад 50 методичних посібників, що охоплювали всі аспекти навчальної роботи на інженерно-технологічному, товарознавчому та інженерно-механічному факультетах усіх форм навчання. Доцент Ю.І. Каплан першим на кафедрі захистив докторську дисертацію, став професором.

У 1992 році відбулося остаточне об'єднання кафедр механіки та інженерної графіки, і кафедра отримала назву «Кафедра механіки та графіки».

У 80-90 роки на кафедру прийшли працювати нові висококваліфіковані працівники: доценти Ю.М. Назаров, Л.П. Вичисенко, А.М. Чуйко, В.Г. Третьяк, старші викладачі В.П. Безуглий, В.А. Куценко, – та влилося нове поповнення з колишньої кафедри інженерної графіки – доцент Н.Ф. Григорова та старші викладачі Г.М. Башлачева, Ю.М. Тормосов, І.В. Нечипоренко. За останній час на кафедрі було захищено 3 кандидатські (І.В. Нечипоренко, В.А. Куценко, С.Ю. Саєнко) та 2 докторські дисертації (В.П. Плевако та Ю.М. Тормосов).

У 1995 році завідувачем кафедри став доцент А.Г. Валько. Слід відмітити, що під його керівництвом було створено науково-дослідну лабораторію для виконання наукової роботи за фінансування з державного бюджету.

Із 1998 по 2015 рік кафедру очолював професор Ю.М. Тормосов. За цей час співробітниками кафедри було отримано понад 73 авторських свідоцтв і патентів на винаходи; видано більш 60 методичних вказівок та розробок; опубліковано 1 підручник, 2 монографії, 12 навчальних посібників, зокрема 1 посібник з грифом МОН; видано понад 310 статей та зроблено понад 150 доповідей на конференціях та семінарах різних рівнів.

Із початку заснування на кафедрі викладались тільки 3 дисципліни: «Інженерна графіка», «Теоретична механіка», «Прикладна механіка». Після створення інженерно-механічного факультету було введено ще ряд нових дисциплін: «Нарисна геометрія, інженерна та комп'ютерна графіка», «Теорія механізмів і машин», «Опір матеріалів», «Деталі машин», «Технологія конструкційних матеріалів та матеріалознавство», «Теорія технічних систем», «Розрахунок та конструювання технологічного обладнання», «Основи САПР», «Взаємозамінність, стандартизація та технічні виміри», «ПЕОМ в дипломному проектуванні». У діяльності кафедри органічно поєднуються досвід висококваліфікованих кадрів та енергія молодих викладачів (С.М. Костенко, І.П. Педорич, С.Ю. Саєнко, Н.Є. Вікман).

На кафедрі пройшли інженерну підготовку тисячі студентів інженерно-технологічного, інженерно-механічного та товарознавчого факультетів. Вони працюють у галузі торгівлі, промисловості, ведуть плідну науково-педагогічну роботу. Багато з них займає керівні посади і є відомими в нашому місті.

Пріоритетним напрямом створеної 2015 року кафедри холодної та торговельної техніки і прикладної механіки була й залишається підготовка кваліфікованих кадрів для роботи в сучасних умовах у відповідних галузях економіки та промисловості в Україні та за її межами. Колектив кафедри вважає громадянським обов'язком не лише випустити зі стін університету гідних професіоналів, але й навчити їх сукупності понять про цивілізовану та високоосвічену, розвинену в усіх відношеннях людину, здатну сумлінно працювати на благо нашої країни.

КАФЕДРА ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ТА ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Кафедра фізико-математичних та інженерно-технічних дисциплін призначена для викладання фундаментальних та загальнотехнічних дисциплін. Створена шляхом об'єднання кафедр фізики й енергетики та вищої математики у 2015 році.

Кафедра фізики функціонує з першого дня існування університету. Першим завідувачем, який очолив кафедру фізики, був доцент В.І. Башмаков. Із 1972 року керівництво кафедрою перейшло до доцента С.М. Шумілова, а через 10 років – до доцента В.В. Жукова.

Кафедра енергетики була заснована в 1970 році. Першим завідувачем кафедри був доц. А.П. Капустник. Потім, з 1972 року – доц. Л.М. Мірошкін. У 1994 році за рішенням Вченої Ради ці кафедри об'єднуються в кафе-

дру енергетики та фізики, її загальне керівництво доручають проф. О.І. Торянику.

Кафедра вищої математики теж заснована в 1967 році одночасно зі створенням Харківського інституту громадського харчування. Її першим завідувачем став доцент В.І. Юрченко, який керував кафедрою до 1971 року. Потім її очолювали доцент Ю.І. Травкін (1971–1973), доцент В.В. Цуканов (1975–1984), професор Ж.А. Крутовий (1984–1994). Із 1994 по 2011 кафедру очолював професор М.С. Синєкоп, а з лютого 2012 – доцент Д.О. Торяник.

Вищою атестаційною комісією при Міністерстві освіти України кафедра атестована за 4-м рівнем. Вона вкомплектована висококваліфікованими науково-педагогічними кадрами, має необхідну лабораторно-практичну базу та необхідне методичне забезпечення. На сьогодні кафедру очолює професор М.І. Погожих.

Кафедра проводить навчання студентів усіх факультетів університету з таких дисциплін, як фізика, вища та прикладна математика, фізичні методи дослідження та обробки харчових продуктів і сировини, методи дослідження процесів, оптимізаційні методи та моделі, математика та її методи, оптимізація технологічних процесів, теорія ймовірностей та математична статистика, теплотехніка, електротехніка, електроніка та мікропроцесорна техніка, концепції сучасного природознавства, адаптаційний курс із математики, планування експерименту, математичні методи в технології, фізико-хімічні основи стану води в харчових продуктах. За рік на кафедрі навчається біля 2 000 студентів.

Науково-педагогічний колектив кафедри складає 13 осіб, з яких 2 професори, 1 доктор наук, 7 доцентів, 8 кандидатів наук. Усі вони мають значний досвід педагогічної роботи, постійно підвищують свій науковий та навчально-методичний рівень, під час викладання використовують сучасні інноваційні підходи з педагогіки вищої школи. Навчальні заняття викладачами кафедри

проводяться з використанням сучасних комп'ютерних, інтерактивних, бездротових та хмарних технологій. На кафедрі використовується інтерактивна аудіовізуальна аудиторія з доступом до хмарних сервісів для проведення лекційних, практичних та лабораторних занять. Аудиторія є авторською розробкою кафедри. Організовано онлайн-консультації студентів з використанням соціальних мереж. Створені та постійно поповнюються електронні бази даних з дисциплін кафедри. Матеріали дублюються на хмарних акаунтах, даючи можливість студентам та викладачам отримувати 24-годинний доступ до навчально-методичних матеріалів. Для студентів денного та заочного відділень створено аудіовізуальне супроводження лабораторних робіт із курсів «Теплотехніка» та «Електротехніка» в кафедральному акаунті в Google та YouTube.

Фундаментальний напрям базової підготовки фахівців кафедри дає можливість плідно співпрацювати із науково-педагогічними колективами інших кафедр університету, створюючи нові інтегровані та спеціалізовані навчальні курси, викладання яких забезпечене авторською методичною літературою. Кваліфікованими фахівцями кафедри проводиться консультаційна робота зі студентами під час підготовки дипломних та магістерських робіт, з аспірантами, пошукачами наукового ступеня, викладачами.

Науково-дослідна робота кафедри проводиться системно та плідно. Головні напрями цієї роботи: дослідження проблем галузі з використанням математичного апарату, моделювання процесів галузі, деякі фундаментальні проблеми математики, механіки, математичної фізики. Основна концепція науково-дослідної діяльності кафедри – розробка нових і вдосконалення існуючих фізичних методів дослідження харчової сировини, зокрема отримання кінетики і швидкості сушіння, визначення середньооб'ємної та середньоінтегральної температури

ри матеріалу в процесі зневоднення, визначення кількості сухих речовин, дослідження відновлюваності й набухання сушеної продукції; для ньютонівських рідин, визначення в широкому діапазоні швидкостей зсуву, граничного напруження зсуву, визначення залежності в'язкості від температури; для ньютонівських рідин визначення в'язкості; колірні характеристики прозорих і непрозорих розчинів, коефіцієнт пропускання, оптична щільність, коефіцієнт віддзеркалення; ЯМР-дослідження рухливості молекул води, ступінь скріплення молекул води, коефіцієнт самодифузії, визначення часу спін-спінової і спін-граткової релаксації; ЕПР-дослідження гігроскопічних властивостей; кількісне та якісне дослідження властивостей води низькотемпературним калориметричним методом; кількісне та якісне дослідження властивостей води тензометричним методом; пружні властивості: модуль пружності, гранична напруга зрушення, зусилля зрізу; ультразвукова обробка: гомогенізація, диспергування, антибактеріальна обробка, тендеризація (м'ясо і м'ясопродукти); сушіння будь-яких видів харчової сировини.

За результатами цієї роботи викладачі кафедри щороку публікують наукові статті в українських та закордонних виданнях, у тому числі індексовані науково-метричними базами даних (Scopus, Index Copernicus, Ulrich's Periodicals Directory, Bielefeld Academic Search Engine (BASE), DRIVER, РИНЦ), а також тези доповідей науково-ме-

тодичних та науково-практичних конференцій різного рівня, включаючи всеукраїнські та міжнародні.

Наукові школи кафедри очолюють провідні вчені: д-р техн. наук, проф. М.І. Погожих «Дослідження процесів сушіння харчової сировини», канд. техн. наук, доц. А.Л. Фощан «Стан води в харчових продуктах і методи досліджень». Результатом роботи наукових шкіл є отримання нових наукових даних про стан та структуру вологи в різних харчових продуктах залежно від технологій їх обробки; розробка фізичних та математичних моделей для опису стану та структури вологи в різних харчових продуктах. Зроблено крок у розвитку фундаментальних уявлень про форми, структуру та стан води в харчових системах, що є актуальною проблемою.

Основними здобутками наукових шкіл кафедри є захищені кандидатські та докторські дисертації, науково-технічна продукція представлена розробленими й упровадженими науково-технічними розробками для харчових виробництв, монографіями, патентами на винаходи, публікаціями, участю та організацією науково-методичних і науково-практичних конференцій, семінарів тощо.

Потужний висококваліфікований кадровий склад кафедри, наукове та лабораторне обладнання дозволяють кафедрі йти вперед, удосконалювати навчальний та наукові процеси й бути однією з перспективних кафедр університету.

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

*Ми зберігаємо вірність традиціям та
втілюємо і розвиваємо освітні інновації*

Економіка є пріоритетною сферою людської життєдіяльності, без якої неможливий розвиток суспільства, його поступальний рух та прогрес в інших галузях народного господарства. Тому цінність економічних знань завжди була й буде високою. Навчальний процес на факультеті спрямований на реалізацію доміант сучасної парадигми навчання, базується на індивідуальному підході до кожного студента, що дає змогу формування в молоді нового наукового економічного мислення, прагнення до аналізу результатів власної та колективної праці, високого ступеня економічної культури, вміння мислити та діяти в категоріальній системі ринкової економіки.

Історія та сучасні надбання факультету нерозривно пов'язані з діяльністю нашого університету, оскільки економічний факультет був активним учасником його створення та розвитку з моменту заснування в 1967 році. З того часу й по 1991 рік його очолювали доц., к.е.н. Ю.Г. Красницький, проф. В.М. Писін, доц., к.е.н. А.Л. Дегтярьов, доц., к.е.н. І.В. Кравченко.

Із 1991 року по сьогодні деканом економічного факультету є кандидат економічних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений працівник України Тетяна Василівна Андросова.

Декан факультету
к.е.н.,
проф. Т.В. Андросова

Економічний факультет здійснює свою роботу на основі комплексної системи підготовки бакалаврів, магістрів за

державним замовленням та на контрактній основі за спеціальностями: 051 «Економіка»; 056 «Міжнародні економічні відносини», 075 «Маркетинг», 073 «Бізнес-адміністрування». На факультеті діють докторантура та аспірантура для здобувачів третього рівня вищої освіти – доктор філософії зі спеціальності «Економіка».

У контексті тенденцій розвитку світових та європейських освітніх систем та відповідно до вимог державних і галузевих стандартів вищої освіти України факультет забезпечує високу якість підготовки фахівців з акцентом на галузеву специфіку торгівлі, ресторанного, готельного бізнесу та ефективну організацію навчального, науково-дослідного та виховного процесів. Випускники факультету поєднують знання світового досвіду та українських особливостей ведення та управління фінансово-господарської діяльності, що підвищує шанси випускників на працевлаштування та успішну ділову кар'єру.

На економічному факультеті навчається близько 700 студентів за денною та заочною формами навчання. Відкрито навчання іноземних студентів з Азербайджану, Грузії, Туркменістану, Нігерії тощо, які мають змогу вивчати окремі профільні дисципліни іноземною мовою завдяки високому рівню професійності професорсько-викладацького складу кафедр факультету.

Економічний факультет сьогодні – це дружний, творчий колектив викладачів і талановитих студентів, де молодь отримує сучасний рівень вищої освіти та насичене цікавими подіями студентське життя. Колектив факультету весь час перебуває в процесі вдосконалення навчального процесу, методич-

ного забезпечення, покращення кадрового потенціалу, науково-дослідної, виховної роботи та міжнародного співробітництва.

Економічний факультет об'єднує колективи 5-ти кафедр, на яких плідно працюють 73 особи професорсько-викладацького складу, серед яких 21 професор, у т.ч. 11 докторів наук, 29 доцентів, 42 кандидати наук, 22 старших викладача, 1 асистент. Серед них – Заслужені працівники, Відмінники освіти України, переможці конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» та ін.

Чотири кафедри є випусковими:

- маркетингу і комерційної діяльності (зав. д.е.н., проф. Н.Л. Савицька);
- економіка підприємств харчування та торгівлі (зав. д.е.н., проф. М.В. Чорна);
- економіки та управління (зав. д.е.н., проф. В.А. Гросул);
- міжнародної економіки (зав. к.е.н., доц. О.В. Кот).

Одна кафедра – загальноосвітня, яка навчає студентів за всіма спеціальностями університету – економічної теорії та права (зав. к.е.н., проф. Н.Г. Ушакова).

Найбільш суттєвими результатами навчально-методичної роботи колективу є формування освітніх ресурсів шляхом створення електронних версій навчально-методичних комплексів дисциплін, електронних каталогів; видання монографій, підручників, навчальних посібників.

На базі новітніх технологій відбувається інтенсифікація навчального процесу. Широке розповсюдження здобули консультативно-проблемне читання лекцій у вигляді слайд-лекцій, відео-лекції з використанням опорних конспектів та візуальним супроводженням, семінари-дискусії, рольові ігри, технології кейс-методу.

Науково-дослідна робота на факультеті є органічною складовою науково-освітньої діяльності. Кафедри факультету здійснюють напружену наукову діяльність за різноманітними напрямками, головними з яких є підготовка та підвищення кваліфікації наукових кадрів, наукова співдружність з практикою,

видавнича діяльність, проведення наукових семінарів, участь у наукових конференціях, семінарах, виставках, науково-дослідна робота студентів.

Актуальним, позитивним та перспективним напрямом розвитку науки на факультеті є робота над науковими дослідженнями з держбюджетної тематики. Результатом партнерства кафедр факультету з промисловцями та підприємцями є виконання прикладних досліджень за госпдоговірними замовленнями, від яких отримано фінансові надходження.

Важливим аспектом наукової діяльності є формування позитивного іміджу університету та факультету, інтеграція у європейський та світовий науково-освітній простір, розширення та зміцнення партнерських зв'язків з колегами завдяки участі викладачів у міжнародних програмах, науково-практичних конференціях, міжнародних конгресах, інтернет-конференціях, міжнародних та всеукраїнських виставках, тренінгах.

Стажування в Міністерстві сільського господарства США (Вашингтон) та університеті штату Огайо

Навчання за Міжнародним курсом «Підтримка жіночого підприємництва як фактор стійкого розвитку» на базі Міжнародного Навчального Центру МАШАВ «Кармель» ім. Голди Меїр (МСТС, Хайфа, Ізраїль) Ізраїльського агентства міжнародного співробітництва

Саме на базі економічного факультету за активної підтримки кафедри маркетингу і комерційної діяльності вперше в історії України в 2004 р. відбувся Перший український студентський фестиваль реклами, у 2008 р. проведено Перший харківський регіональний студентський фестиваль реклами, а в 2012 р. – регіональний конкурс соціальної реклами.

Інтеграція навчального процесу, науки і практики здійснюється шляхом залучення студентів до участі у науково-дослідних роботах. У виконанні НДР беруть участь понад 90% студентів.

Майбутні фахівці беруть активну участь у міжвузівських, регіональних, всеукраїнських, міжнародних студентських олімпіадах, конференціях і конкурсах наукових робіт. Кращі студенти отримують іменні стипендії Президента України, Верховної Ради Украї-

ни, імені О. Масельського та гранти міжнародних фондів.

Протягом останніх років на факультеті було започатковано дистанційні школи довузівської системи підготовки випускників шкіл, що дозволяють зрозуміти та усвідомити вибір майбутньої професії, випробувати свої сили в навчанні у вищій школі: Школа маркетингу «Маркетощка», «Школа економіки», «Школа міжнародного бізнесу».

Із метою активної участі в розвитку підприємницьких структур Харківської, Дніпропетровської, Сумської, Полтавської та інших областей України колективом кафедр економічного факультету налагоджено зв'язки з органами влади (участь у програмі підтримки розвитку підприємництва в м. Харкові; організація круглих столів; дистанційне консультування підприємців) та підприємствами харчової промисловості, торговельних мереж, підприємств ресторанного бізнесу, що мають постійну потребу в економістах-фахівцях. Маючи розгалужені партнерські зв'язки із закордонними університетами, коледжами та підприємствами, факультет постійно організовує обміни студентами та розвиває різноманітні програми стажувань. У студентів є можливість проходити практику та стажування на курортах Анталії, Кіпру, Болгарії тощо.

Активно працює на факультеті студентське самоврядування, яке допомагає виявляти й реалізовувати творчі здібності студентів, формувати моральні якості, ініціативу, підвищувати відповідальність кожного за результати своєї праці.

Студентське життя на факультеті насичене різноманітними подіями. Найбільш яскравими та пам'ятними є конкурси: «Дебют першокурсників», «Міс ХДУХТ», «Битва ВУЗів», «Великодній кошик», «Брейн-ринг»; свята: «Посвята в студенти першокурсників», «День маркетолога», «Посвячення в маркетологи», «Останній дзвоник», «День інтернаціональної дружби», «Екватор», «Спортивне свято», у яких студенти неодноразово отримували призові місця. Навчання на фа-

культеті формує у наших студентів активну життєву позицію, що є запорукою їх успішної професійної кар'єри в майбутньому.

«Дебют першокурсників»

«День економіста»

«Посвята в студенти першокурсників»

Серія майстер-класів в рамках проекту «Мої успіхи в маркетингу»

На економічному факультеті переважають нові продуктивні форми працевлаштування: «Ярмарок вакансій», стажування, виробнича та переддипломна практика сту-

дентів, презентації бізнес-структурами майстер-класів та програм працевлаштування.

Усього за 50 років свого існування економічний факультет підготував понад 5 тисяч фахівців для ресторанного господарства, торгівлі та інших галузей економіки, які працюють у різноманітних структурах на посадах від економістів та інспекторів до керівників підприємств. Серед відомих випускників факультету, які беруть активну участь у розвитку економіки держави та у підготовці висококваліфікованих спеціалістів є Ю.В. Світлична (голова Харківської обласної держадміністрації), Р.С. Семенуха (засновник компанії «Інтехсофт», народний депутат України VIII скликання, член парламентської фракції «Об'єднання «Самопоміч»), А.С. Шумілов (президент асоціації «Об'єднана юридична група»), П.В. Кучков (міський голова м. Зміїв), О.Ю. Маркова (керівник департаменту комерційного банку м. Х'юстон, США); О.В. Рябошапка (власниця бізнесу (м. Торонто, Канада), А.Р. Белавіна (директор агенції «Bookworm»), Д.В. Токарев (генеральний директор On Clinic Харків), Р.В. Бевзюк (начальник відділу маркетингу підприємства «Технолог» м. Харків); К.А. Корженко (канд. екон. наук, доцент кафедри маркетингу ХТЕІ КНТЕУ), І.С. Ковалік (керівник відділу маркетингу ПАТ «Харківський плитковий завод»), К. Пожидаєва (керівник відділу маркетингу компанії SIGMA), М.О. Зайцев (Project manager компанії MWDN ltd.), В.Л. Соколов (канд. екон. наук, керівник відділу маркетингу компанії Art-Step м. Одеса) та ін.

У деканаті економічного факультету працюють заступники декана: ст. викл. Н.О. Гебер, к.е.н., доцент І.Ю. Мелушова, методист Н.Ю. Белаш, секретарі-друкарки Н.С. Крестинська та К.О. Твердохліб.

Наш педагогічний колектив спрямовує свої зусилля на формування професійних, соціально-особистісних, інструментальних, загальнонаукових компетенцій студентів. Ми пишаємось нашими студентами, які проявили свої кращі здібності в навчанні, науковій та громадській роботі.

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

Наш девіз:

*«Те, що життя затребує завтра,
Ми повинні навчити робити сьогодні»*

Кафедра є однією з найстаріших базових кафедр університету, яка була організована у 1967 р. в процесі заснування Харківського інституту громадського харчування.

Історія кафедри – це тисячі фахівців, підготовлених до роботи в різних сферах економіки України та низки іноземних країн Європи, Азії, Америки та Африки; це авторитетні викладачі-професіонали та науковці, що розвивають вітчизняну економічну школу та науку.

Кадровий склад кафедри формувався за рахунок висококваліфікованих педагогів, які працювали у складі Харківського інституту радянської торгівлі ще з довоєнних і повоєнних років (Ю.Г. Красницький, О.А. Байрачний, А.І. Мороз, І.Д. Мороз, В.Р. Літвиненко); досвідчених працівників галузі (І.Г. Бережний, К.В. Павлицька, В.Ф. Дяченко) та вчених науково-дослідних установ (Л.П. Васильєва, І.М. Мокшаніна). Поєднання досвіду та компетенцій спеціалістів освіти, науки та практики дозволили створити передумови для якісної підготовки фахівців економічного профілю для торгівлі та ресторанного господарства.

Першим завідувачем кафедри був професор Є.Я. Лінецький, учений, відомий далеко

за межами України. У різні роки кафедру очолювали: доц., к.е.н. Ю.Г. Красницький; проф., к.е.н. І.Г. Бережний – перший ректор ХІГХ; проф., к.е.н. А.В. Филипенко; проф., к.е.н. Н.О. Власова, зусиллями яких зроблено значний внесок у розвиток науково-педагогічного потенціалу кафедри та університету.

Створено широко відому та визнану в Україні та за її межами наукову школу, головним напрямком досліджень якої стали проблеми ефективності функціонування підприємств торгівлі та ресторанного господарства. У межах школи захищено 3 докторські та понад 30 кандидатських дисертацій викладачами та аспірантами кафедри. Результати наукової діяльності використовувались для вдосконалення освітньої діяльності, видання навчально-методичних матеріалів (видано сотні таких праць, з яких 35 з грифом МОН України) з використанням інноваційних підходів, упровадження їх у практику господарювання.

За час існування змінювалась назва кафедри, набір кафедральних дисциплін, її кадровий склад, який поповнювався кращими випускниками університету та спеціалістами галузі. Проте незмінною залишались високий науково-педагогічний потенціал, динаміка розвитку та підготовка творчих, високопрофесійних фахівців.

Кафедра економіки стала базою для формування інших кафедр економічного профілю, які виділились з її складу в самостійні підрозділи, а також підготовки науково-педагогічних кадрів для різних кафедр університету, інших навчальних закладів Харкова та України.

Із 2014 р. кафедру очолює д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України М.В. Чорна. Під її керівництвом професорсько-викладацький склад розвиває та примножує багаторічні досягнення й традиції, що склалися на кафедрі. Створено спільно з Академією економічних наук України науково-дослідний центр «Економічні проблеми розвитку підприємництва в Україні», продовжується робота з удоско-

налення освітньої діяльності, розширюється сфера досліджень у межах наукової школи в напрямку розвитку питань забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання на основі інноваційного розвитку.

Розвиток кафедри відбувається за рахунок спрямування зусиль на інноваційних напрямках діяльності. На новій основі організована співпраця з органами влади та підприємницькими структурами (участь у Програмі підтримки розвитку підприємництва в м. Харкові; організація круглих столів; дистанційне консультування підприємців). Започатковано діяльність «Школи економіки» та організовано роботу щорічного наукового форуму школярів для надання їм основ економічних знань, сприяння усвідомленому вибору майбутньої професії, забезпечення можливості випробувати себе на цьому поприщі. Проводиться робота з підготовки проектних пропозицій на отримання грантів та для трансферу технологій з метою забезпечення не тільки внутрішньої, а й міжнародної конкурентоспроможності.

Кафедра продовжує готувати науковців для посилення кадрового складу інших кафедр університету.

Професорсько-викладацький склад кафедри є колективом однодумців, що бачить свою місію у сприянні зростанню інтелектуального потенціалу нації шляхом підготовки компетентних, творчих, здатних генерувати знання та гнучких до змін спеціалістів з економіки підприємства. Разом із тим наділені поглибленими знаннями з економіки підприємств торгівлі та ресторанного господарства, що надає їм конкурентних переваг як фахівцям цього профілю.

Ми вже багато зробили, але плануємо зробити ще більше!

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

Кафедра міжнародної економіки створена у 2003 році на базі кафедри економічної теорії й зовнішньоекономічної діяльності та

є випусковою з напряму підготовки «Міжнародна економіка» та спеціальності «Міжнародні економічні відносини». Реорганізація кафедри була проведена з огляду на об'єктивні потреби в підготовці кваліфікованих кадрів для роботи в сфері міжнародних економічних відносин.

Із моменту організації по 2014 р. кафедру очолювала кандидат економічних наук, професор Т.В. Андросова. Із 2014 р. по сьогодні завідувачем кафедри призначено кандидата економічних наук, доцента О.В. Кот.

Сьогодні колектив кафедри міжнародної економіки складається з 14 викладачів, серед яких 3 професори, у тому числі 1 доктор економічних наук, 7 доцентів, кандидатів економічних наук, 4 старших викладачів, з яких 2 є кандидатами економічних наук. 65% загальної чисельності викладачів займається науково-педагогічною роботою понад 10 років. Кадрова політика кафедри орієнтована на залучення до колективу випускників університету та досвідчених фахівців у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

На кафедрі створена провідна наукова школа під керівництвом професора, канд. економ. наук Т.В. Андросової, яка спрямована на дослідження теоретичних та прикладних аспектів функціонування та розвитку суб'єктів господарювання в умовах міжнародної конкуренції. Щорічно колектив кафедри бере участь у виконанні держбюджетних та госпдоговірних науково-дослідних тем.

Від початку функціонування важливим напрямом діяльності кафедри було використання нових підходів до професійно-практичної підготовки фахівців на основі розвитку партнерства з підприємцями та представниками бізнесу, популяризація досягнень української та світової науки з проблем управління соціально-економічними процесами у сфері міжнародних економічних відносин та зовнішньоекономічної діяльності. Наукові інтереси фахівців кафедри реалізуються також через розробку методичного інструментарію та впровадження у практику господарювання підприємств-суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності різних галузей економіки пропозицій щодо підвищення ефективності їхньої діяльності, консультації працівників-практиків.

Підвищуючи освітньо-кваліфікаційний рівень, колектив кафедри постійно вдосконалює освітню діяльність, методики викладання дисциплін, упроваджує результати наукової роботи в навчально-виховний

процес. За роки існування кафедри плідна наукова та навчально-методична робота підтверджується виданням понад 20 монографій, близько 100 навчальних та навчально-методичних посібників, понад 300 наукових статей та тез доповідей.

КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ І КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Із переходом до ринкових відносин в Україні постала необхідність у підготовці кваліфікованих фахівців для розвитку нових галузей економіки. Ринок вимагав сучасного підходу до вирішення нагальних проблем. На це були здатні лише фахівці із сучасною освітою. Саме початок 90-х рр. був ознаменований об'єктивною необхідністю появи у сфері освіти нової спеціальності – «Маркетинг». Тому 1991 року в складі Харківського інституту громадського харчування (ХІГХ) було створено нову кафедру «Маркетингу та зовнішньоекономічної діяльності» на чолі з доцентом Саркісом Ваграмовичем Сімов'яном.

Перший набір студентів на спеціальність «Маркетинг» здійснено у Вищій школі підприємництва ХІГХ, ідейним лідером і керівником якої став Євгеній Вікторович Ромат (наразі доктор наук з державного управління, професор, академік Академії економічних наук України, голова Союзу рекламистів України, головний редактор журналів «Маркетинг і реклама», «Маркетингові дослідження в Україні», «Логістика: проблеми і рішення»).

У серпні 1994 р. зі складу Вищої школи підприємництва були виведені кафедри «Менеджменту й комерційної діяльності», «Маркетингу, зовнішньоекономічної та біржової діяльності», у результаті реформатування яких з 1 вересня 1995 р. створено випускову кафедру «Маркетингу і комерційної діяльності».

Завідувати кафедрою ректор тогочасної Харківської державної академії технології та організації харчування (ХДАТОХ) О.І. Черевко доручив доценту, канд. екон. наук Тетяні Миколаївні Парцирній.

У період становлення бакалаврських та магістерських програм підготовки маркетологів з 2000 р. до 2014 р. кафедрою керувала канд. екон. наук, доцент, почесний професор університету Людмила Олексіївна Попова.

Із 2014 р. кафедру очолює доктор економічних наук, професор Наталія Леонідівна Савицька.

На кафедрі працює молодий, енергійний, креативний і одночасно досвідчений колектив, що складається з випускників нашого університету. Викладання дисциплін на 100% забезпечено якісним основним складом кафедри, усі науково-педагогічні працівники мають наукові ступені, а 80% складу – стаж науково-педагогічної діяльності більше 10 років. Починаючи з 2014 року, на кафе-

дрі започатковано наукову школу «Поведінкового маркетингу», що поєднує двадцятирічні напрацювання науковців та сучасні тенденції в маркетинговій освіті та науці.

Результати науково-педагогічної праці колективу за останні п'ять років відображено у 21 монографії, 5 підручниках, 13 навчальних посібниках, 114 наукових статтях і 259 тезах доповідей конференцій. Колектив кафедри викла-

дає дисципліни для студентів економічного, обліково-фінансового факультетів, факультету управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю, факультету менеджменту, навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу. Навчальний процес здійснюється на принципах інтеграції науки, освіти та господарської практики. За роки свого існування кафедра маркетингу і комерційної діяльності підготувала близько тисячі фахівців, більшість з яких працюють у сфері маркетингу, копірайту, консалтингу на управлінських посадах в підприємствах торгівлі, послуг, рекламних агентствах, або створили власний бізнес.

Серед визначних випускників – О.Ю. Маркова – керівник департаменту комерційного банку (м. Х'юстон, США); О.В. Рябошапка – власниця бізнесу (м. Торонто, Канада); А.Р. Белавіна – директор агенції «Bookworm»; Д.В. Токарев – генеральний директор On Clinic Харків; Р.В. Бевзюк – начальник відділу маркетингу підприємства «Технолог» (м. Харків); К.А. Корженко – канд. екон. наук, доцент кафедри маркетингу ХТЕІ КНТЕУ; А. Запруднова (Ляхова) – начальник відділу маркетингу журналу «Маркетинг и реклама»; І.С. Ковалік – керівник відділу маркетингу ПАТ «Харківський плитковий завод»; К. Пожидаєва – керівник відділу маркетингу компанії SIGMA; М.О. Зай-

цев – Project manager компанії MWDN ltd.; П. Комлик – менеджер з продажу підприємства «Резина СС»; В.Л. Соболев – канд. екон. наук, керівник відділу маркетингу компанії Art-Step (м. Одеса); М.С. Мітяєва – фахівець з розвитку бізнесу ІТ-підприємства Brender; О.І. Бурлака – директор консалтингового підприємства «Единое окно»; В. Коба – PR-менеджер; А. Толстой – власник бізнесу «Mr. Coffee»; Є.С. Фадеева – директор відділу маркетингу компанії «Портал для професіоналів турбізнесу «Майстер тура»; А.В. Зайцев – власник Інтернет-магазину та ін.

Кафедра має усталені традиції щорічного проведення Дня маркетолога, участі в організації та проведенні студентських фестивалів реклами. Саме на базі нашого університету за активної підтримки кафедри вперше в історії України в 2004 р. відбувся Перший Український студентський фестиваль реклами, а у 2008 р. проведено Перший Харківський регіональний студентський фестиваль реклами, у 2012 р. – регіональний конкурс соціальної реклами.

Із 2016 р. на кафедрі започатковано проєкт «Мої успіхи в маркетингу», завдяки якому успішні фахівці-практики та студенти обмінюються досвідом у формі діалог-клубу про свої досягнення на маркетинговій ниві та обговорюють сучасні тенденції у практичній та науковій маркетинговій діяльності.

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

Колектив кафедри
економіки та управління (2017 р.)

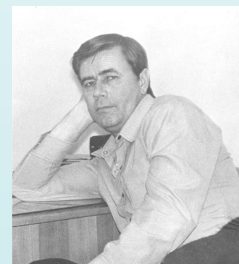
Сучасна система вищої освіти є одним із найголовніших чинників зростання якості людського капіталу, запорукою динамічного розвитку економіки та суспільства в цілому. Виконуючи свою місію, ХДУХТ постійно здійснює стратегічні заходи з удосконалення та розвитку наукової та освітньої діяльності відповідно до актуальних світових тенденцій розвитку вищої освіти.

Не дивлячись на те, що кафедра була створена у вересні 2014 р., вона є спадкоємицею багаторічних традицій нашого університету.

Розвиток інформаційних технологій та зростання потреб галузі у висококваліфікованих фахівцях з управління підприємствами торгівлі та харчування зумовили створення в навчальному закладі в 1967 р. кафедри бухгалтерського обліку й обчислювальної техніки у складі економічного факультету. У 1985 р. під час реорганізації інституту й створення обліково-фінансового факультету, було засновано самостійну кафедру обчислювальної техніки та засобів управління. Біля витоків створення кафедри стояли завідувач кафедрою бухгалтерського обліку та обчислювальної техніки к.е.н., доц. Іоганн Ілліч Левін (1968–1975) та к.т.н., доц. Ілля Соломонович Менделєєв (1976–1984).

Із часом назва підрозділу була змінена на кафедру інформаційних технологій (1998 р.), а згодом на кафедру інформаційних систем і технологій (2010 р.).

Кафедру в різний час очолювали талановиті науковці та педагоги: к.т.н., доц. Анатолій Йосипович Гнатюк (1985–1987); к.т.н., доц. Віктор Миколайович Шишкін (1987–1997); д.фіз.-мат.н., проф. Олександр Олексійович Ісаєв (1997–1998); к.е.н., доц. Євгенія Дмитрівна П'ятигорська (1998–2002); к.т.н., доц. Юрій Костянтинович Кір'яков (2002–2009); к.фіз.-мат.н., доц. Олег Миколайович Рибін (2009–2013). Ураховуючи потреби

Завідувач кафедри
Віктор
Миколайович
Шишкін

суспільства викладачі кафедри особливу увагу приділяли проблемам інформатизації освіти та комп'ютеризації навчального процесу в університеті. За більшістю дисциплін кафедрою однією з перших було створено електронні та інтерактивні навчально-методичні комплекси, презентовані на науково-методичних конференціях і виставках та успішно імплементовані у навчальний процес.

Колектив кафедри 2009–2012 рр.

У 2014 році в результаті реорганізації було створено кафедру прикладної економіки та інформаційних систем, яка об'єднала провідних викладачів кафедри економіки підприємств харчування та торгівлі, кафедри маркетингу та комерційної діяльності та кафедри інформаційних систем і технологій. Відповідно до вимог часу у 2016 році її перейменовано на кафедру економіки та управління. Нині в її складі працює 9 професорів, з яких 4 доктори наук, 6 доцентів, 6 старших викладачів. З 2014 р. по сьогодні кафедру очолює доктор економічних наук, професор Вікторія Анатоліївна Гросул, яка зберігає традиції кафедри і докладає багато зусиль для її розвитку. Вікторія Анатоліївна Гросул – випускниця Харківського інституту громадського харчування. У 1998 р. вона захистила кандидатсь-

*Завідувач кафедри економіки та управління
д.е.н., професор
В.А. Гросул
(2017 р.)*

ку дисертацію в спеціалізованій вченій раді Харківської державної академії технології та організації харчування, у 2010 році – дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Кафедра економіки та управління сьогодні є однією з провідних кафедр університету, діяльність якої спрямована на підготовку висококваліфікованих управлінців для різних галузей економіки. Концепцією діяльності кафедри є підготовка конкурентоспроможних і креативних фахівців інноваційного типу, яка забезпечується навчанням в умовах інтеграції освіти, науки й виробництва.

Нині кафедра економіки та управління є випусковою з підготовки магістрів з бізнес-адміністрування – фахівців у галузі управління – та однією з провідних кафедр університету з підготовки фахівців для роздрібної та оптової торгівлі, митної служби, ресторанного й готельного бізнесу, переробних і харчових виробництв, податкових, економічних і фінансових служб.

Професорсько-викладацький склад кафедри постійно вдосконалює програми навчання, активно працює над розробкою навчально-методичного забезпечення дисциплін, що відповідають сучасним потребам майбутніх фахівців і відображають результати наукової діяльності. З початку заснування кафедри результатом наукової та навчально-методичної роботи стало видання понад 45 монографій, 160 навчальних та навчально-методичних посібників, 750 наукових статей і тез доповідей. Викладачі кафедри підтримують наукові зв'язки з зарубіжними колегами. У різний час спільні заходи реалізовано з викладачами центру провідних досліджень з вищої і прикладної математики Мултанського університету ім. Бахаудна Захарія (Пакистан), університетів Китаю, Польщі, Словенії, Іспанії, Білорусії.

На кафедрі значна увага приділяється науковій роботі. Під керівництвом проф. В.А. Гросул функціонує наукова школа, у межах якої проводяться дослідження з управління розвитком підприємств, а

саме адаптаційного управління, управління фінансово-економічною безпекою, формування конкурентного потенціалу підприємств, а також проблем інтенсифікації навчального процесу з використанням мережних технологій та формування інформаційно-освітнього середовища навчального закладу. Для активізації науково-дослідної роботи молоді діють наукові гуртки «Управління розвитком бізнесу», «Логістичні та маркетингові аспекти упаковки споживчих товарів», «Інтернет-технології в наукових дослідженнях і навчальному процесі». За участі кафедри відкрито «StartUp-центр ХДУХТ»; студенти беруть участь у національних і міжнародних проектах, спрямованих на активізацію молодіжного підприємництва.

Сьогодні перед колективом кафедри стоять нові завдання, визначені пріоритетними напрямками розвитку освіти в університеті, її інтеграції у світовий та європейський освітній простір. Виконуючи свою місію, кафедра й надалі планує здійснювати роботу з удосконалення освітньої та наукової діяльності в межах програмних засад розвитку університету і відповідно до актуальних тенденцій вищої освіти.

КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАВА

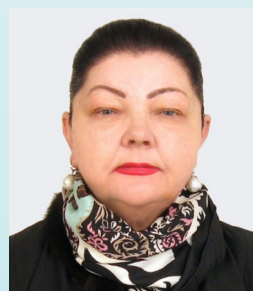
Кафедра економічної теорії та права організована в 1967 році одночасно із заснуванням Харківського інституту громадського харчування. У 1967–1994 рр. вона мала назву «Кафедра політичної економії».

У 1994 р. відбулася реорганізація кафедри політичної економії в кафедру економічної

теорії і зовнішньоекономічної діяльності. У 1999 р. на кафедрі було ліцензовано 2 нові спеціальності: «Міжнародна економіка» і «Фінанси». У 1995–2003 рр. кафедра була випусковою зі спеціалізації «Зовнішньоекономічна діяльність». У 2001 р. від кафедри було відокремлено дисципліни фінансового спрямування, і утворено нову кафедру під назвою «Фінанси». У 2003 р. від кафедри було відокремлено блок дисциплін зовнішньоекономічного спрямування, і утворено кафедру міжнародної економіки. У результаті реорганізації було створено кафедру економічної теорії, а з вересня 2013 року вона функціонує як кафедра економічної теорії та права.

Багаторічний досвід роботи кафедри дозволив створити науково-методичну та організаційну базу для повноцінної фундаментальної освіти з економічних дисциплін та юридичної підготовки майбутніх фахівців. Кафедра економічної теорії та права забезпечує викладання 22 дисциплін на всіх факультетах університету. Предметом постійної уваги є впровадження нових форм і методів організації навчального процесу. За останні 5 років кафедрою видано 6 монографій; 2 підручника; 29 навчальних та навчально-методичних посібників; 145 статей, у тому числі в міжнародних наукометричних базах даних – 22 та 30 – у зарубіжних виданнях; 186 тез доповідей.

Першим завідувачем кафедри був доцент О.І. Плахута (1967–1984 рр.). Завідувачами кафедри були доцент І.О. Нагорних, професор В.М. Писін (1984–1994 рр.).

Із 1994 р. по сьогодні кафедру очолює заслужений працівник освіти України, кандидат економічних наук, професор Наталія Григорівна Ушакова. В університеті вона

працює з 1979 р. і пройшла трудовий шлях від асистента до професора, завідувача кафедри.

Викладачі кафедри протягом усього періоду існування університету займають керівні посади в університеті. Професори В.А. Ткаченко у 1967–1983 рр. і В.М. Писін у 1984–1989 рр. займали посаду проректора інституту з навчальної роботи, професор Н.І. Єсінова з 2010 р. по сьогодні обіймає посаду проректора університету з виховної роботи (на кафедрі працювала з 1996 по 2016 рр.).

Доцент М.В. Мольський обіймав посаду декана інженерно-технологічного факультету (1967–1972 рр.), доц. А.Л. Дегтярьов, І.В. Кравченко, В.М. Писін очолювали економічний факультет (1984–1991 рр.), із 1991 р. деканом економічного факультету є професор Т.В. Андросова, яка працювала на кафедрі з 1979 р. по 2003 р. На посаді заступників декана економічного факультету працювали професор Н.І. Єсінова (2000–2010 рр.) і старший викладач Н.А. Гебер (з 2010 р. по сьогоднішній день).

Професор Н.Л. Савицька обіймала посаду Вченого секретаря спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій ХДУХТ (2004–2014 рр.). Із 2014 р. стала завідувачем кафедри маркетингу і комерційної діяльності.

Старший викладач Н.М. Федоренко у 2008–2014 рр. працювала завідуючою навчально-методичним відділом ліцензування, акредитації та методичної роботи. На сьогодні вона є провідним фахівцем навчального відділу університету.

На сьогодні на кафедрі працює 12 викладачів, з яких 2 доктора економічних наук, професора, 1 кандидат наук, професор, 4 кандидати наук, доценти, 5 старших викладачів.

Наукова діяльність є невід’ємним атрибутом кафедри. Починаючи з 1999 р. на кафедрі діє наукова школа «Економіко-теоретичні аспекти функціонування торговельної галузі» (керівник професор Н.Г. Ушако-

ва), у межах досліджень якої виконувалися бюджетні та господарсько-договірні теми. За цим напрямком наукової діяльності кафедра співпрацює з підприємствами галузі і виконує дослідження на замовлення торговельно-виробничих фірм. Із 2005 р. по сьогодні було виконано 9 господарсько-договірних тем на суму 148,1 тис. грн.

Результатом наукових досліджень у цьому напрямку за останні десять років став захист 4 дисертацій, підготовка 4 монографій, 107 наукових статей, 127 тез доповідей на Всеукраїнських та Міжнародних науково-практичних конференціях.

Тематику науково-дослідної роботи кафедри було доповнено розробкою методології аналізу трансформаційних процесів в Україні та світі.

Із 2005 року кафедрою розпочато дослідження освіти як чинника господарського розвитку економіки знань (керівник наукової школи – професор Н.Г. Ушакова). Результати наукових досліджень були використані в процесі підготовки й захисту 2 докторських праць викладачами Н.Л. Савицькою (2013 р.), І.О. Давидовою (2014 р.) і кандидатської дисертації викладачем І.І. Поміною (2015 р.); підготовки 4 монографій; 96 наукових статей та 165 тез доповідей.

Особливе значення в науковій діяльності кафедри надається активізації наукової творчості студентів. З цією метою функціонує науковий гурток «Економічна теорія». За останні 10 років під керівництвом професорсько-викладацького складу кафедри студентами університету (самостійно та в співавторстві) підготовлено 41 наукову статтю та 347 тез доповідей на наукові конференції, що відбувалися на базі ХДУХТ та інших ВНЗ, в т.ч. зарубіжних.

Протягом всього періоду існування кафедра проводить активну виховну роботу, організація якої базується на тісному взаємозв’язку навчальної, науково-дослідницької та громадської діяльності. Кафедрі належить провідна роль у забезпеченні правового виховання студентів.

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Підготовка фахівців-обліковців почалася на економічному факультеті з відкриття закладу. У 1988 році був утворений обліково-економічний факультет, який у 2000 році було перейменовано на обліково-фінансовий у зв'язку з розширенням напрямків підготовки спеціалістів на факультеті. Деканом факультету з часу його утворення була професор, кандидат економічних наук Тамара Олександрівна Сідорова.

Із вересня 2016 року факультет очолює професор, доктор економічних наук Андрій Володимирович Янчев.

На факультеті здійснюється підготовка фахівців за державним замовленням і договорами з юридичними та фізичними особами за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра та магістра.

Факультет об'єднує три кафедри, на яких плідно працює 51 викладач: 7 професорів, 28 доцентів та кандидатів наук. Дві кафедри є випусковими: 1) бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування та 2) фінансів, аналізу та страхування. Одна – загальноосвітня, де навчають студентів усіх спеціальностей університету, – це кафедра іноземних мов. Викладачами кафедри здійснюється науково-дослідна робота, яка тісно пов'язана з проблемами, що виникають на під-

приємствах в умовах переходу до ринкової економіки, упровадження комп'ютерних технологій формування, обробки та аналізу економічної інформації. Студенти з першого курсу залучаються до дослідницької роботи, беруть участь у наукових конференціях, олімпіадах, конкурсах. В університеті успішно функціонують магістеріум за спеціальностями «Облік і оподаткування» та «Фінанси, банківська справа та страхування», аспірантура за фахом «Облік і оподаткування» і спеціалізована рада із захисту кандидатських дисертацій.

Студенти під час навчання не тільки отримують професійні знання за обраним фахом, а й підвищують свій інтелектуальний рівень та збагачуються духовно.

Студентське самоврядування сприяє розвитку організаторських здібностей та навичок спілкування.

Важливе місце на факультеті посідає художня самодіяльність. Студентська молодь факультету є постійним учасником свят «Останній дзвоник», «День факультету», «Дебют першокурсників», що проводяться за безпосередньої участі викладачів факультету та кураторів академічних груп.

Окрема сторінка в студентському житті – спорт і фізична культура. Студентська молодь факультету бере активну участь у спартакіадах, змаганнях із різних видів спорту.

Після закінчення університету всі випускники працевлаштовуються. Вони працюють у системі Міністерства фінансів України, правоохоронних органах, державних і бізнесових структурах, банківських установах і податкових адміністраціях, обіймають відповідальні посади в органах держуправління різного рівня, працюють викладачами економічних дисциплін у вищих навчальних закладах і коледжах України, у науково-дослідних і проектних інститутах, консалтингових фірмах тощо.

Престижний фах, помножений на авторитет навчального закладу, гарантує високий рейтинг випускнику обліково-фінансового факультету, що дає змогу працювати на підприємствах України, започаткувати власний бізнес у себе на батьківщині та поза її межами.

Сьогодні факультет – це організований колектив висококваліфікованих викладачів, спроможних здійснювати підготовку фахівців на рівні сучасних вимог.

На фото зліва направо: секретар Оксана Анатоліївна Лактіонова, заступник декана Галина Георгіївна Лисак, декан Андрій Володимирович Янчев, секретар Лілія Петрівна Парфенова, заступник декана Євген Юрійович Стоян, методист Юлія Ігорівна Мірошніченко.

КАФЕДРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

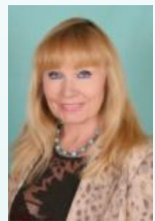
Кафедра бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування бере свій початок із 1967 р. – року заснування Харківського інституту громадського харчування (кафедра бухгалтерського обліку та обчислювальної техніки). У 1985 р. реорганізована в кафедру бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності, у 1989 р. – у кафедру бухгалтерського обліку та контролю, у 1992 р. – у кафедру бухгалтерського обліку та аудиту, а з лютого 2016 року по сьогодні – бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування.

Організатором кафедри був талановитий

педагог, провідний науковець, вихователь, вчитель – к.е.н., доц. І.І. Левін, методика якого й досі є пріоритетною на кафедрі. Під його керівництвом працювали досвідчені вчені-педагоги Д.Є. Гулак, О.Д. Макаров, Д.Я. Савранський, А.С. Решетько. З дня заснування кафедри розпочали свою педагогічну діяльність викладачі В.М. Воронель, Н.М. Гаркуша, Т.І. Пирятинська, Л.П. Рудіян, Л.М. Янчева, які навчались педагогічній майстерності у провідних фахівців з обліку, контролю та аналізу господарської діяльності. У 1971–1981 рр. кафедру очолював к.т.н., доц. І.С. Менделеєв.

Із 1981 р. керівником кафедри стала перший проректор, к.е.н., професор Ліана Миколаївна Янчева, яка не тільки продовжила кращі традиції кафедри, а й спрямувала колектив на подальший розвиток у справі забезпечення якісної підготовки фахівців. Л.М. Янчева пройшла свій професійний шлях від викладача кафедри бухгалтерського обліку до завідувача кафедри та першого проректора університету. Під її керівництвом в університеті ліцензовано та акредитовано 14 нових спеціальностей за рівнями підготовки бакалавр, спеціаліст, магістр. Виконано й реалізовано в практику підприємств торгівлі, ресторанного бізнесу та інших галузей економіки понад 30 тем щодо оптимізації бухгалтерського обліку та аудиту, з яких 6 – на замовлення Міністерств і відомств, 12 – на замовлення підприємств галузі м. Харкова та Харківської області.

За ініціативи Л.М. Янчевої та за її безпосередньої участі в 1996 р. відкрито спеціалізовану вчену раду із захисту дисертаційних робіт на отримання наукового ступеня кандидата, а з грудня 2014 р. – доктора економічних наук зі спеціальностей 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) і 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності), ученим секретарем якої вона є сьогодні.

Л.М. Янчева очолює наукову школу «Специфіка системи бухгалтерського обліку: юридична основа, організаційні підґрунтя, методологія». Під її керівництвом захищено 7 наукових робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Вона здійснює керівництво аспірантами. Наукові здобутки Л.М. Янчевої відомі не лише в Україні, а й за кордоном. Авторству Л.М. Янчевої належать більше 300 праць наукового та навчально-методичного характеру, у т.ч. близько 30 монографій, 50 навчальних посібників, з яких 12 – із грифом МОН України.

Нагороди: Заслужений працівник народної освіти України, Відмінник освіти України, нагрудний знак «Петро Могила», орден княгині Ольги III ступеня, медаль «Ділова людина України».

У 2015–2016 рр. кафедру очолювала канд. екон. наук, професор Наталія Сергіївна Акімова. Під керівництвом Н.С. Акімової захищено 4 дисертаційні роботи на здобуття ступеня кандидата економічних наук. Вона – автор більше 200 праць наукового та навчально-методичного характеру.

Нагороди: Відмінник освіти України, Почесна грамота Міністерства освіти і науки України, Грамота Верховної Ради України, дипломант обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена».

Із 2016 року по сьогодні кафедру очолює д-р екон. наук, доцент Тетяна Володимирівна Бочуля – автор більше 190 праць наукового та навчально-методичного характеру.

Т.В. Бочуля пройшла стажування на вітчизняних підприємствах, у ВНЗ України та зарубіжних наукових об'єднаннях Польщі, Туреччині, Болгарії. Результати науково-дослідної роботи апробовані та успішно використовуються в діяльності підприємств, професійних організацій та навчальних закладів Латвії, Грузії, Білорусі.

Високий рівень науково-дослідної роботи Т.В. Бочулі підтверджується отриманням стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених. Т.В. Бочуля є членом спеціалізованої вченої ради Д. 64.088.02 із захисту докторських (кандидатських) дисертацій зі спеціальностей 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності).

Андрій Володимирович Янчев – д-р екон. наук, професор кафедри бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, декан обліково-фінансового факультету. Автор більше 150 праць наукового та навчально-методичного характеру. Є членом спеціалізованої вченої ради Д 64.088.02 із захисту докторських (кандидатських) дисертацій зі спеціальностей 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності). Андрій Володимирович отримав нагороду «Відмінник освіти України», результати його роботи неодноразово відзначалися грамотами та подяками університету, різних відомств, Міністерства освіти і науки України.

Анжеліка Сергіївна Крутова – д-р екон. наук, професор кафедри, завідувач кафедри фінансів, аналізу та страхування. Автор більше 300 праць наукового та навчально-методичного характеру. Є головою спеціалізованої вченої ради Д 64.088.02 із захисту докторських (кандидатських) дисертацій зі спеціальностей 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності), є членом НМК МОН України зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», членом «Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України».

Алла Павлівна Грінченко – д-р екон. наук, професор кафедри, декан факультету менеджменту. Автор більше 250 праць наукового та навчально-методичного характеру. Є членом спеціалізованої вченої ради Д 64.088.02 із захисту докторських (кандидатських) дисертацій зі спеціальностей 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) та 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності), є членом НМК МОН України зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Нагороди: Почесні грамоти МОН України, Нагрудний знак «Відмінник освіти України», Переможець XI обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» у номінації декан факультету, Почесна грамота Департаменту агропромислового розвитку ХОДА, Грамота міського голови, Почесна грамота Департаменту підприємництва та споживчого ринку Харківської міської ради.

Професорсько-викладацький склад кафедри постійно вдосконалює програми навчання, активно працює над розробкою навчально-методичного забезпечення дисциплін, що відповідають сучасним потребам майбутніх фахівців, відображають результати наукової діяльності. Із початку заснування кафедри результатом наукової та навчально-методичної роботи стало видання понад 35 монографій, 150 навчальних та навчально-методичних посібників, 750 наукових статей і тез доповідей. Викладачі кафедри постійно беруть участь у науково-дослідній роботі, за весь час існування кафедри кількість НДР склала понад 100 робіт.

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, АНАЛІЗУ ТА СТРАХУВАННЯ

Необхідність створення кафедри фінансів обумовлено потребами національної економіки, яка, переживши перші хвилі фінансової кризи, характеризувалася у той час

бурхливим розвитком банківської системи та інвестиційної діяльності в Україні, змінами податкової політики, зростанням кількості суб'єктів господарювання та ускладненням моделей фінансового управління.

Ці явища сприяли зростанню потреб ринку праці у висококваліфікованих фахівцях з антикризового та фінансового управління, банківської справи та оподаткування.

Кафедра фінансів, аналізу та страхування розпочала свою діяльність у складі обліково-фінансового факультету ХДУХТ з 1 січня 2001 року для підготовки фахівців за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування». Становлення й розвиток кафедри нерозривно пов'язані з історією ХДУХТ, його основними завданнями та традиціями – підготовкою освічених фахівців, яким притаманна професійна компетентність, висока культура, творче мислення, готовність до постійного оновлення знань.

У 2004 р. відбувся перший випуск студентів за спеціальністю «Фінанси».

Вагомий внесок у розвиток кафедри було зроблено її першим завідувачем – професором Віктором Івановичем Оспіщевим. Маючи великий професійний, організаційний досвід та колосальну енергію, В.І. Оспіщев сформував колектив кафедри з висококваліфікованих викладачів. Із 2012 року кафедру очолює доктор економічних наук, професор Анжеліка Сергіївна Крутова, яка сприяла підвищенню рівня науковості кафедри. У 2016 році кафедру було реорганізовано – об'єднано з кафедрою економічного

аналізу та статистики, яку очолювала професор Надія Миколаївна Гаркуша. За сумлінну працю Н.М. Гаркуша нагороджена нагрудним знаком «Відмінник освіти України», медаллю «Ветеран праці» та грамотою Міністерства науки і освіти України. Очолювана нею кафедра аналізу господарської діяльності була створена у 1989 р. на базі кафедри бухгалтерського обліку. На кафедрі працювали відомі науковці: професори д.е.н. В.А. Міщенко, д.е.н. Н.В. Чебанова, д.е.н. В.М. Тимофеев, к.е.н. Т.О. Сидорова, к.е.н. Л.М. Котенко, доценти, к.е.н. В.О. Козлова, Р.М. Новицька, С.Г. Рибаківська, А.І. Левіна, ст. викладач С.Д. Литвин. У 2013 р кафедру перейменовано на кафедру економічного аналізу та статистики.

Під керівництвом А.С. Крутової захищено 2 дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук та 5 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Сьогодні на кафедрі фінансів, аналізу та страхування працює колектив висококваліфікованих науково-педагогічних працівників, який налічує 19 осіб, з яких: один доктор економічних наук, три професори, дванадцять доцентів, два старших викладачі, 1 асистент, 2 працівники допоміжного персоналу. Викладачі кафедри мають значний досвід роботи та вагомі наукові здобутки, постійно вдосконалюють методику викладання та впроваджують у навчальний процес інноваційні технології, здійснюють керівництво дисертаційними дослідженнями на здобуття наукових ступенів доктора та кандидата економічних наук.

Викладачі кафедри вбачають свою основну мету в підготовці нового покоління висококваліфікованих фахівців сфери державних та місцевих фінансів, страхування, фінансового ринку, бюджетної, податкової та грошово-кредитної систем. Із цією метою на

кафедрі здійснюється наукова, методична та виховна робота. Результати наукової роботи колективу кафедри викладено в публікаціях у фахових вітчизняних та зарубіжних виданнях, зокрема в виданнях, що входять до наукометричних баз. Кафедрою видано монографії, навчальні посібники (у т.ч. із грифом МОН України). На підставі матеріалів досліджень постійно оновлюється й удосконалюється навчально-методичне забезпечення дисциплін, які викладаються на кафедрі, що сприяє інноваційному розвитку освіти, підвищує якість підготовки фахівців. Викладачі кафедри фінансів, аналізу та страхування активно впроваджують інформаційні технології в навчальну, навчально-методичну, науково-дослідну роботу. Із метою активізації навчального процесу розроблено електронні навчально-методичні комплекси.

Колектив кафедри спрямовує свою діяльність на підвищення якості підготовки студентів, розвитку в них інтелектуального, творчого мислення, готовності використовувати отримані знання для розв'язання життєвих проблем, здатності випускників професійно й соціально адаптуватися до реальних запитів ринку праці, що швидко змінюються. Підготовку фахівців кафедра здійснює за освітніми ступенями бакалавр, магістр та доктор філософії за спеціальністю фінанси, банківська справа та страхування.

На кафедрі діє науковий студентський гурток, регулярно проводяться олімпіади з фінансових дисциплін. Студенти охоче беруть участь у диспутах і конкурсах, організованих кураторами академічних груп, та у студентських наукових конференціях. Електронний ресурс «Школа успішного фінансиста» надає абітурієнтам можливість отримати цікаві знання за фахом «Фінанси, банківська справа та страхування»: як бути фінансово незалежним, вправно керувати грошима, правильно обчислювати та сплачувати податки тощо.

Кафедра співпрацює з іншими навчальними закладами як вітчизняними, так і закордонними, що дозволяє гармонійно поєд-

нувати національні особливості та новітні світові тенденції розвитку освіти при підготовці фахівців. Із метою підвищення якості підготовки фахівців, які працюють в умовах інноваційної економіки, та запровадження елементів дуальної системи освіти на кафедрі створено освітньо-науково-виробничі кластери з бізнес-структурами у сфері страхування та банківської діяльності.

Випускники кафедри фінансів, аналізу та страхування успішно працюють у банківських установах, страхових, інвестиційних, брокерських, аудиторських компаніях, аналітичних підрозділах державних та комерційних установ, податкової та митної служби, обіймають керівні посади.

КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ

«Скільки ти знаєш мов – стільки разів ти людина»... Цей відомий вислів І. Гете пройшов через роки і став на кафедрі іноземних мов крилатим.

Історія кафедри іноземних мов невід'ємно пов'язана з історією створення та становлення нашого університету в цілому. Одночасно із заснуванням Харківського інституту громадського харчування (1967 р.) було створено кафедру. Отже, за віком вони – ровесники, і наразі – ювіляри з піввіковою історією.

Першою завідувачкою було призначено старшого викладача К.А. Білецьку.

Біля витоків кафедри іноземних мов були викладачі: Л.С. Гостева, М.Б. Яценко, М.К. Ребрик, О.П. Маркова.

У 1984 році естафету керівництва кафедри прийняв професор Станіслав Ігнатович Буданов.

Під його керівництвом науково-педагогічний потенціал кафедри постійно зростав, поповнювався молодими викладачами, які поєднували роботу з навчанням на курсах, семінарах. На кафедрі з'явилися аспіранти, «першою ластівкою» серед яких була – нині канд. філол. наук, доц. І.В. Удовенко. Визначною подією в історії кафедри став успішний захист її дисертаційної роботи на тему: «Структурно-семантичні та функціональні особливості французьких інтенсифікаторів процесуальної ознаки за спеціальністю 10.02.05 «Романські мови» (2005 рік). Також великим досягненням у науковій діяльності кафедри був вихід з друку перших підручників із грифом Міністерства освіти і науки України, авторами яких є: С.І. Буданов, А.О. Борисова, М.О. Максименко, А.І. Дубровська, О.М. Тріщ. Це підручники з англійської та німецької мов, що і мають фахову спрямованість і користуються великим попитом серед студентів нашого університету, а також серед студентів інших вузів.

Початок 2000-х років ознаменувався ще одним важливим моментом – уперше в історії кафедри заняття зі студентами почали проводитися за участі волонтерів із зарубіжних країн – носіїв іноземних мов. Цей період увійшов в історію кафедри як початок прогресу у вивченні іноземних мов: від лінгафонних кабінетів у минулому до комп'ютерних класів з сучасною аудіо-, відео апаратурою, інтерактивною дошкою. Із появою на кафедрі першого волонтера Корпусу Миру США Джона Тайса, а згодом і волонтерів Deutsches Zentrum: Ірен Пауль та Мілени Майер вивчення іноземних мов стало на декілька щаблів вище. Волонтери (проектно-мовні асистенти) разом з викладачами також проводили спеціалізовані семінари з питань організації навчального процесу та методів викладання в системі дистанційної освіти з використанням сучас-

них інтернет-технологій під час проведення практичних занять. Особлива увага зверталася на технічне обладнання, адже, маючи постійний вільний інтернет-доступ, студенти охоплюють значно більший обсяг інформації, ніж під час використання підручників. Застосування новітніх, прогресивних технологій навчання із використанням автентичних навчально-методичних комплексів сприяє більш інтенсивному вивченню іноземних мов.

Усі викладачі мають високий рівень педагогічної підготовки, проте постійно працюють над підвищенням кваліфікації, співпрацюючи з Корпусом миру США в Україні, беруть активну участь у роботі Ресурс-центру Британської ради при Національному університеті ім. В.Н. Каразіна, у методичних семінарах та конференціях Будинку Нюрнберга, міжнародних науково-методичних конференціях. Також набувають практичного досвіду й за кордоном – ст. викл. І.І. Ков'ях за Програмою обміну викладачами (2005 р.) проходив стажування в Університеті штату Колорадо (США).

Із 2011 року кафедру очолює канд. психол. наук, доцент Аліна Олексіївна Борисова. Вона є першою у списку ветеранів кафедри, до якого входять також доц. О.О. Мануєнкова, доц. В.О. Архипова, канд. філол. наук, доц. І.В. Удовенко, ст. викладачі: І.І. Ков'ях, М.І. Крупей.

Науково-педагогічний склад кафедри змінювався, поповнювався молодими викладачами. Наразі на кафедрі працюють 16 викладачів: 6 доцентів, серед них 4 кандидати наук, 9 ст. викладачів, серед них 2 кандидати наук, 1 викладач. Середній вік кафедри становить 45 років.

Роботу кафедри організовано за чотирма секціями мов: англійською (завідувачка доц. В.О. Архипова), французькою (завідувачка канд. філол. наук, доц. І.В. Удовенко) німець-

кою (завідувачка ст. викл. Н.А. Скриннік) та секцією мовної підготовки (завідувачка канд. філол. наук, доц. М.В. Арделян).

Усі викладачі мають високий рівень педагогічної підготовки. Практичні заняття зі студентами денної та заочної форм навчання всіх факультетів університету, з аспірантами та здобувачами проводять методично, кваліфіковано. А зі створенням у ХДУХТ міжнародного відділу по роботі з іноземними студентами вже понад 10 років на кафедрі проводяться також заняття з мовної підготовки на підготовчому відділенні з іноземними студентами. Іноземні мови звучать постійно: не лише під час занять, а й на перервах – це добра нагода для наших студентів оволодіти багатьма іноземними мовами відразу. Завдяки мові іноземних студентів, її строкатості та різноманітному колориту студенти нашого вишу ще й пізнають світ з можливістю порозуміння та сприйняття людей з різною культурою і менталітетом. Мови – різні, а зміст – один. Слово єднає усіх.

Реальністю сьогодення є розширення міжнародних зв'язків України та її інтеграція до світової спільноти. За таких умов усе більше уваги приділяється вивченню іноземних мов, що охоплює всі сфери життя, де іноземні мови є ключем для розвитку міжнародних відносин, проведення наукових конференцій, культурного та наукового обміну між представниками різних країн. Багатомовність та полікультурність вважаються необхідними для громадян нової Європи, і відповідно – України.

Кафедра продовжує активно працювати над удосконаленням змісту та організації навчального процесу для досягнення високої мети – підготувати фахівця вищої кваліфікації за всіма вимогами сучасності.

Головним завданням кафедри, як і завжди, залишається допомога майбутнім фахівцям сфери харчування та торгівлі, готельно-ресторанного бізнесу, банківського та технічного сервісу вільно володіти іноземними мовами. Ось чому особлива увага приділяється вдосконаленню навчально-

методичної роботи, інтенсифікації навчального процесу, розширенню наукових досліджень, підвищенню рівня виховної роботи зі студентами, у тому числі з іноземними.

Кафедра активно працює над упровадженням та апробацією різноманітних технологій викладання іноземних мов. Викладачі кафедри активно співпрацюють з викладачами інших кафедр університету. Завдяки кафедрі іноземних мов майже всі підручники, навчальні посібники, різноманітні методичні матеріали, створені викладачами

університету, видано англійською або французькою мовами. Оскільки в університеті навчається значна кількість іноземних студентів, цей вид роботи – украй необхідний і доречний. Лише за останні п'ять років колектив кафедри підготував та опублікував понад 80 підручників, навчальних посібників, навчально-методичних розробок.

Отже, вивчення іноземних мов, вільне володіння ними – запорука успіху в майбутньому!

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Інтеграція України в світовий освітній простір, необхідність засвоєння міжнародного досвіду у сфері надання послуг та опанування міжнародних стандартів освіти ставлять завдання підготовки менеджерів для сфери гостинності та обслуговування населення.

Харківський інститут громадського харчування одним із перших ВНЗ у колишньому Радянському Союзі започаткував підготовку професійних управлінців з вищою освітою для сфери торгівлі, туризму, готельного та ресторанного господарства. Факультет менеджменту в ХІГХ було створено у вересні 1991 р. Сьогодні факультет здійснює підготовку бакалаврів та магістрів за спеціальностями 073 «Менеджмент» та 241 «Готельно-ресторанна справа» за спеціалізаціями «Менеджмент організацій і адміністрування», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Управління персоналом», «Туристичний менеджмент», «Готельна і ресторанна справа». На факультеті діють докторантура та аспірантура для здобувачів третього рівня вищої освіти – доктор філософії зі спеціальності «Менеджмент».

На факультеті навчається близько 800 студентів за денною та заочною формами навчання, відкрито навчання іноземних студентів з Азербайджану, Грузії, Туркменістану, Білорусі тощо.

Факультет менеджменту готує висококваліфікованих фахівців у галузі управління в торгівлі, готельному та ресторанному бізнесі й добре відомий у підприємницькому співтоваристві як ефективна бізнес-школа, випускники якої поєднують знання світового досвіду та українських особливостей підприємницької діяльності, здатні до ефективного використання отриманих знань і готові відразу включитися в господарську та організаційну діяльність.

При підготовці фахівців широко застосовуються професійні освітні програми, сучасні технології та інтенсивні методи навчання, використовувані в кращих світових школах бізнесу й менеджменту та провідних вишах України.

Студенти факультету мають можливість широкого використання комп'ютерних та мультимедійних технологій – аудиторії оснащені сучасним навчальним обладнанням, комп'ютерною технікою з підключенням до Інтернету. У числі різноманітних методів і форм організації навчального процесу – проблемні лекції, структуровані дискусії на семінарах, кейси, ділові ігри, практичні заняття на підприємствах (фірмах) і багато інших. Усе це дає студентам можливість реалізації отриманих знань ще в процесі навчання.

Майже 80% викладачів факультету менеджменту мають учені ступені кандидата й доктора наук, учені звання доцента й професора. Підтримуються постійні контакти з університетами та бізнес-школами США, Канади, Швейцарії, Польщі та інших країн.

Факультет живе насиченим науковим і культурним життям. Щорічно проводяться міжнародні та всеукраїнські наукові конференції, круглі столи з актуальних бізнес-проблем; традиційною стала участь у професійних конкурсах, міжнародних бізнес-форумах «Слав'янський базар», «Наука Харківщини», за результатами яких студенти факультету займають призові місця та отримують почесні грамоти.

Студенти мають унікальну можливість здійснити практичну підготовку в найкращих закордонних п'ятизіркових готелях, висококласних ресторанах, комерційних підприємствах Німеччини, Франції, Італії, Великобританії, США, Греції, Єгипту, Туреччини. Така навчальна та практична підготовка дає можливість отримати кваліфікацію та

сертифікати професійної підготовки: перекладача іноземної мови, адміністратора, бармена, аніматора та ін.

Факультет пишається своїми випускниками, які успішно вибудовують свою кар'єру в державних та комерційних структурах, великих транснаціональних корпораціях, науково-дослідних та освітніх установах України, США, Канади, Великої Британії, Італії.

Очолює факультет декан Алла Павлівна Грінько, професор, доктор економічних наук, член науково-методичної Ради з економічних спеціальностей Міністерства освіти та науки України, голова вченої ради факультету менеджменту, член спеціалізованої вченої ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій за економічним напрямом, голова експертної ради за напрямом «Управління підприємствами торгівлі, готельно-ресторанного бізнесу та туризму в умовах інноваційного розвитку».

Професор А.П. Грінько – автор понад 300 науково-методичних праць, серед яких монографії, посібники, наукові статті та навчально-методичні рекомендації. Під керівництвом проф. А.П. Грінько захищено 8 кандидатських дисертацій.

А.П. Грінько активно впроваджує новітні форми навчання, спрямовані на опанування студентами загальних та професійних компетентностей. За сумлінне виконання своїх обов'язків, значний внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів нагороджена знаком «Відмінник освіти України», неодноразово нагороджувалася грамотами МОН України, Харківської облдержадміністрації, Харківського держав-

ного університету харчування та торгівлі, отримувала подяки. У 2009 році вона стала переможцем XI обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» у номінації «Декан факультету».

Як декан факультету менеджменту А.П. Грінько питанням першочергової важливості вважає формування колективів кафедр факультету.

До складу факультету входять три випускові кафедри:

- менеджменту організацій,
- зовнішньоекономічної діяльності та туризму,
- готельного і ресторанного бізнесу; і дві загальноосвітні:
- суспільних та гуманітарних дисциплін,
- фізичного виховання та спорту.

Викладачі факультету – видатні фахівці з менеджменту та готельно-ресторанної справи:

– професори, доктори наук А.П. Грінько, Т.С. Пічугіна, Л.П. Малюк, Л.М. Яцун, О.Г. Терешкін, Л.І. Юрченко;

– професори, кандидати наук Л.Д. Забродська, Т.П. Кононенко, Н.В. Полстяна, А.С. Міносян, С.М. Руденко;

– доценти, кандидати наук С.С. Ткачова, В.М. Селютін, О.В. Ольшанський, Г.І. Забродська, В.В. Віннікова, О.П. Ткаченко, О.Є. Чатченко, Л.І. Безгінова, О.Ю. Давидова, О.М. Варипаєв, О.В. Головка, Н.О. Лисак, В.В. Спіцин;

– доценти А.В. Левченко, О.М. Шарапова, В.А. Віннікова, Л.М. Варипаєва, Л.Я. Сапожнікова, І.П. Коршунова, І.О. Кудряшов.

На факультеті працюють школи довузівської підготовки випускників шкіл: «Мистецтво управління», «Юний ресторатор», «Імідж-студія».

Факультетом налагоджено зв'язки з підприємствами торгівлі, харчування та туризму Східної України, держадміністраціями Харківської, Дніпропетровської, Сумської, Полтавської та інших областей, що мають постійну потребу в менеджерах-фахівцях. Маючи розгалужені партнерські зв'язки із

ордонними університетами, коледжами та підприємствами готельного та ресторанного бізнесу, факультет постійно організовує обміни студентами та розвиває різноманітні програми стажувань.

На факультеті менеджменту активно працює студентське самоврядування, яке бере участь у роботі Студентської ради факультету та Студентського парламенту університету, здійснює роботу в секторах: навчально-науковому, соціально-побутовому, культурно-масовому, спортивно-оздоровчому. Студенти вирішують питання отримання стипендій, беруть участь в організації щорічних Всеукраїнських науково-практичних конференцій молодих учених і студентів ХДУХТ, залучають молодь до добровільних акцій та проводять різноманітні культурно-масові заходи.

У деканаті факультету менеджменту працюють: заступник декана з питань науково-методичної роботи к.т.н., професор Н.В. Полстяна, заступник декана з питань виховної роботи – к.е.н., доцент О.В. Ольшанський, методист К.І. Задорожна, діловод А.Ю. Левіна, секретар В.В. Дерюгіна.

Факультет менеджменту був створений за ініціативи колективу Харківського інституту громадського харчування за підтримки Міжнародної академії туризму й Українського навчально-наукового центру, Інституту туризму. Створення факультету, з одного боку, стало продовженням давніх традицій підготовки комерсантів – управлінців різних ланок для торгівлі, харчування, туризму, накопичених Харківським інститутом громадського харчування. З іншого боку, факультет менеджменту став результатом перегляду парадигми й реорганізації системи підготовки кадрів управління, а також ініціативи і творчих пошуків колективу інституту.

Ініціаторами створення факультету була проведена велика підготовча робота, головні етапи якої випали на першу половину 1991 року. У протоколі про наміри партнери сформулювали концепцію підготовки фахівців. Договором про співробітництво було організовано робочу групу, до якої ввійшли:

- від Міжнародної академії туризму – І.В. Зорін, Н.В. Кудрова, В.О. Квартальнов;
- від Харківського інституту громадського харчування – Л.М. Яцун, А.В. Левченко;
- від Інституту туризму – П.М. Слободян, С.І. Попович.

Передбачалось створення Міжгалузевого навчально-науково-виробничого комплексу «Вища школа ресторанного і готельного менеджменту». 3-го травня 1991 року було розроблено та затверджено план заходів з реалізації Договору.

Головний обсяг робіт з набору студентів, розробки навчальних планів ОКХ, ОПП та інших стандартів освіти був виконаний колективом ХІГХ, і 11 вересня 1991 року ректором інституту, проф. М.І. Беляєвим був підписаний наказ № 99, з якого почався відлік часу нашого факультету.

На курсі було створено чотири академічні групи:

- К-11 – староста Зоряна Чуйко;
- К-21 – староста Руслана Бушева;
- К-31 – староста Сергій Макеев, Ольга Шевченко;

МИНИСТЕРСТВО ТОРГОВЛИ УССР
ХАРЬКОВСКИЙ ИНСТИТУТ ОБЩЕСТВЕННОГО ПИТАНИЯ

П Р И К А З

д. 11. сентября 1991 г.

№ 99

г. Харьков

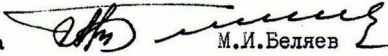
О создании факультета менеджеров туристских предприятий питания и гостиниц

В связи с острой потребностью сферы туризма в специалистах с высшим образованием, учитывая ходатайство Центрального и Украинского советов по туризму и экскурсиям, а также разрешение Министерства торговли Украины

П Р И К А З Ы В А Ю :

1. Организовать с 5 сентября 1991 г. факультет менеджеров туристских предприятий питания и гостиниц.
2. Сосредоточить на факультете подготовку специалистов с высшим образованием по специализациям:
 - "Технология, управление и организация питания туристов" с присвоением квалификации инженер-технолог-менеджер;
 - "Коммерческая деятельность в ресторанах и гостиницах" с присвоением квалификации экономист-коммерсант.
3. Приемной комиссии института провести прием студентов на указанные специализации в период с 10 по 30 сентября в соответствии с утвержденными правилами приема, учебные занятия начать с 11 ноября с.г.
4. Ректорату и учебной части (т.т. Яцун Л.Н., Левченко А.В.) подготовить предложения по содержанию учебных планов, программ и другой учебной документации.
5. В срок до 20 сентября подготовить предложения по созданию материально-технической базы, деканата факультета и специальной кафедры.
6. Кафедрам института провести работу по подготовке рабочих учебных планов и методическому обеспечению читаемых курсов с учетом туристских специализаций.
7. Контроль за выполнением приказа возложить на т. Яцуна Л.Н.

Ректор института

 М.И.Беляев

Ин. ХВКИУРБ 30.09.91

- МТ-11 – староста Василь Філіп.

Презентація факультету відбулася згідно розробленої «Концепції розвитку факультету на 1991–2001 роки» в ресторані «Люкс» у широкому колі засновників та закордонних партнерів.

Декан факультету менеджменту у 1991–2005 р.р. – професор, к.е.н. Віктор Іванович Шалько, автор багатьох наукових праць і підручників з управління торгівлею та громадським харчуванням. Із 2005 р. деканом факультету менеджменту є професор, д.е.н. Алла Павлівна Грінько.

Життєдіяльність факультету забезпечується всім колективом університету: її

ректором, проректорами, деканами, завідувачами кафедр, викладачами та співробітниками.

Формування контингенту студентів було й залишається одним з найважливіших завдань колективу. Особливістю першого набору є те, що на факультет було зараховано представники не лише України, а й Казахстану, Нагорного Карабаху, Карачаєво-Черкесії. Це стало результатом активного співробітництва

Перший декан факультету менеджменту професор, к.е.н. Віктор Іванович Шалько

з Російським та Українським інститутами туризму. Завдяки клопотанню Укрпрофтуру Міністерством торгівлі України була надана можливість навчати студентів за державний кошт. Завдяки цьому нами було залучено кращих студентів економічного, обліково-фінансового факультетів. Таким чином, у формуванні контингенту студентів брали участь колективи багатьох організацій, починаючи з Міністерства торгівлі України і Укрпрофтуру й закінчуючи факультетами Харківського інституту громадського харчування. Характерними рисами другого набору студентів було те, що одна група була повністю сформована Українським інститутом туризму (Київ), а друга група із представників Харківського регіону, прикордонних областей Росії.

Дві групи набору 1993 року було сформовано повністю на контрактній основі, та найважливішою проблемою, над якою працювали ректорат, деканат, батьки і студенти – це навчання в умовах величезної інфляції, яку пережила вся наша держава.

Вручення першого диплому з відзнакою студенту Сергію Макєєву

Таким чином, кожен набір студентів мав свої особливості, і кожний курс відзначався своєрідністю й характерними рисами. Перший, другий і третій набори відрізнялися активною участю в КВК. Завдяки першому набору студентів факультету менеджменту, КВК одержав новий імпульс свого розвитку в Інституті. Команда КВК «Шалько» – «Шальные коммерсанты» протягом багатьох років була непереможною.

Час минав, і в 1996 році перші випускники одержали дипломи. Разом було випущено 84 спеціалісти, у тому числі з відзнакою – 14 випускників.

У 1999 році на факультеті були випущені перші бакалаври, а в 2000 році – перші маістри.

За 50 років існування університету тричі змінювався його статус: інститут (ХІГХ) – академія (ХДАТОХ) – університет (ХДУХТ). Разом зі змінами статусу виникали нові управлінські завдання, які з успіхом вирішувати новостворені кафедри.

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ

Кафедра менеджменту організацій створена у 2008 році наказом ректора № 239 від 10.10.2008 р.

Кафедра готує висококваліфікованих фахівців у галузі управління в торгівлі, ресторанному бізнесі та добре знайома в підприємницькому товаристві як ефективна бізнес-школа. Випускники кафедри поєднують знання світового досвіду та українських особливостей підприємницької діяльності. Вони здатні до ефективного використання отриманих знань та готові відразу долучитися до господарської та організаційної діяльності.

*Завідувач кафедри –
д.е.н., професор Тетяна Сергіївна Пічугіна*

Кафедра є випусковою за спеціальністю «Менеджмент» спеціалізацією «Менеджмент організацій і адміністрування».

Завідувач кафедри – д.е.н., професор Тетяна Сергіївна Пічугіна – автор понад 283 наукових публікацій, у тому числі 235 наукових статей, 29 книг (монографій, брошур, підручників), 26 методичних розробок. Під керівництвом проф. Т.С. Пічугіної захищено 3 кандидатські дисертації, здійснюється керівництво роботою аспірантів.

Сьогодні на кафедрі працює 9 осіб: 3 професори, 5 доцентів, 1 старший лаборант, спільними зусиллями яких вирішуються наукові проблеми й завдання з підготовки менеджерів. Майже весь науково-педагогічний персонал – випускники університету різних років.

Із 2013–2014 навчального року кафедра менеджменту організацій працює на підставі Ліцензії ХДУХТ № 285208 від 3.09.2013 р., відповідно до якої напрям підготовки 6.030601 «Менеджмент» акредитовано до 1.07.2018 р., спеціальність 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» – до 1.07.2020 р.

На фото колектив кафедри менеджменту організацій (перший ряд – справа наліво – проф. Л.Д. Забродська, доц. О.М. Шарапова, зав. кафедри, проф. Т.С. Пічугіна, доц. А.В. Левченко; другий ряд справа наліво – доц. Л.І. Безгінова, доц. О.Є. Чатченко, доц. С.С. Ткачова, доц. О.П. Ткаченко, ст. лаборант І.А. Ночвіна)

Високий потенціал кафедри дозволяє готувати менеджерів за ступенями бакалавр, магістр і ОКР спеціаліст за спеціальністю 073 «Менеджмент» за спеціалізацією «Менеджмент організацій і адміністрування». Крім цього, кафедра бере участь у підготовці фахівців за спеціалізацією «Менеджмент ЗЕД», а також за спеціальностями практично всіх факультетів університету.

Кафедра широко застосовує професійні навчальні програми, сучасні технології та інтенсивні методи навчання, які використовуються в кращих світових школах бізнесу і менеджменту та провідних вузах України.

Кафедра здійснює наукову роботу. За останні роки виконано такі теми:

- № 14-12-13 Б «Управління інвестиційною діяльністю на підприємствах торгівлі»;
- № 16-10-11 Б «Оцінка ефективності організаційно-правових форм підприємств ресторанного господарства»;
- № 22-11 Д «Оцінка фінансової стійкості підприємства роздрібною торгівлі»;
- № 48-12 Д «Оцінка інвестиційної привабливості підприємства»;
- № 25-13 Д «Діагностика кризового стану підприємства роздрібною торгівлі»;
- № 04-14-15 Б «Політика управління кризовим станом підприємств роздрібною торгівлі»;
- № 17-14 Д «Розробка конкурентної стратегії підприємства ресторанного господарства»;
- № 21-15-16 Д «Розробка методичних рекомендацій щодо оцінки попиту на продукцію підприємств ресторанного господарства»;
- № 01-16-17 Б «Формування системи організації оцінки попиту на продукцію підприємств ресторанного господарства»;
- № 13-16-17 Д «Формування конкурентних переваг підприємства на основі теорії оптимізації товарних запасів».

У виконанні наукової роботи кафедри беруть участь студенти. Результати своєї наукової діяльності вони викладають у статтях, тезах доповідей, доповідях, магістерських і дипломних роботах. Магістерські та дипломні роботи студентів неодноразово представлялися на всеукраїнських конкурсах, де були відмічені дипломами і грамотами за актуальність розглянутих проблем, наукову новизну та практичну значимість.

Сьогодні кафедра бачить свої основні завдання в підготовці фахівців, конкурентоспроможних на мирових ринках, підвищенні

якості обслуговування в ресторанах, торгових та виробничих підприємствах, досягненні всіх премудростей бізнесу та менеджменту, що в кінцевому результаті зробить Україну краще, а, значить, і буде виправдовувати нашу скромну повсякденну діяльність як представників кафедри.

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ТУРИЗМУ

За 45 років існування університету тричі змінювався його статус: інститут (ХІГХ) – академія (ХДАТОХ) – університет (ХДУХТ). Разом зі змінами статусу виникали нові управлінські завдання, які повинні були вирішувати новостворені кафедри.

У 1973 році в інституті була створена кафедра «Організації та управління громадським харчуванням». Першим завідувачем кафедрою призначено к.е.н. Ю.А. Васильєва. Викладацьким складом із новоствореною кафедрою поділилась кафедра технології харчування. На кафедрі працювали: Ю.Г. Матюшова, Л.В. Черкашина, Н.А. Придворов, Л.П. Конев, О.В. Татарінова, А.О. Попова, В.Г. Шевченко, В.І. Шалько, В.І. Бараболя, М.В. Соловійов, Л.М. Яцун, І.М. Коротков, О.М. Биков, Є.В. Ромат та інші викладачі.

Це були роки становлення кафедри, формування її матеріальної бази. Після переїзду в нове приміщення університету по вул. Клочківській кафедра зайняла весь 6 поверх. У 1982 році на кафедрі була створена лабораторія організації та обслуговування, повноправним керівником якої стала ст. викладач Ю.Г. Матюшова. Кафедра належала технологічному факультету, і не один захід на факультеті не відбувалось без участі Ю.Г. Матюшової та студентів, яких вона навчала навичкам обслуговування.

Відповідно до рішень чергового з'їзду в державі почалась радикальна реформа існуючого господарського механізму. У ході проведення реформи значна увага приділялась удосконаленню структури і методів

управління в торгівлі та громадському харчуванні. Для забезпечення поглибленої підготовки спеціалістів з проблем управління та організації галузі в 1989 році кафедру організації і управління громадським харчуванням реорганізували у кафедру управління в громадському харчуванні та торгівлі (зав. кафедрою – к.е.н., доц. В.І. Шалько).

За ініціативою ректора М.І. Беляєва в університеті розпочали підготовку фахівців за новими спеціальностями, яких вимагав час. Кафедру управління в громадському харчуванні та торгівлі в 1991 році перейменували на кафедру менеджменту та комерційної діяльності, а в 1995 році – на кафедру менеджменту (зав. кафедрою – к.е.н., доц. Л.М. Яцун).

Фото колективу кафедри менеджменту (1995 р.)

Кафедра була випусковою за спеціальностями: «Комерційна діяльність в ресторанах та готелях», «Технологія, організація і управління харчуванням туристів» (1991–1993 роки); «Менеджмент у виробничій сфері», «Менеджмент у невиробничій сфері» (1993–1998 роки); «Менеджмент організації», «Менеджмент ЗЕД» (1998–2009 роки).

Відкриття нових спеціальностей у Харківському державному університеті харчування та торгівлі співвідносилися із суттєвою потребою харківського та інших регіонів України у кваліфікованих управлінських кадрах для сфери зовнішньоекономічної діяльності, торгівлі, ресторанного господарства та туризму. Інтеграція економіки до світових та європейських процесів значно збільшили потребу в кадрах, здатних здійснювати професійне управління суб'єктами

господарювання. У сфері торгівлі, ресторанного господарства менеджмент зовнішньоекономічної діяльності має специфічні особливості, обумовлені галузевою специфікою сфери обслуговування, значною кількістю підприємств різних типів та спеціалізацій, складною системою взаємозв'язків у зовнішньому та внутрішньому середовищі тощо. Робота підприємств потребує висококваліфікованих фахівців, спроможних компетентно приймати стратегічні й тактичні управлінські рішення, вести переговори, укладати угоди, розробляти нові стратегії тощо.

Кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та туризму була створена в ХДУХТ у 2008 р. на базі кафедри менеджменту (Наказом ректора № 239 від 01.10.2008 р.). Професорсько-викладацький склад кафедри на момент створення мав значний досвід у дослідженні організаційних процесів та зв'язків у межах організацій, в оцінці ефективності організаційних структур управління підприємств, розробці нових методологічних та методичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності управління та впровадження їх у діяльність підприємств галузі.

Кафедра готує висококваліфікованих фахівців у сфері управління зовнішньоекономічною діяльністю та широко відома підприємствам торгівлі, готельного та ресторанного бізнесу й туризму. Випускники кафедри поєднують знання світового досвіду й українських особливостей підприємницької діяльності та здатні до ефективного використання отриманих знань як в Україні, так і за кордоном.

Кафедра є випусковою за спеціальністю «Менеджмент» спеціалізацією «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності».

Завідувач кафедри – д.е.н., професор Леонід Миколайович Яцун – автор понад 210 наукових публікацій, у тому числі 170 наукових статей, 21 книги (монографії, підручники, навчальні посібники), 22 методичних розробок. Під керівництвом проф.

Л.М. Яцуна захищено 9 кандидатських дисертацій, здійснюється керівництво роботою аспірантів та пошукувачів.

Д.е.н., професор Л.М. Яцун

Завдяки сумлінній праці викладачів кафедри під керівництвом проф. Л.М. Яцуна на кафедрі створено колектив натхненних однодумців, які, не шкодуючи зусиль, готують студентів до непростих реалій сьогодення. Такі дисципліни, як «Менеджмент туризму», «Менеджмент торгівлі», «Економіка зарубіжних країн», викладаються англійською мовою. У короткий термін була налагоджена виробнича практики студентів ХДУХТ на кращих підприємствах України, Європи, Азії, відбувається обмін студентами з українськими й зарубіжними університетами та коледжами. Студенти кафедри залучаються до програм стажування у Китаї, Франції, Індії, Італії, Німеччині.

Колектив кафедри та магістрів 2017 року випуску

Сьогодні на кафедрі працює 8 осіб: 1 професор, 5 доцентів, 1 старший викладач та 1 лаборант, спільними зусиллями яких вирішуються наукові проблеми й завдання з підготовки менеджерів. Майже весь нау-

ково-педагогічний персонал – випускники університету різних років.

За останні роки науково-педагогічним персоналом кафедри підготовлено й видано більше 15 монографій, 12 навчальних посібників та 250 наукових статей.

Високий науковий та методичний потенціал кафедри дозволяє готувати менеджерів за ступенями бакалавр і магістр за спеціальністю 073 «Менеджмент» за спеціалізацією «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності». Кафедра бере участь у підготовці фахівців за спеціалізацією «Менеджмент організацій і адміністрування», а також за 18 спеціальностями факультетів університету.

Кафедра широко застосовує професійні навчальні програми, сучасні технології та інтенсивні методи навчання, що використовуються в кращих світових школах бізнесу і менеджменту та провідних університетах України.

На кафедрі працює наукова школа «Управління готельно-ресторанним господарством, торгівлею та туризмом в умовах глобалізації» (керівник проф. Л.М. Яцун). Основні напрями досліджень:

- теорія, методологія та практика менеджменту в умовах глобальних соціально-економічних процесів;

- формування міжнародних готельно-ресторанних та торговельних мереж та їх ефективність;

- інноваційне управління підприємствами в умовах міжнародної інтеграції та вступу України до Світової організації торгівлі;

- формування стандартів споживання та управління харчовою поведінкою споживачів;

- методологія та практика розробки програм сталого розвитку сфери харчування та туризму;

- дослідження кулінарних традицій туристів та кулінарного розмаїття країн світу;

- форми та моделі готельно-ресторанного господарства в стратегіях розвитку туризму.

Кафедра поєднує теоретичну і практичну підготовку фахівців і веде активну науково-дослідну роботу. За останні роки виконані такі теми:

- № 27-05-06 Б (0105U002156) «Проектування структур та функцій управління підприємствами ресторанного господарства» (номер державної реєстрації 0105U002156);

- № 06-07-09 Б (0105U007671) «Планування та розміщення торговельних мереж у населених пунктах»;

- № 03-10-11 Б (0109U008630) «Розробка рекомендацій щодо використання кулінарних традицій у стратегіях розвитку туризму»;

- № 01-12-13 Б (0111U009485) «Розробка методичних рекомендацій з формування цільових регіональних програм розвитку сфери харчування населення»;

- № 46-12-13 Д (0113U001061) «Розробка стратегії сталого розвитку сфери харчування та торгівлі рекреаційної зони»;

- № 20-13-14 Б (0113U001075) «Науково-практичні аспекти розвитку української національної кухні»;

- № 33-14-15 Д (0115U001001) «Проектування послуг агротуризму на базі фермерських господарств»;

- № 18-14-15 Б (0113U008401) «Розробка стратегії сталого розвитку сфери харчування населення Харківської області»;

- № 04-16-17 Б (0115U006794) «Розробка рекомендацій з управління виробничо-торговельною діяльністю підприємств сфери харчування населення».

У виконанні науково-дослідної роботи кафедри беруть участь викладачі та аспіранти, залучаються також студенти. Результати наукової діяльності викладаються в статтях, доповідях, магістерських і дипломних роботах. Магістерські та дипломні роботи студентів неодноразово представлялися на всеукраїнських конкурсах, були відзначені дипломами і грамотами за актуальність розглянутих проблем, наукову новизну та їхню практичну значущість.

Практична підготовка майбутніх фахівців здійснюється на провідних підприємствах ресторанного господарства, туристичних і готельних комплексах Харкова, Харківської обл., України, Європи, Туреччини, Єгипту тощо.

Актуальними та ефективним стали закордонні стажування студентів та викладачів у провідних фірмах, готельних ланцюгах та туристичних комплексах.

Сьогодні кафедра бачить свої основні завдання в підготовці фахівців, конкурентоспроможних на світових ринках, підвищенні якості обслуговування в ресторанах, торгових підприємствах, готельних та туристичних комплексах, осягнення всіх засад бізнесу та менеджменту, що сприяє економічному зростанню та конкурентоспроможності України на світових ринках товарів та послуг.

КАФЕДРА ГОТЕЛЬНОГО І РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Витоки кафедри готельного і ресторанного бізнесу сягають 1973 року, коли в складі інженерно-технологічного факультету було засновано кафедру організації та управління громадським харчуванням.

За час існування кафедри з 1973 по 1995 роки посаду завідувача кафедри займали: Ю.А. Васильєв, В.І. Шалько, Г.М. Постнов. Вони зробили великий внесок у формування й розвиток кафедри.

Із 1995 року кафедру очолювала Людмила Петрівна Малюк, доктор технічних наук, професор, академік Української техноло-

гічної академії, Відмінник освіти України, член правління Асоціації кулінарів України, член Міжнародного Конгресу професійної туристичної освіти при ЮНЕСКО. Професор Л.П. Малюк нагороджена нагрудним знаком Міністерства освіти і науки України «Петра Могили», Ювілейним орденом Української Технологічної Академії «За заслуги у розвитку науки, освіти, промисловості та мистецтв», Знаком професійної пошани Асоціації кулінарів України III, II, I ступенів та багатьма почесними грамотами Міністерства освіти і науки України, Харківської облдержадміністрації, виконкому Харківської міської Ради, Харківського державного університету харчування та торгівлі, дипломант конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена». Л.П. Малюк – член спеціалізованих вчених рад ХДУХТ, КНТЕУ, технологічного комітету Держстандарту України «Послуги торгівлі, громадського харчування, туристичні та виставкові». Її невтомна енергія, прагнення зробити якнайбільше, безмежний творчий потенціал і неординарні рішення відкривали студентам, багатьом аспірантам та викладачам нові напрями наукових пошуків, що збагатили кафедру новими науково-викладацькими кадрами, безліччю студентських науководослідних робіт і значно посприяли підвищенню авторитету кафедри та університету серед наукових та навчальних закладів вищої школи країни.

Відкриття спеціальності «Готельно-ресторанна справа» у Харківському державному університеті харчування та торгівлі було своєчасним, оскільки сфера обслуговування розвивається швидкими темпами й стає досить важливим сектором підприємницької діяльності не лише в Україні, а й в усьому світі. За таких умов зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, оскільки значна кількість готельно-ресторанних комплексів країни успішно функціонує та збільшує обсяги надання послуг. Саме тому в 2007 році у зв'язку з відкриттям нової спеціальності була проведена реорганізація кафедри ор-

ганізації та управління громадським харчуванням у випускову кафедру готельного і ресторанного бізнесу в складі факультету менеджменту, що було необхідним і своєчасним кроком для підготовки висококваліфікованих спеціалістів для індустрії гостинності.

Із 2016 року кафедру готельного і ресторанного бізнесу очолює доктор технічних наук, професор Олег Георгійович Терешкін.

Місією кафедри є розвиток високої культури підприємництва у сфері гостинності, формування та примноження соціальної, професійної й особистісної цінності випускників кафедри – фахівців з готельного і ресторанного бізнесу, науковців і педагогів.

Призначенням кафедри є використання найсучасніших технологій навчання та компетентнісних підходів до формування та викладання професійно-орієнтованих дисциплін для підготовки конкурентоспроможних фахівців у сфері обслуговування, і тим самим, підтримувати високий статус ХДУХТ; сприяти сталому розвитку сфери гостинності в Україні через якісне наукове, методичне й кадрове забезпечення; створювати умови для розкриття педагогічних та наукових здібностей кожного співробітника кафедри, стимулювання індивідуальної та колективної творчості.

Цілі діяльності кафедри готельного і ресторанного бізнесу:

– задоволення потреб України у висококваліфікованих фахівцях з вищою освітою для готельно-ресторанного бізнесу;

– організація та проведення прикладних і пошукових наукових досліджень у галузі готельно-ресторанної справи й упровадження їх у діяльність підприємств;

– задоволення потреб особистості в інтелектуальному, культурному й моральному розвитку.

У сучасних умовах постійно зростає інтерес до індустрії гостинності, зокрема до готельно-ресторанного бізнесу. Сфера

послуг постійно потребує нових кадрів, тому фахівець в галузі готельного-ресторанного бізнесу – один з найзатребуваніших, найпрестижніших і найбільш високооплачуваних спеціалістів.

Якісна освіта дуже важлива для працівника цієї галузі, адже від набутих умінь та навичок залежить від того, чи зможете ви втримати клієнта та викликати в нього бажання прийти саме до вас. Кафедра готельного і ресторанного бізнесу не тільки надає теоретичні знання, а й учить етиці спілкування з людьми, що є запорукою успішної кар'єри в галузі сфери послуг.

На сьогодні кафедра готельного і ресторанного бізнесу здійснює підготовку фахівців спеціальності «Готельно-ресторанна справа» за ступенями бакалавр, магістр, доктор PhD.

Кафедра налічує 10 науково-педагогічних працівників, у тому числі 4 професорів, 3 доцентів, 3 старших викладачів. Науковий потенціал працівників включає 2 доктора технічних наук та 4 кандидатів технічних наук. Кафедра бере активну участь у підготовці наукових кадрів, розгляді кандидатських та докторських дисертацій, їх рецензуванні. За останні роки поліпшився якісний склад викладачів кафедри за рахунок їх роботи над кандидатськими та докторськими дисертаціями.

Якісне викладання дисциплін забезпечується кадровим складом кафедри: викладачів, серед яких д.т.н., проф. О.Г. Терешкін, д.т.н., проф. Л.П. Малюк, к.т.н., проф. Т.П. Кононенко, к.т.н., проф. Н.В. Полстяна, к.т.н., доц. О.Ю. Давидова, к.т.н., доц. Н.Ю. Балацька, доц. Л.М. Варипаєва, ст. викл. К.В. Каленік, ст. викл. В.І. Федак та ст. викл. Т.М. Брикова.

Працівники кафедри готельного і ресторанного бізнесу публікуються в вітчизняних та закордонних спеціальних та періодичних виданнях, беруть участь у конференціях та семінарах.

Науково-педагогічні працівники кафедри постійно працюють над нарощуванням

науково-методичного забезпечення. Лише за останніх 5 років викладачами видано 6 підручників, у тому числі з рекомендацією МОН України, 8 навчальних посібників, 6 монографій, понад 200 методичних видань тощо.

На сьогодні науковці кафедри передають досвід студентам на засіданнях наукових шкіл та гуртків, про ефективність яких свідчать досягнення у Всеукраїнських конкурсах, олімпіадах та конференціях.

На кафедрі плідно працює наукова школа «Моделювання комбінованих процесів і розробка ресурсозберігаючого обладнання для переробки плодоовочевої сировини» (керівник – проф. О.Г. Терешкін). Її діяльність спрямована на розробку теоретичних моделей гідродинамічних, механічних і теплових процесів та основних наукових положень їх синтезу, що є основою проектування ефективного ресурсозберігаючого обладнання для переробки овочевої сировини. За результатами науково-дослідної роботи розроблено та впроваджено у виробництво компактне ресурсозберігаюче обладнання нового покоління, що реалізує принципово нові комбіновані методи комплексної переробки сільськогосподарської сировини. Результати діяльності школи: наукових праць – 130; монографій – 2; статей – 50; тез доповідей – 60; патентів на винаходи та корисні моделі – 18. Захищено 1 докторську та 2 кандидатських дисертацій.

Діяльність наукової школи «Теоретичні та практичні аспекти збереження біологічно активних речовин плодоовочевої сировини під час її переробки» (керівник – проф. Л.П. Малюк) пов'язана з проблемою створення, удосконалення та впровадження у виробництво нових прогресивних технологій переробки плодів, ягід й овочів, спрямовані на підвищення харчової цінності, біологічно активних речовин, поліпшення органолептичних показників і споживних властивостей виготовленої з цієї рослинної сировини продукції. У межах наукової школи видано 180 наукових праць, 2 моно-

графії, 2 навчальних посібника, 2 підручника, оприлюднено 5 науково-дослідницьких робіт, отримано 5 патентів на винаходи, захищено 3 кандидатських і 1 докторську дисертацію.

Організація роботи випускової кафедри готельного і ресторанного бізнесу відповідає вимогам сучасної економічної політики щодо потреб держави з підготовки висококваліфікованих фахівців. Навчальна, виховна та науково-дослідна робота кафедри готельного і ресторанного бізнесу спрямована на забезпечення фахівців потенціалом новітніх управлінських технологій, на розвиток умінь самостійно та кваліфіковано вирішувати комплекс завдань за функціональними обов'язками. Студенти отримують необхідні знання з теоретичної підготовки та практичні навички з фаху.

Усі лабораторії кафедри оснащені сучасним обладнанням та різними видами матеріально-технічних ресурсів, що застосовуються викладачами, аспірантами та студентами в навчальній та науково-дослідній роботі. Наявна матеріально-технічна база кафедри готельного і ресторанного бізнесу дає можливість у повному обсязі виконувати завдання навчальних програм і стандартів з викладання дисциплін.

Організація навчально-виховного процесу на кафедрі готельного і ресторанного бізнесу здійснюється за новітніми освітніми технологіями; у навчальному процесі використовується сучасні інноваційні технології, залучаються провідні фахівці галузі, які проводять майстер-класи, презентації, тренінги з флейрингу тощо.

Кафедра має угоди про творчу співпрацю з провідними закладами готельного й ресторанного господарства, які є базою для стажування викладачів та практичної підготовки студентів.

Практична підготовка студентів є обов'язковою частиною програми підготовки висококваліфікованих фахівців, яка здійснюється в престижних закладах готельного і ресторанного бізнесу України, також студенти ма-

ють можливість проходити практику та стажування за кордоном, а саме у Туреччині, ОАЕ, Єгипті, Греції, США тощо.

Серед перспектив подальшого розвитку кафедри на перше місце можна винести подальше вдосконалення своїх професійних навичок викладачами кафедри, співпраця та розширення зв'язків із колегами в галузі, інших університетів України та закордону, подальша пошукова робота як у рамках власних наукових досліджень, так й розробка нових тем у контексті досліджень проблематики у сфері гостинності.

КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У липні 2009 р. в результаті об'єднання кафедр «Українознавства» і «Філософії та політології» було створено кафедру «Суспільних та гуманітарних дисциплін» на чолі з проф. А.С. Міносяном.

Історія створення кафедри нерозривно пов'язана з історією створення Харківського інституту громадського харчування, коли, згідно з ідеологічними вимогами радянських часів, одночасно з відкриттям Інституту в вересні 1967 р. було організовано загальноінститутську кафедру історії КПРС, філософії і наукового комунізму. У 1972 р. її було розділено на два окремі підрозділи – кафедру історії КПРС (завідувач доц., к.і.н. Д.О. Метелиця) і кафедру філософії і наукового комунізму (завідувач доц, к.і.ст.н. В.М. Нікітін). Із жовтня 1990 р. кафедру історії КПРС було перейменовано на кафедру політичної історії ХХ століття, а кафедру

філософії і наукового комунізму – на кафедру філософії і політології. У 1992 р. на базі кафедри політичної історії ХХ століття було створено кафедру українознавства. Її послідовно очолювали професор, д.і.ст.н. Д.О. Метелиця, доцент, к.і.ст.н. В.В. Смирнов, з 1994 по 2009 рр. – Відмінник освіти України, професор, к.і.ст.н. Андрій Сергійович Міносян.

Кафедру філософії у різні роки очолювали доцент А.Л. Опріщенко, професор В.П. Будников, доценти, кандидати наук В.М. Нікітін, О.С. Антоненко, А.Є. Мартовий. У 1991–2009 рр. завідувачем був професор, к.філос.н. О.Є. Попов.

Лише за останні 5 років викладачі кафедри опублікували 1 підручник, 9 монографій, 15 навчальних посібників з дисциплін, що викладаються. Щороку публікується понад 20 наукових статей у фахових виданнях, у тому числі й за кордоном, і понад 40 тез доповідей. Викладачі беруть активну участь у міжнародних наукових конференціях у Франції, Чехії, Польщі, Словаччині, Австрії, Індії, Китаї, Норвегії, Ізраїлю, Білорусі та ін.

Важливість об'єктивного й суто наукового аналізу, знання рідної мови, власної історії, культури, розвитку світової соціології, політології та філософії стають першочерговими завданнями, вирішення яких сприяє суспільному розвитку та модернізації системи освіти шляхом гуманізації та гуманітаризації.

Саме з огляду на це колектив кафедри здійснює підготовку майбутніх фахівців не тільки шляхом підвищення знань з дисциплін гуманітарного циклу, а й виховання активної життєвої позиції, політичної культури молоді, духовності та моралі, усві-

домлення власної причетності до рідного народу, засвоєння безцінного історичного досвіду, демократичних традицій розбудови державності.

Викладачі беруть участь у підготовці аспірантів і пошукачів за програмою курсу філософії та української мови.

Сьогодні науково-педагогічний колектив кафедри складають 11 осіб, з яких 3 професори, 6 доцентів, 2 старших викладача. На кафедрі викладається 17 дисциплін студентам усіх спеціальностей університету.

Кафедру очолює канд. іст. наук, проф. Андрій Сергійович Міносян, фахівець із питань української державності, культурної політики, Відмінник освіти України, нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, грамотами Міністерства освіти та науки України, Харківської облдержадміністрації, ХДУХТ та ін.

До складу кафедри входять:

– д-р філос. наук, проф. Любов Іванівна Юрченко, провідний фахівець із питань екологічної безпеки, екологічної культури, державної політики України в галузі розбудови екологічного захисту, нагороджена грамотами та дипломами Харківської облдержадміністрації, ХННІ ДВНЗ «УБС», НБУ України, ХДУХТ та ін.;

– канд. філол. наук, професор Світлана Миколаївна Руденко, провідний мовознавець. Нагороджена грамотами та дипломами

Харківської облдержадміністрації, ХДУХТ та ін.;

– канд. філос. наук, доц. Олексій Михайлович Варипаєв, фахівець із питань сервісології, філософії їжі. Нагороджений грамотами Харківської облдержадміністрації, ХДУХТ та ін.;

– канд. іст. наук, доц. Олександра Владиславівна Головка, фахівець із питань історії освіти, державного будівництва України, конфліктології. Нагороджена грамотами ХДУХТ;

– канд. пед. наук, доц. Наталія Володимирівна Петренко, фахівець із питань історії педагогіки та загальної педагогіки. Нагороджена грамотами та подяками ХДУХТ;

– канд. пед. наук, доц. Наталія Олегівна Лисак, фахівець із соціальної психології харчової поведінки, практичний психолог Гендерного центру університету. Нагороджена грамотами та подяками ХДУХТ;

– доц. Лариса Яківна Сапожнікова, фахівець із питань культури наукової мови, особливостей та закономірностей мови сучасної реклами, ефективності формування лінгвістичної компетенції студентства; співавтор монографій «Розвиток та функціонування лексики спеціального призначення галузі економіки, торгівлі та ресторанного господарства», «Лексичні та синтаксичні особливості наукового стилю української мови», «Українська термінографія: історія, теорія, практика», «Старовинні садиби Слобожанщини як історико-культурна спадщина» та ін. Неодноразово відзначалась грамотами за активну навчально-методичну, науково-дослідну та виховну роботу, особистий внесок у підготовку висококваліфікованих спеціалістів;

– доц. Ірина Павлівна Коршунова, фахівець із культурологічних питань, автор навчальної дисципліни «Історія та культура Слобожанщини» та спецкурсу «Культурно-побутові традиції українського народу». Неодноразово нагороджувалась почесними грамотами та подяками ХДУХТ, ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, за значні досягнення

у науково-дослідницькій роботі, невтомну і творчу працю, сумлінне ставлення до виконання професійних обов'язків;

– ст. викл. Наталія Андріївна Лемешева – фахівець з історії та культури України, дослідниця проблем розвитку борошномельно-круп'яного виробництва Слобожанщини. Нагороджена грамотами та подяками ХДУХТ.

– ст. лаборант Марина Володимирівна Лаврук, випускниця ХДУХТ, неодноразово нагороджена за сумлінне виконання своїх посадових обов'язків грамотами й подяками університету.

Кафедра входить до складу факультету менеджменту, тісно співпрацює з випусковими кафедрами факультету, про що свідчать спільні навчальні посібники та наукові матеріали, спрямовані на дослідження специфіки індустрії гостинності, готельно-ресторанної справи, бізнесу та туризму.

Із 2009 р. колективом кафедри виконується наукова робота з держбюджетної та госпрозрахункової тематики. Держбюджетні теми: № 01-07-09 Б (0106U012031) «Історико-культурні традиції Слобожанщини у XVII – початку XXI» (керівник – проф. А.С. Міносян), № 10-10-12 Б (0109U008637) «Українська суспільно-політична думка у контексті розвитку світової цивілізації» (керівник – проф. А.С. Міносян), 09-10-12 Б (0109U008636) «Соціально-філософський аналіз формування гуманітарної складової професійної культури фахівця в вищій школі України» (керівник – доц. О.М. Варипаєв), № 08-10-12 Б (0109U008635) «Лексичні та синтаксичні особливості наукового стилю української мови» (керівник – доц. М.В. Арделян), № 09-13-14 Б (0113U002006) «Товарно-грошові відносини України у IX-XXI ст.: історико-філософський аспект» (керівник – доц. О.М. Варипаєв), № 10-13-14 Б (0113U002007) «Українська термінографія: історія, теорія, практика» (керівник – проф. С.М. Руденко), № 08-15-16 Б (0113U002007) «Мовні й концептуальні аспекти творення та функціонування номенклатурних назв

в українській підмові харчування» (керівник – проф. С.М. Руденко), № 09-15-16 Б «Культурно-побутові традиції українського народу у контексті європейського цивілізаційного вибору» (керівник проф. А.С. Міносян), госпдогопірні: № 15-10 Д (0110U003522) «Дворянські садиби Слобожанщини XVIII-XIX ст. в пам'ятках та музейній практиці» (керівник – проф. А.С. Міносян); № 1-13 Д 0113U005015 «Генезис товарно-грошових відносин в Україні IX – середина XIX ст.» (керівник – доц. О.А. Покровська), № 5-14 Д 0114U005311 «Розробка нових підходів до стратегії зберігання сільськогосподарської продукції за умов постіндустріального суспільства» (керівник – проф. А.С. Міносян), № 22-15-16 Д «Нова парадигма зберігання та реалізації продуктів харчування в контексті соціальної відповідальності бізнесу» (керівник – проф. А.С. Міносян), № 9-16-17 Д (0116U008873) «Новітні концепції розробки та вдосконалення сучасних методів зберігання харчових продуктів: соціально-гуманітарна та етична складова» (керівник – проф. А.С. Міносян); у 2017-2018 рр. виконується держбюджетна тема № 06-17-18 Б «Проблеми змісту освіти в творчій спадщині науковців Слобожанщини» (керівник – проф. А.С. Міносян).

У 2014–2016 роках кафедрою було проведено дві Всеукраїнські науково-практичні конференції молодих учених і студентів «Т.Г. Шевченко: постать на тлі століть» та «Україна на шляху державотворення: історія та сучасність» (до 25-ї річниці незалежності України), у яких взяли участь представники багатьох вишів України та зарубіжжя.

Велика роль кафедрою приділяється патріотичному вихованню студентів. В університеті створено Центр патріотичного виховання (керівник – ст. викладач Н.А. Лемешева). Викладачі кафедри, разом зі студентами беруть участь у заходах, спрямованих на формування громадянської позиції, відповідного ставлення до вітчизняної спадщини, орієнтації на загальнолюдські цінності та ін.

У ХДУХТ протягом 6 років проводяться засідання загальноуніверситетського політклубу «Думка» (керівник – доц. О.М. Варипаєв), на яких обговорюються найбільш актуальні проблеми сьогодення: політичного та соціального життя України, як світові, національні та місцеві вибори; святкування Дня Гідності та свободи України; розглядалися проблеми політичної спадщини минулщини (перша козацька Конституція Пилипа Орлика) та події, пов'язані з «революцією гідності», волонтерським рухом та сучасним постмайданним буттям країни. Підґрунтям такого патріотичного та національного виховання студентської молоді є перш за все розширення гуманітарного складника освіти, викладання цілісного комплексу дисциплін соціально-гуманітарного циклу, який забезпечує кафедра суспільних та гуманітарних дисциплін ХДУХТ.

До традиційних свят, ушанування пам'яті видатних політичних і культурних діячів сучасності, історичних подій, що проводить кафедра, належать шевченківські читання, Дні перемоги над фашизмом, День української мови та писемності, День українського козацтва, «Великодній кошик» тощо.

Два роки поспіль у ХДУХТ на базі кафедри суспільних та гуманітарних дисциплін діє Гендерний центр (керівник – проф. С.М. Руденко), загальною метою якого є забезпечення впровадження гендерного підходу в систему освіти. Викладачі кафедри беруть активну участь у заходах Всеукраїнської гендерної мережі й залучають до участі в них наших студентів. Двічі в університеті проводилася Всеукраїнська акція «16 днів без насильства», 2 грудня 2016 року за активної підтримки студентського парламенту було проведено флешмоб до Міжнародного дня боротьби та ліквідації насильства щодо жінок, у якому взяло участь понад 500 студентів та викладачів нашого вишу (кожному учаснику пропонувалося поставити підпис під однією з 15 фраз гендерного змісту, демонструючи цим свою громадянську позицію).

Велику увагу викладачі кафедри приділяють виховному процесу в університеті. Конференції, візні заняття, що проводяться в

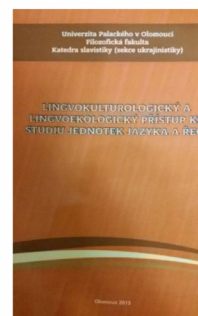
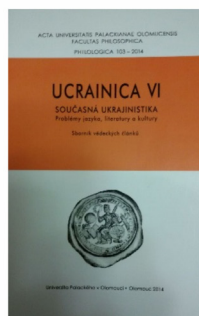
різних театрах та музеях, вікторини, екскурсії, ділові ігри, «круглі столи» стали вже традиційними й викликають підвищений інтерес у студентів. Не залишають байдужими заняття, присвячені обговоренню художніх і документальних фільмів, телепередач, резонансних статей тощо. Разом з викладачами студентська молодь університету подорожує до Києва, Полтави, Сквородинівки, Краснокутська, Вінниці, Ужгорода, знайомлячись з історичними та культурними пам'ятками нашої країни.

Кафедрою суспільних та гуманітарних дисциплін активно проводиться міжнародна наукова робота. Викладачі кафедри неодноразово брали участь у Симпозіуму українців Східної та Центральної Європи «Сучасна україністика: проблеми мови, літератури, культури» (Чехія, Оломоуць) та в Міжнародних наукових конференціях Польщі, Франції, Єгипту, Ізраїлю, Індії тощо, заклавши на початку 2000-х років практику тісного співробітництва між нашим університетом та вищими навчальними закладами світу на рівні організації та проведення відповідних заходів. Проф. С.М. Руденко є співавтором колективної монографії, виданої в Оломоуцькому університеті імені Палацького (Чехія) «Lingvokulturologický a lingvoekologický přístup ke studiu jednotek jazyka a řeči: [Monografie] / A. Arkhangelska, T. Arkhangelska, I. Mileva, S. Rudenko, O. Tishchenko, T. Shutkovski».

Усе це дозволяє виховувати майбутніх фахівців, вільних від політичних упереджень та заангажованості, переконаних па-

тріотів нашої Батьківщини, послідовних прихильників європейського майбутнього нашої країни. Саме такі фахівці, маючи високі моральні якості, озброєні науковими знаннями, здатні діяти на благо України та її процвітання.

КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

Кафедра фізичного виховання та спорту організована 1967 року. З моменту заснування по 1981 рік кафедру очолював М.К. Буряковський. З 1981 року по 2007 рік завідувачем кафедри був професор Валентин Іванович

Волошин, з 2007 по 2016 рік – доцент Людмила Іванівна Петрова.

Із листопада 2016 року кафедру фізичного виховання та спорту очолив кандидат педагогічних наук, доцент Віталій Володимирович Спіцин.

На сьогодні професорсько-викладацький склад кафедри налічує 9 висококваліфікованих фахівців. Це завідувач кафедри, к.п.н., доцент В.В. Спіцин, доцент І.О. Кудряшов, ст. викл. А.В. Артюгін, ст. викл. М.О. Левченко, ст. викл. А.М. Пляшешник, ст. викл. М.В. Русанов, ст. викл. В.В. Москальов, ст. викл. М.М. Черних, ст. лаб. М.С. Шейко.

Кафедра фізичного виховання та спорту має широкий спектр наукових, педагогічних та методичних напрямів, який реалізується шляхом застосування комплексного підходу до розв'язання навчальних, оздоровчих і виховних завдань:

- формування знань щодо функціональної спрямованості фізичних вправ, їхнього ефективного використання для зміцнення здоров'я, проведення активного відпочинку та здорового способу життя;

- набуття знань з фізичного виховання, гігієни, основ здоров'я;

- формування навичок самостійних занять фізичними вправами, розвитку фізичних якостей, корекції постави, профілактики травматизму та надання першої медичної допомоги;

- удосконалення функціональних можливостей організму, розвиток основних систем життєзабезпечення;

- подальше виховання інтересу, потреби і звички до занять фізичними вправами.

Студенти університету протягом усього терміну навчання мають змогу вдосконалювати свою фізичну форму, використовуючи спортивну інфраструктуру університету. Для студентів працюють спортивні секції з 8 видів спорту: футболу, легкої атлетики, настільного тенісу, боротьби, волейболу, шахів, шашок, футзалу.

Університет має багату спортивну історію. З 1967 року в університеті підготовлено

1-го заслуженого майстра спорту, 33 майстра спорту міжнародного класу, 126 майстрів спорту.

У різні часи в університеті навчалися учасники Олімпійських ігор, переможці та призери чемпіонатів та кубків Світу, Європи, України – Л. Аксьонова, Ю. Вереїтінов, Н. Герман, А. Александріді, І. Коливанов, О. Насоткіна, А. Денісов, В. Дикий, О. Рисенко, Н. Лоза, А. Чупилко, І. Поліванний, М. Пересецький, Я. Могильнер, І. Нікулін, О. Дорохова, С. Чопоров, М. Балакіреєв, Ю. Голіщев, І. Новіков, В. Тихенко, Є. Хавілов, С. Сенішина, Ю. Краснікова та інші.

Збірні команди університету щорічно беруть участь у Спартакіаді обласних щорічних змаганнях серед вищих навчальних закладів Харківської області, а провідні студенти-спортсмени – у спортивних змаганнях найвищого рангу нашої країни та за її межами.

Так, футбольна команда нашого університету (тренер – ст. викл. А.М. Пляшешник) стала переможцем зимової першості з футболу та бронзовим призером чемпіонату з футболу (осінь-весна) Спартакіади обласних щорічних змагань «Спорт протягом життя» серед вищих навчальних закладів Харківської області 2017 року.

Серед сьогоднішніх студентів багато талановитих спортсменів, а саме:

- Андрій Пенкін, студент I курсу Навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу – чемпіон Світу з тхеквандо 2017 року;

- Анастасія Козенко, студентка гр. ГРС-33 – срібна призерка XIII літньої Універсіади України з художньої гімнастики (4–7 квітня 2017 р., м. Кропивницький);

- Олександр Бондар, студент гр. М-25 – 1-го заслуженого майстра спорту, 33 майстра спорту міжнародного класу, 126 майстрів спорту.

У різні часи в університеті навчалися учасники Олімпійських ігор, переможці та призери чемпіонатів та кубків Світу, Європи, України – Л. Аксьонова, Ю. Вереїтінов,

Н. Герман, А. Александріді, І. Коливанов, О. Насоткіна, А. Денісов, В. Дикий, О. Рисенко, Н. Лоза, А. Чупилко, І. Поліванний, М. Пересецький, Я. Могильнер, І. Нікулін, О. Дорохова, С. Чопоров, М. Балакірев, Ю. Голіщев, І. Новіков, В. Тихенко, Є. Хавілов, С. Сенішина, Ю. Краснікова та інші.

Збірні команди університету щорічно беруть участь у Спартакіаді обласних щорічних змаганнях серед вищих навчальних закладів Харківської області, а провідні студенти-спортсмени – у спортивних змаганнях найвищого рангу нашої країни та за її межами.

Так, футбольна команда нашого університету (тренер – ст. викл. А.М. Пляшешник) стала переможцем зимової першості з футболу та бронзовим призером чемпіонату з футболу (осінь-весна) Спартакіади обласних щорічних змагань «Спорт протягом життя» серед вищих навчальних закладів Харківської області 2017 року.

Серед сьогоднішніх студентів багато талановитих спортсменів, а саме:

– Андрій Пенкін, студент I курсу Навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу – чемпіон Світу з тхеквандо 2017 року;

– Анастасія Козенко, студентка гр. ГРС-33 – срібна призерка XIII літньої Універсіади України з художньої гімнастики (4–7 квітня 2017 р., м. Кропивницький);

– Олександр Бондар, студент гр. М-25 – чотириразовий чемпіон, дворазовий срібний призер першості України серед молоді до 23 років з веслувального слалому 2016 року, дворазовий срібний та бронзовий призер Кубка України з веслувального слалому 2016 року, багаторазовий переможець та призер Харківської області з веслувального слалому 2016 року;

– Кирило Єршов, студент гр. Б-14 – чемпіон Світу з тайського боксу 2016 року, чемпіон Харківської області з «Козацького двобою» (25 вересня 2016 р., м. Харків);

– Валентин Харченко, студент IV курсу факультету обладнання і технічного сервісу – призер першості України з гирьового спорту 2017 року.

У 2017 році кафедра фізичного виховання та спорту почала працювати над проблемою пошуку інноваційних педагогічних технологій розвитку фізичного виховання студентів ХДУХТ, що дає можливість викладачам кафедри активно впроваджувати у начально-виховний процес підготовки студентів сучасні інноваційні технології, розробляти новітні методики навчання, що сприяє вихованню особистісних якостей та гармонійному розвитку студентської молоді, де акцент повинен ставитися на індивідуалізації навчання, упровадженні спортивно-орієнтованих та інформаційних технологій у навчально-виховний процес університету.

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ТА МИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

За останні роки в умовах ринкових перетворень відбулася глибока трансформація соціального й суспільного життя, у результаті якої сформувалися нові цінності і виникли нові потреби. Ці зміни привели до активного зростання сфери торгівлі й послуг. У сучасних умовах торгівля стала вузловою ланкою, в якій перетинаються інтереси держави, підприємств, що виробляють та реалізують товари, і покупців. Торгівля змінилася як галузь і трансформується в міжгалузеву структуру. Відбувається злиття фінансового, промислового й торгового капіталів: створюються об'єднання, корпорації торгових, промислових, транспортних підприємств, підприємств сфери обслуговування, з'являються торговельні, торговельно-фінансові групи й торгово-фінансові промислові об'єднання. У цих умовах торгівля перестала бути суто організаційно-технологічною структурою, покликаною здійснювати доведення товарів, вироблених на підприємствах промисловості, сільського господарства та інших виробничих галузей до споживача. У ринкових умовах торгівля впливає на розвиток промисловості, перетворюється на один з основних елементів, що відображає рівень життя населення, ефективність функціонування економіки.

Сучасні підприємства характеризуються великим асортиментом товарів та послуг, сучасним обладнанням. Зростання кількості підприємств, що працюють у сфері торгівлі та послуг, призводить до конкуренції. І для успішного їх функціонування необхідні висококваліфіковані фахівці – товаровознавці, експерти, управлінці, які на професійному рівні орієнтуються в питаннях визначення якості та безпечності товарів, проведення їхньої експертизи, здійснення митного регулю-

вання, логістики; здатні керувати виробничими, торговельними та організаційними процесами, одночасно маючи економічні та юридичні знання. Саме таких фахівців готує факультет управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю.

Історія факультету, його традиції починаються ще з довоєнного часу, коли в Харківському інституті радянської торгівлі функціонував товаровознавчий факультет. На його двох спеціальних кафедрах працювало багато висококваліфікованих, талановитих учених. Очолював кафедру товаровознавства продовольчих товарів д.т.н., професор Г.М. Скробанський. Він був беззмінним завідувачем кафедри до перебазування інституту в Донецьк. А в Харкові залишився вечірньо-заочний факультет, на основі якого через 10 років був створений Харківський інститут громадського харчування. Одним із перших факультетів, що відродився, був товаровознавчий, деканом якого був доцент Є.А. Мирошников. Потім протягом майже 20 років очолював факультет професор В.М. Козлов.

Із 1988 по 2011 рік факультет очолював професор Микола Семенович Одарченко, кандидат технічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України. Він усе життя присвятив підготовці фахівців та наукових кадрів для харчової промисловості та торгівлі. Під час його керівництва в 1989 року на факультеті організоване денне відділення. Понад 20 років очолюючи факультет, М.С. Одарченко організовував лабораторії, налаштовував зв'язки з підприємствами. Із ним факультет став школою наукових кадрів. М.С. Одарченко є дипломантом першого обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена». За сумлінну працю

був нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України».

Протягом свого існування залежно від особливостей підготовки фахівців факультет змінював свою назву. Спочатку це був інженерно-товарознавчий факультет, потім товарознавчий, з 2012 року – факультет товарознавства і торговельного підприємництва, а з 2015 року – факультет управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю.

Перший набір студентів денного відділення проводився за спеціальністю «Товарознавство продовольчих продуктів». Потім ця спеціальність була перейменована на «Товарознавство і комерційна діяльність». У 2000 році було ліцензовано та акредитовано ще дві спеціальності: «Товарознавство та експертиза в митній справі» та «Експертиза товарів та послуг». У 2005 році на факультеті було організовано кафедру товарознавства в митній справі, яку очолила к.т.н., доц. Г.І. Дюкарева.

*Декан факультету д.т.н.,
проф. А.М. Одарченко*

Із 2011 року деканом факультету є д.т.н., проф. А.М. Одарченко.

У цей період було ліцензовано та акредитовано нові спеціальності «Управління безпечністю та якістю товарів» та «Організація оптової та роздрібною торгівлі», а на базі кафедри охорони праці та екології харчових виробництв було організовано кафедру товарознавства, управління якістю та

екологічної безпеки, яка стала випусковою за цими спеціальностями.

Сьогодні на факультеті здійснюється підготовка фахівців за освітніми ступенями бакалавр, магістр за спеціальністю «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», за спеціалізаціями «Товарознавство та організація зовнішньої торгівлі», «Товарознавство та експертиза в митній справі» «Експертиза за товарів і готельно-ресторанних послуг», «Управління безпечністю та якістю в харчовій промисловості та готельно-ресторанному бізнесі», «Організація оптової, роздрібною торгівлі та логістика».

Факультет управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю є одним із найбільших факультетів університету. Контингент студентів складає понад 1 000 осіб.

Посвячення в студенти першокурсників

Організовує та координує роботу факультету деканат у складі заступників декана к.т.н., доц. О.І. Упатової, к.т.н., доц. Т.В. Карбівничої, к.т.н., ст. викл. К.В. Сподар, методистів А.І. Лозіної та О.П. Віннікової.

Деканат факультету

До складу факультету входять 4 кафедри: хімії, мікробіології та гігієни харчування під керівництвом д.т.н., проф. В.В. Євлаш, товарознавства та експертизи товарів під керівництвом д.т.н., проф. А.А. Дубініної, товарознавства, управління якістю та екологічної безпеки під керівництвом к.т.н., проф. М.С. Одарченка, товарознавства в митній справі під керівництвом д.т.н., проф. М.П. Головка.

На факультеті викладають видатні педагоги, висококваліфіковані фахівці, серед яких 21 професор, доктор технічних наук, 30 доцентів, кандидатів технічних наук, 19 старших викладачів, 15 асистентів. Серед них заслужені працівники, відмінники освіти України, переможці конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» та ін.

На факультеті функціонують 2 наукові школи, працюють 5 науково-дослідних лабораторій, що проводять наукові дослідження з пріоритетних напрямів науки і техніки. За останні 5 років було захищено 3 докторських та 20 кандидатських дисертацій, опубліковано 5 підручників, 20 навчальних посібників, 15 монографій, понад 400 статей у вітчизняних, зарубіжних наукових виданнях, що ввійшли до наукометричних баз даних, понад 600 тез доповідей на конференціях різних рівнів, отримано більше 40 патентів.

Активними учасниками науково-дослідної роботи є студенти, які беруть участь у науково-практичних конференціях, I та II етапах Всеукраїнських студентських олімпіад, конкурсах студентських робіт, на яких отримують призові місця.

Міжнародні зв'язки факультету поширюються на країни ближнього та далекого зарубіжжя.

Студенти факультету проводили науково-дослідну роботу в межах Міжнародного проекту за Європейською Кадровою програмою FP7-PEOPLE-2012-IRSES: Nutritional Labeling Study In Black Sea Region Countries, присвяченому маркуванню харчових продуктів. Слід відзначити високий міжнарод-

ний статус проекту, адже до його складу увійшли 12 університетів Європи.

На факультеті забезпечена та розвинута ступенева система підготовки фахівців: довузівська і вузівська (бакалавр, магістр).

Довузівська система включає в себе профорієнтаційну діяльність, спрямовану на пошук та підготовку абітурієнтів, формування їхніх життєвих планів і професійного самовизначення. З цією метою було відкрито дистанційну школу «Business Junior School», укладено договори про співробітництво з 50 загальноосвітніми школами I–III ступенів та ВНЗ I–II рівнів акредитації.

Однією зі складових навчальної роботи є практична підготовка студентів, яка є важливою і обов'язковою ланкою підготовки висококваліфікованого фахівця до майбутньої роботи, забезпечення його конкурентоспроможності та можливості працевлаштування на ринку праці.

Наші студенти проходять практику як в Україні, так і за кордоном.

Факультет має широкі партнерські зв'язки з державними установами та приватними підприємствами, серед яких Харківська торгово-промислова палата, Держпродспоживслужба, ДП «Харківський регіональний науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації», крупні підприємства харчової промисловості й торговельні мережі.

Участь у національному форумі
«Бізнес та університети»

На факультеті сформована система інтеграції наукової діяльності, практичної підготовки та навчально-виховного процесу як

ключових складових освітньої діяльності. Це забезпечує високий рівень підготовки фахівців, розвиває здатність до науково-технічної творчості, аналітичної діяльності, підвищує особистісний та організаційний рівень.

У 2014 було започатковано конкурс бізнес-ідей «Від ідеї до власного бізнесу», у якому беруть участь студенти факультету. Мета конкурсу – об'єднання зусиль та ресурсів компаній та університету для реалізації бізнес-проектів студентів у галузі торгівлі, промисловості та готельно-ресторанної справи.

Конкурс бізнес-ідей
«Від ідеї до власного бізнесу»

такіада» та ін., у яких неодноразово отримували призові місця.

Конкурс
«Міс ХДУХТ»

Конкурс «Містер ХДУХТ»

«Дебют першокурсника»

День факультету

Активно працює на факультеті студентське самоврядування, яке допомагає виявляти і реалізовувати творчі здібності студентів, формувати моральні якості, ініціативу, підвищувати відповідальність кожного за результати своєї праці. Із 2009 по 2013 рік головою студентського самоврядування була Катерина Агуреева, з 2013 по 2015 рік – Тетяна Щербак, з 2016 року – Євгенія Коваленко.

Студенти є активними учасниками всіх заходів, що проводяться на факультеті та в університеті: «Дебют першокурсника», «Останній дзвоник», «Екватор», КВК, «Брейн-ринг», Міс та Містер ХДУХТ, «Спар-

Для формування здорового конкурентного середовища серед студентської молоді у 2012 році було введено «Рейтингову систему оцінки діяльності студента» (РСО), яка є доповненням до існуючої класичної системи оцінки знань. За системою РСО студент протягом кожного навчального семестру отримує певні бали за участь у науковій або громадській діяльності університету, і за сумою балів наприкінці кожного семестру визначаються переможці, які отримують заохочувальні призи. Розроблена система оцінки діяльності студентів зацікавлює молодь факультету та мотивує до активної наукової та громадянської позиції.

Завдяки натхненній праці співробітників та викладачів факультет підготував понад 5 000 фахівців, які знайшли гідне місце на ринку праці в Україні та за кордоном. Серед відомих випускників факультету – президент Харківської торгово-промислової палати Зверев В.О., керівник Харківської обласної профспілки працівників і підприємців торгівлі, громадського харчування та послуг А.А. Приседська, президент АТ «Хладопром» В.О. Баришевський, генеральний директор ТОВ «Нововодолажський масло-жировий комбінат» О.В. Діденко, директор ТОВ «Нововодолажський масло-жировий комбінат» В.В. Гордієнко та багато інших.

«Спартакіада»

Сьогодні факультет управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю – один із провідних факультетів університету, на якому створені найкращі умови для успішного поєднання навчального процесу, практичної та наукової діяльності. Перед студентами і випускниками факультету відкриті широкі можливості для успішного кар'єрного росту й самореалізації особистості.

КАФЕДРА ТОВАРОЗНАВСТВА ТА ЕКСПЕРТИЗИ ТОВАРІВ

Кафедра товарознавства та експертизи товарів бере свій початок із 1916 року, коли вищі комерційні курси Харківського купецького товариства отримали статус комерційного інституту. У 1919 році він був перетворений на Харківський інститут народного господарства, у якому діяв торговий факультет.

За роки своєї діяльності вчені кафедри товарознавства розробили безліч ГОСТів і технічних умов, які стали головними документами для багатьох переробних підприємств усього Радянського Союзу, що випускали продовольчі товари. Саме кафедрі товарознавства було доручено підготувати підручник з товарознавства продовольчих товарів. Учені кафедри професори А.А. Мігулін, В.І. Рубцов, В.Г. Смирнов; доценти М.Г. Апенків, П.Є. Дуднік, А.В. Мильський, Н.К. Міньковська під загальною редакцією професора Г.Г. Скробанського підготували, і Міністерство торгівлі СРСР видало в 1948 р. об'ємний (понад 500 стор.) підручник. За цим підручником навчалося не одне покоління майбутніх працівників громадського харчування і торгівлі. Крім того, професор Г.Г. Скробанський видав посібники «Товарознавство харчових продуктів» та «Техніко-хімічний контроль в плодоовочевій промисловості» (1948–1950 pp.).

У 1959 році інститут було переведено до м. Донецька, а в Харкові залишився вечірньо-заочний факультет, на якому існувала циклова комісія з товарознавства, на чолі з доцентом Т.С. Беловою. У 1968 році вже в Харківському інституті громадського харчування циклова комісія реорганізується в кафедру товарознавства продовольчих товарів. Завідувачем кафедри став професор Н.С. Наконечний.

У 70-ті роки кафедра розміщується в будівлі інституту по вул. Гуданова, 10-б і має в своєму розпорядженні 2 невеликі лекційні аудиторії й одну лабораторію. Викладачі кафедри читали 7 дисциплін для студентів технологічного та торговельно-економічного факультетів. Одночасно з навчально-методичною роботою проводилися й наукові дослідження: вплив СВЧ-опромінення на збереження та якісні характеристики м'ясних продуктів; використання протиокислювачів «БОТ» і «БОА» для збереження харчових жирів тощо.

За результатами робіт було написано 6 монографій, опубліковано 3 томи довідника «Хімічний склад харчових продуктів». За наказом Міністерства торгівлі України були розроблені «Норми природного убутку харчових продуктів».

У 1977 році кафедра переїхала в нове приміщення інституту по вул. Клочківській 333. З 1979 по 1995 роки кафедрою керувала

проф. В.І. Анохіна. У цей період формується матеріально-технічна база для навчального процесу і наукових досліджень. Лабораторії оснащуються сучасним обладнанням для дослідження якісних характеристик різних груп товарів, а також науковим обладнанням для лекційної та практичної роботи.

Із 1995 року кафедру очолює доктор техн. наук, професор А.А. Дубініна. У 2000 році у зв'язку з відкриттям нових спеціальностей «Товарознавство та експертиза в митній справі» і «Експертиза товарів та послуг» кафедра отримує нову назву «Товарознавства та експертизи товарів».

Значного розвитку набуває наукова робота кафедри, чому сприяє створення науково-дослідної лабораторії проблем безпеки харчових продуктів. Рівень науково-дослідних робіт суттєво підвищився внаслідок використання хроматографічних та спектроскопічних методів досліджень.

За цей час на кафедрі 3 особи захистили дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук та 21 особа – на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук.

Створена наукова школа на чолі д.т.н., професором А.А. Дубініною, яка активно працює в напрямі безпеки харчових продуктів та створення продуктів «оздоровчого спрямування».

Коллективом кафедри підготовлено й видано цілу низку підручників і посібників, серед яких 4 підручники з грифом МОН України, 20 навчальних посібників, у тому числі 13 із грифом МОН України, 18 монографій. А.А. Дубініною створено у співавторстві 12 галузевих стандартів вищої освіти України.

Кафедра тісно співпрацює з іншими науково-дослідними установами, серед яких Інститут овочівництва та баштанництва УААН (м. Мерефа), Інститут південного овочівництва та баштанництва УААН (Херсонська обл.), Інститут проблем кріобіології та кріомедицини НАН України, Інститут монокристалів НАН України, кафедра клінічної імунології та мікробіології Харківської медичної академії післядипломної освіти, Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзеєва АМН України, Науково-дослідницький інститут хімії та кафедра біохімії та фізіології рослин Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Дослідна станція луб'яних культур Інституту сільського господарства Північного сходу НААН України.

Також кафедрою підтримуються тісні зв'язки з підприємствами харчової промисловості, провідними торговельними підприємствами м. Харкова, на багатьох з яких працюють наші випускники. Кафедра пишається своїми випускниками, серед яких такі чудові професіонали: В.О. Зверев, А.А. Приседська, Є.К. Скуратович, В.А. Барішевський, Р.І. Храмцова, М.В. Лазоркін і багато інших. 90% колективу кафедри – теж її випускники.

Кафедра має заслужений авторитет не тільки в Харкові, а й серед колег інших торгових вишів в інших регіонах України.

На сьогодні згідно зі штатним розкладом за кафедрою закріплено 21 кадрова одиниця, з яких 28,6% д.т.н., професори, 47,6% к.т.н., доценти, 23,8% асистенти (без наукового ступеня).

КАФЕДРА ТОВАРОЗНАВСТВА В МИТНІЙ СПРАВІ

Ураховуючи значущість розвитку міжнародних економічних зв'язків і підготовку фахівців експертів для організації та здійснення зовнішньоторговельних операцій, була створена кафедра товарознавства в митній справі в результаті реорганізації кафедри

товарознавства та експертизи товарів, яка увійшла до складу факультету товарознавства і торговельного підприємництва та розпочала свою діяльність із 1.09.2005 р.

Нині кафедрі товарознавства в митній справі очолює доктор технічних наук, професор Микола Павлович Головка.

Кафедру було створено в 2005 р. внаслідок реорганізації кафедри товарознавства та експертизи товарів. Кафедра готує фахівців зі спеціальності «Товарознавство та експертиза в митній справі». Відкриття такої кафедри відповідало нагальним потребам розвитку української економіки. У всьому світі невпинно зростає кількість промислових виробництв, торговельних підприємств, орієнтованих на зовнішньоекономічну діяльність, що сприяє збільшенню обсягів експортно-митних операцій. На жаль, зростання попиту призводить до появи значної кількості товарів сумнівної якості. Через митний кордон намагаються ввозити товари не під своїм найменуванням, із фальсифікованими торговою маркою та назвою. Це означає, що країні потрібні фахівці зі знанням методів дослідження якості товарів, сертифікації та ступеня їхньої екологічної безпеки, розпізнавання походження товарів за сировинним складом і способом обробки, дотримання правил зберігання на митних складах, ідентифікації товарів з метою визначення їх митної вартості, нарахування мита та митних платежів, методів експертизи споживчих товарів. Підготовку саме таких знавців забезпечує кафедра товарознавства

в митній справі під керівництвом д.т.н., проф. М.П. Головка.

Випускники кафедри працюють у митних установах та лабораторіях, установах з питань митного декларування.

Першим завідувачем кафедри була доцент, к.т.н. Галина Іванівна Дюкарева.

Сьогодні на кафедрі працює 14 викладачів, 4 з яких – професори, 8 – кандидати наук, доценти.

На кафедрі діє наукова школа «Наукове обґрунтування та розробка технології продуктів харчування, збагачених кальцієм, з використанням продуктів переробки харчової кістки» (керівник д.т.н., проф. М.П. Головка).

Наукова школа д.т.н., проф. М.П. Головка є гілкою наукової школи д.т.н., проф. О.І. Черевка. Її діяльність спрямована на створення збагачених функціональних продуктів. Так, шляхом додавання до традиційної сировини кальцієвмісної кісткової добавки в вигляді напівфабрикату кісткового харчового (НКХ) було створено низку збагачених функціональних продуктів із метою усунення дефіциту кальцію в організмі людини. Технологія переробки харчової кістки на кальцієзбагачуючу добавку НКХ (ТУ У 15.1-01566330-159-2004) розробив колектив авторів на чолі з проф. О.І. Черевком.

У межах наукової школи було виконано та захищено декілька дисертаційних робіт, що мають величезне практичне значення. Так,

Д.Є. Подворчан у дисертаційному дослідженні «Технологія напівфабрикату кісткового харчового та паштетних печінкових мас з його використанням» розробив рецептури паштетів печінкових «Пікантний» та «Харківський», що характеризуються підвищеним вмістом кальцію.

М.Л. Серік у дисертації «Технологія композиції мінерально-білково-жирової та м'ясних січених виробів з її використанням» розробив технологію КМБЖ як збагачуючої добавки на біоорганічні сполуки кальцію та ПНЖК на основі продуктів переробки харчової кістки й сироватки крові забійної худоби.

А.О. Колесник у дисертаційній роботі «Технологія м'ясних фаршевих виробів спеціального призначення з використанням напівфабрикату кісткового харчового» розробила технологію та рецептуру фаршу «Кальцевітал», який бажано використовувати під час харчування особам, організм яких не здатен засвоювати молоко й молочні продукти, а також в умовах екологічної кризи, зокрема впливу несприятливих наслідків чорнобильської катастрофи для стимуляції адаптаційних систем організму.

М.М. Чуйко в дисертаційній роботі «Формування якості макаронних виробів, збагачених на біоорганічні сполуки кальцію» запропонувала рецептуру та технологію виготовлення макаронних виробів, що забезпечують до 45% добової потреби організму людини в кальції при споживанні 150 г макаронних виробів.

І.С. Роговий розробив технологію та рецептуру солодких і солоних тарталеток та пряників з пісочного тіста (дисертація «Технологія борошняних кулінарних виробів із підвищеним вмістом кальцію»).

В.В. Полупан у дисертаційній роботі на тему «Технологія м'ясних посічених виробів із використанням добавки білково-мінеральної» розробив та науково обґрунтував технологію добавки білково-мінеральної (ДБМ) та м'ясних посічених виробів з його використанням.

Бакіров Мюшфік Панах огли в дисертаційній роботі на тему «Технологія добавки йодобілкової та її використання у виробництві соусів емульсійного типу» розробив та науково обґрунтував цю технологію.

В.В. Колеснік займається розробкою алкогольних напоїв в рамках дисертаційної роботи на тему «Формування споживних властивостей настоянок зі зниженим токсичним ефектом», розробила та науково обґрунтувала технологію алкогольних напоїв з додаванням різноманітних рослинних добавок.

Сьогодні в денній та заочній аспірантурі навчається 5 аспірантів, які займаються дисертаційними дослідженнями за такими темами:

В.Г. Применко – «Удосконалення технології соусів оздоровчого призначення збагачених на селен»;

Г.Ю. Васильєва – «Функціональні продукти для дитячого харчування збагачені на біоорганічні мінеральні сполуки»;

А.О. Скляр – «Удосконалення технології м'ясних драглевих виробів в оболонці».

Активно включились у наукову роботу аспірантки заочної форми першого року навчання А.О. Геліх (м. Суми) та Л.О. Крикуненко (м. Черкаси). Наукова тема аспірантки А.О. Геліх «Технологія напівфабрикату з моллюска прісноводного та кулінарної продукції з його використанням», тема дисертації Л.О. Крикуненко – «Формування якості рибної продукції з прісноводних водойм».

Членами кафедри отримано 12 патентів на винаходи, подано 6 заявок, розроблено та затверджено 2 нормативно-технічні документації. У доробку кафедри понад 120 наукових публікацій, 4 монографії, 10 навчальних посібників, 15 патентів на винаходи, 3 пакети нормативно-технічної документації.

Щороку викладачі кафедри беруть участь у 35–40 наукових конференціях, у тому числі міжнародних. Науково-дослідною роботою активно займаються студенти та аспіранти. Кафедра товарознавства в митній справі безперервно налагоджує творчі зв'язки зі

спорідненими вищими навчальними закладами, митними органами, підприємствами та науково-технічними установами, які готують фахівців того самого профілю. Студенти проходять практику на провідних підприємствах Харкова та України.

У рамках наукової школи виконувалось більше 15 науково-дослідних тем, отримано понад 25 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, видано 4 монографії, розроблено 11 нормативних документів, опубліковано 125 статей та більше 120 тез доповідей на різноманітних конференціях в Україні та за її межами.

КАФЕДРА ТОВАРОЗНАВСТВА, УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Кафедру було організовано у вересні 1992 року за ініціативи ректора Харківського інституту громадського харчування професора, доктора технічних наук Михайла Івановича Беляєва.

До 2010 року вона мала назву кафедра охорони праці та екології харчових виробництв, а 2011 року набула статусу випускової

в зв'язку з ліцензуванням та акредитацією нових спеціальностей «Управління безпечністю та якістю товарів» і «Організація оптової та роздрібної торгівлі» та була перейменована.

Усі ці роки беззмінним завідувачем кафедри є професор Микола Семенович Одарченко, який багато зробив для формування її належної матеріально-технічної бази.

Він є дипломантом першого обласного конкурсу «Вища школа Харківщини – кращі імена» (1999). Підручник М.С. Одарченка «Охорона праці на підприємствах харчування» був висунутий на здобуття Державної премії України в галузі науки та техніки 2002 р. й увійшов до десятка найкращих українських підручників.

Значну роль у становленні та розвитку кафедри відігравали професор В.О. Захаренко, доцент, к.м.н. К.О. Луговська, доцент, к.т.н. С.М. Кузнецов, старший викладач Т.Б. Шапошнікова. У різні часи на кафедрі працювали доцент, к.т.н. Л.Л. Бакуменко, доцент, к.т.н. О.О. Любавіна, доцент к.б.н. Т.В. Кукленко, доцент к.т.н. В.Г. Михайленко, доцент, к.т.н. В.А. Мольська, старший викл. В.О. Панченко.

Завідувач кафедри – канд. техн. наук, професор

М.С. Одарченко, Заслужений працівник освіти України, нагороджений нагрудним знаком «Відмінник освіти України»

Сьогодні колектив кафедри складається з 4 професорів, 4 доцентів, 5 старших викладачів та 4 асистентів.

На кафедрі працює 2 науково-дослідні лабораторії: «Кріоскопії, управління якістю

та екологічної безпеки» й «Проблем безпечності та екологічної експертизи води та харчових продуктів».

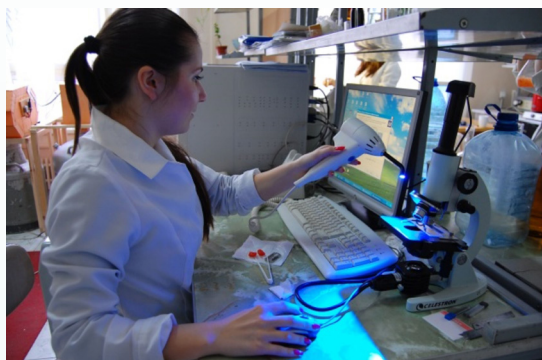
Основні напрями наукових досліджень:

- формування якості харчових продуктів і напівфабрикатів при виробництві та зберіганні;
- наукові основи формування якості харчових продуктів при консервуванні холодом;
- підвищення якості експертизи продукції та напівфабрикатів;
- розробка методів експертизи продукції та напівфабрикатів з сировини рослинного та тваринного походження;
- екологічна безпека харчових виробництв.
- оцінка якості та підготовка води для підприємств харчової промисловості;
- екологічний моніторинг та форсайт;
- розробка установок бактерицидного знезараження води та безалкогольних напоїв;
- розробка технології та установок УФ-знезараження рідких харчових продуктів;
- розробка технології та УФ-знезараження стічних вод на підприємствах харчових виробництв;
- проведення незалежної експертизи якості води та безалкогольних напоїв.

За результатами наукових досліджень співробітниками кафедри отримано понад 45 деклараційних патентів, опубліковано понад 1 000 статей та тез доповідей, захищено 10 дисертаційних робіт, з них: 8 – на здобуття наукового ступеня кандидата наук, 2 – на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Сьогодні кафедра є випусковою за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», спеціалізації «Управління безпечністю та якістю товарів» та «Організація оптової та роздрібної торгівлі».

Кафедра має належну матеріально-технічну базу, що забезпечує сучасний рівень навчального процесу та організації науково-дослідної роботи студентів.

Висококваліфікований науково-педагогічний колектив кафедри постійно працює над удосконаленням форм та методів навчання, проводить організаційно-методичну роботу щодо впровадження інновацій у навчальний процес. Викладачами кафедри було видано 11 монографій 3 підручники, 15 навчальних посібників.

КАФЕДРА ХІМІЇ, МІКРОБІОЛОГІЇ ТА ГІГІЄНИ ХАРЧУВАННЯ

Кафедру хімії, мікробіології та гігієни харчування було створено у вересні 2015 року на базі двох кафедр: кафедри загальної та харчової хімії і кафедри гігієни харчування та мікробіології. Обидві кафедри мають

тривалу історію, яка охоплює період понад 45 років, сформовані традиції та дружні колективи.

Кафедру хімії було засновано разом із Харківським інститутом громадського харчування в травні 1967 р. в складі технологічного факультету. Першим завідувачем кафедри була доцент, к.т.н. В.Г. Інжечик. У різні роки кафедру очолювали професор, д.т.н. В.П. Максимець (1974–1977 рр.), доцент, к.х.н. Е.Ф. Кравченко (1977–1979 рр.), доцент, к.х.н. М.М. Грачов (1979–1985 рр.), професор, к.х.н. Ю.О. Савгіра (1985–2009 рр.). У 2009 кафедру хімії було перейменовано на кафедру загальної та харчової хімії, у цей час (2009–2010 рр.) завідувачем кафедри була професор, д.т.н. О.О. Гринченко.

На кафедрі загальної та харчової хімії працювали такі науковці, як доцент, к.х.н. Микола Михайлович Грачов; професор, д.т.н. Володимир Соломонович Кривич; професор, к.х.н. Людмила Василівна Кононенко; доцент, к.х.н. Лідія Іванівна Осінська.

За час існування кафедри було підготовлено та захищено 7 кандидатських дисертацій. Науковці кафедри успішно працювали за такими напрямками, як «Розробка методів визначення фальсифікації продукції громадського харчування» та «Розробка пластичних матеріалів для протезування» (разом з інститутом ортопедії та травматології ім. М.І. Сітенка).

Кафедра гігієни харчування та мікробіології ХДУХТ до моменту її об'єднання з кафедрою загальної та харчової хімії була єдиною в Україні та СНД спеціалізованою кафедрою в вищому навчальному закладі такого профілю.

До 1987 р. вона мала назву кафедри товарознавства та мікробіології. Завідувачами кафедри у різні роки були професор, д.б.н. М.М. Ейдельман (1967–1972 рр.), професор, д.м.н. А.І. Педенко (1972–1988 рр.), д.м.н. Н.В. Дуденко (1988–2012 рр.). У 2012 р. завідувачем кафедри була д.т.н., професор В.О. Коваленко, у 2013 р. кафедру знову очолила професор Н.В. Дуденко.

Упродовж багатьох років на кафедрі працювали д.т.н., професор Ірма Валентинівна Леріна; к.б.н., доцент Борис Іванович Беліцький; к.т.н. доцент Віктор Станіславович Артеменко; д.т.н., професор Вікторія Владленівна Євлаш; д.т.н., професор Микола Павлович Головка. І сьогодні на кафедрі працюють д.м.н., професор Ніна Василівна Дуденко; к.м.н., професор Лариса Федорівна Павлоцька, к.т.н., доцент Віктор Григорович Горбань.

За час існування кафедри було підготовлено та захищено 5 докторських дисертацій (Н.В. Дуденко, І.В. Леріна, В.В. Євлаш, М.П. Головка, В.О. Коваленко), 17 кандидатських дисертацій.

Серед видатних випускників кафедри – Неміріч Олександра Володимирівна, яка закінчила ХДУХТ у 1989 році, працювала на кафедрі гігієни харчування та мікробіології на посаді старшого лаборанта, потім – на посаді старшого наукового співробітника лабораторії «Медико-біологічні проблеми технології харчових продуктів». У 1998 році під керівництвом д.т.н., професора Леріної Ірми Валентинівни захистила кандидатську дисертацію на тему «Технологія жировміщуючих кондитерських виробів підвищеної харчової цінності для лікувально-профілактичного харчування». З 2012 р. працює в Національному університеті харчових технологій, а з 2017 року очолює кафедру технологій ресторанної справи та аюрведичної продукції.

Колектив кафедри розробив типові програми та підручники з навчальних дисциплін, які викладають у всіх профільних ВНЗ України: «Біохімія», «Фізіологія харчування», «Санітарія та гігієна підприємств харчування», «Технічна мікробіологія», «Санітарно-гігієнічна експертиза товарів народного споживання».

Нині кафедру хімії, мікробіології та гігієни харчування очолює професор, д.т.н. В.В. Євлаш. Її наукові інтереси пов'язані з технологією дієтичних добавок антианемічного напрямку та функціональних харчових продуктів.

Науково-педагогічний колектив кафедри складається з 19 викладачів, серед яких 1 доктор технічних наук, професор, 1 доктор медичних наук, професор, 1 кандидат медичних наук, професор та 10 кандидатів наук, 9 з яких мають вчене звання доцент.

У складі кафедри 9 навчальних лабораторій та 4 науково-дослідні лабораторії, а саме:

- лабораторія фізико-хімічних досліджень;
- лабораторія спектрального аналізу;
- лабораторія медико-біологічних проблем технології харчових продуктів;
- лабораторія фізико-хімічних методів дослідження харчових систем.

На кафедрі діє дві наукові школи: «Наукове обґрунтування міжмолекулярних взаємодій, термодинамічна стабільність окремих хімічних сполук у харчових системах» (під керівництвом д.т.н., професора В.В. Євлаш) та наукова школа «Наукові основи розробки продуктів харчування з оздоровчими та лікувально-профілактичними властивостями» (під керівництвом д.м.н., професора Н.В. Дуденко).

Серед основних напрямів наукових досліджень кафедри слід зазначити такі:

- розробка науково-обґрунтованих технологій харчової продукції підвищеної харчової цінності з використанням структуроутворювачів різного походження;
- наукове обґрунтування технології дієтичних добавок та харчових продуктів антианемічного спрямування зі стабілізованим гемовим залізом;
- науково-технічні проблеми технологій, управління якістю, безпечністю харчових продуктів та дієтичних добавок на основі переробки продуктів рослинної та вторинної м'ясної сировини;
- дослідження біохімічних та фізико-хімічних властивостей модельних систем з сировини тваринного і рослинного походження під час сушіння для формування функціонально-технологічних

властивостей сушеної продукції за умов використання сушіння змішаним теплопідводом;

– оптимізація структури харчування населення з використанням натуральної сушеної продукції тваринного і рослинного походження для домашнього харчування, закладів ресторанного господарства та харчування людей у специфічних кліматичних і виробничих умовах;

– модернізація існуючих і розробка нових методик дослідження хімічного складу та властивостей харчових систем;

– розробка технологій переробки вторинної сировини тваринного походження з використанням протеолітичних ферментів;

– розробка нових продуктів харчування з використанням додаткових сировинних ресурсів.

Одним із вагомих результатів діяльності наукових шкіл є проведення щорічних Всеукраїнських науково-практичних семінарів «Проблеми повноцінного хар-

чування, енергоефективної переробки та зберігання».

За результатами діяльності наукових шкіл опубліковано понад 500 наукових праць, 15 монографій, 20 навчальних посібників, 25 підручників (15 з них із грифом Міністерства освіти та науки), отримано патенти, авторські свідоцтва.

На кафедрі викладається понад 20 дисциплін, серед яких «Загальна та неорганічна хімія», «Фізична та колоїдна хімія», «Аналітична хімія», «Органічна хімія», «Харчова хімія», «Мікробіологія», «Біохімія», «Фізіологія харчування», «Гігієна та санітарія», «Експертиза наркотичних, отруйних та вибухових речовин», «Ідентифікація пластмас», «Технологія полісахаридів та їх застосування у харчовій промисловості» тощо.

Кафедра забезпечує фундаментальну складову освіти студентів ХДУХТ, що є підґрунтям для викладання професійно-спрямованих дисциплін та формування світогляду майбутніх фахівців.

РОЗДІЛ IV

АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ, ВИКЛАДАЧІВ І ДРУЗІВ ХАРКІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

Наш університет за 50 років свого існування підготував десятки тисяч фахівців, які працюють сьогодні в усіх куточках України та світу.

2015 року була створена громадська організація «Асоціація випускників, викладачів і друзів Харківського державного університету харчування та торгівлі», до складу якої входять сотні членів.

Основною метою діяльності Асоціації випускників, викладачів і друзів ХДУХТ є створення активної спільноти випускників *alma mater*, зміцнення зв'язків з університетом, які допомагають подальшому професійному зростанню випускників та поширення бренду ХДУХТ на ринку освітніх послуг України та світу. Світовий досвід створення Асоціацій випускників ВНЗ доводить, що їхнє значення у суспільстві зростає, вони допомагають створювати міцні довгострокові та взаємоефективні зв'язки між випускниками та *alma mater*.

Запорукою активної та взаємовигідної діяльності громадської організації Асоціації випускників, викладачів і друзів ХДУХТ та університету є:

- поширення кола професійних контактів;
- доступ до закритої інформації, яку розташовано на сайті ХДУХТ, у т.ч. бази вакансій та резюме пошукачів, підбір студентів для стажування;
- участь у формуванні унікальної програми лояльності; знижки та програми додаткової професійної освіти;
- можливість бути в курсі новітніх тенденцій та мати доступ до ресурсів бібліотеки університету;
- шанс стати спонсором проектів *alma mater*;
- можливість безкоштовної участі в семінарах та конференціях, що проходять в університеті;
- організація особистих заходів (презентацій, майстер-класів, тренінгів) на території *alma mater*.

У зв'язку з ювілеєм адміністрація університету звернулася до Асоціації з проханням посприяти в наданні спонсорської допомоги її членами для підготовки та організації проведення святкування 50-річчя Харківського державного університету харчування та торгівлі.

Висловлюємо щирю вдячність усім, хто не залишився байдужим до нашого звернення і надав фінансову, матеріальну, моральну та ін. допомогу у вирішенні питань, пов'язаних з організацією цієї славетної події. Завдяки коштам, що надійшли на адресу Асоціації було придбано наукове обладнання, комп'ютерна техніка, виготовлена різноманітна ювілейна символіка: футболки, значки, календарі, буклети тощо. Також підготовлено видання «Літопис дисертацій», спеціальний (святковий) випуск газети «Вісник університету харчування та торгівлі», власне, саме видання, яке Ви зараз тримаєте в руках.

У цій корпоративній єдності, солідарності думок, дій, у відповідальному ставленні до *alma mater* убачаємо запоруку наших подальших успіхів, міцний фундамент на майбутнє у становленні сучасного європейського вишу, яким є наш університет.

Хочеться назвати конкретні прізвища осіб, які надали «Асоціації випускників, викладачів і друзів Харківського державного університету харчування та торгівлі», а, значить, і самому університету фінансову, матеріальну та моральну підтримку й допомогу в ювілейному 2017 році.

СВІТЛИЧНА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

Закінчила у 2006 р. з відзнакою Харківський державний університет харчування та торгівлі за спеціальністю «Міжнародна економіка». У 2009 р. закінчила магістратуру Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, у 2012 р. захистила кандидатську дисертацію за спеціальністю «Державне управління». Із 2006 р. працювала в Харківській обласній державній адміністрації на різних керівних посадах: начальника відділу цінової політики, начальника відділу розвитку підприємств та ринкових відносин Головного управління економіки; директора Департаменту підвищення конкурентоспроможності регіону; заступника голови Харківської обласної державної адміністрації.

Із 2016 р. по сьогодні працює головою Харківської обласної державної адміністрації. Має вчене звання професора Харківського державного університету харчування та торгівлі.

ЯРОСЛАВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ВЛАДИЛЕНОВИЧ

Відомий український бізнесмен (входить до топ-10 рейтингу Forbes Ukraine), меценат, випускник Харківського інституту громадського харчування, дипломований інженер-технолог, кандидат технічних наук. Створив мережу успішних компаній, серед яких «УкрСиббанк», DCH – одна з найстаріших і найбільших диверсифікованих бізнес-груп України тощо. Інвестував у розвиток Харківського регіону \$1 млрд, зокрема \$300 млн як генеральний інвестор підготовки Харкова до Євро-2012. Системно надає фінансову допомогу харківським вишам. Спонсор проекту установки пам'ятника вченим – лауреатам Нобелівської премії, які працювали в Харкові – Іллі Мечнікову, Семену Кузнецю, Льву Ландау.

МИСИК ВОЛОДИМИР ЮРІЙОВИЧ

Депутат Верховної Ради України VII та VIII скликань, засновник хлібопекарського комплексу «Кулиничі», Почесний громадянин міста Харкова, президент Асоціації «Національна асоціація промислового хлібопекарства», заслужений працівник сільського господарства України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки 2012 р., нагороджений орденами «Слобожанська Слава», УПЦ святого рівноапостольного князя Володимира III ступеня. Голова наглядової ради Харківського державного університету харчування та торгівлі.

БЕЛЯВЦЕВА ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

Випускниця Харківського інституту громадського харчування 1990 р., магістр державного управління, кандидат економічних наук. З 11 липня 2017 р. обіймає посаду директора Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації. Депутат V скликання Дзержинської районної ради м. Харкова. Нагороджена орденом УПЦ Святої Великомучениці Варвари, Почесною грамотою виконкому Харківської міської ради, Почесною грамотою з відзнакою Харківської обласної державної адміністрації та Харківської обласної ради, почесними грамотами місцевих рад та Федерації профспілок України, входить до складу наглядової ради Харківського державного університету харчування та торгівлі.

КУДРЯВЦЕВ ВІКТОР ЄГОРОВИЧ

Заслужений працівник промисловості України. Закінчив Харківський інститут громадського харчування в 1981 р. за спеціальністю «Економіка торгівлі». Багато років працював заступником голови Харківської облспоживспілки, сьогодні обіймає посаду генерального директора Державного підприємства «Комбінат «Світанок» Держрезерву України, член колегії Держрезерву України, заступник голови наглядової ради Харківського державного університету харчування та торгівлі.

СИМОВ'ЯН САРКІС ВАГРАМОВИЧ

У 1974 р. з відзнакою закінчив Харківський інститут громадського харчування. Кандидат технічних наук та доктор юридичних наук, член-кореспондент Інженерної академії України. Тривалий час працював в alma mater на посадах асистента, старшого викладача, доцента, а також завідувача кафедрою маркетингу зовнішньоекономічної, біржової та банківської діяльності. Із лютого 1994 р. – Президент, а далі – Голова наглядової ради банку «ГРАНТ», входить до складу наглядової ради Харківського державного університету харчування та торгівлі.

ЖУКОВА ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА

У 1986 році закінчила Харківський інститут громадського харчування за спеціальністю «економіка торгівлі». Розпочала свій трудовий шлях як економіст Харківського міськвиконкому, державних та приватних підприємств міста, а з 1993 року працює в банківській сфері. У жовтні 1999 року розпочала трудову діяльність у Публічному акціонерному товаристві «МЕГАБАНК», займала різні посади: начальника операційного відділу, начальника операційного управління, заступника головного бухгалтера. 2005 року була призначена заступником Голови Правління, 2006 року – Головою Правління. Сьогодні обіймає посаду члена Спостережної ради ПАТ «МЕГАБАНК». Жукова О.М. очолює Харківський банківський союз, у 2017 році нагороджена Орденом княгині Ольги III ступеня.

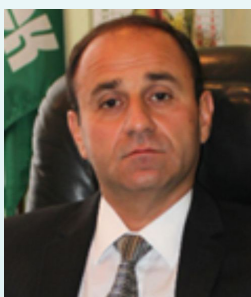
ШУМІЛОВ АНДРІЙ СТАНІСЛАВОВИЧ

Випускник Харківського державного університету харчування та торгівлі 1998 р. Кандидат юридичних наук, адвокат. Партнер-засновник Адвокатського об'єднання «Об'єднана юридична група», яка є членом Українського національного комітету Міжнародної торгової палати.

МОРГУН ВОЛОДИМИР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Випускник Харківського інституту громадського харчування за спеціальністю інженер-технолог, за другою вищою освітою – менеджер зовнішньоекономічної діяльності (ХДАТОХ, 2000 р.). Після закінчення обіймав посади директора ресторану «Турист», директора туристичного комплексу «Турист» ХОДП «Харківтурист», генерального директора обласного підприємства «Харківтурист». Сьогодні – голова правління акціонерного товариства «Харківтурист». Тричі був обраний депутатом районної ради м. Харкова. Входить до складу наглядової ради Харківського державного університету харчування та торгівлі.

ВОЛЬПЕРТ ВАЛЕРІЙ ОЛЕГОВИЧ

Випускник обліково-економічного факультету Харківського інституту громадського харчування 1990 р. Підприємець. Сфера діяльності: торгівля, обслуговування, інвестування. Президент і власник компанії «Топольок».

ЗАЙЦЕВ ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ

Закінчив Український заочний політехнічний інститут, Харківський інститут громадського харчування. Голова правління приватного акціонерного товариства «ПТТ УКРЕНЕРГОЧЕРМЕТ», Президент корпорації «ГРУПА-ТАЙФУН». Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

ГУТКОВ ЄВГЕН ЖАННОВИЧ

Випускник Харківського інституту громадського харчування 1988 р., спеціальність «Економіка торгівлі». Проходив військову службу в складі обмеженого контингенту радянських військ в Афганістані, нагороджений державними нагородами «За заслуги» III ступеня, «За відвагу», «За бойові заслуги». Працював заступником директора Великобурлуцької райзаготконтори, начальником торгового відділу Дергачівської райзаготконтори Харківської облспоживспілки, заступником генерального

директора ТОВ «Кондитерська фабрика УКАН». З 2007 року по сьогодні обіймає посаду першого віце-президента будівельної компанії «Констракшн Груп Інтернешнл». Депутат Харківської міської ради VI скликання. Заступник голови постійної комісії з питань містобудування, архітектури та земельних відносин.

КОЛІСНИЧЕНКО ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

Випускниця технологічного факультету Харківського інституту громадського харчування 1999 р., кандидат технічних наук, доцент. Працює в Дніпропетровському національному університеті ім. Олеся Гончара на посаді завідувача кафедри харчових технологій.

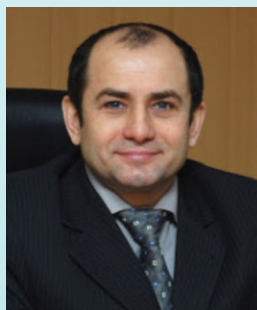
БАРИШЕВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ОЛЕКСІЙОВИЧ

Випускник Харківського інституту громадського харчування 1972 р. Отримав кваліфікацію «Товарознавець вищої категорії». Навчаючись на відмінно, паралельно розпочав свою трудову діяльність, пройшовши шлях від робітника до президента акціонерного товариства «Хладопром». Після закінчення навчання в університеті був призначений директором рибозаводу, згодом обраний віце-президентом, а потім – президентом акціонерного товариства, головою правління. Кавалер орденів «За заслуги» третього та другого ступенів, орденів святого рівноапостольного князя Володимира, неодноразово нагороджувався грамотами обласної та міської ради. Тричі обирався членом Немишлянського районного виконавчого комітету. Сьогодні працює в колективі товариства «Хладопром» як голова наглядової ради.

БАРИШЕВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

Випускник Вищої школи підприємництва Харківського державного університету харчування та торгівлі 2002 р. за спеціальністю товарознавець. Також має вищу юридичну освіту: закінчив Харківську національну юридичну академію імені Ярослава Мудрого. Працював юрисконсультом, товарознавцем. Із 2008 р. – директор товариства «Хладопром». Обирався депутатом міської ради. Неодноразово нагороджений грамотами обласної та міської ради.

ГОЛОСНЯК АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ

Закінчив Харківський політехнічний інститут у 1992 р. Працює директором ТОВ «Агропродукт» – провідного українського підприємства в галузі м'ясної промисловості, яке займається розробкою та виробництвом смакових комплексних і функціональних добавок, ароматизаторів для ковбасних виробів та інших м'ясопродуктів.

ВОДОВОЗОВ ЄВГЕН НАУМОВИЧ

У 1996 р. закінчив Харківську державну академію технології та організації харчування за спеціальністю «Менеджмент у невиробничій сфері»; у 2001 р. – Харківський державний технічний університет радіоелектроніки за спеціальністю «Інформаційні системи в менеджменті», а в 2004 р. закінчив там же аспірантуру (кафедра економіки і менеджменту); у 2007 р. – магістратуру Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Працював у ресторані «Макдональдс Юкрейн ЛТД», у Східно-українському енергетичному банку «Мегабанк», директором Закритого акціонерного товариства «Південспецбуд інженіринг», радником міського голови в Харківській міській раді, директором Департаменту транспорту і зв'язку, начальником Головного управління транспорту та зв'язку, директором Департаменту транспортної інфраструктури Київської міськдержадміністрації, директором Департаменту інноваційного розвитку промисловості і транспортної інфраструктури Харківської облдержадміністрації. Із грудня 2014 р. призначений радником Харківського міського голови з питань стратегічного розвитку міста.

ПОРОШИН СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

Доктор технічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, академік Академії наук прикладної радіоелектроніки. Із 2005 р. – завідувач кафедри мультимедійних інформаційних технологій та систем Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Є членом експертної ради ВАК України зі спеціальних проблем оборони та оборонно-промислового комплексу. У 2006 р. був обраний депутатом міської ради Харкова, у 2011 р. – президентом Спільки підприємців Харківської області. Член наглядової ради Харківського державного університету харчування та торгівлі.

ПРИКОРТ (HEXIS) ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА (ELENA PRECOURT)

Навчалась у Харківському інституті громадського харчування з 1991 по 1995 р. на економічному факультеті. Продовжила навчання в США та отримала дипломи бакалавра й магістра з обліку та аудиту. Багато років працювала в аудиторській системі банків США. Закінчила докторантуру університету Брайант (Bryant University) міста Смітфілд у штаті Род-Айленд, працює професором кафедри бізнес-адміністрування цього ж університету.

ІВАНОВ ОЛЕКСАНДР МАКСИМОВИЧ

Випускник технологічного факультету Харківського інституту громадського харчування 1974 року. З 1976 по 1977 рік працював завідувачем лабораторії кафедри обладнання Харківського інституту громадського харчування. У 1977–1989 роках – заст. директора, директор комбінату харчування Фрунзенського району м. Харкова, з 1990 по 2009 рік – директор комбінату харчування Харківського велосипедного заводу (ХВЗ), директор ТОВ «Сокол». З 2010 по сьогодні працює в структурі держбезпеки підприємства.

ЯЦУН ОКСАНА ЛЕОНІДІВНА

Випускниця факультету менеджменту ХДУХТ 2003 р. Фінансовий менеджер міжнародної компанії.

ШАПОВАЛОВ ГЕОРГІЙ ВІКТОРОВИЧ

Випускник факультету менеджменту ХДУХТ 1999 р. Керівник групи комерційних компаній у м. Севастополі.

АЛЬХУЗАІ МУРАД АЛІ

Керівник ТОВ «Стаді Юей Плюс», яке розпочало свою діяльність у 2014 р. З університетом співпрацює з квітня 2016 р. За цей період за направленням фірми більше 40 осіб вступило до університету на підготовче відділення для іноземних громадян та близько 20 осіб – на навчання на економічному факультеті, факультеті менеджменту та ФОТС. Переважно це – громадяни Гани, Нігерії, Іраку, Марокко, Єгипту та інших країн.

АНДРІЄНКО ЄВГЕН ІВАНОВИЧ

Випускник технологічного факультету Харківського інституту громадського харчування 1974 р. Працював заступником директора кафе «Отдых», завідувачем об'єднання їдалень на комбайновому заводі, заступником управляючого Херсонської контори «Торгмортранс», заступником начальника обласного управління громадського харчування, начальником ОРСу НОД-4 (залізниця). 2000 р. створив сімейне підприємство – комплекс «Ангелина» в Херсоні, на якому працює троє випускників нашого вишу, – члени його родини.

ГОНЧАРУК ВІКТОР СЕРГІЙОВИЧ

До вступу до Харківської інституту громадського харчування (1991 р.) й отримання спеціальності інженера-технолога (1995 р.) працював у системі громадського харчування та пройшов шлях від кухаря до директора комбінату харчування. Після закінчення ВНЗ заснував власне підприємство «Центр громадського харчування», у якому також працював на посаді директора. Сьогодні працює у сфері ресторанного бізнесу у м. Одесі.

ДРОЗДОВ ОЛЕКСАНДР АНДРІЙОВИЧ

Випускник Навчально-наукового інституту харчових технологій та бізнесу Харківського державного університету харчування та торгівлі 2017 р., магістр. Із 2001 р. – підприємець, постачальник м'ясної продукції в дошкільні та навчальні заклади м. Харкова.

ЗАЦАРИННА АЛЬОНА ІГОРІВНА

У 1999 році закінчила з відзнакою факультет менеджменту ХДУХТ. У 2004–2005 рр. проходила стажування в Англії. Сьогодні – приватний підприємець у м. Харкові (виробництво жіночого одягу).

МУТАЗАККИ МОХАМЕД

ФОП «ММФ» співпрацю з університетом розпочав у 2016 р. За цей час ФОП направив на навчання на підготовчому відділенні для іноземних громадян та факультетах університету близько 40 громадян Марокко. ФОП «ММФ» організував поїздку до Марокко для участі університету в найбільшому в Північній Африці Міжнародному освітньому форумі, який проводився у 2017 р. в Касабланці. За сприяння ФОП «ММФ» було організовано участь делегації нашого університету в міжнародному освітньому фестивалі «Спадщина цивілізацій» в Університеті Хасана II в містах Касабланка і Фес.

НАЙДЬОНОВА ОЛЕНА ГРИГОРІВНА

Закінчила Харківський інститут громадського харчування в 1990 р., у якому залишилася працювати в науково-дослідному центрі та згодом викладачем на кафедрі товарознавства. У 1996 р. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук. Сьогодні – практикуючий адвокат.

ПРОЦЕНКО ЖАННА ГРИГОРІВНА

Випускниця факультету бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності Харківського інституту громадського харчування 1983 р. Працювала економістом 1 категорії та головним бухгалтером у Московському тресті їдалень. Сьогодні – фінансовий директор м'ясокомбінату «Харківський м'ясний ряд».

СУЛЕЙМАН АЙМАН ХАССАН МАХМУД

Директор ТОВ «Джерело освіти», яке розпочало свою діяльність і співпрацює з університетом із 2010 р. У серпні 2016 р. між університетом і компанією почав діяти оновлений договір про співпрацю в наборі абітурієнтів-іноземців. За цей період за направленням ТОВ «Джерело освіти» вступило на навчання на підготовчому відділенні для іноземних громадян близько 60 осіб із Йорданії, Лівану, Ірану, Палестини. Продовжує роботу з направлення фірмою іноземців на навчання на факультетах університету за бакалаврськими та магістерськими програмами.

ФОЛОМЄЄВ ОЛЕГ ОЛЕКСІЙОВИЧ

Закінчив Харківський інститут громадського харчування в 1972 р. за спеціальністю інженер-технолог. Трудову діяльність розпочав 1972 року з посади заступника директора Дарницького комбінату харчування (м. Київ). Працював начальником Управління громадського харчування Київського облвиконкому, заступником начальника Управління торгівлі Київського облвиконкому, генеральним директором об'єднання «Укроптмолторг», заступником генерального директора ВО «Укрнафта». Із 1993 р. по сьогодні – генеральний директор ТПП «Нафтовик».

ШКЛЯЄВ МИКОЛА АНАТОЛІЙОВИЧ

Випускник технологічного факультету ХІГХ 1983 р. По закінченні працював у ХІГХ на посадах секретаря комітету комсомолу, голови профспілкового комітету студентів, асистента

кафедри організації підприємств громадського харчування. Сьогодні – генеральний директор приватної фірми «Бригантіна», що входить до складу компанії «Топольок» міста Харкова.

ЯСИНСЬКИЙ ІГОР ІВАНОВИЧ

У 90-х роках став співзасновником та директором підприємства ТОВ «ТЕРРА». Основними напрямками діяльності компанії є переробка зернобобових культур і виробництво на їх основі круп, пластівців і каш із фруктових-ягідними, овочевими та іншими натуральними добавками. Продукція компанії «ТЕРРА» визнана в 40 країнах світу. Із 2007 по 2010 рр. – член виконкому Первомайської міської ради. Депутат Харківської обласної ради. Почесний громадянин міста Первомайський. Дружина Ігоря Івановича – Людмила Михайлівна Ясинська – у 2015 р. отримала другу вищу освіту в Харківському державному університеті харчування та торгівлі, отримавши кваліфікацію економіста-маркетолога. Сьогодні вона – підприємець і власник магазину одягу «Мила Стайл». Старша донька – Юна Ігорівна Перегудова – працює на підприємстві «ТЕРРА» лаборантом і навчається в Харківському державному університеті харчування та торгівлі за спеціальністю «Управління безпечністю та якістю товарів».

Акрітов Панайот, бізнесмен, м. Харків.

Александрович Юрій Костянтинович, бізнесмен, м. Харків, випускник університету.

Бабенко Валерій, бізнесмен, м. Харків, випускник університету.

Балковая Лариса Станіславівна, ЗАО «Слобожанка», випускниця університету.

Біличок В.В., бізнесмен.

Вашакідзе В.О., бізнесмен.

Габісонія Нукрій Георгійович, бізнесмен, м. Харків, випускник університету.

Інжиянц Тігран Артемович, власник м'ясопереробного підприємства, м. Чугуїв, випускник інженерно-технологічного факультету Харківського інституту громадського харчування.

ТОВ «Капсулар» (м. Харків) – сучасне підприємство, яке динамічно розвивається та спеціалізується на виробництві й реалізації в Україні високоякісних продуктів харчування, створених на основі інноваційних технологій. Входить до складу навчально-наукового виробничого кластеру ХДУХТ.

Карика Ігор, бізнесмен, м. Полтава.

Кейсерман Руслан Едуардович, бізнесмен.

Корж Олександр Петрович, канд. фіз.-мат. наук, бізнесмен, м. Харків, по 2012 рік – професор кафедри вищої математики ХДУХТ.

Кучков Петро Володимирович, міський голова м. Зміїв, випускник університету.

Луценко Василь Якович, генерал міліції, випускник університету.

Майборода Валерій Миколайович, бізнесмен, м. Шостка, випускник інженерно-технологічного факультету ХІГХ 1985 р.

Оджубейський Станіслав Григорович, бізнесмен, м. Дніпро, випускник університету.

Озорний Анатолій, бізнесмен, м. Харків, директор ресторану «Пушка», випускник Вищої школи підприємництва ХДУХТ.

Пашковський Олександр Петрович, бізнесмен, м. Павлоград.

Пронін Ігор Олексійович, к.т.н., бізнесмен, м. Чугуїв, випускник інженерно-технологічного факультету ХІГХ 1985 р.

Рамазанов Рамазан Гаджимурадович, бізнесмен, випускник Вищої школи підприємництва ХДУХТ.

Селезньов Юрій Анатолійович, підприємець, засновник ТОВ «Торговий Дім «Клімена», власник мережі продуктових міні-маркетів Харкова.

Фоломєєва Людмила Федорівна, бізнесвумен, власниця ресторану «Шашлична Хата» (сад ім. Т.Г. Шевченка), випускниця університету.

Храмцова Раїса Іванівна, ТОВ «Торговельний комплекс «Окраина», випускниця університету.

Шеноголець Валерій Віталійович, голова правління ПрАТ «Готель «Харків», випускник технологічного факультету ХІГХ 1981 р.

Яризько Володимир Олександрович, суддя господарського суду (м. Харків), випускник університету.

Вище наведено список найбільш активних членів Асоціації випускників, викладачів і друзів ХДУХТ

Якщо у Вас, шановний читачу, є ідеї та бажання зробити щось цікаве й корисне для себе та ХДУХТ, приходьте, телефонуйте, пишіть на сайт ГО Асоціації випускників, викладачів і друзів ХДУХТ, головне завдання якої – допомогти Вам упровадити ці ідеї в життя!

Всіх бажаючих та зацікавлених запрошуємо вступати до лав Асоціації. Бланк заяви про прийом у члени ГО «Асоціація випускників, викладачів і друзів Харківського державного університету харчування та торгівлі» знаходиться на сайті ХДУХТ: www.hduht.edu.ua

Контакти: вул. Клочківська, 333, к. 1306, м. Харків, Україна, 61051

Телефони: +38(057) 337-99-76;

+38(057) 349-45-08;

+38(067) 578-02-38

Щоб стати членом Асоціації необхідно зробити вступний внесок – 100 грн, щорічний внесок – 100 грн.

Оплату здійснювати через термінал Приватбанку.

Реквізити: ГО «Асоціація ВВД ХДУХТ», ЄДРПОУ 39788400,

р/р № 26002052345837 у Харківській філії Приватбанку, МФО 351533.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛУ І

1. Багалеї Д.И. История Харькова за 250 лет его существования / Д.И. Багалеї, Д.П. Миллер. – Х., 1993. – Т. 2. – 973 с. – (Репринтное издание).
2. Отчет об имущественном состоянии и движении денежных сумм Харьковско-го коммерческого училища Императора Александра III с осени 1888 – по 1-е августа 1895 года включительно / сост. Л.К. Завадовский. – Х., 1896. – 48 с.
3. Народное образование в России. Очерк составлен проф. В.Ф. Дерюжинским. – Ф. 649. Оп. 1. Д. 5.– Л. 52–53.
4. Книга четвертных, годовых и экзаменационных отметок Торговой школы взаимного вспоможения приказчиков. – Ф. 649. Оп. 1. Д. 247. – 45 л.
5. Книга приглашений, заседаний Попечительного совета Торговой школы общества вспоможения приказчиков. – Ф. 649. Оп. 1. Д. 269. – 39 л.
6. Дело попечительного совета Торговой школы общества взаимного вспоможения приказчиков. – Ф. 649. Оп. 1. Д. 32. – 91 л.
7. Соболев М.Н. Очерки экономической политики промышленности и торговли / М.Н. Соболев. – Харьков, 1916. – С. 247–248.
8. Там само. – С. 248–249.
9. Сведения и программы коммерческих курсов (высших) и счетоводных курсов, состоящих в ведении Министерства торговли и промышленности. – Петроград, 1915. – С. 3.
10. Труды Ленинградского политехнического института им. М.И. Калинина: Материалы по истории института. – Л., 1948. – № 1. – С. 25–26.
11. Высшие коммерческие курсы Харьковского купеческого общества, состоящие в ведении Министерства торговли и промышленности: Записка о деятельности курсов в 1912–1913 уч. году. – Харьков, 1914. – С. 4.
12. Там само. – С. 5–6.
13. Устав Харьковских высших коммерческих курсов. – Харьков, 1912. – С. 3.
14. Там само. – С. 19.
15. Записка о деятельности курсов в 1912–1913 уч. году. – Харьков, 1914. – С. 6.
16. Там само. – С. 9.
17. Там само. – С. 11.
18. Там само. – С. 12.
19. Там само. – С. 13.
20. Там само. – С. 14.
21. Высшие коммерческие курсы Харьковского купеческого общества: Бюллетени Кабинета экономического изучения России. – 1916. – № 4. – С. 1.
22. Известия Харьковского коммерческого института. – 1918. – № 1. – С. 25.
23. Записка о деятельности курсов в 1912–1913 уч. году. – С. 16.
24. Известия Харьковского коммерческого института. – 1918. – № 1. – С. 33.
25. Соболев М.Н. Очерки экономической политики промышленности и торговли / М.Н. Соболев. – Х., 1916. – С. 278.
26. Известия Харьковского коммерческого института. – 1918. – № 1. – С. 35.
27. Там само. – С. 50.
28. Там само. – С. 41.
29. Там само. – С. 39, 40.
30. Там само. – С. 60.
31. Там само. – С. 41.

ЛІТЕРАТУРА ДО РОЗДІЛІВ II–III

1. Вєсь Харьков за 1929 г.: адресно-справочная книга. – Харьков: Издание трудового коллектива работников прессы «Книгажур» при Харьковском комитете биржи труда, 1929. – 424 с.
2. Бакіров В.С. Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна: віхи історії / В.С. Бакіров. – Х.: Краєзнавство, 2006. – № 1–4. – С. 121–125.
3. Прилуцький В. Побут студентів в УСРР в 1920-х рр. / В. Прилуцький // Проблеми історії України: факти, судження, пошук: міжвідомчий зб. наук. пр. – К.: Вид-во Інституту історії України, 2006. – Вип. 15. – С. 85–107.
4. ДАХО. – Ф. Р-1149. Оп. 8. Спр. 37.
5. ДАХО. – Ф. Р-1149. Оп. 8. Спр. 32.
6. ДАХО. – Ф. Р-1149. Оп. 8. Спр. 27.
7. ДАХО. – Ф. ФП-58. Оп. 2а. Спр. 49.
8. ДАХО. – Ф. Р-4405. Оп. 1. Спр. 10.
9. ДАХО. – Ф. Р-1712. Оп. 1. Спр. 2.
10. ДАХО. – Ф. Р-1712. Оп. 1. Спр. 45.
11. ДАХО. – Ф. Р-1712. Оп. 1. Спр. 22.
12. ДАХО. – Ф. Р-1712. Оп. 1. Спр. 8.
13. ДАХО. – Ф. Р-1712. Оп. 1. Спр. 41.
14. Історія Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського: події, факти, імена (київський та харківський періоди) / О.О. Шубін, В.В. Литвин, Л.В. Проданова. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – 263 с.
15. Кадеєв В.И. Харьковский университет в 1919–1920 годах / В.И. Кадеєв, С.А. Наумов // Universitates. – 2003. – № 1. – С. 40–48.
16. Кравец Т.П. Харьковская высшая школа под управлением большевиков / Т.П. Кравец // Новая Розсип. – 1919. – 23 июня.
17. Культурне будівництво в Українській РСР. Важливіші рішення Компартії і Рад. уряду 1917–1959 рр.: зб. докум. в 2-х т. Т. I. (1917–1941). – К.: Держполітвидав, 1960. – 884 с.
18. Ленин В.И. Полн. собр. соч. / В.И. Ленин. – 5-е изд. – М.: Госполитиздат, 1963. – Т. 41. – 695 с.
19. Лортикян Э.Л. Украинские экономисты первой трети XX столетия / Э.Л. Лортикян. – Х.: Харьков, 1996. – 193 с.
20. Московкин В.М. Неизвестный Семён Кузнец: учёба в Харькове / В.М. Московкин // Universitates. – 2010. – № 1. – С. 52–65.
21. Нариси з історії Харківського національного економічного університету: монографія / під заг. ред. В.С. Пономаренка, Д.Ю. Михайличенко, В.Є. Єрмаченко, О.А. Сахно. – Х.: ІНЖЕК, 2005. – 160 с.
22. Научные записки Харьковского института советской торговли. – Х.: Изд-во 4-й типографии, 1948. – Вып. I (III). – 120 с.
23. Научные записки Харьковского института советской торговли. Юбилейный выпуск (1930–1950). – Х.: Изд-во Харьковского гос. ун-та им. М. Горького, 1951. – Вып. II (IV). – 218 с.
24. Научные записки Харьковского института советской торговли. – Х.: Изд-во Харьковского гос. ун-та им. М. Горького, 1952. – Вып. III (V). – 208 с.
25. Научные записки Харьковского института советской торговли. – Х.: Изд-во Харьковского гос. ун-та им. М. Горького, 1954. – Вып. IV (VI). – 248 с.
26. Научные записки Харьковского института советской торговли. – Х.: Изд-во Харьковского ордена Трудового красного знамени гос. ун-та им. М. Горького, 1956. – Вып. V (VII). – 200 с.
27. Научные записки Харьковского института советской торговли. – Х.: Изд-во Харьковского ордена Трудового красного знамени гос. ун-та им. М. Горького, 1957. – Вып. VI (VIII). – 264 с.
28. Научные записки Харьковского института советской торговли. – Х.: Изд-во 4-й типографии, 1958. – Вып. VIII (X). – 248 с.
29. Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 1804–2004 / ред. кол.: В.Я. Тацій, В.В. Сташис, А.П. Гетьман [та ін.]. – Х.: Право, 2009. – 464 с.

30. Прокопенко І.Ф. Педагогічна технологія: посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Х.: Основа, 1995. – 105 с.
31. Паспорт Харківського інститута советської торгівлі. – Х.: ХГУПТ, 1949. – 99 с.
32. Студент революції: ежемісячний, общеполітичний, научно-методический, літературний журнал пролетарського студентства УСССР. – 1928. – № 1. – 71 с.
33. Харківський національний економічний університет: Досвід перетворень, 2000–2010 роки: монографія / В.С. Пономаренко, М.О. Кизим, Д.Ю. Михайличенко [та ін.]; під заг. ред. В.С. Пономаренка. – Х.: ІНЖЕК, 2010. – 351 с.
34. Харьковский государственный университет им. М. Горького за 150 лет. – Х.: Изд-во Харьковского университета, 1955. – 388 с.
35. Целларіус В.М. Досягнення української радянської кооперації / В.М. Целларіус. – Х.: Книгоспілка, 1926. – 39 с.
36. Развитие торговли и товароведения на Слобожанщине: монографія / А.И. Черевко, А.А. Дубинина, Т.Н. Летута, И.С. Ильквив. – Х.: ХГУПТ, 2009. – 140 с.
37. Черевко О.І. Бережний Іван Григорович – професіонал, педагог, особистість! / О.І. Черевко // Торгівля та готельно-ресторанний бізнес: інноваційний розвиток в умовах глобалізації: Всеукр. наук.-практ. конф., 20 квітня 2012 р.: [присв. 90-річчю з дня народж. ректора університету (1967–1988 рр.), канд. екон. наук, проф., заслуженого діяча вищої школи Української РСР Бережного Івана Григоровича: тези у 2 ч.] / редкол.: О.І. Черевко [та ін.]. – Х.: ХДУХТ, 2012. – Ч. 1. – С. II–IV.
38. Чуткерашвили Е.В. Развитие высшего образования в СССР / Е.В. Чуткерашвили. – М.: Высшая школа, 1961. – 240 с.
39. Ясницький Г. Розвиток народної освіти на Україні (192 –1932 рр.) / Г. Ясницький. – К.: КДУ, 1965. – 256 с.

ЗМІСТ

Передмова	3
Розділ I. Біля витоків комерційної освіти Слобожанщини	12
1.1. Передумови виникнення й розвитку вітчизняної комерційної освіти.....	12
1.2. Перший досвід створення системи комерційної освіти в Харкові.....	16
1.3. Комерційний інститут – предтеча вищої професійної школи Харківщини.....	24
Розділ II. Становлення системи професійної підготовки фахівців сфери торгівлі та технології харчування в 1919–1967 рр.	32
2.1. Харківський інститут народного господарства: особливості формування стандартів вищої економічної та технологічної освіти (1919–1936 рр.).....	32
2.2. Здобутки й досягнення Українського інституту радянської торгівлі (1937–1967 рр.).....	41
Розділ III. Від Харківського інституту громадського харчування до Харківського державного університету харчування та торгівлі	54
3.1. Харківський інститут громадського харчування: досвід, що не втратив актуальності (1967–1994 рр.).....	54
3.2. Керівництво університету.....	68
3.3. Підрозділи університету.....	78
Факультети	128
Навчально-науковий інститут харчових технологій та бізнесу ХДУХТ..	128
Факультет обладнання та технічного сервісу.....	151
Економічний факультет.....	168
Обліково-фінансовий факультет.....	180
Факультет менеджменту.....	188
Факультет управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю.....	207
Розділ IV. Асоціація випускників, викладачів і друзів Харківського державного університету харчування та торгівлі	220
Список використаних джерел	230

ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

ІСТОРИЧНІ КРОКИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

Під загальною редакцією **Черевка Олександра Івановича**
Відповідальний редактор **Міносян Андрій Сергійович**

Формат 60x84/16. Папір крейдований. Друк цифровий.
Підписано до друку 08.09.2017 р.
Гарнітура Minion Pro. Умовн. друк. аркушів – 27,84.
Наклад 200 прим.

Видавництво «Світ Книг»
Свідоцтво № ДК 4088 від 06.06.2011 г.
62370, Харківська обл., Дергачівський р-н, Солоницівка,
вул. 70 Років Жовтня, 1, к.163
тел/факс (057) 784-10-28
<http://svitknig.com.ua/>